

HARSÁNYI ZSOLT

134.955

OSZK

1

H. LÁSZLÓ ÉVA

AZ
ARANYALMA

SINGER ÉS WOLFNER IRODALMI INTÉZET

HARSÁNYI ZSOLT

AZ
ARANY-
ALMA

*

SINGER ÉS
WOLFNER
IRODALMI
INTÉZET

HARSÁNYI ZSOLT
AZ ARANYALMA

Országos Széchényi Könyvtár

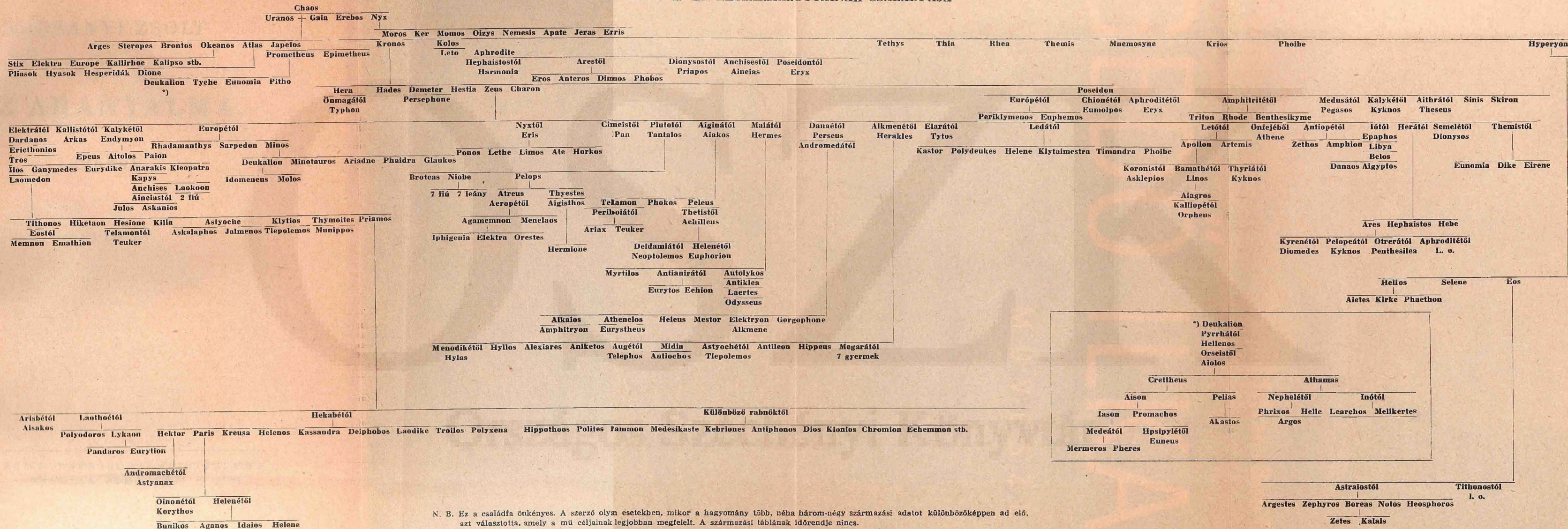
1. *Alphabetic List*
 2. *Alphabetic List*
 3. *Alphabetic List*
 4. *Alphabetic List*
 5. *Alphabetic List*
 6. *Alphabetic List*
 7. *Alphabetic List*
 8. *Alphabetic List*
 9. *Alphabetic List*
 10. *Alphabetic List*

11. *Alphabetic List*
 12. *Alphabetic List*
 13. *Alphabetic List*
 14. *Alphabetic List*
 15. *Alphabetic List*
 16. *Alphabetic List*
 17. *Alphabetic List*
 18. *Alphabetic List*
 19. *Alphabetic List*
 20. *Alphabetic List*

21. *Alphabetic List*
 22. *Alphabetic List*
 23. *Alphabetic List*
 24. *Alphabetic List*
 25. *Alphabetic List*
 26. *Alphabetic List*
 27. *Alphabetic List*
 28. *Alphabetic List*
 29. *Alphabetic List*
 30. *Alphabetic List*

31. *Alphabetic List*
 32. *Alphabetic List*
 33. *Alphabetic List*
 34. *Alphabetic List*
 35. *Alphabetic List*
 36. *Alphabetic List*
 37. *Alphabetic List*
 38. *Alphabetic List*
 39. *Alphabetic List*
 40. *Alphabetic List*

AZ ISTENEK LESZÁRMAZOTTAINAK CSALÁDFÁJA

N. B. Ez a családja önkényes. A szerző olyan esetekben, mikor a hagyomány több, néha három-négy származási adatot különbözőképpen ad elő, azt választotta, amely a mű céljainak legjobban megfelelt. A származási táblának időrendje nincs.

1890

1890. 1. 1. Budapesti Könyvtár
Könyvtár

1890. 1. 1. Budapesti Könyvtár
Könyvtár

1890. 1. 1. Budapesti Könyvtár
Könyvtár

Olasz Széchényi Könyvtár

1890. 1. 1.	Budapesti Könyvtár	Könyvtár
1890. 1. 1.	Budapesti Könyvtár	Könyvtár
1890. 1. 1.	Budapesti Könyvtár	Könyvtár

HARSÁNYI ZSOLT

AZ ARANYALMA

REGÉNY

ELSŐ KÖTET

OSZK
Országos Széchényi Könyvtár

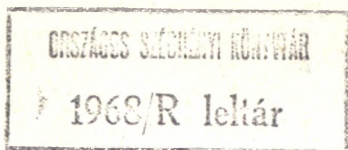
SINGER ÉS WOLFNER IRODALMI INTÉZET RT.
KIADÁSA, BUDAPEST

*Fenntartunk minden jogot, a fordítás, színpadra-alkalmazás és
filmestés jogát is.*

*Copyright by Singer és Wolfner Irodalmi Intézet Rt.,
Budapest, 1943.*

OSZK

#124.955 Könyvtár

Felelős kiadó: Hampó József igazgató.

8520.42. Hungária Nyomda Rt. Budapest.

Felelős: vitéz Bánó Lehel igazgató.

I.

A juhnyáj csendesen legelt a hegyoldalban. Nem is kellett nagyon ügyelni az állatokra; ha valamelyiket egy kövérebb fűcsomó mohó látványa távolabb ragadta, a kis sárga kutya, Okys, felkapta fejét két lefektetett mancsáról, és villámgyorsan ott termett, mintha fektéből fel sem kelt volna, csak úgy lőtte volna a fegyelmetlen állat felé valami alvilági rúgó, amely láthatatlanul a talaj alatt tanyázott. Por fellegzett az eldobott göröngyként suhanó kutya mentén, mert a hajnali harmat rég felszikkadt, a bárány kétségbeesett riadalommal menekült a heves ugatás elől és csatlakozott a többihez, hogy aztán megnyugodva, tovább harapdálja az ösztövére gyepet. Aztán összezáródott felettük a mély csend, mint valami tenger. A tücskök ciripelése nem jelentett zajt, az hozzátartozott a tengerhez. Millió tücsök cirpelt közel és távol a tájon, a bárányok előtt villanó, pattanó szökkenéseik olyan látványt keltettek, mintha az erős nap hevétől sercege szikráznék a porosra tikkadt gyep.

Az öreg pásztor és a fiatal pásztor odatelepedtek egy gyérfüvű sziklapárkányra. Az öreg pásztor hanyatt feküdt leterített subáján, lehúnyott vén szemére útilapút terített, amelyet a csobolyóból vizezett volt meg. Akár azt is lehetett volna hinni, hogy alszik. A fiatal pásztor azonban nem feküdt. Maga alá húzott lábbal üldögélt és lenézett a nagyon távoli völgybe, de olyan sóváran nézett oda, hogy tekintete jóval előbbre húzta a fejét. Az a látvány ellenállhatatlanul vontá oda szemét; hol csak feje fordításával futtában odapillantott jövet-menet, ha a nyáj körül

járkált, hol egy pillanatra gépiesen visszatekintett, ha már sokáig állt vagy ült háttal a völgy felé, hol meg hosszú-hosszú ideig bámult oda ködösödő szemmel, míg pilláját le kellett végül húnynia. Mert odalent, a sötétzöld ligetek között kanyargó folyam mentén, amely idefentről acélkék szalagnak látszott, magas falakkal körülvett kis fehér házrengeteg mesebeli látványa remegett a hőtől rezgő levegőben, az elérhetetlen álom csodája: Trója. S ezt nem lehetett soha meglátnia.

Ez a látvány volt lelkének igazi és titokzatos tartalma eszmélő kora óta. Hogy mikor látta először a fallal kerített, odalent fehérlő házcsoportot, arra már nem is emlékezett. Mióta gondolkozott, mindig látta. S mindig odavágyott, nem tudván azt sem, hogy miért. Kicsi korában apró két kezével repesett a látvány felé, hogy megfogja, gyermek módján, aki nem ismeri a közelt és a távot. Nagyobbacska fiú korában már kérdezgette a pásztorokat, hogy mi az odalent. Homályos válaszokat adtak neki, s mindebből csak azt tudta kihüvelyezni, hogy az is pásztortanya, mint ez, csak sokkal nagyobb, s ott nem juhokból, hanem rengeteg emberből álló nyáját őriz a pásztorok pásztora, kinek neve király. Mikor serdülni kezdett, mindenáron oda akart menni, de ekkor kérelhetetlen ellenállásra talált. Most már megmagyarázták neki, hogy az a város odalent a trószok szent székhelye, Trója. A király lakik ott, Priamos, gyönyörű palotájában, családjával együtt, vele lakik a királyné, akinek neve Hekabe, valamint a királyfi, Hektor. De vannak más paloták is a csodálatos városban, például Anchisses palotája. Mellette a gazdag Ukalegoné. És így tovább. Az ifjú szüntelenül a messziről álmodott várost magyaráztatta magának és lassanként már pontosan ismerte képzeletben, tudta tereit, templomait, utcáit, ismerte a kocsmákat, a messzi országokból hozott különféle ízű borok árusait, a dardán fajból való boltosokat, akik fűszert, bőröket és tarka szőtteket árultak, a lacikonyhá-

kat, amelyekben ropogós disznópecsenyét és mézes lisztből sült pogácsákat kapott a nép, s elképzelte, hogyan dübörögnek a kőköcskéken a jómódú férfiak kétkerekű szekerei, az eléjük fogott thrákiai ménekkel. Valahogyan azt is el tudta képzelni, milyen állat lehet a ló: olyan, mint a kentaur, de nyakából nem ember nő, hanem csodálatos módon embertörzs helyett sörényes, nyerítő állatfej. Annyit magyaráztatta már mindezt magának, hogy szinte otthon volt a trójai utcák hétköznapi forgalmában, noha még nem járt ott soha. Mert mihelyt csak vágyott is arra, hogy le kellene oda mennie, a pásztorok a szándékát is kitalálták és látható megdöbbenéssel óvták még a gondolatától is annak, hogy lemessen a szent városba. S ha egyre mohóbban tudakolta, miért nem szabad oda lemennie, üres és kitérő feleleteket adtak. Azt mondták, hogy veszedelmes az út, hogy ott a pásztorokat megkínózzák, hogy a bejáratnál kígyóformájú szörnyek jelentkeznek. Mondtak mindenfélét, hihető kifogást, vagy nyilvánvaló hazugságot, de minden válaszból egyformán az derült ki, hogy az életével játszik, ha Trójába megy.

Mi az a Trója? Hogyan került oda a folyó mentére, a dombok között tarkálló lapályra? Ezt is elmondták neki. Volt itt egy régesrégi király, Trósznak hívták, mint magát az Ida hegye körül tanyázó népfajtát, fiát pedig Ilosnak. Erről az Ilosról hívták a székvárost, akkor még vályogból és gallyakból való kunyhócsoportot, Ilionnak. Ilos nem szerette a tanyák helyét. Jobban szeretett volna más helyen, más, sokkal szebb, kőből való várost magának. Ezért a legjobb jóst megkérdezte, hol építtessen új várost. A jós kiment a király állatai közé és kiválasztott egy tarka tehenet. Ezt kihajtotta a határba, megcsapkodta és meghagyta a királynak, hogy kövesse az állatot. Ahol a tarka tehén megáll, ott kell az új várost felépítenie. A tehén sokáig kullogott, de mindig ugyanegy meghatározott irányban, látszott rajta, hogy az istenek ihlete dolgozik benne. Végre hosszú

haladás után megállt egy bizonyos ponton. Ilos nagy hálát érzett a tehén iránt, mindjárt feláldozta az isteneknek díszes szertartások között. De az új város építésének már neki sem kezdhetett, öreg volt és meghalt. Utána tehát fia, az új király, fogott bele a munkába. Laomedon volt ez az új király, eszes és szorgalmas ember, de olyan kapzsi és szószegő, amilyen kevés járt a földön. Ebben az időben történt, hogy az istenek között nagy botrány esett: Apollon és Poseidon fellázadtak Zeus ellen, nyíltan megtagadták neki az engedelmességet. Zeus irgalmatlan és megalázó büntetést szabott rájuk: megparancsolta, hogy egy álló évig halandó ember házában cselédsorban kell szolgálniuk. Megtudta ezt Laomedon és azonnal elkérte őket Zeustól cselédeknek. És a haragos atyistentől meg is kapta őket. Laomedon kajánul dörzsölte a kezét: kialkudta a két istennel a cselédbért. Aztán rögtön munkába parancsolta őket: építsenek olyan városfalat, amelyet halandó természetesen nem tud építeni. A többi cselédet szélnek eresztette, hogy takarékoskodják. A két isten számot vetett a parancsal és megosztozott a munkán. Apollon vállalt minden házi munkát, még a király nyájait is legeltette ugyanitt, az Ida hegyén. A szörnyű erejű Poseidon maga vállalta a falat. Könnyűszerrel cipelt akkor a sziklákat, mint egy-egy ház, s azokat csak úgy félkézzel dobta egymásra, az egész inkább csak játék volt neki. Egy esztendő múlva már jelentette is: úgyahogy, kész a fal. Apollon is jelentette, hogy a ház körül minden rendben van és a jószágnak semmi híjja. A büntetést leszolgálták, kérték a béröket. Laomedon megszámlálta az állatokat, mindent rendben talált, Apollonnak kénytelen-kelletlen ki is adta a fizetséget. De a fallal már baj volt. Egy helyen néhány könyöknyi hiányzott belőle. Laomedon a fejét rázta. A fal rossz, ő bizony nem fizet semmit. Ezen csúnyán összevesztek. Poseidon azzal érvelt, hogy ő csak egy esztendeig volt köteles dolgozni, egy órával sem tovább. A fal kész, az a kis hiány nem számít.

Laomedon viszont hangosan pörölt, hogy befejezetlen falért nem fizet, fel is út, le is út. Poseidon nagy haragosan elment, Laomedon megint kezét dörzsölgette és örvendett a szép városnak. Mert mialatt a tengeristen a falat építette, azon belül a trósz lakosság sem maradt tétlen: kiki szorgosan építette a maga házát. Egy esztendő alatt készen állott a szép, fehér város. A király nagy megelégedettséggel kezdett benne uralkodni. Hát egyszer csak valami rettentő bögsre ébredt; hanyatthomlok rohant kifelé. Akkor már az egész lakosság jajveszékelve futkosott az utcákon, a férfiak ordítottak, a nők és gyerekek visítottak. Egy rettenetes szörnyeteg állt a város előtt, ágaskodó sárkány, amelynek irtózatos, pikkelyes, tátott állkapcsa magasabbra ért, mint a bástyafal tornya. Ez a szörnyeteg emberi nyelven beszélt és azt ordította, hogy ő Poseidon parancsára merült fel a tengerből és azért jött ide, hogy egész Trója lakosságát megegye. Laomedon könyörgőre fogta a dolgot. Addig rimáncodott, amíg a szörnyeteg kijelentette, hogy jól van, megelégszik a király leányával, a szép Hesionéval. Ezt Laomedon meg is ígérte, csak türelmet kért, amíg a királyleány illendően felöltözködik. Azzal hazaszaladt a palotába és rögtön összegyűjtötte a nép véneit a Herakles-templomba, hogy ehhez a félistenhez imádkozzanak segítségért, ez talán erősebb a szörnyetegnél. Így is történt, gyorsan áldozatot mutattak be Heraklesnek. Az ima sikerrel járt, alig fejezték be az áldozatot, már mennydörgés hallatszott odakinn: viharos, rettenetes felhő ereszkedett a város elé s mikor eloszlott, elétűnt belőle Herakles. Szokott külsejében érkezett, mint tagbaszakadt óriás, vállán a nemeai oroszlán lenyúzott bőre, markában az a félelmes dorong, amellyel agyonverte a hydrát. Mögötte fegyvereit tartotta hű szolgája, Telamon. A király felszaladt a toronyba és lekiáltott Heraklesnek. Az félszemmél a szörnyeteget figyelte, mert az rettenetesen és fenyegetően vicsorgott, horgásától az egész városban remegtek a házak. A ki-

rály fűt-fát ígért a félistennek, ha segít. Az elfogadta az alkut és nem sokat teketóriázott, nyomban nekiesett a szörnyetegnek. Borzalmas viaskodás kezdődött közöttük. Egy egész napon át tusakodtak, reggeltől alkonyatig. Telamon is akart segíteni, de Herakles nem engedte, mert egyedül akart elbánni a sárkánnyal. Végül alkonyatkor a még nála is óriásibb dúvadat felemelte és a falhoz csapta teljes erejével. A szörny gerincetörten hullott a földre, egyetkettőt még csapott tarajos farkával, két tölgyet még forgáccsá is zúztak ezek a csapások, de aztán az irdatlan nagy dög kiadta páráját. Herakles a királyt kereste a kialkudott jutalomért. De Laomedon, látva Herakles győzelmét, már jó korán elrejtőzött. A jutalmat nem akarta kiadni. Erre a félisten ádáz haragra gyulladt. Nekiesett a városnak és egymaga megsemmisítette. Az egyes templomokat, házakat félvállával döntötte romba, félkézzelel taszított fel oszlopokat, a lakosság eszeveszett rémülettel menekült a falakon túlra. Herakles egész éjszaka dolgozott, mígnem az egész városból csak rom maradt. Akkor a romhalmazt felgyújtotta. Laomedon odaszorult családjával búvóhelyére, nem tudott elmenekülni. Herakles rátalált és elvette tőle Hesionét. Ott helyben Telamonnak adta feleségül és eltűnt velök. A várost újra kellett építeni. De a jósök már megmondták, hogy Tróját az istenek megátkozták. Valami olyat beszéltek a pásztorok, hogy a város átka a szerelemmel kapcsolatos.

Az ifjú szünetlenül a távoli mélyben fehérlő foltot nézte, a szent és elátkozott várost. Herakles pusztítása után makacsul megépítették megint az épségben maradt kőfalak közé, mert azokat még maga Herakles sem tudta elpusztítani. Laomedon rég meghalt, most már fia volt a király, Priamos. Ott élt a királyi palotában nagy családjával. Első felesége, Laothoe már nem élt többé; most Hekabe volt a királyasszony. A pásztorok sokat tudtak beszélni a feleséges házról, mesébe való kincseiről, pompás és pa-

zar életéről, a királyi pár gyermekeiről. Az ifjú sa-
jogva sóvárgott látni őket. Csak egyszer legalább és
csak annyira, amennyire az ilyen szegény pásztor-
gyereknek szabad. Csak egyszer látni őket tündér-
szép palotájokban, csak egyszer látni a márványból
emelt házak utcáit, az embereket, az előkelő vitéze-
ket, akik forgós ezüstsisakot hordanak és remekbe
kalapált vérteket, a csábítóan felöltözött asszonyo-
kat és leányokat, aztán visszajönni örökre ide a pász-
torok közé, hogy ennek a csodálatos emléknek éljen
közöttük mindhalálig.

Szeme elfáradt attól, hogy ilyen sokáig a mesz-
szeségbe meresztette. Visszatekintett az öreg pász-
torra. Annak már nem volt szemén a lapu. Sőt, most
rajtakapottan nézett másfelé: látnivaló volt, hogy
eddig merőn nézte az ifjút.

— Akartál mondani valamit, Philokynos?

— Semmit. — felelte az, — miért akartam
volna mondani valamit?

— Arcodra van írva. És még mindig mondani
akarod azt, amit mondani készültél.

Az öreg pásztor nem felelt. Mély csend ereszke-
dett közéjük, csak a tücskök ciripelték tovább vég-
hetetlen és titokzatos mondókájukat. Aztán az öreg
egyszerre felült a subáján.

— Tudod-e, milyen nap van ma, Paris?

— Nem tudom, — csodálkozott az ifjú, — olyan,
mint akármelyik másik.

— Dehogy olyan. Ma vagy tizenhat éves. Illetve,
este leszel annyi. Ha a csillagok feljöttek.

— Csakugyan. Erre nem is gondoltam.

— A várost nézted megint?

Az ifjú csak némán intett. Aztán felkelt ültéből.
Kiegyenesedett. Ott állott hajadonfőtt és mezítláb.
Egyetlen lepel volt rajta, ingszerű, amely térdéig sem
ért és egész balmellét fedetlenül hagyta.

— Tizenhat éves vagyok, — mondta a semmibe
nézve és eltűnődve, — most már szabad leányt keres-
nem.

— Most már szabad volna, — felelte az öreg, aki közben félkönyökére tápázkodott.

— Miért csak volna?

— Ez az, amit mondani akarok. Kicsiny korod óta elhatároztam, hogy ezen a napon szólok neked.

Paris egyszerre izgatott lett.

— Ülj fel, Philokynos. Vagy inkább állj fel. Nézz az arcomba. Most fogom megtudni, hogy miért nem szabad Trójába lemennem?

— Most, — mondta csendesen és komolyan az öreg, mialatt felállott és szembefordult az ifjúval. De máris megrázta fejét. A közelben meglátott valamit.

— Nem, mégsem most. Majd ha a csillagok feljöttek. Akkor már csakugyan tizenhat éves leszel. Most Hippandros jön, meg mások. Előttük nem akarok beszélni.

Paták dobogása verte ütemes dobogással a talajt. Paris hátrafordult. Valóban Hippandros közeledett nyargalva egy hajlás felől, fiaival együtt. Ő elöl nyargalt, három kentaur csikaja követte. Pár pillanat alatt már ott is állottak a két pásztornál.

— Üdvözlégy, Philokynos. Neked is jószerencsét kívánok, Paris. Hogy vagytok?

— Megvagyunk, kentaur. Hova viszed fiaidat?

— Az öreg Kranoshoz, a kis ligetbe. Legkisebb fiamnak, ennek a taknyosnak itt, pókosnak látszik a hátsó ballába. Megnézetem az öreggel. Ő nagyon büszke arra, hogy nagyapja minden tudományát örökölte és akármit meg tud gyógyítani. Hát most mutassa meg, mit tud.

— Ki volt a nagyapja? — kérdezte Paris.

— Nem tudod? Pedig váltig dicsekszik vele. Cheiron volt a nagyapja, az a híres kentaur, aki Heraklesnek is, Achilleusnak is tanítómestere volt. Lovaglásra és lantpengetésre oktatta őket. Azonfelül orvostudományra. Megjegyzem, szegről-végről rokonom. Én is a Pelion hegyről származtam ide szüleimmel, mint ő. Rökonságunkat onnan is láthatod, hogy

tiszta pej vagyok ugyan, de itt a csüdömön kesely foltot láthatsz. Pontosan ez a foltja van Kranosnak is.

A három kis kentaur ott állott mögötte. Szorgosan csapkodtak hosszú farkukkal, mert a legyek állandóan ingerelték őket.

— Hogyan lehet neked tarka fiad, — kérdezte Paris, — mikor ennyire pej vagy?

— Ezt gondolod, ezt a legnagyobbat? Tarka, igen. Az anyai nagyanyjára ütött, az volt ilyen tarka. Ezt lóban is láthatod, emberben is. Leggyakoribb, hogy a sarjadék felmenő ágon oldalági rokonra üt vissza, nem is a nagyszülőkre. Nekem például apám-
anyám vasderes volt, a nagybátyám azonban pej.

Paris nem figyelt oda. Valami máson tűnődött.

— Mondd, Hippandros, voltál te valaha a városban?

A kentaur csodálkozó szemmel meredt az ifjúra. Aztán nevetett. Fiai nyihogva vele nevettek.

— Hogyan lehettem volna én a városban? Hát nem tudod, hogy mi oda nem megyünk soha? Nem is mehetünk, az istenek megharagudnának. Nekünk csak itt szabad élnünk, távol az emberektől. Csak a magatokhoz hasonló pásztorfélék előtt mutatkozunk még itt is. Gyerekek, nyargaljatok csak egy kicsit. Dromion, te is nyargalhatsz, kisfiam, csak ne vidd túlzásba.

A három kis kentaur-csikó kedvvel megugrott. Nyomban futni kezdtek, csak úgy ropogott patáiknak sűrű koppanása. A bárányok rémülten, bégetve bújtak össze a közelben, a kis Okys torkaszakadtából ugatott a vágatók után. Apjuk helyeslően tekintett utánok.

— Nem akartam, hogy ilyet halljanak, — mondta aztán visszafordulva, — vigyázok rá, hogy az emberek ellen bosszút ne plántáljak beléjük. Akik megmaradtunk, csak éldegéljünk békén, messze az emberek veszedelmes közelségétől. Bocsánatot kérek, nem benneteket értelek, ha embert mondok. Tudjá-

tok, hogyan pusztultak el a kentaurok, s csak néhány hírmondó maradt közülök?

— Én tudom, — mondta az öreg pásztor, — de Parisnak elmondhatod.

— Hát az úgy volt, — mesélte Paris felé fordulva a kentaur, — hogy a bort ti emberek találtátok ki minden élőlény vesztére. Nektek sem nagyon használ, de ti még valahogyan elbíjátok. De a kentaurnak végzete a bor. Nem is ittunk mi soha. Még Bacchos legnagyobb dorbézolásaiban sem vettünk részt soha. De történt egyszer, hogy egy kentaur, bizonyos Pholos, lakomát rendezett Herakles tiszteletére. Mind a kentaurokat is meghívta ez a Pholos a díszvendég kedvéért, mert tudta, hogy Herakles nagyon kedveli a kentaurokat. Ott volt Cheiron is, akit említettem, Herakles nevelője. Szép csendesen, nyájasan folyt a lakoma. Egyszerre csak erős bor került az asztalra. Szolgák öntötték kecsketömlőkből vastag kupákba. Nehéz aszúbor volt, a jószaga egyszeriben megcsapta a kentaurok orrát. Roppantul szerettek volna inni belőle, de megtartóztatták magukat. Pholos, a házigazda, nevette társait, hogy szagolják a remek szagot és nagyokat nyelnek. Ingerkedni kezdett velök, hogy igyanak hát legalább egy kortyot, nem lesz abból semmi baj. Előbb egyik nyelt egy kortyot, aztán a másik. Lassanként valamennyi ivott. A nagyszerű, zamatos ital ugyancsak ízlett nekik, belevadultak és nemsokára úgy vedelték, mint a vizet. Természetesen lerészegedtek. De a kentaurnál a részegségnek fele sem tréfa. Ha egy ember lerészegszik, akkor mámorában utálatos lehet, mégis ember marad. A kentaurnak azonban csak az egyik fele ember, a másik állat. És ha berúg, elhatalmasodik rajta az állati. Ezek a részeg kentaurok elkezdtek házsártoskodni, majd verekedni. Dühös gomolyagban harapták és rúgták egymást, bőven folyt a vér. És már az embereket is kezdték fenyegetni. Herakles megharagudott és kiáltozva korholta őket. De nem hallgattak rá, sőt, az egyik kentaur részegen még őt magát is meg-

támadta. A félisten leütötte, a többi védelmére sietett. Erre általános vérengzés keletkezett. Herakles a legnagyobb részét agyonverte. Akik részegen menekülni igyekeztek, azokat mérges nyilakkal lőtte. Rengetegen ott maradtak, még ártatlanok is, így például Pholos maga is, pedig nem ivott, aztán Cheiron, aki lihegve futkosott, ordítozott és szidalmazta a részegeket, hogy térjenek észre. Közben Herakles egy mérgezett nyila őt is súrolta tévedésből. Meghalt. Néhányan, igen kevesen, mégis megmenekültek. De bújdosás közben is jó részök elpusztult. Már csak igen kevesen maradtunk. Úgy nézz rám, kedves fiam, hogy kihaló fajta vagyunk.

Az előbb még vígan nyargaló kentaur most elkomorodott. Fájdalmasan nézett maga elé a földre. Majd hirtelen felhorkant és megugrott. Olyan rémület látszott az arcán, mintha nyomban megbokrosodnék. De mindjárt megnyugodott. Haragosan követett tekintetével egy tovasurranó és eltűnő valamit.

— Pocegér volt, — mondotta szégyenkezve, — az átok verje meg. Kiállok én akárkivel, csak azt nem szeretem, ha megijesztenek. Hé fiúk, ide, ide! Indulunk tovább!

A három gyerek nyargalva közeledett. Az öreg pásztor még odaszólt, mielőtt a közelbe értek volna:

— Nessost nem említetted. Az is elpusztult?

— Az is, — bólintott kedvetlenül a kentaur.

De erről nem akart beszélni. Elbúcsúzott a pásztoroktól, aztán vágatva elindult. Nyomában vágatott három csikaja.

— Ki az a Nessos, — kérdezte Paris, — és ez miért nem akart róla beszélni?

— Még nem meséltem neked Nessos és Herakles történetét?

— Még nem.

— Akkor most elmondom. Herakles megházasodott. Elvette feleségül Deianeirát. Ezt nagyon szerette; előző feleségét, Omphalét, aki női ruhába öltöztette, a guzsalyhoz ültette és csúfságot csinált be-

lőle, ki nem állhatta. De ez, mondom, a szívének igen kedves volt. Az Euenos folyóhoz ért fiatal feleségével. Azon át kellett kelniök. Herakles kompot látott a parton. Kiáltozni kezdett a révész után. Hamarosan előkerült a révész. S vajjon ki volt az? Nem más, mint Nessos kentaur, akinek sikerült megmenekülnie a Pholos-féle vérengzésből. Itt tengette révészkedésből az életét. Herakles, mint a roppant erejű emberekhez hasonló jótéltelék, már nem nagyon haragudott a kentaurokra. Barátságosan felszólította Nessost, hogy vigye át őket a túlsó partra. Ez a Nessos ravasz és aljas kentaur volt. Azt felelte, hogy átviszi őket, de csak egyenként, mert a komp gyenge. Herakles most sem élt gyanúperrel, lévén egész életében hiszékeny. Mert tanuld meg, édes fiam, hogy a testi erő, bármilyen nagy, magában véve nem rosszindulatú. A jóságnak nem kell okvetlenül gyengének lennie. Sőt, ha jó vagy, akkor éppen séggel igyekezzél mennél erősebb lenni, hogy a jóság győzhessen. És ha már jó vagy és erős vagy, igyekezzél mennél okosabb lenni. Mert halld a mesét, mire megy a jóság és erő okosság nélkül, s éppen így: mire megy okosság nélkül a gonoszság és erő. Herakles azt felelte: jó, hát vigye át őket egyenként. Még pedig először Deianeirát vigye, ő majd vár, míg a komp megfordul. Nessos elindult az asszonnyal. Mikor a folyó közepére ért, állati vágy fogta el, anynyira megtetszett neki a szép fiatal asszony. Megfogta, csókolgatni kezdte és erőszakoskodott. Azt gondolta botorságában, hogy Herakles úgy is tehetetlen ott a parton, ő meg a túlsó partról úgy sem jön többé vissza, kiugrik és elvágta zsákmányával. Arról megfeledkezett a szerencsétlen, hogy nyilvánzó is van a világon, Heraklest pedig éppen Cheiron tanította mérgezett nyíllal vadászni. Ahogy ott erőszakoskodott, hirtelen hátrahanyatlott: Herakles mindent látott a partról és belelőtt. Mellébe talált, a nyilvánzó hegye a kentaur hátán jött ki. Nessos lerogyott a kompon, elterült a deszkákon, vére vastagon ömlött.

Tudta, hogy most meg fog halni. Vad gyűlölet emésztette Herakles ellen. És még utolsó pillanatában is ravasz volt és aljas. Elkezdett zokogni utolsó pár lehelletével, hogy végtelenül megbánta, amit tett, de most az utolsó pillanatban igyekszik jóvá tenni: örökbe hagyja Deianeirának a maga kiömlött vérét, amelynek varázsereje van: amelyik férj ruháját ezzel a vérrel bekenik, az örökre hű marad. Ezt még el tudta mondani. Akkor meghalt. Deianeirát a komppal sodorta lefelé a víz ereje. De ő ezzel nem törődött, gyorsan kikeresett úti poggyászából valami kis edényt és felfogott benne az ömlő vérből, amennyit csak tudott. Azt azután gondosan elrejtette. Herakles belévetette magát a vízbe és valahogyan elérte a gazdátlan kompot. Hogy most mi minden történt a félistennel, azt majd máskor mondom el neked, a dologra csak az tartozik, hogy hosszú évek mulva Herakles ráúnt az öregedő Deianeirára és szívét új szerelem fogta el: a szép fiatal Iolé tetszett meg neki. Deianeirának most eszébe jutottak a varázslatos vércseppek, amelyeket még mindig őrzött. Titokban bekenete velök Herakles ruháját. Azt persze nem tudta, hogy ezzel éppen azt a borzasztó mérget itatta bele férje ruhájába, amelyet férje nyállal lőtt bele a kentaur mellébe. Herakles felvette a ruhát, a mérég hatni kezdett. Irtózatos kínok áldozata lett a félisten, de ezek ellen hiába keresett enyhülést, a mérégnek az volt a természete, hogy elválaszthatatlanul a testre tapadt. Deianeira megrendülve látta hogy mit tett a fájdalom őrzöngésében tomboló férjével. Tettét többé nem tehetné jóvá. Megölte magát. Herakles pedig őrzöngve futott fel az Oita hegyére, ott máglyát rakott, ráfeküdt és magára gyújtotta.

— Szóval Herakles meghalt? — kérdezte tüdőve Paris.

— Hát azért nem halt meg. A máglyán ugyan elhamvadt, de a lángok felcsaptak az égbe és egyszer csak ott volt az égben Herakles, mint isten. Mindjárt új életet is kezdett isten gyanánt. Zeus neki adta fele-

ségül Hebe istennőt, valamennyi közt a legüdébbet és legfiatalabbat. Most mindaketten halhatatlanok.

— Ezt mit jelent?

— Ez azt jelenti, hogy az erő, jóság, önfeláldozás és ifjúság köztünk, halandók között, nem lehet együtt. Ha ezek a tulajdonságok egyesülnek, az már isteni dolog. De látom, hogy nem egészen figyelsz és valamin töröd a fejedet.

— Igen. Mikor történt az, hogy Herakles a máglyára lépett?

— Már mondtam neked, fiam, hogy ha istenekről van szó, ne kérdezd ezt a szót: mikor. Az istenek nem időben élnek. Ami történik velök, az mindig történik. Miért vágsz olyan hitetlen arcot?

— Ne haragudjál, Philokynos, de már nem tudom, hogy az isteneknek ezekből a dolgaiból mit higgyek. Azt mondd, Hebe az istennők között a legfiatalabb. Hát ő nem öregszik?

— Nem. Nem öregedhetik. Ő a fiatalság istennője. A serdülésé, az élet tavaszáé.

— De egyáltalában, született?

— Hogyne. Hiszen mondtam neked, hogy ő Zeus és Hera leánya. Vagyis, az istenek között ő a királykisasszony.

— Jó, jó. De ha született, akkor csecsemő is volt. Akkor tehát volt olyan idő, mikor nem lehetett a serdülés istennője. Vagy mindjárt serdülőnek született?

— Nem. Csecsemőnek született és aztán felserdült. Mondjuk: tizenhat évesnek. Mint most te. De azóta tizenhat éves. Mindig az is marad most már.

— Jó. De azt mondd, hogy ami az istenekkel történik, az mindig történik. Ha tehát egyszer megtörtént, hogy egyéves volt, akkor ez mindig történik vele. Tehát most is egyéves. Hogyan lehet ugyanakkor tizenhat éves?

— Éppen ez az, ami felfoghatatlan, mert istenekről van szó. Ezen kár is tünődnöd, ez nem emberi elmének való. Az idő maga is isten. Az ő Kronos. De

ő is született. Apja Uranos volt, vagyis a mindenség, anyja Gaia, vagyis a föld. Ebből értened kell, hogy a mindenségben nincs idő, csak ha a mindenség vonatkozásba kerül a földdel. És a föld lényei számára sincs idő, csak akkor, ha a mindenséghez vonatkoztatod. Kronos is született, mint mondom, tehát akár érted, akár nem, Kronos születése előtt is volt idő, mikor nem volt idő.

— Igen, de azóta van.

— Van, de nem uralkodik. Már megmagyaráztam neked, hogy jó ideig maga Uranos volt az istenek között a király. Sőt, nem is az istenek között, hiszen az istenek később születtek. Csak éppen király volt. Innen láthatod, hogy mivel a férj az előbbvaló, nem pedig a feleség, a világmindenség előbbvaló, mint a föld. Nos, azt is megmagyaráztam neked, hogy ennek a házaspárnak először három gyermeke volt, a három Kyklops: Arges, Steropes és Brontes, vagyis a világosság, a villám és mennydörgés. Ezzel a három gyermekkel kezdődött a mindenség és a föld házassága. Ezt úgy értsed, hogy a földnek a mindenségben ez volt minden élete a dolgok kezdetén: világosság lett, mennydörgés járta a földet és villámok csapkodtak. Ez a világ nem tetszett Uranosnak, más világot akart. Szülőtteit tehát visszakényszerítette anyjok méhébe. Innen van, hogy olykor reng a föld, megnyílnak a tűzhányók és láva ömlik ki belőlük. Mert a mindenség hiába akarta megsemmisíteni a világosságot, a mennydörgést és a villámlást, azok már megszülettek és folyton békétlenkednek. Néha ki is törnek anyjok testéből. De már nem szabadok többé. Most Uranosnak megint gyermekei születtek. A titánok. Tizenketten. Ezekkel sem járt jobban a mindenség. A titánok fellázadtak ellene. Rettenetes harc lett ebből. Uranos egymásután győzte le a lázadó gyermekeit és unokáit. Akit sikerült legyőznie, azt kegyetlenül megbüntette. Okeanost, vagyis a végtelen vizet, száműzte a föld legtávolabbi peremére, hogy onnan soha ne jöhessen vissza. A családban sem volt szabad

soha többé megjelenie. Ezt úgy értsd, hogy az óceánnak, amelynek túlsó határa nincs, és ő maga a mi földünk határa, nem lehet részt vennie a rajta innen fekvő emberiség életében. Csak gyermekeinek, vagyis a kis tengereknek, tavaknak, folyamoknak, egészen a legkisebb csermelyig. Kivéve Styxet. Ez is résztvett apja lázadásában. Uranos örökre az alvilágba száműzte. Megjárta Atlas is. Lázadásáig ő volt a legnagyobb hegyek istene. Mikor Uranos legyőzte, el kellett költöznie a föld szélére, oda követte Okeanost a száműzetésbe és örökre az lett a kötelessége, hogy vállaln tartsa az égboltot. Értsd: a legmagasabb hegy-csúcsok tartják az eget, hogy le ne szakadjon, ilyen lett a mi világunk szerkezete. S aztán még következett a nekünk, embereknek, legfontosabb titán, Prometheus. Ő látván Uranos győzelmét, megszeppent és cselhez folyamodott. Színleg meghódolt nagyapjának, de suttyomban tovább lázadozott ellene. Észrevette, hogy Uranosnak legnagyobb kincse, tehát a mindenség legfontosabb értéke, a tűz. Mert a tűz ad minden életet. Prometheus agyafúrt módon engedelmességet tettett, de orvul ellopta a tüzet. Óvatosan eltette és kezdett vele mesterkedni. Agyágból olyan alakot formált, mint az istenek, és ebbe az agyagfigurába belélehelte a tüzet, amelyet az égből lopott. Az agyagfigura élni kezdett. Így teremtette Prometheus az embert. Értsd meg tehát: az ember sárból van, de a benne élő tüzet az istenektől lopta egy titán számunkra. Ezért lázadunk folyton az istenek ellen, mert az ő saját titáni tüzők lázadozik bennünk, de el kell buknunk, mert csak sárból vagyunk, az pedig halandó. Prometheus tehát, mikor engedelmességet színlelve ellopta a tüzet s ebből embert csinált, a saját lázadása helyett millió és millió lázadást hintett el a világban. Uranos büntetésül az alvilág egy sziklájához láncolta, a többit már mondtam neked Prometheusról: a keselyű mindennap eljön és kieszi az eleven titán testéből a májat. A kyklopsok és titánok tehát ráfizettek a lázadásra. De Uranos is rá-

fizetett: a világmindenségben úgy állott itt a föld, hogy belülről szörnyű, viharos erők feszegették, de csak néha törtek ki, élni már nem lehetett rajta és az emberek nyüzsögve kezdtek is szaporodni. És most jól figyelj ide, mert ezért kezdtem el az egészet: most jött bele az emberi gondolkodásba az idő. Mert ami a kyklopsoknak és titánoknak nem sikerült, az sikerült az utolsó titánnak, Kronosnak. Kronos éjszaka megleste apját és éles sarlóval odalopózkodván hozzá, megcsonkította.

— Uranos meghalt?

— Nem halhatott meg, hiszen isten volt. De tehetetlen roncs maradt most már, a világmindenség időtlensége megszűnt, s elkezdődött az idő uralma. Uranos és Gaia elvesztették trónjukat. A trónt Kronos foglalta el, akinek Rhea volt a felsége. Tudod, mit kell azon érteni, hogy Rhea? A folyamat fogalmát. Ezt nem érted, látom, de nem tesz semmit. Még fiatal vagy, ráérsz megérteni. A helyzet tehát az volt, hogy a világ élettörténete megindult, a mindenség és a föld felett az idő és a dolgok folyamata vette át az uralmat.

— Hohó. Hát akkor az istenek mégis csak időben élnek.

— Várj csak, várj csak. Kronos elkezdett uralkodni. Sajátmagáról tudta, milyen veszedelmes, ha valakinek gyermekei lesznek, azok felnövekednek és megerősödnek. Ő tehát, mihelyt egy gyermeke született, azt azonnal felfalta. A szájába vette és lenyelte. Született Hera, azonnal lenyelte. Született Poseidon, lenyelte. Született Hades, Demeter, Hestia, egymásután mind lenyelte. Így nyelt le öt újszülöttet egymásután a zsarnok és hatalmára féltékeny Kronos. Képzeld olyan barbárnak, vadnak, mint azt a kegyetlen macskát, disznót, vagy halat, amely felfalja kicsinyeit. Mert az idő kegyetlen és könyörületlen, az időnek nincs sem szeretete, sem részvéte, sem apai ellágyulása. Az idő együtt él a dolgok folyásával, s ami ebből származik, azt ő magába temeti. Történt

azonban, hogy Rhea most már hatodszor másállapotban volt. Megszólalt benne az anyai érzés. Mert a dolgok folyását úgy képzeld viszont, hogy abban összefüggés van, igazság és a természethez való ragaszkodás. Rhea elhatározta, hogy a születendő gyermeket megmenti és felneveli. Mikor a gyermeket közeledni érezte, keresett egy gyermekformájú nagy követ és éjszaka odavitte Kronosnak: megszületett a hatodik gyermek, itt van. Kronos mohón és vadul kapott a kő után, vak dühében nem is vette észre, hogy mit nyel magába. Rhea pedig gyorsan menekült, még ráért leszállani Kréta szigetén. Ott baj nélkül megszülte a gyereket. Fiú lett, Zeusnak hívták. Az anya egy Amaltheia nevű nimfára bízta a csecsemőt, aztán sietett vissza becsapott férjéhez. Amaltheia kecsketéjen nevelte fel a kisfiút, akinek gyöngy-élete volt ott a Dikte nevű hegy barlangjában, Amaltheia becézte és ajnározta. De hát csecsemő volt és sokat bőgött. Félni lehetett, hogy sírása felhallatszik Kronoshoz. De segítségül jöttek a Kuresek, a krétai hegyi szellemek, akik nyomban, mihelyt a csecsemő visítani kezdett, rágyújtottak arra a fegyvertáncra, amelyet különben is nagyon kedveltek. Fegyvertánc közben hozzáverték pajzsaikhoz a kardot és hozzá még torkuk szakadtából harci dalt harsogtak. Ezzel olyan pokoli zenebonát csaptak, hogy nem egy, hanem száz csecsemő nyivákolását sem hallhatta senki. Zeus szépen növekedett és erősödött. S elérkezett a nap, mikor itt látta a trónfosztás idejét. Felment apjához, elébe állott és követelte az uralmat. Kronos borzasztóan megdöbbsent és félelmes haragra gerjedt. Apa és fiú egymásnak támadtak. Kronos azonban már előregedett, hiszen lehet-e vajjon öregebb valami, mint maga az idő? Zeus izmos volt, fiatal és hatalomvágyó. Addig gyömöszölte, gyötörte, szorongatta apját, míg az öklendezve kiadta az elnyelt gyerekeket. Egymás után álltak oda Zeus mellé Hera, Poseidon, Hades, Demeter és Hestia.

— Mint csecsemők?

— Nem, mint felnőttek.

— Hát az apjok gyomrában növekedni tudtak?

— Hogyne tudtak volna. A világon minden növekszik az idő gyomrában.

Paris kedvetlenül vállat vont. Bosszantotta, hogy az öreg Philokynos, akit különben nagyon szeretett, mindenre vissza tud neki vágni. Szerette volna már sarokba szorítani egyszer. De eddig nem sikerült.

— Jól van, mondd csak tovább. Majd mindjárt szólok.

— Mondom tovább. A hat isten összeállott. Legyőzték apjokat. Kronos leszorult a trónról. Zeus ült oda. Az istenek királynéja pedig Hera lett, akit Zeus elvett feleségül. Most mondd, amit akarsz.

— A következőket nem értem. Mi emberek születünk, felnövünk, megöregszünk és meghalunk. Ami történik velünk, az csak egyszer történik. Magad mondtad nekem, hogy az a pillanat, amely egyszer elmúlt, soha, míg a világ áll, nem térhet vissza. Ami előbb történik, az korábban van, ami azután történik, az későbbben van. Hogyan állíthatod, hogy ami az istenekkel történik, az mindig történik? Lehet az, hogy Zeus ma legyőzi az apját, egy év múlva pedig Kréta szigetén megszületik?

— Kedves fiam, egy órája magyarázom neked az egészset, és most a végén kiderül ebből a kérdésedből, hogy egyetlen szót sem értettél. Korábban, vagy későbbben: ez emberi gondolkodás. Mi időben gondolkodunk, mert mi nem győztük le Kronost. De Zeus és a többi isten legyőzte. Nekik az idő nem parancsol. Mi az időben élünk, ők nem. Ők képesek rá, hogy életök tíz különböző szakaszát éljék ugyanabban a pillanatban, egyiket itt, a másikat ott. Mert őket még a hely sem köti.

— Hogyhogy a hely sem?

— Hallgass ide. Emlékszel arra a thrák kereskedőre, aki egyszer itt fent járt a hegyen gyapjút venni?

— Hogyne. Olyan kis nyápic, fehérszakállú ember volt, a koponyája teljesen kopasz.

— Úgy van. Mikor leült velünk enni, előbb a nyugati irányt kereste, hogy arrafelé meghajoljék. Mert innen nyugatra esik az Olympos hegye, az ő szent hegyök, ahol őszerintők az istenek laknak. Mi trószok úgy tartjuk, hogy az istenek itt laknak az Ida hegyén, egészen a csúcs egy rejtekében, ahol még pásztor sem járt soha. Hát tudd meg, hogy a thrákoknak is igazuk van, de nekünk is igazunk van. Az istenek mindenütt laknak.

— Hogyhogy? Annyi ezer palotájok van?

— Csak egy mindegyiknek. De az az egy mindenütt van.

— Ugyanaz a palota? Egyszerre ezer helyen? Nem akarsz te engem elbolondítani?

— Nem, fiam, oktatni akarlak. Hogyan is magyarázzam meg? Az istenek éppen úgy élnek, mintha csak elképzelnéd őket. Ha akarod, Zeus most születik, mert azt képzeled magad elé. De ha akarod, a lakodalmat képzeled magad elé, és akkor most veszi el Herát. Ha úgy tetszik, az Olymposra képzeled Heraklest. Akkor ott van. Ha akarod, most pusztítja el Tróját. És akkor az is való igazság: még csak félisten és most döngeti félvállával a márványpalotákat. Az istenek mindig élnek és mindenütt, idő és tér nélkül.

De az utolsó szavakat Paris már nem hallotta. Ahogy a Trója szó elhangzott, a többi beszéd távoli hangként siklott el mellette. Lassan, hogy Philokynos előtt feltűnően ne csinálja, oldalt fordította fejét. És amott lenn, ahol sötétzöld foltok tarkállottak a világos földön, a kanyargó szalag mellett, megint ott látta a fehér csoportot.

— Igen, idő és tér nélkül, — ismételte szajkó módján a legutoljára elhangzott szavakat, hogy azt a látszatot keltse, mintha figyelt volna, aztán gyorsan új mondatot kezdett: — nézd csak, Philokynos, a kentaurok elmentek, más nem zavar. Nem kellene estig várni. Elmondhatnád már most, amit akarsz.

De az öreg pásztor csak fejét csóválta.

— Nem, fiam, az előbb meggondolatlanul fe-
csegetem. Pedig jól tudod, hogy ez nem szokásom.
Hosszasan szoktam neked magyarázni, az igaz, de
csak neked és csak azért, hogy oktassalak. Máskü-
lönben elég hallgatag a természetem. De annyira ked-
vellek, hogy ma már nem tudtam öreg nyelvemnek
parancsolni. Cakugyan nagy és életbevágó mondani-
valóm van számodra. Légy még estig türelemmel. Ha
tizenhat esztendeig vártál, néhány órát várhatsz még.
Én most elmegyek, a sajt után kell néznom.

Nyögve hajlott le subájáért és görcsös, kampó-
végű botjáért. Elvénült, nehezeére esett öreg dereká-
nak a hajlongás. Paris későn vette észre a mozdula-
tot. Mire előzékenyen lehajlott volna, hogy segítsen,
az öreg már felegyenesedett.

— Bocsáss meg, — szólt Paris.

— Nincs mit. Nem sokáig emelgeted már te ud-
variasságból a holmimat. Pedig még sokáig akarok
élni.

— Ezt nem értem.

— Persze, hogy nem érted. De este már érteni
fogod.

Az öreg elindult. Okys feszülten figyelt, hogy
most mi a teendője. De miután látta, hogy ifjú gaz-
dája itt marad a nyájjal, csak néhány heves fark-
csóválással küldött búcsút az öreg után, aztán vissza-
hasalt a gyepre és fejét visszatette két előre fektetett
lábára. Paris jó darabig nézett a távozó öreg után,
aztán elkiáltotta magát. Nevén szólította a vén pász-
tort. Az megállt és kérdően visszafordult.

— Csak annyit mondj meg, hogy örülni fogok-e
annak, amit hallok tőled, vagy sem?

Philokynos mosolygott és csak a fejével intett,
hogy igen. Aztán tovább folytatta útját. Paris vissza-
ült régi helyére és a várost nézte. Ezt nem únta meg
soha. Még akkor is hosszan tudott lebámulni a tá-
voli völgybe, ha közben egyébre gondolt. Ezt tette
most is. Philokynos homályos szavaiból már tudnia

kellett, hogy valami olyat fog hallani, ami egész életére döntő. S mivel a jövőbe nem nézhetett életén való tünődésben visszanezett a multra. Végiggondolta eddigi életét. Legelső emlékei között is mindig ott látta az öreget. Ez mindig olyan öreg volt, amilyennek most látta. Ugyanilyen cserzett, ráncosarcú és hajlotthátú volt, mikor őt térdére vette és lovagoltatta. Aztán látta magát, amint az esztenában pitymallatkor felserken a jószagú, meleg széna között. Az öreg jó mélyen beágyazta oda és még álmában is óva karolta magához. Aztán visszaemlékezett első futkosásaira. Régi juhokra emlékezett, ismerkedésére az állatok természetével, tulajdonságaival, bégetésök mindig mást jelentő hangjaival. Majd a többi pásztor alakján futtatta végig emlékezetét. Mennyi mindent tanult tőlük: a csillagokat, a szél különféle járásait, a nap és a hold természetét és szokásait, a másnapi időjárás temérdek előjelét. A fák és a füvek rengeteg fáját. A fűben elsikló kígyókat, a virágok felett ellibbenő pillangókat, a gerendában percegő szű eleinte oly titokzatos nesztét. Aztán jöttek pásztorokodása elemei. Megtanulta fejni a juhokat, erjeszteni a tejet, mindenféle füveket szedni s azok kipréselt léceppjeinek bonyolult alkalmazásával ízesíteni a sajtot. Megtanult birkát nyírni, gyapjút mosni és alkudni a felgyalogló idegen vásárlókkal. Megtanult sajtárnak való fát keresni, a szekercével levágott fából alkalmas darabokat kifaragni, a faabroncsot a kis dongákra szorítani. Megtanulta éles, görbe késsel a megkerült juh homlokát meglékelni és a férget megkeresni benne, megtanulta pontos biztonsággal lemetszeni a hályogot a birka szeméről. Aztán már fegyvert kapott a kezébe. Megtanult íjjal banni, felverni és lelőni a vacsorához való nyulat. Megtanulta a madarak mindenféle fáját és tudta utánozni hangjukat. Elérkezett ahhoz a gyönyörűséges, szívdobbantó izgalomhoz, mikor az első farkast lelőtte. Megtanult lépet rakni, dúvadnak vermet ásni, kutya törött lábát gyógyítani, állatot nyúzni és zsigerelni, pászto-

roknak kondérban vacsorát főzni a nyitott tűzön. Megtanulta a vidéket, tudta a hajlásokban rejtező ligeteket, ismerte mindakét közeli forrást, járta a sűrű berekben a csapásokat, ismert minden külön sziklát, juh-ösvényt, szakadékot, barlangot. Többször látott elsuhanó nimfákat, driádokat, oreádokat, de inkább csak szökkenve bújkáló neszöket hallotta, szemtől-szembe még nem találkozott egyikkel sem. Mindössze egy szatirt látott egyetlen pillanatra, de annak is csak a lábát, mikor borzot hajszolva, találomra belelőtt egy galagonya-bokor sűrű, páfrányos aljába. Akkor nyekergő, fájdalmas ordítást hallott és megpillantotta a menekülő szatir testét: egy villanásnyi ideig kilátzott a bokorból a lóláb. Aztán eltűnt. Megismert emberi érzéseket is: megtudta, milyen szép és meleg dolog a barátság, mikor Melas pásztorról sikerült leemelnie a ligetben a rázuhant fadereket s az ölében vinni haza a beteget, akiben megszakadt valami, hogy hetekig nyomja a szénát. Megtanulta a bosszút is: Oinos pásztor addig ingerelte, csúfolta, sőt meg is ütötte, amíg egyszer ráugrott, minden felgyülemlett haragját kitöltötte rajta és félholtra verte. Oinosnak nem is volt többé maradása. Elment más vidékre és nem jött vissza többé. Csak a nőt nem ismerte még meg. Nagyritkán feljött a hegy aljából valamelyik pásztor hozzátartozója, hogy tiszta ruhát, aszalt gyümölcsöt, miegymást hozzon, de ha akadt ezek között csinos is, az ő szeme nem ragadt meg az ilyenek. Philokynos mindig erős testi megpróbáltatások között nevelte, egészségesen fáradt testében még nem mozdult meg a szerelem vágya olyan erősen, hogy el ne tudta volna nyomni.

Szép és gazdag volt eddigi fiatal élete, ha visszatekintett rá, mégis homályosan bánatosnak és üresnek érezte. Tudta, hogy nincsenek szülei, valahol egy ligetben akadtak rá, mint csecsemőre, a pásztorok. Még jó, hogy a farkasok meg nem ették. Szülei hiányát nem igen érezte, Philokynos öreg gyengédsége s a többi pásztor nép jóindulata kielégítette me-

legséget kereső vágyait. De tudta, hogy valahova, valakikhez, akiket talán sohasem fog megismerni, jobban odatartozik, mint nyájához. S életének ezt a megoldatlan titkát természet szerint összekapcsolta magában azzal a tilalommal, amely a városba nem engedte.

Próbált aludni, hogy gyorsabban teljék az idő. De nyugtalansága nem engedte. Felkelt, leült, jöttment. Szórakozottan játszott a kutyával. Sokáig vakargatta a vezérürü gyapjas torkát. Aztán fogta magát és az egész nyáját egy félóránnyira tovább hajtotta. A város képét innen is jól láthatta a távolban. Aztán, mikor a nap legmagasabban állott az égen, megette a magával hozott kenyeret és juhsajtot. Szándékosan kényelmes lassúsággal, hogy az időt ezzel is ölje. Később ürgelyukra akadt. Előbb arra gondolt, hogy kiönti. De aztán meggondolta, hogy a forrás egy óra oda, egy óra vissza: addig nem hagyja magára a nyáját. Tovább álldogált, jöttment, botjával ütögette a porzó füvet. S mikor a nap állásáról már megállapította, hogy végre itt az ideje indulnia, mintegy önmagát férfiasan kínozva, még mindig maradt egy darabig. Olvasott hatszázig. S mikor kimondta azt a szót, hogy hatszáz, olyan sietséggel kezdte ösztökélni az állatokat, hogy Okys minduntalan meglepetten állott meg, hogy rábámuljon gazdájára.

A pásztorokat már mind együtt találta. Ezen a héten Peuthoios volt a soros a szakácmesterségben. Értett is hozzá, még az olyan nehéz ételeknek is pompásan módját tudta keríteni, amelyekhez különben csak asszonyember ért. Sőt, abban is nagy mester volt, hogy a beszerzésről gondoskodják. A többi pásztor megelégedett azzal, hogy leölt egy bárányt és azzal etette társait egy álló hétig, csak akkor nyult a félretett füstölt húshoz, ha azok únták az örökös birgehúst és felszólaltak. De Peuthoios öt hétig egyebet sem csinált, mint jó előre terveket agyalt, hogy aztán kedvére való ételeket főzhessen. Minduntalan szerét

tudta ejteni, hogy hol valami vadásznak, hol halásznak küldött üzenetet már hetekkel előbb, azok pedig szívesen hoztak, vagy küldtek a mondott napra jó falatot, mert ritka füveket, vadmézet, juhsajtot kaptak érte. Ma például nagy kosár halról gondoskodott Peuthoios s ezeket rőzsén sütötte. Mire Paris megjött, már kezdeni is lehetett a vacsorát. Mind letelepedtek a tűz köré, mindegyik mögött a kutyája. Nagy karéj kenyeret vett mindenki a kezébe, Peuthoios ezekre a karajokra rakta ki a sült pontyokat, némelyik akkora volt, hogy rá sem fért a kenyérre. Kiki mindenekelőtt egy-egy falatot vetett a tűzbe áldozatul az isteneknek, aztán megindult a falatozás. Míg ettek, alig beszéltek. Olyan mohón élvezték az ételt, hogy úgysem ügyelt volna senki a más szavára. Csak mikor már az első farkasétvágy csillapításán túlestek, kezdett beszélni lassan csámcsogó szájjal egymásnak. Myrmon javakorbéli pásztor volt, jóképű ember, de kancsal. Ez arról volt nevezetes, hogy szüntelenül hazudott, ha megszólalt. Nem akart vele ártani senkinek, sem magának hasznot szerezni, csak gyönyörúsége tellett benne, hogy minden este menél nagyobbakat lódítson. Az sem zavarta, hogy szemtől-szembe kinevették. Mondta a hihetetlen napi élményeket tovább, s hogy azokat bárki is elhigye, egyáltalában nem kívánta. Thorax, a bojtárgyerek folyton kérdezett, a nagyok minden mondatába beleszólt, de rendszeren nem felelt neki senki. Haimon, egy himlőhelyes szőke legény, háziszolga volt Trójában egy molnárnál, mielőtt pásztor lett, ez szüntelenül a trójai életet mesélte. Ha az étel elfogyott, minden este egyszerre kezdték rá mondókáikat, nagyokat nevetgéltek és folyton élesztgették a tüzet, csak úgy ősi megszokásból, mert különben nem volt rá szükség semmi.

Most is befejezték az evést és rákezdték az cs-ténkénti vidám, évődő tereferére, amelyből hamarosan taszigálás, lökdösődés és vidám birkózás szokott kifejlődni a kutyák aggódó ugatása közepette. Paris

ezt igen szerette hallgatni, jókat nevetett és sokat is tanult a hallottakból. De most alig nyelte le a falatot, összenézett az öreg számadóval, és mindketten egyszerre feltápáskodtak.

— Hova mentek? — kérdezte kíváncsian a nagyhasú kis Peuthoios.

— A magad dolgára ügyelj, — szólt rá Philokynos, aki szeretett a pásztorok közt erős fegyelmet tartani.

Az öreg pásztor és a fiatal mindenekelőtt az esztenába mentek. Philokynos ollót szedett elé. Ez már hozzátartozott a tizenhatodik születésnaphoz: az új legényt meg kellett nyírni. Az öreg nagy gonddal végezte ezt a műveletet. Igazság szerint tövig kellett volna nyesnie Paris dús haját. De ő sajnálta. Megnyírta csakúgy tessék-lássék, az ősi hagyomány miatt. Ezzel hamarosan kész lettek. Most már beszélgethetett volna, de az eszténa, ahova minduntalan benyitogatott valaki, erre nem volt alkalmas.

Elindultak, még pedig mindketten ugyanazon irányban, anélkül, hogy összebeszéltek volna: a nem messzi sziklafalnak tartottak, mert amögött kis cserjés terület, közepén gyepes tisztás, amelyre a pászortűz felől nem lehetett odalátni. Ott leheveredtek. Parisnak izgatottan vert a szíve. Várt. Philokynos megállt előtte, aztán váratlanul térdre omlott.

— Üdvözlégy, királyfi, — mondta a meghatottságtól vonagló szájjal.

Paris rámeredt. Az lepte meg, hogy nem érzett igazi meglepetést. Pedig ennyire kimondottan sohasem fogamzott meg lelkében a dolog. De titkos ösztöne nyilván érezte, mert nyugodt maradt és mosolygott. Eddigi izgatottsága egyszerre nem volt sehol. Rátette kezét az agg fehér fejére.

— Kelj fel, öreg. Tehát igaz. Priamos király fia vagyok.

— Az vagy, királyfi. De ülj le mellém ide a gyepre, hadd mondok el, miért és hogyan kerültél ide.

Paris hanyatt vetette magát a pázsiton. A nyári este ragyogó csillagaira nézett, úgy hallgatta saját élete történetét.

— Ott kell kezdenem, királyfi, hogy a te családban bizonyos furcsa megszállottság rejlik. Mindnyájatokban lakik valami megsejtése a jövőnek. Ezt bizonyára anyádtól, Hekabe királyasszonytól örököltétek. Egyik fivéred, Helenos, hivatalos jósa Trójának. Hugod pedig, Kassandra, ugyancsak bámulatos jóstehetség. Mielőtt születél, az a sejtelem fogamzott meg családban, hogy te leszel atyád romlásának okozója. Anyád terhessége alatt százféle jóslást is megpróbáltak. Megnézték minden levágott állat beleit, Apollon papjával megkérdeztették a szent tölgyet, valamint kihallgatták a Zeusnak szentelt ligetben a madarakat. Kivétel nélkül minden jóslás azt mondta, hogy te döntöd meg atyád országát. Ezt maga Priamos király is megtudta, vagy megérezte. A gyilkosság bűnébe nem akart esni, de az udvarnál sem akart megtartani. Így aztán határozatba ment, hogy téged kitesznek. Ahogy megszülettél, már néhány nap múlva felhoztak ide a királyi szolgák. Egyik megszánt, ahogy ott nyivákkoltál a fák között. Idejött hozzám és elmondta az egész történetet. Hozzátette még azt a jóslatot is, amelyet csak édesanyád tud: ha felnősz, magok az istenek jönnek érted és hazavisznek a trójai palotába, méltó helyedre. Tizenhat éves korodig neked sem szabad tudnod erről, s ha megtudtad, akkor sem szabad megmondanod senkinek. Most már mindent tudsz, királyfi. Ha ketten vagyunk, alázattal hódolni fogok neked, de mások előtt továbbra is rejtegetnünk kell a titkot.

— Ezért nem szabad lemennem Trójába?

— Ezért. Hiszen, ha Priamos atyád megtudja, hogy élsz, mégis csak eltétet láb alól. De ha az istenek visznek haza, akkor belenyugszik és megbékél. Egyelőre Hektor testvéred a kedvence, arra akarja hagyni a trónt.

Ezzel elhallgatott. Paris is hallgatott sokáig. Akkor egyszerre ráütött az öreg vállára.

— Hallod-e, Philokynos, hiszen nekem maga Zeus volt az ősapám.

— Úgy van, királyfi, a leghatalmasabb isten véreből származol. Zeus és Elektra fia Dardanos, ennek fia Erichthonios, ezé Tros, ezé Ilos, ezé Laomedon, ezé Priamos. És te vagy Priamos fia, áldják meg az istenek minden lépésedet.

— Várjál csak. Tehát Zeus vére folyik ereimben. És nagynéném Hesione, akit maga Herakles adott nőül Telamonhoz. És nagybátyám Tithonos, aki magának a hajnalnak, Eosnak volt a kedvese.

— Igen. Istenek vére és atyjafia vagy. Mélységes hódolat neked, királyfi.

— Jól van, öregem, ne bókolj annyira, hiszen elég derék dolog volt tőled, hogy felneveltél. Mondjad csak el pontosan testvéreimet. Képzelheted, milyen kíváncsi vagyok most családomra.

— Szívesen, királyfi. Priamos atyádnak két hitvese van, Hekabe és Laothoe. Laothoe szülte neki Polydorost és Lykaont. Hekabe anyád szült téged, azonkívül Hektort, Deiphobost, Helenost és Kasandrát.

— Furcsa. Emlékszem, mikor híre jött ide a hegyre, hogy Hektor házasodik. Igen nagy és oktalannak látszó izgalmat éreztem. Most már tudom, miért. Ki is a felesége?

— Andromache. Már kis fia is van, Astyanaxnak hívják.

— Úgy. Kíváncsi vagyok rá; helyes kis gyermek lehet. Majd megismerem, ha az istenek értem jönnek. Holnap még sokat akarok minderről beszélgetni veled. De most beszéljünk a másik kérdéstről, amelyet érintettünk. Azt mondtad, hogy mától kezdve már szabad „volna“ ismerkednem leányokkal. Miért mondtad, hogy „volna“?

— Mert királyfi vagy és Zeus ivadéka. Akármilyen leányhoz nem szabad leereszkedned.

— Ne félts engem. Majd vigyázok magamra. Miért nem felelsz? Van még valami, amit elhallgattál előttem?

— Van. De ez, Heraklesra esküszöm, az utolsó mondanivalóm. Nem csak azt jóstolták meg rólad, hogy atyád romlását te okozod. Hanem azt is, hogy neked és egész nemzetségednek átka a szerelem.

Paris hangosan felkacagott.

— A szerelem? Ez jó. Most már aztán csakugyan kíváncsi vagyok arra a szerelemre. Hát most nem tartóztatlak tovább, hű öreg, feküdjél le és aludjál egészségesen, Hypnos áldja meg éjszakádat.

Philokynos riadtan nézett a talpraálló Parisra.

— Te mit tervezel, uram?

— Tizenhat éves vagyok és Zeus sarja. Olyan szép holdvilágos az éjjel. Kissé járkálok a hegyen. Elmegyek arrafelé, amerre a multkor nimfákat sejtettem osonni.

Indult fürgén és jókedvűen. A pásztorok felől vidám sípszó hangzott. A hazug Myrmon mesterien kezelte a hétágú sípot, és gyakran játszott társainak a tűz mellett. Más, mint ez az édes, érzéki síphang, nem hallatszott a tündöklő éjszakában.

II.

Igen sokáig gyalogolt Paris. A nappal világossága már rég eltűnt, helyette pazarló holdfény áradt el a tájon. Ez a fény mintha megfoghatatlan fémből készült volna, amelyből titokzatos, illó festék készült az istenek műhelyeiben. Szőni, vagy varrni lehetett volna ennél a sejtelmes, mértéktelenül tékozló ezüstvilágosságnál. Az útjába kerülő cserjék rövid, de erős árnyékot vetettek, s az árnyékok feketeségében volt valami mélabúsan lemondó, mint ahogy magában a fényben volt valami szemérmes édességgel, szendén

reménykedő. A csodálatos két szín, az aranyvillogású ezüstkék és a tompa, mély fekete végigömlött az egész világon és szabatos, élesen határoló vonalakat adott. A királyfi már elhagyta azt a vidéket, ahonnan szabad látás nyílt a távoli völgyre. Most már szakadékos ösvényen kanyargott folyton változó közeli tájképek között. Szaporodó bokrok mutatták a liget közelségét, amely felé igyekezett. Olykor egy-egy felriasztott madár ijedt pittyenése ezüst-hangon pendült bele az éjszakába, néha pedig valami kicsiny állat surrant tova, amelyet az erős fény színezüst, elvillanó tárggyá változtatott a színezüst talajon.

Paris feltekintett a mennyboltra, ott már magasan járt a hold. Az ezüst golyóban lakó istennő jutott eszébe, a csillogó Selene.

— Ő is rokonom, — sóhajtott fel boldogan, — Zeus sarja vagyok, az istenek mind rokonaim.

És megállt. Becézve, szeretettel végigsimította saját haját, mintha ezt egy kedves, melegen szeretett idegennel tette volna. És álltában tovább nézte a holdat, pedig az öreg pásztor mindig óvta ettől. Férfiembernek, mondotta, veszedelmes dolog sokáig me-reven nézni a holdat, mert eléri Selene istennő íg-zete. Így járt Pán isten is, aki szerelmes lett a holdba, addig bámulta. De Pán tömpeorrú, faun-arcú és csúf. Selene kinevette, vad és tomboló könyörgéseit nem hallgatta meg. Selene mást szeretett. Egyszer meglátta Endymiont, a pásztorfiút, örökös és olthatatlan lánggra lobbant iránta. Azóta csak ritkán találkozott férjével, a lángoló, tüzes és garázda Helios napisten-nel. Ország-világ látja, hogy csak nagynéha tartózkodnak a mennybolton egymás közelében. Selene akkor is sápadt, mert szenved kényszerű házasságában. Alig várja, hogy Helios elérje a látóhatár szélén azt a csónakot, amellyel esténként elindul, hogy Okeanos végtelen vizén megkerülje a földet és másnap reggel elülről kezdje lángoló útját a mennybolton. Selene, mikor Endymionba beleszeretett, minden áldott nap-lementekor ott hagyta holdbeli ezüstpalotáját és le-

szökött szerelmeséhez a földre. Szép szerelem volt ez, mélabús boldogságában a holdsugárhoz hasonló. Mert hiába imádták egymást, hiába egyesültek minden éjjel egymásért rajongó odaadásban, szerelmök felett ott kísértett a bánatos végzet, hogy Selene halhatatlan, Endymion halandó. És az istenasszony képtelen volt ebbe belenyugodni. Kikönyörögte az istenektől, hogy ha már örök életet nem adhatnak Endymionnak, legalább adjanak neki örök álmot. Hadd aludjék barlangja mélyén örökké, csak ne haljon meg. Így most az ezüstarcú istennő minden holdkeltekor leszáll az ezüstpalotából és az éjszakát ott tölti alvó szerelmese mellett. Férje féltékenységétől nem kell tartania. Heliost Zeus különösen szigorú parancsa tartja ott pontosan hivatalában, nehogy Phaethon esete megismétlődhesék. Mert Phaethon egyszer majdnem elveszejtette a világot. Helios és Selene fia, a nap és hold ragyogó fia, mindenáron szerette volna egy napra megkapni a napszekeret. Ifjonti lelkét legyőzhetetlen sóvárgás emésztette a gyönyörű robogásért: csak egyszer, csak egyetlenegyszer akarta hajtani az aranyszeker lánglovait. Apja nem tudott elmentállni a folytonos rimánkodásnak. Egy napkeltekor odaadta neki a tűzkocsit. Phaethon kezébe vette a láng-gyeplőt és nekivágott hatalmas hajrával a mennyboltnak. És úgy járt, mint a szertelen vágy, amely hatalmat kap a kezébe, de hozzáértést nem. Az ifjú nem tudott ura maradni a lánglovaknak. Azok megbokrosodva letértek a pálya pontos útjáról. Phaethon már látta a veszedelmet, rémülten igyekezett a tűzparipákat megfékezni, de hiába. A kocsi túlközel ért a földhöz és tüzének irtózatoss ereje már lángra is lobbantotta egy ponton a földet. Zeus ijedten látta, hogy mi történik. Elékapta villámaival és egyetlen lövéssel megölte a kontárnak bizonyult ifjú kocsist. Phaethon nyomban elhamvadt. Helios a legutolsó pillanatban szállt oda rohanva és kézbe kapta a gyeplőt. Azóta egyetlen pillanatot sem mulaszthat hivatalában. Napkeltekor kirugtat a mennyboltra tűz-

kocsijával, estig végignyargalja az égi útat, akkor a lángból és színaranyból való fogattal beszáll a világ partján várakozó csónakba, hogy a száműzött Okeanos titán országának titokzatos vizén át megkerülje egy éjszaka alatt a földet, s másnap keleten újra kezdje. Selene nyugodtan leszállhat örökké szunnyadó kedveséhez.

— Milyen asszony vagy te, Selene? — kérdezte az ifjú királyfi a holdba bámulva, — végtelen szerelmet hazudol és csalfa vagy. Robogó férjedet is megcsaltad, szunnyadó kedvesedet is.

Selene nem felelt. A hold ott ragyogott ezüst tündöklésének teljességében, mint az a rejtelem, amelyet nő és szerelem jelent a tizenhat éves fiú számára.

— Igen, most is megcsalod. Minden férfinak odaadod magad gonosz és ígésző szavaid által. Ha áll valahol magányosan egy legény, akinek csordúltig tele van a szíve, csak nem tudja, mivel, te valamennyit elöntöd hűvös és bűvös fényeddel. Elárasztod, önmagadba burkolod. Mindenkié vagy, istennő.

Majd, amint mereven nézte a holdat, szeme minden átmenet nélkül könnyes lett. Sírt.

— Bocsáss meg, nem tudom, mit beszélek. Olyan nagy dolgok történnek ma velem... Fényed feldöntötte egyensúlyomat. Értem Pán istent, hogy úgy belédbolondult. Elképzelem, hogy ült az erdő sűrűjében és megbabonázottan nézett, amint a bükkfák koronái között letekintettél hozzá. Pán vad és szertelen, megértem, hogy tombolni és káromolni kezdett, mikor elutasítottad. Már én is káromoltalak feldúlt elragadtatásomban. Bocsáss meg, én még nem ismerem a nőt és a szerelmet...

Mosolygott, keze fejével kétfelé törölte könnyeit. Tovább indult. Pán istenről gondolkozott, akivel most összehasonlította magát. Mi lesz, ha ő is felkínálja vonzalmát valakinek és az visszautasítja? Borzasztó gondolat. Pán nem kellett senkinek. Az istennők s a nimfák mind visszatetszőnek találták és

kinevették. Vajjon lehetséges-e, hogy rá is ez a sors vár? Pán fékevesztetten tombolt, mikor nem kellett senkinek. Dúlt, őrjöngött, ölni akart, senki nem tudta megfékezni. Szilaj keservében el akarta pusztítani maga körül a világot. Vajjon mindig ilyen a meg nem hallgatott szerelem? Philokynos elárulta, hogy a jóslat szerint ő a szerelem által fogja atyja uralmát megdönteni. Lehet, hogy nem talál a világon párt magának, dühében Pán módjára tombolni kezd és felforgatja maga körül egész Tróját? A gondolat gyötrelmes volt számára, vigasztalásért önkéntelenül Selene felé tekintett, akit még szidalmazott az imént. És Selene mozdulatlanul, jeladás nélkül tündöklött tovább, ahogy Pánnak sem válaszolt.

Szegény Pán, gondolta az ifjú mély és önző részvétellel. S most róla kezdett gondolkodni. A rokonról, hiszen Pán a Zeus fia. Rút isten szegény: törzstől lefelé bakkecske, emberi fül helyett is kecskefület hord, homlokából kecskeszarvak nőnek. A rengetegek istene ő, a sötét és ijesztő erdőké, ahol a vándort néha megmagyarázhatatlan érzés, a páni rettegés fogja el. Annak istene ő, ami a természetben megfoghatatlan és félelmes. Nem csoda, ha a nőket nem vonzza ez a titokzatos és ijesztő, csúf isten. Benne pedig, aki a buján és vadon tenyésző őstermészetet képviseli, elemibb és sóvárgóbb a szerelem vágya, mint akárki másban. Nemcsak Selene istenasszonyba szerelmes, hanem ugyanakkor valamennyi nimfába is. De azok sikoltozva menekülnek bakugrásai elől és eltűnnek: az oreádok egyszerűen beleolvadnak szikláikba, a najádok elmerülnek a forrás hűvös fodraiban, a driádok menten átoszlanak a fa lombjaiba és egyszerre hírök-hamvok sincsen. Jaj annak, akit mégis megcsíp. Milyen gyászos vége lett a szép Echónak. Vidám kis nimfa volt, egészen fiatal még, alig több a gyermeknél. Kedves volt és engedelmes, mindenkire mindent jókedvvel ráhagvott. Pán örülten megkívánta. Hosszú időn át rimánkodott neki meghallgatásért, de hiába. A kisleány a szép Narkissosba

volt szerelmes. Pán a világon mindent elkövetett, hogy elnyerje, könyörgött, fogadkozott, hízelgett neki, sírt, fenyegette, üldözte: nem használt semmi. Végre kitört rajta az eszeveszett tombolás, mindenkit megtámadott, fojtogatott, harapott, öldökölt, fákat csavart ki, nyájakat pusztított el. A hegyen a pásztorokat elfogta a páni rettegés, ők magok is megboldultak. Ekkor a kezök közé esett a kis Echo. Nem tudott menekülni. Reménytelen szerelme annyira elsorvasztotta, hogy már vánszorogni is alig tudott. A tomboló pásztorok nekiestek és széttépték. Olyan apró foszlányokra szaggatták, hogy gyengéd kis lénye darabkáit a világ minden részébe elvitte a szél. S ezek a darabkák mind rettegnek még most is: ha valaki szólítja Echet, foszlányai rémülten ráhagynak mindenkire mindent.

Paris megállt a szakadékos területen, ahol magas sziklafal állott távolabb útjától.

— Echo! — kiáltotta bele hangosan a néma éjszakába.

— Echo! — válaszolta mindjárt halkán a boldogtalan leány szelleme.

— Engem is visszautasítanál, Echo!

— Echo! — válaszolt esztelenül, értelem nélkül a leány.

Paris vállat vont és ment tovább. Különös eset volt ezé a Narkissosé. Az Echo szerelme nem kellett neki. Más szeretett. Saját magát. Gyönyörű ifjú volt, de ezt nem tudta. Egyszer a patak partján lehasalt a nefelejcsék és zsályák közé, hogy úgy igyék a vízből, mert megszomjazott. Ahogy mohó szájjal hajlott a víz felé, megdőbönt: a mozdulatlan víztükörben először látta meg sajátmaga képét. Ennél szebbet még nem látott soha. Ez a látvány volt tökéletes kifejezése mindannak, amit legszebb, legimádandóbb gyanánt titkos ábrándjaiban elképzelt magának. És nyomban halálosan beleszeretett ebbe a képbe. Nem is ivott sokáig, hogy ajka érintésével a víztükröt meg ne zavarja. Aztán talpra ugrott és elkezdte délceg

fiatal termetét tapogatni. Ujjongva és csodálkozva látta, hogy valóban a legszebb, akit elképzelt. Ettől kezdve csak önmagán járt gondolata mindig. Órákig tudta nézegetni kékeres kezét, hogy annak ujjai milyen karcsúak, körmei milyen finoman íveltek. Vagy domború keblében gyönyörködött leszegett fejjel, míg a tarkója meg nem fájdukt belé. Ami időt a víz mellett tölthetett, ott töltötte. Hasalt a parton és arcát nézte, amelynek szépsége úgy meghatotta, hogy a látványtól hangosan zokogott gyönyörűségében. Mikor lecsillapodott, beleállt a patak vizébe, hogy visszafordulva hátát megláthassa és addig meresztgette gyönyörködve nyakát, míg beleszédült. Olykor forró csókokkal halmozta el térdét, kezét, könyökét. Ujja végére gyengéd csókot lehelt, hogy átvigye a csókot napbarnított vállára, arcára. Tehetetlen vágy emésztette, hogy átölelje önmagát. Végül a fájdalom, hogy nem lehet önmagáé, az örületbe kergette: megölte magát különös reménytelen szerelmében ugyanazon a patakparton, ahol arcát legelőször megpillantotta. Az isteneket meghatotta emésztő szenvedése: kiomlott vérét nyomban virággá változtatták. A nárciszok még mindig a víz felé bólogatnak szép fejökkel, hogy a tükörben mindig önmagukat csodálhassák.

Vajjon csúf vagyok, vagy szép? Ez a gondolat ötlött most Páris eszébe, mialatt a kövek között botorkált a liget felé. Ez nem először bukkant fel benne, de a kérdésre nem kapott feleletet. Philokynostól vagy a többi pásztortól restelte megkérdezni, sajátmaga pedig nem tudta. Sima víztükörrel itt, hegyi életében nem találkozott, a források és hegyi csermelyek víze gyűrűző, hullámszó, elmosódó képet adott, még a mozdatlan mennybolt tükörképe is értelmetlenül hullámszótt benne ott, ahol a víz feneke elegendő sötét volt a tükrözéshez. De hiába is látta volna saját mozdatlan képét, nem tudta volna megítélni, mert alig tudta, mi a szép és mi a csúnya. Peuthoios tányérképű pohos ember volt, Haimon himlőhelyes és he-

gyesorrú, Thorax pisze, nyurga és fekete, Myrmon kancsal, Philokynos pedig kopasz, fogatlan és hajlott. És ő nem tudta, melyik ezek közül a szebb, s kire kell hasonlítani. De most, hogy a liget felé közeledett, erős vágy fogta el, hogy szép legyen. Ne annyira örjítően szép, hogy bele kelljen halni, csak nagyon szép. Lépegetés közben kíváncsian végighúzta arcán tenyerét. De ebből a tapintásból nem tudott meg semmit. Aztán származásától igyekezett bizalmat nyerni. Aki Zeustól származik és még királyfi is, az aligha lehet csúf. Sőt remélni lehet, hogy nagyon szép. De ekkor Pán jutott eszébe. Az is Zeus sarja. És nem mert tovább találgatni.

Már látta messziről a ligetet. Két enyhe hajlású domb nyergében sötétlett ez az erdőcske, már hallani lehetett annak az érnek csendes csobogását, amely forrásából eredt. De most nem tetszett olyan sötétnek, mint nappal, a holdfény olyan csodálatos ezüstvillogással magasztalta fel ezt is, hogy Paris elbűvölten megállott.

— Vajjon mitől szép valami? — kérdezte magától, mialatt szinte itta a rendkívüli látványt. — Erről tudom, hogy gyönyörű. Miért nincs ítéletem arról, hogy gyönyörű vagyok-e? Eh, mit, akármilyen vagyok, királyfi vagyok. Ez itt mind az enyém, az egész hegy, az egész tájék. A liget is az enyém. A fák, a bokrok, a forrás, az ér...

Folytatni is akarta, de megakadt. A fákkal rendelkezhetik, azt tudta. De vajjon ha szilénéket talál a berekben, azok szótfogadnak-e neki, vagy vigyorgva fittyet hánynak reá? Nimfákra már nem is mert gondolni. Megindult. Beérkezett a legszélső fák közé. Járt már itt nappal nem egyszer. A csapást, amelyet maga tördelt, mindjárt megismerte. De ha ráismert is a helyre, ez most egészen más volt a mélységes csendben, az ezüstsugarak titokzatos özönében. Bent a ritkás babérfák és olajfák között is világított a tenger-gazdagságú holdfény, s a lombos ágak csipkés rajzát éles pontossággal rajzolta egy kiálló szikla

sima hátára. Kíváncsian, előreahajtott fejjel törtetett a forrás felé, két kézzel hárítva el maga elől a galylyakat, amelyek olykor arcába csapódtak. Néhány lépés után megállt hallgatódzni. Nappal mindenféle állat, madár és féreg nesztét hallotta itt, tapasztalt vadászfüle nyomban ki tudta hámozni a százféle zajból a fatörzs oldalán kopogtató harkályt, a cincogva menekülő egeret, a pocsolyába loccsanó békát. Most nem hallott semmit, csak halálos, tündéri csendet. Csörtetett tovább, míg oda nem ért a tisztásra. Itt eredt a forrás két egymáshoz érő lejtő vágásának nagy, mohos sziklafalából.

Meghökkenésében először vissza akart lépni az elhagyott fák sűrűjébe. De megemberelte magát és bátrabban körülnézett. Majdnem nappali világítás fogadta itt. Ez már több volt a holdfénynél. Minden fának, kőnek, cserjének saját tündöklése volt itt, valami földöntúli tündöklés, hasonlatos a reves fa sötétben villódzó fényéhez. Olyan volt a látvány, mintha nem a földön járna többé. S a szikla tövében, közvetlenül a forrás mellett, ahol a talaj szeszélyes hajlása üldögélésre is alkalmas gyeppadot alkotott, áttetsző fátyolban, leeresztett hajjal ült egy leány. Szivárványszínű fátyolmezén áttetszettek meztelen teste körvonalai. Paris felkiáltott a meglepetéstől. Nem szót kiáltott, csak értelmetlen, hebegő hangot. A leány nyugodtan, mosolyogva fordult feléje.

— Te vagy az? Jer közelebb, már vártalak.

És maga mellé mutatott a gyepre.

— Ki vagy te? — kérdezte Paris, mialatt szíve izgatottan dobogott.

— Én Zoe nimfa vagyok. Hallottam, hogy jössz. Kíváncsi voltam rád, megvártalak.

— Kitől hallottad, hogy jövök?

A nimfa nevetett.

— Ó, mindenkitől. Az utadon fekvő sziklák oreádjai, az útszéli fák és bokrok driádjai seregestül suhantak ide a ligetbe és nagy hű-hóval újságolták, hogy Paris jön.

— Honnan tudjátok a nevemet?

— Ne légy csacsi. Tudunk rólad mindent, mióta csecsemőként felkerültél a hegyre.

— Kitől? Hiszen a nyáj felé sohasem jártatok.

— Mi nem. De jártak a madarak, a méhek, a pillangók. Ezeknek a nyelvét mi értjük. Miért állasz olyan távol? Miért nem jössz közelebb hozzám?

Paris elszánta magát. Odament a nimfához. De nem egészen hozzá. Két-három lépésnyi távolban ő is leült. Előbb maga alá terítette daróc-subáját. A nimfa előrehajolt és csillogó tekintettel szemügyre vette az ifjút. Szép, feketehajú leány volt, tagjai karcsúak, csuklója és bokája vékony, szeme feltűnően nagy.

— Csakugyan nagyon szép vagy, — mondotta tárgyilagosan, mintha tájat, vagy virágot szemlélne.

Az ifjú mélyen elpirult. Lesütötte szemét. Mindenáron a nimfa arcába szeretett volna nézni, de képtelen volt arra fordítani fejét.

— Szépnek találsz? — kérdezte alázatosan, mintegy megszégyenítve.

— Nagyon szépnek. Ilyen szép fiút még nem is láttam.

A királyfi most megriadt. Hirtelen az a gyanú döbönt szívébe, hogy a nimfa csak tréfál és kineveti. Most már tudott nézni.

— Azt hiszem, — mondta hűvösen és méltósággal, — hogy csúfot üzöl belőlem.

— Eszem ágában sincs, — felelt a nimfa könnyedén és nyugodtan, — csakugyan rendkívül szépnek talállak. De azért még ne bízd el magad. A szépségedtől még lehetsz kiállhatatlan. De jobban szeretném, ha kedves volnál.

Mindez valószínűtlennek és álomszerűnek tetszett. Át is futott fején a gondolat, hogy nem álmodik-e. Gyorsan hídát keresett a valósághoz. Philokynosra gondolt, a sült halra, elindulására, gyalogútjára a holdfényben fürdetett tájon át, a visszhangra, a fákra. Nem álmodott. De mintha éber létére az

álmom országába cseppent volna, a környezet csodálatos tündöklése, amelyben halvány, gyengéd kék és zöld lehelletet vélt észrevenni, földöntúli létet mutatott. A nimfa elbűvölő közlése, amely feltűnő szépségéről szólt, szintén inkább révült álomba illett volna.

— Miért nem felelsz, — szólt a leány, — talán zavarban vagy? Úgy tudom, még nem beszéltél nimfával. Előre tudtam, hogy megzavarlak, királyfi.

— Honnan tudod, hogy királyfi vagyok? Ezt nem szabad tudnod.

— Ugyan, ne légy gyerek. Ezzel itt mindenki teljesen tisztában van. Az oreádok, a driádok, a faunok, a szatírok, a szilének egytől-egyig tudják. Ne félj, mi nem fecsegünk és nem fogunk bajt hozni a fejedre.

— Hát jól van. De ha királyfi vagyok, nem is lehetek zavarban. Méltóságom nem engedi meg.

A nimfa hangosan felkacagott.

— Ó, be kedves vagy. Igazad van, ügyelned kell méltóságodra. Kár is volna zavarba jönnöd. Nincs miért. Légy fesztelen. Gondold azt, hogy neked nimfával beszélni egészen hétköznapi dolog. Kezdjél velem nyugodtan és nyájasan csevegni. Kérdezz valamit. Nos? Ne kívánd, hogy soká biztassalak. Úgy látom, a szépségedről akarsz kérdezősködni. Csak ne restelkedjél. Látod, én is tudom, hogy szép vagyok és minden elfogultság nélkül tudok róla beszélni. Te nem tudod, hogy szép vagy?

— Nem tudtam. Mihez mérhettem volna szépségemet vagy csúnyaságomat? A pásztorokon kívül alig látok embert hónapszámra. Leányokat, asszonyokat meg éppenséggel nem. Meg is magyarázhatnád ezt nekem: miről tudja valaki, hogy szép?

— Arról, hogy tetszik. Vagy inkább arról, hogy jobban tetszik, mint más. Én jobban tetszem. A szatírok, faunok és szilének majd megbolondulnak értem. Sőt, ha akarod tudni, az istenek is. A társnők majd megpukkadnak az irigységtől. De hiába, le kell nyelniük, hogy én jobban tetszem. Pán például le-

járja a két lábát utánam. De nekem egyáltalában nem kell. Mondd, nem kócos a hajam?

— Egyáltalában nem. Sőt, úgy találom, hogy a hajad gyönyörű.

— Igen, a hajam nagyon szép, ezt mindenki mondja. De volt már nő, akinek a haja jobban tetszett?

— Nem volt. De azért te se bízd el magad, nimfa. Nem is tetszhetett másnak a haja jobban, mert én még nőket nem igen ismertem. Te vagy az első szép nő, akinek a közelébe jutottam.

— Ó, te szép királyfi, — szólt Zoe igen élénken, — hát te még nem voltál szerelmes?

— Nem. Én még azt sem tudom, milyenek a nők.

Zoe felpattant ültéből. Feltartotta jobbkarját, amelyről visszahullott a fátyol. A fehér kar tündöklött, mintha egyszerre lett volna márványból és elefántcsontból.

— Hahó, jöhettek valamennyien. Siessetek.

Paris ámulva tekintett körül. Egy szempillantás alatt tele volt a forrás előtti gyepes térség. Anélkül, hogy valaki valahonnan odafutott volna. Nem siettek be, ott voltak. Elébukkantak, felmerültek, nem lehetett megmagyarázni, hogyan. A forrás sziklaoldali nyílása előtt egyszer csak ott állott a najád és nyájasan, kíváncsian nézett. Nem messze tőle az alig pár ujjnyi erecskéből kibukkant egy másik sellő. Egy cseppet sem volt nedves egyik sem, nyilván nem fogta őket a víz. Paris mellett állott egy kis babércserje. Abból elélt a driád. De egyszerre ott voltak többen is, szatirok, faunok és szilének is. A szatirok az emberekéhez hasonló lábat hordtak, de kecskefület és kis kecskefarkat. Elvértve akadt közöttük olyan is, amely deréktől lefelé teljesen bakkecske volt, akár maga Pán. Huncut, csúnya, furcsa pofájuk volt, csupa gázság és humor. A faunok nem tettek humoros benyomást, tekintetükben vadság és ravasz éberség ült, arcuk valahogyan farkasra emlékeztetett, de viszont kecskelábat hordtak. A sziléneknek lólábuk,

lőfűlök és hosszú lőfarkuk volt, ezek igen eszes és hallgatag lényeknek látszottak. Egész sokaság került ki egy pillanat alatt mindezekből, valamennyien innen is, onnan is, fák közül, ágakról, törzsek mögül kíváncsian meredtek rá és ők is a megmagyarázhatatlan, sejtelmes fényben tündököltek.

— Mit szóltok hozzá? — kérdezte Zoe.

— Csakugyan nagyon szép, — szólt egy másik nimfa, és mindjárt Parishoz fordult, — én Lithe vagyok, a forrás lelke. Ilyen szépnek nem is képzeltelek, királyfi.

— Megérinthetlek? — kérdezte egy szatir.

— Csak érints, én nem félek tőled.

A szatir odasompolygott hozzá, kézzel-lábbal mutatta nagy alázatosságát, aztán Paris arca felé nyújtotta tömpe, inas kezét. Látni lehetett, hogy meg akarja cirógatni a szépséges királyfi arcát. S mikor odaért, hirtelen megragadta Paris orrát, nagyot cibált rajta, aztán csúfondáros kacagással visszaugrott. A szatirok mind elkezdtek kacagni. Paris haragosan felugrott.

— Mi ez? — kérdezte szigorúan.

A szatirok még nagyobb hahotára gyújtottak. Dülöngöztek a nevetéstől. Olyan is akadt, aki társa vállára borult, úgy vihogott a sikerült tréfán. De Zoe rájuk szólt:

— Micsoda dolog ez? Nem szégyellitek magotokat? Anthos, viseld magad tisztességesen!

Paris az orrát tapogatta haragosan. Még nagyobb volt a kacaj. Most már a faunok is vicsorgó foggal nevettek. Egy kis faun-fiú, akinek nyilván szabad volt a felnőttekkel csatangolni, a gyepen hempergett nevéttében és kis kecskepatáival az ég felé rugdosott. Egy szilén pedig elgondolkozva, nevetés nélkül nézte Parist és így szólt:

— Egy királyfinak nagyon nehéz nem nevetésnek lenni.

Parisból most már kirobbant a harag. Noha csa-

tát sohasem látott, felemelte karját, mint csatában a vezérek. És felemelte hangját is.

— Semmirekellő népség! Ha nem becsülik meg magatokat, kivágatom az egész ligetet és a forrást is betömetem!

Egy szempillantás alatt halálos csend lett. A kacagók megmeredtek, arcukon megdermedt a vidámság. Egy nimfa hangosan elsikította magát. Nyomban erre általános jajveszékelés és sírás következett. A sikoltó nimfa Paris lába elé vetette magát.

— Hagyj még élnem, királyfi, — könyörgött sírva, — én még olyan fiatal vagyok. Még nem akarok meghalni!

A királyfi elámult. El sem képzelte, hogy haragos fellépésének ekkora sikere lesz. Zavarban, kérdő tekintettel pillantott Zoéra. Az pedig a rémült had felé fordult.

— Ne féljeteK, a királyfi jóságos, de a tiszteletlenséget nem szereti. Viszont nem ismeri a mi világunkat. Hogy megnyugodjatok, majd a fületek hallatára beszélek vele. Daphneide, kelj fel, nem lesz semmi bajod. Te pedig, királyfi, hallgass meg bennünket. A liget nélkül mi nem élhetünk. Ha a liget meghal, mi is meghalunk. Lithe, akit itt látsz, csak annyiban él, amennyiben a forrás él. Ha a forrást megöled, nyomban megöled őt is. Daphneide nem más, mint az a babércserje melletted. Ha kivágatod a cserjét, az ő életét is kivágattad. Bármire nyulsz, ami itt él, közülünk is bántasz valakit. Minden fűszál, minden fa, minden virág egy-egy nimfa. Ha az ér elapad, elpusztulnak a békák, a vízipókok, a siklók, a csiborok, a madarak a fák nélkül hontalanok maradnak: ezzel vége minden faunak. VíZ nélkül a szilének nem élhetnek. Ahol nincs nedvesség, ott elfonynyadnak és elszáradnak, akár a növény. Ha megöled a ligetet, királyfi, minket ölsz meg. Tudjuk, hogy hatalmas vagy s elpusztíthatasz bennünket. De nem büntetlenül. Lehetsz Zeus sarja, de az istenek minket is szeretnek. Apollon, Pán, Dionysos és Hermes együtt

sietnek megbosszulni bennünket. Emlékezzél Ery-sichthonra, aki kivágta a tölgyfát és megölte vele a fa nimfáját. Soha többé sem állat, sem növény nem termelt neki eledelt. Éhen halt. S érted nagy kár volna, királyfi, olyan szép vagy és olyan fiatal. Ugye, nem bántasz bennünket?

Paris leült előbbi helyére. Mintegy trónon akarta megmutatni királyi kegyességét.

— Jól van, nem lesz semmi baj. Az éhségtől ugyan nem félek, és engem különben sem lehet fenyegetni. De én benneteket kedvellek. Ha ezek a haszontalan fickók bocsánatot kérnek, az egész dolgot hajlandó vagyok elfelejteni.

Anthos óriási kecskeugrással odaszökkent Paris elé és akkorára kuporodott, mint egy gombóc.

— Királyfi, hiszen te a pásztorokkal is szoktál tréfálkozni. Joggal hihettük, hogy elnézed nekünk ezt az ártatlan mókát. Hiszen a bárányok elbégették, hogy a hazug és kancsal Myrmon is megfogta az orrodát. Jót kacagtál rajta és öklöződni kezdtetek. Alaposan elláttad a baját, mert sokkal erősebb vagy, mint az a számár. Azt hittük, velünk is vagy olyan jóban, mint Myrmonnal.

Azzal felegyenesedett, szeme hirtelen kancsivá görbült, és elkezdte utánozni a hazug pásztor járását. Olyan pompásan utánozta, hogy mindenki nevetett. Még Paris is önkéntelen kacajra fakadt. De Anthos roppant komoly pofával szót emelt. Pontosan a Myrmon magas, reszelő hangján.

— Ma ne bántson senki, mert nagyon emberevő kedvemben vagyok. Reggel azzal kezdtem, hogy bal-lábbal keltem fel, ennél fogva megtámadtam Herakles istent, aki tizenkét hérosszal véletlenül errefelé sétált. A tizenkét embert páncélostul kettéharaptam. Heraklest nem tudtam legyőzni, mert megismert és mivel hallotta híremet, eszeveszetten elmenekült. Akkor megéheztem és mivel két bikát láttam legelni, az egyiket megragadtam, felkaptam és agyonvertem vele a másikat. Majd a másikkal az egyiket. Ezt a két

bikát nyersen megettem. De még mindig éhes voltam, tehát haragomban elcsábítottam Zoét, Lithét, Daphneidét és még kilenc nimfát. Estére valamennyien egy-egy tucat oroszlánt szültek.

A nimfák, szatirok, faunok, oreádok, driádok, szilének tömege torkaszakadtából kacagott. Anthos a hősködő elbeszélést Myrmon szokott, széles mozdulataival kísérte. Parisnak könnyes lett a szeme a nevetéstől. De Anthos folytatta:

— Az indulatom még most is úgy háborog bennem, mint Gaia méhében a megbüntetett óriások. Táncolnom kell vad felindulásomban. Gyertek, gyerekek, táncoljunk bocsánatkérésért a délceg királyfi előtt. Ti pedig, faunok, ne kíméljétek azt a sípot.

Rögtön széles kör képződött a tisztáson. A selők, tündérek és a többiek még mindig kacagva húzódtak hátra. A faunok az ágakra ugráltak, hogy több hely maradjon, és elévették a syrinxet. Most tűnt ki, hogy valamennyinél ott a hétágú síp, amelyet eddig nem lehetett látni nálok. A szilének csendesén hátrahúzódtak és a kör elejére engedték a nimfákat. A sípzene megszólalt, a szatirok középre pattantak. Első pillanatban fülsértőnek tetszett a sípok éles rikoltása, de ez alig is tűnt fel, mert a figyelmet a tánc teljesen lekötötte. A szatirok először kettesével táncoltak, egy-egy pár dobogva keringett körül. Kezüket ökölbe szorították, könyöküket odafeszítették oldalukhoz, fejüket leszegték és mímelték a táncoló kecskebakot. Leszegett fejjel támadtak egymásnak, de mikor már homlokuk majdnem egymásnak csapódott, kecses fordulattal oldalt kitértek és magasra emelve fejüket, dévajul megdobbantották a földet, aztán megint leszegett fejjel színlelték egymás megtámadását. Majd két szemközti sorba fejlődtek. A sorok egyike megállt és csak egy helyben dobogott, a másik sor nekiszegett fejjel támadt ezeknek. Ezt váltogatták sokáig, egyre szaporább ütemben, a sípok egyre hangosabban és gyorsabban kiáltoztak. Egyik-másik szatir olykor különös, mekegő hangon elkurjantotta

magát, és jókedve jelzésére olyan trillát rázott kicsiny kecskefarkával, mint a kacsa.

Zoe most is ott ült Paris mellett. Egyik sem szólt semmit. Teljes érdeklődésükkel a táncot figyelték. De Paris igyekezett méltóságát megőrizni, míg Zoén látszott, hogy lába, dereka, válla velering a tánc ütemével. Nem is állta sokáig.

— Ezt nem lehet tétlenül szemlélni, — mondta vígan.

Felpattant a gyepadról és odaszökkent a szatirok közé. A következő pillanatban már ahány oreád, najád és driád bámulta széles körben a táncot, valamennyi nimfa ott termett a csoportban. Csak a hallgató szilének maradtak a körön kívül. A körben most megváltozott a tánc, minden szatir most már önmagának táncolt. Zabolátlan bakugrásaik között szinte repülve szökkentek a nimfák. Fátylaik elszabadulva lengtek utánuk, némelyik egy-egy ringó fordultnál teljesen meztelen maradt. Soknak a haja is kibomlott és csapódva úszott mögötte. A kétféle tánc vonzó ellentéttel váltogatta egymást és keveredett a ke-rengő, hullámozó, ringó tömegben. A férfiak tánca a vadság, erő és humor kemény mozdulatait mutatta, a nőké csupa báj, kellem és olvadó érzelmesség volt. Ahol a szatir rakoncátlanul dobogott, ott a nimfa súlytalan-lengén illant el mellette, olyan mély és hosszú hullám vonalát írva le, amely teljesen függetlennek látszott a talajtól. A szatirok tánca az izmos, súlyos, de bámulatosan fürge állatokra emlékeztetett, patáikkal a délceg és szilaj férfiasság dobogtatta a földet, a nimfák szinte nem is érintették a talajt, légies lengésök a nőiesség báját mintha örökre felszabadította volna a talajtól. A kecsesen lebbenő ezüstfehér női csipők és vállak, a gyapjas kecskelábszárak, a hosszan lengő fátylak, a leszegett homlokok szarvai valami megejtő érzékiséget sugároztak a liget tünde ragyogásában. A lüktető szív átvette a sípok még mindig hangosodó és még mindig lázasabb ütemét. Paris előrehajolva, a fuldoklásig erősödő szívdobogással fi-

gyelte a nimfákat. Zoe feketehajú volt, termete vékony és szinte csonttalan. Kicsiny, kemény keble gyermekleányénak tetszett, vonalaiban volt valami fiús. A vele egyformán magas Lithe fején szőke haj díszlett, olyan világos szőke, hogy ebben a földöntúli fényben szinte fehérnek látszott. Teste telt volt, de izmos és hajlékony. Jól formált, kétfelé tekintő keblei meg sem rezzentek a heves tánc lendületétől, könyökén, térdén és hátul a derekán mozdulataitól a kis gödröcskék úgy tűntek fel és simultak el, mintha a márvány hullámsani tudna. Daphneide jóval magasabb volt kettejőknél. A szomjasan szemlélődő ifjú ilyenek sejtette Hera termetét. Nőies létére úgyszólván daliásnak kellett mondani. És mégis gyermekes kellem tisztasága mosolygott arcán. De a többi nimfa is magára vonta a királyfi sóváron ide-oda ugró tekintetét. Volt itt a fátylasan, tündöklően lebegő testek között mindenféle: kicsiny, magas, hosszúhajú, kurta göndör fürtű, telt, vékony, lustán és kéjesen rengő, ropogósan lendülő, szilaj kedvű, szelid, és mindenféle hajárnyalatú a lészőkétől a kékes feketéig. A kavgó tánc hol szertelen, hol édesen imbolygó mozdulatai úgy felkorbácsolták az ifjú indulatait, hogy már a foga vacogott belé. A tánc szenvedélye most csapott legmagasabbra. A szatirok már valósággal tomboltak, némelyik a földre vetette magát, bukfenetet vetve úgy ugrott talpra, mint a labda. A nimfák lélekzetért kapva lihegték. A szemlélő már azt várta, hogy a következő pillanatban, mialatt a sípok már valósággal ordítanak és az ütem már forgószéllé változott, valamennyi táncos aléltan rogyik össze. Ekkor egy kis nimfa hang nélkül kacagva, mert már a nevetésben sem tudott elég lélekzetet szedni, hanyatt vetette magát a gyepen. Egy faun eldobta sípját, leugrott a faágról és a fűvön görgetve magát sóvár vággyal odahengerődött a földön lihegő leányhoz. Más faunok is követték a példát, a szatirok hirtelen magukhoz ölelték azt a nimfát, akit éppen elértek. A zene teljesen elhallgatott, kacagó sikoltozás vette át he-

lyét. Paris megint felugrott, úgy sejtette, hogy itt nehéz verekedésben kell résztvennie. A három főnimfa azonnal odaszökkent hozzá. Zoe elkiáltotta magát:

— Lányok, menekülni!

Egy szempillantással később már egyetlen nimfa sem volt látható. Amelyik a vizet elérte, beleolvadt a vízbe. Amelyik megtalálta közel a fáját, annak törzsében és lombjaiban tűnt el. Még folyt egynéhány pár között a kacagó és lihegő dulakodás, de mindegyik nimfának sikerült valahogy kisiklania a szorongató karokból és akkor már nem is volt sehol. A faunok és szatirok még tanácstalanul ugráltak erre-arra, de zsákmány már sehol sem maradt. A lihegéstől akadozva mekegő és nyerítő hangokat adtak. A szilének csak álltak ott hallgatagon. Semmi sem tudta őket sodrúkból kihozni.

— Elég volt, — szólt most Paris, — nagyon szépen táncoltatok. Köszönöm. Nem bántok senkit.

Engedelmesen kezdtek oszlani. Ki erre, ki arra surrant, még ekkora fáradtságban is megőrizve fűrgeségét. A csendes szilének is indultak. Egyik távozóban visszafordult Paris felé:

— Bizonyára te is jól tudnál táncolni, királyfi. Kár, hogy csak te tudnál, tekintélyed nem.

Azzal eltűnt. Az egész tisztáson már csak ők maradtak ott négyesben. A tündértársaság, amely látomásként jelent meg, most látomásként tűnt el.

— Furcsák ezek a szilének, — mondta Paris az eltűnt szilén hült helyét bámulva.

— Nagyon furcsák, — mondta Lithe szolgálatkészen, — ha nincs bor, akkor nem használhatók semmire. Némák és mozdulatlanok. De látnád őket, ha isznak. Ha például felbukkan Dionysos isten és ők kíséretébe csatlakoznak. Mind részegek. Akkor látnád ezeket a sziléneket. A szatirok és faunok tombolása semmi az övékhez képest. Zabolátlan jókedvük már nem is jókedv, hanem örület. Pedig alapjában mélabús, töprengő lények. Sok bennök a szomorúság és ha olykor szólnak, abban van valami

különös keserűség. És az életről és halálról rejtelmes titkokat tudnak. Betegesen okosak. Talán azért isznak, mert ez terhökre van.

— Különös.

Most Zoe csatlakozott a társalgáshoz.

— Voltál már részeg, királyfi?

— Egyszer. Kalmárok jöttek fel gomolyát vásárolni és borral fizettek. Akkor Philokynos tilalma ellenére ittam a borból és megmámorosodtam. Utálatos volt. Másnap meg akartam ölni magam, mert gyalázatos mámoromra csak megvetéssel tudtam gondolni. Sohasem iszom többé. Úgy találom, hogy a duhajságban van valami végtelenül szomorú.

— Látod, — mondta Lithe, — ezek szerint nagyon jól kell értened a sziléneket.

Hallgattak. A királyfi Daphneidére pillantott.

— Te miért nem szólsz semmit, szép vörös nimfa?

— Ó, én csak akkor szoktam beszélni, uram, ha kérdeznek.

— Hát akkor kérdezlek: mit tudsz nekem mondani a szilénekről?

— Tudok valamit, uram. Tudom Midas király történetét a szilénnel.

— Nem hallottam, Daphneide. Mondd el.

— Azt bizonyára tudod, uram, hogy Midas király temérdek kincsben bővelkedett és olyan palotát tartott, amelynek csodájára járt mindenki. Volt abban a palotában egy gyönyörű rózsakert. Közepén forrás. Midas a kertben sétált és egyszer csak a forrás párolgásában megpillantott egy szilént. Rögtön utána kapott, hogy megfogja. Mert már régen vágyakozott egy szilén után, hogy az élet és halál titkairól kifaggassa. De a szilén, mint láttad, hallgatag fajta. Józanon nem szeret beszélni, kivált titkokat nem. Kiszakította magát Midas markából és elfutott. A király soká tűnődött, hogyan járhatna túl a szilén eszén. Végül is kisütötte. A forrást megtöltötte borral. A benne rejtőzködő szilén berúgott. Midas csele sike-

rült, az ipsét most már könnyűszerrel el tudta csipni. Rögtön vallatóra fogta. A részeg szilén azonban minden kérdésre csak kacagott részeg jókedvében. Akármit kérdezett tőle a király, csak legyintett vígan, egyre többet ivott és egyre szilajabb jókedve kerekedett. A király már kezdte elveszteni türelmét és rákiáltott: „Mondd már végre, te haszontalan, hogy mi a legjobb az ember számára.“ A szilén nevetett és ezt felelte: „Kettőt tudok. A legeslegjobb meg nem születni. De ha már megszületett, akkor a második a legjobb, mennél hamarabb meghalni.“

— Ezt mondta? Akkor nagy számárságot mondott. Hiszen élni jó. Te nem ezt tartod?

— Ha te mondd, uram, akkor bizonyára így van. De én azt gondolom, hogy élni, az nagy fájdalommal is jár.

— Miért járna fájdalommal?

— Mert aki él, az szeret is. A szerelem pedig fáj.

— Honnan veszed ezt, nimfa? Voltál már szerelmes?

— Még soha.

— Én sem. De nagyon várom, hogy az legyek. A szerelemben sok boldogságnak kell lennie. Hiszen ha az ember nagyon vágyik valamire és megkapja, az boldoggá tesz. Nem így képzeled?

— Nem, uram. Én azt képzelem, hogy ha egyszer szerelmes leszek, akkor annyira szerelmes leszek, hogy az csak fájhat. De én is alig várom.

Lithe élénken közbeszólt.

— Daphneide állandóan ilyen csacsiságokat beszél. Mert még nem ért a dologhoz. A szerelem nem fájhat. Csókolódní és ölelkezni a legjobb dolog a világon. És az ember nem azért ölelkezik, mert szerelmes. Hanem azért szerelmes, mert ölelkezik. Akit én megölelek, abba mindjárt beleszeretek. Ezért nem is kezdek ki, csak arravaló valakivel. Előre tudom, hogy úgýis szerelem lesz a vége.

— Ne hallgass rájok, királyfi, — kiáltott Zoe, — hogyan beszélhetnek ilyen sületlen dolgokat? A sze-

relemben nem az a jó, hogy én szeretek valakit. Hogyisne. Hogy kinevessen. Azt már nem. A szerelemben az a jó, ha engem szeret valaki. Az nagyon kellemes. Az illető kedves hozzám, mindig szépeket mond és hízeleg. Ezért helyesen mondod, királyfi, hogy élni jó dolog. Mert jó dolog elérni, ami után vágyik valaki. Én az után vágyom, hogy valaki ki-mondhatatlanul imádjon. És ezt ügyesen el is lehet érni, csak tudjunk bánni a férfiakkal.

A két másik nimfa rázta a fejét.

— Miért kell valakivel egyáltalában bánni? — szólt Lithé. — Mihelyt ketten egymáséi lesznek, nincs szó arról, hogy ki hogyan bánik a másikkal. A csóknak örök törvényei vannak. Abban mindakettő megkapja a maga legszebb örömét. Aki szerelmes, az nem a másiknak szeret, hanem sajátmagának. Ehhez nem kell „ügyesen“ bánni a másikkal.

— Bizony nem, — szólt Daphneide, — hiszen aki ügyesen bánik, annak valami célja van és előnyöket akar. Az tehát már nem lehet szerelmes.

Zoe fitymálóan legyintett a két nimfa beszédére.

— Ne tanulj tőlük, királyfi. Lithének csak azon jár az esze, hogy odaadja magát valakinek. Daphneide pedig nem tud semmit, mert újonc. Éppen olyan, mint te. Igenis előnyökre kell törekedni. A szerelem állandó harc a két résztvevő között. Ha kedvesemnek nem tetszik, hogy előnyökre törekszem, törekedjék ő is előnyökre. A világon mindenki előnyökre törekszik, aki élni akar. Ez nem is titok és nem kell hozzá szilén, ezt a világon mindenki tudja. Az ügyesebbik győz. Minden mesterséget meg kell tanulni. Az a vadász ejti el a nyulat, aki jobban megtanult bánni a nyállal. A másiknak felkopik az álla. Ezt is meg kell tanulni. A szerelem nem könnyű mesterség.

— Ne ijesztgessetek előre, — szólt Paris, — hiszen most akarok nekifogni, hogy a szerelmet megtanuljam. Azért jöttem ide. Hova is mentem volna, ha nem a nimfák közé? Idejövet még nagyon kételkedtem magamban. Hátha csúnya vagyok és éppen

úgy nem fogok a nimfáknak tetszeni, mint Pán? Mikor aztán azzal fogadtatok, hogy nagyon szép vagyok . . . mert nagyon szép vagyok, mint mondjátok, ugye?

— Nagyon, — felelt mindahárom nimfa egyszerre.

— Szóval, akkor roppant egyszerűnek láttam az egészet. Eljöttem, tetszem és a nimfák között vagyok, akik szeretik a szerelmet. Akinek legjobban tetszem s akihez én is a legjobban vonzódok, az majd rögtön megtanít a szerelemre. De most rájöttem, hogy a dolog sokkal bonyolultabb. Meg is jósolták nekem, hogy a szerelem végzetes szerepet fog játszani a magam és hozzátartozóim életében. Megmondom nektek őszintén, nimfák, alaposan megijedtem. Nem tudom, hogyan kell hozzákezdenem, hogy bajt ne csináljak. Még az sem bizonyos, akármilyen szép vagyok, hogy kellek nektek. Mondjátok meg nyiltan. Daphneide akarsz engem?

— Még nem tudok felelni, királyfi. Ha én szerelmes leszek, akkor egy életre leszek szerelmes. Azt nem lehet egy pillanat alatt elhatározni.

— Tehát a királyfi egyelőre nem kell neked, — szólt Paris érzékenyen és némi lenézéssel, — hát neked, Zoe?

— Próbáld meg, szép királyfi. Fáradj, igyekezzél, ostromolj. Kedveltesd meg magadat. Bizonyítsd be, hogy okvetlen a tiednek kell lennem. Hódíts meg.

— Úgy. És az meddig tart?

— Csak az ügyességedtől függ. Láthatod, milyen igazam volt az imént, mikor ez a két csacsi ellentmondott. A hódítás mesterségét is meg kell tanulni, mint ahogy az íjjazást megtanultad. Hallom, kitűnő vadász vagy. Légy ilyen kitűnő hódító is. Ha nálam tanulsz meg, nagyon ki fogsz tüntetni vele. Nem vagyok oly könnyű zsákmány, mint a nyúl. De értékes és nemes vad vagyok. Akármilyen sokáig kell küzdeni értem, megéri. A többi a te dolgod.

— Helyes, nimfa. Majd számot vetek magammal és meggondolom. Hát te, Lithe? Kellek neked?

— Persze, hogy kellesz. Nagyon is. Bolond volnék egy királyfit elszalasztani. Kivált az ilyen fiatal királyfit, aki általam ismerkedik meg a szerelemmel. És egy ilyen szép királyfit, akihez még hasonló szépet sem láttam soha. Sajnos, mára már elígérkeztem. Proteles faun már régóta vár ott, ahol megbeszéltük. Ne szidalmazd őt, Zoe, tudom, hogy nem kedveled, mert goromba. De én éppen azt szeretem benne, hogy olyan vad. Csúnya, az igaz, de vad.

Parisban, még mielőtt a szerelmet ismerte volna, hirtelen megmozdult a féltékenység szikrája.

— Szerelmes vagy belé?

— Mióta az övé lettem, igen. De ha a tied leszek, királyfi, rögtön beléd fogok szeretni. Holnap eljössz hozzánk?

— Azt még nem tudom. Holnap estig folyton erről fogok gondolkozni. Estére döntök. Vagy eljövök, vagy nem. Szeretnétek, ha eljönnék?

— Ne okoskodjál, királyfi, — szólt kedélyesen Lithe, — csak gyere el. Nem hiába jössz.

— És te, Daphneide, szeretnéd?

— Nincs jogom felelni neked, uram, mert nem tudok ígérni semmit. De nagyon szeretném.

— És te, Zoe?

— Engem ne kérdezz. Ha megérek neked annyit, hogy igyekszel meghódítani, akkor eljössz. Ha nem érek meg annyit, akkor meg közömbös, hogy eljössz-e.

Ebben a pillanatban nagy és váratlan bakugrásal ott termett a királyfi előtt Anthos. Suba volt rajta.

— Mit keresel itt megint, te széltoló?

— Királyfi, azért jöttem, hogy megháláljam jószágodat. Harmatos kezd lenni a fű, csúnyán meghűlhetsz. Figyelmeztetni akarlak, hogy kapj magadra valamit.

— Igazad van, Anthos. Köszönöm. Nem bántam meg, hogy jó voltam hozzád. Felveszem a subámat.

Mi ez? Hol a subám? Határozottan emlékszem, hogy ide dobtam magam mellé, mikor leültem. Ez megfoghatatlan. Hol a subám?

— Itt van, uram, ez az, amelyik rajtam van. Én loptam el. Parancsolj.

— Hogy merted ellopni, te csirkefogó?

— Mit tehettem volna vérem ellen? Ne feledd el, hogy Hermes isten csatlósa vagyok.

Azzal nagyot nevetett, három igen gyors bukfenetet vetett és máris eltűnt. A lombos olajfák között, amelyek tündöklése már halványodni kezdett, még hallatszott egy pillanatig vígan mekegő nevetése. Paris elmosolyodott, magára kerfette a subát. Akkor vette észre, hogy kissé fázott. A mennyboltra pillantott.

— Nagynéném jön, — mondta röviden.

— Kicsoda? — kérdezték a lányok meglepetten.

— Eos nagynéném, a hajnal, — mondta Paris lehetőleg könnyedén odavetve.

— Hallottam valamit, — kutatott Lithe emlékezetében.

— Ne törd a fejedet, nimfa, elmondom én pontosan. Atyámnak, Priamos királynak, volt egy testvéröccse. Nem is tudom, él-e még. Tithonosnak hívták. Ez olyan szép volt, hogy maga Eos szeretett bele, a hajnal istennője, Heliosnak, a napkirálynak testvérhuga. Erről az Eosról is bizonyára éppen úgy tudjátok, mint én, hogy gyönyörű, rózsakoszorús leány, ujjai bővősek, s ahova nyul, ott rózsák tűnnek elő. Nézzetek oda. Minden éjjel meg szokta előzni isteni bátyját és az égen rózsákat fakaszt az úton, amerre Helios szekere lángolva dübörögni fog. Selene már otthagvta szendergő kedvesét, a szelid holdfény már hiányzik rólatok. Arcotokon is halvány rózsaszín de rengést látok, ez az én nagynéném ujjá nyoma. Úgy is hívjuk, hogy rózsaujjú. Nos hát, hogy meghalljátok a családi történetet, Eos szerelmes lett nagybátyámba és elment könyörögni Zeushoz, hogy adjon szerelmesének halhatatlanságot, mert hozzá akar

menni feleségül. De az öregségről nincs fogalma Eosnak, hiszen ő maga a most ébredő fiatalság. Az tehát nem fordult meg eszében, hogy kedvesének ifjúságot is kérjen. Zeus nem szívesen pazarolja emberekre az olyan ajándékokat, amelyek csak isteneknek járnak. A kérést tehát szó szerint teljesítette: halhatatlanságot adott ugyan Tithonosnak, de örök ifjúságot nem. Ők pedig összeházasodtak. Gyermekek is született, Memnon. Ez nekem unokatestvérem. Valahol Aithiópiában fejedelem. Aztán született még egy fiú. Ernathion nevezetű. A szülők sokáig boldogan éltek, mikor egyszerre Tithonos elkezdett deresedni. Várjatok csak, dehogy halt meg, még élnie kell, hiszen Zeus halhatatlanná tette. Éppen ezt a lényegeset feledtem el, mikor a történetbe kezdtem. Szóval deresedni kezdett, sőt szemlátomást öregedett, szeme elgyengült, foga kihullott, térde megroggyant. A halhatatlan ifjú nő megdöbbenve nézte saját otthonában az öregséget, amelynek még gondolatát sem tudta elviselni. Megdöbbenve kellett most tudnia, hogy az emberek megöregednek. Kiábrándult férjéből és elhagyta. Most magánosan éldegél és az a jóslat, hogy egyetlen fia korán meghal, örökre megkeserítette életét. Minden éjszaka sírva ébred. Ime, nézzétek könnyeit.

A derengő rózsaszínű világításban már meglátzottak itt-ott az első harmatcseppek. Eos világszerte siratta elveszett érzelmét. Zoe és Daphneide tisztességtudó részvétet mutatott, de a szeleburdi Lithe elnevelte magát.

— Mi van ezen nevetni való? — kérdezte Paris megütközve.

— Nagybátyád esetéről annak forklottja jutott eszembe, — felelt Lithe fesztelenül, — mert már az is elég kellemetlen, ha valaki nem kap fiatalságot, de olykor még kellemetlenebb, ha kap. Nem hallottad Phaon történetét?

— Nem. Philokynos még sok mindent nem mesélt el nekem.

— Hát ezt elmondom helyette én. Aphrodite

anyánk, akinek neve mindig legyen áldott, egyszer a földön bolyongott. Mint mindig, ezúttal is szerelmes volt, már nem tudom, kibe. Azt hiszem, Phaethonba.

— Micsoda? Aphrodite szerelmes volt Phaethonba is?

— Hogyne. Ezt sem tudtad?

— Nem. Bámulatos, hogy még mennyi mindent nem tudok legközelebbi rokonaimról. Ne csodálkozzatok. Ha Zeustól származom, akkor minden isten természetesen rokonom. De Phaethon meg éppen unokatestvérem volt. Mint az előbb mondtam, Eos a nagynéném. Ennélfogva a nagynéném testvérébátyjának, Heliosnak fia unokatestvérem volt, ez tiszta sor. És hogy a szerelem istennője szeretője volt szegény unokatestvéremnek, az őszintén szólva nagyon tetszik nekem. De folytasd a történetet.

— Igen. Tehát Aphrodite szerelmes volt és túláradó boldog mámorában mindenkit igyekezett megajándékozni, akit csak elélt. Nála levő ékszereit, gyöngyeit, csodálatos fátylait már mind elosztogatta. Felséges meztelenségében találkozott Phaonnal, egy csúf aggastyánnal, aki azon a vidéken révészkedett. „Hát neked mit adjak, öreg? Már semmim sem maradt. Megállj csak, ritka ajándékot kapsz tőlem, széppé teszek.“ Azzal a vén révész felé terjesztette a kezét és bűvös igéket suttogott. A totyogó öreg egyszeriben sugárzó szépségű ifjává változott. Majdnem olyan széppé lett, mint te. Aphrodite tovább ment, a széppé változott révész ott maradt. Nagy szépségének csakhamar híre ment. Seregestül jöttek hozzá a nimfák, még az istennők is. De jaj, Phaon csak szépséget kapott és ifjú külsőt, hajlott korán az Aphrodite varázslata sem segített. A legkívánatosabb nők hemzsegetek körülötte, simogatták, becézték és kedvét keresték. Ő csak nézett maga elé szomorúan. Öreg volt, már emlékeiben sem tudott szeretni, mert szerelmes emlékeit is rendre elfeledte. Ezt személyes tapasztalatból tudom, mert találkoztam vele. Törté-

netét akkor még nem ismertem. A gyönyörű ifjú azonnal lángra lobbantott. Kacérkodtam vele, de ő ezt láthatólag unta és nem vett tudomásul. Ez persze sértette női önérzetemet. Most már minden női fegyveremet elővettem, hogy megkívántassam magam. De hiába követtem el minden képzelhető, szegény Phaon érzéketlen maradt. Megbuktam. Egyszer történt életemben, de akkor aztán alaposan. Amíg meg nem tudtam, hogy mi történt vele, úgy elkeseredtem, hogy el akartam magam emészteni. Kár lett volna. Azóta már mennyi boldog és édes dolog történt velem. De most szaladok, máris nagyon kikapok Protelestől.

Csábítóan intett még Parisnak, rámosolygott társnőire és eltűnt az ütköző pirkadásban. Paris felkelt. A madarak már csicseregtek.

— Mi tehát a terved holnapra? — kérdezte Zoe.

— Nem tudom, — felelte Paris elgondolkozva, — ezt még el kell döntenem, s a döntésen nem kis felelősség fordul meg. Mindenesetre roppant érdekes volt ez az éjszaka. Nagyon meg vagyok elégedve. S még jobban meg volnék elégedve, ha legalább a csókra megtanftottatok volna, amelyről már sok jót hallottam.

A két nimfa hallgatott. Paris kényszeredett nevetéssel, színlelt hanyagsággal, de kissé remegő hangon folytatta:

— Ámbár még nem késtünk el. Egy búcsúcsók elvégre nem nagy dolog.

A nimfák még mindig hallgattak. A királyfi most tekintetében nyílt esdekléssel tekintett Zoére. Zoe nemet intett.

— Nem így, királyfi. Az első csók nagy dolog, azt ne hamarkodjunk el. Azt szépen és fáradhatatlanul ki kell belőlem udvarolni.

Paris vállat vont. És most Daphneidére nézett esdekelve.

— Még nem. — felelt a vöröshajú nimfa lehajtott fejjel és nagyon halkan.

— Nem fontos, — szól csalódott haragját legyőzve a királyfi, — egyáltalában nem sürgős. Most megyek.

Sarkonfordult és elindult. Keményen elhatározta, hogy nem néz vissza. Tartotta is magát egy darabig vitézül. De a tisztás széléről mégis visszapillantott. Csakhogy akkor a két nimfa már nem volt sehol. Paris lenéző szidalmat morzsolat szét foga között és a babérfák és olajfák sűrűjén keresztül kiveszködött a ligetből. A látótér egyszerre hatalmasan kitágult. A mennybolt keleti peremén már megjelent a piros korong felső szelete. Dicsőséges pirosság omlott el az ég egész keleti felén. Paris körültekintett és pásztortudományával rögtön megállapította, hogy igen forró nap ígérkezik. Lepkék libbentek előtte, lábánál egy nagybajszú cincér mászott át a fűvön, a tücskök már elkezdtek serény ciripelésöket, mely a végtelenséghez hasonlított. Temérdek harmatcsepp ragyogott a fűszálakon és a pirkadás ezeket a gyémántokat rubinokká festette. Paris nyájasan intett kezével a kelő nap felé.

— Üdvözöllek, nagybátyám.

III.

Mire hazaért, már rég legeltették nyájaikat a pástorok. Az ő nyáját Philokynos rábízta Thoraxra, a bojtárgyerekre. Paris lefeküdt aludni és fejét letakarva a hőség, a legyek és a szúnyogok elől, úgy aludt délig, mint a bunda. Csak akkor kezdett beszélgetni az öreggel. A közelben nem volt senki.

— Mit álmodtál, uram?

— Furcsát álmodtam, öreg. Azt álmodtam, hogy a ligetben betömtem a forrást. Könyökig fúrtam be karomat a nyílásába és kimondhatatlan gyönyörűséget éreztem. A nimfák jajveszékelték. Ezt álmodtam,

de ha az éjszakára visszagondolok, azt is mintha álmodtam volna.

— Mondj el mindent, uram. Le sem húnytam egész éjjel öreg szememet, annyira aggódtam érted.

— Ugyan, — legyintett Paris felsőbbbségesen, — mi történhetett volna velem?

— Mi? Hát például a faunok is széttéphettek volna, ha nekivadulnak.

— Ez majdnem meg is történt. De rendre intetem a huncutokat.

— Vagy inkább... a szerelemtől féltettelek. Láttál nimfákat?

— Láttam. De mondd csak, öreg, miért titkoltad te eddig előttem, hogy olyan szép vagyok?

Az öreg meghökkent. A földre nézett. Kisvártatva alázatosan felelt:

— Nem titkoltam én, uram. Csinos legény vagy, az való igaz. De hát férfie emberek közt nem szokás az ilyesmiről beszélgetni. Meg aztán... meg aztán nem is nagyon szeretem én, hogy olyan fene csinos vagy. Nem jó az. Magam is jóvágású legény voltam fiatalkoromban. Mit használt az nekem? Csak bajt hozott. Többet verekedtem, mint nem. A végén annyi bosszúságom lett a faluban a lányok miatt, hogy eljöttem ide a magánosságba pásztornak. A nimfáknak feléje se mentem. De a faluból még akkor is fel-felrándultak a lányok. Legalább is a csintalanabbja. Csak azóta van igazi nyugtom, amióta megöregedtem. És ha már nekem is annyi bajom volt a jó derekam miatt, mi várhat még reád, uram? Nem, én nem szeretem, hogy ilyennek születnél. De nem szeretném rontani a kedvedet, hagyjuk ezt. Inkább mondd el, mi történt a ligetben.

Paris elkezdte a történetet. Eleinte igyekezett közömbösnek, sőt majdnem fitymálónak látszani, hogy királyfi voltát kimutassa. De már a tánc elmondásánál belemelegedett. S mikor a nimfákat leírta, egyszerűen ékesszólóvá lett. Philokynos elmosolyodott ritkás fehér bajusza alatt, amelyet mintha a

moly rágott volna ki. Paris gyanakodva felpillantott.

— Talán ismered valamelyiket?

— Ismerem. Lithét, a szökét. Elvégre én is voltam fiatal pásztor valaha.

— Micsoda? Hát hány éves ez a Lithe?

— Amennyi a forrás. Hiszen ő a forrás maga. Néhány ezer éves. Azóta ilyen fiatal. A forrás mindig egyforma.

— De hiszen azt mondtad, hogy feléjük sem néztél.

— Nem is én kezdtem, uram. Meg aztán nem is ismertem többet, csak ezt az egyet. Hajhaj, nagyon régen volt.

— Mondd csak, kedves öregem, illendő dolog az, mit gondolsz, ha egy királyfi szóbaáll az ilyen nimfa-népséggel?

— Hogyne, uram. Hiszen magok az istenek sem átallják. Kronos istennek magának is volt egy nimfa kedvese, Philyra. Az ő gyermekük volt a legkülönb kentaur, Cheiron, akiről már meséltem neked. Nemes, lovagias, előkelő kentaur volt ez, hiszen milyen magzata lehet az idő és a természet szerelmének? Maga Zeus is megkörnyékezte a maga szép nimfáit, például az Io nevezetűt. Meg is gyúlt a baja miatta Herával, aki egyik féltékenységi jelenetet csinálta a másik után, sőt végül olyan dühbe jött, hogy Iót tehénné változtatta, de még így sem bízott benne, hanem a sokszemű Argost, vagyis a mindenlátó figyelmet magát rendelte őrizetére. De Zeus nem engedett. Elküldte Hermest, hogy ezt a kényelmetlen Argost intézze el. Hermes meg is ölte. Io megszabadult. Hera még akkor sem nyugodott. Bögölyt hivatott és megparancsolta neki, hogy addig üldözze, kínozza és mérgeftse Iót, míg az bele nem örül. Pásztoember vagy, tudod, mi a bögöly. Io csakugyan megbolondult, megbokrosodott és őrjögve nyargalt keresztül-kasul az egész világon. Tombolásában egy tenger-szorost is keresztülúszott, azóta is Bosphorusnak hívják ezt, ökörgázlónak. Zeus megsajnálta a tétován

bolyongó, elátkozott nimfát és visszaadta eredeti nimfaalakját. Lásd: ennyire megbecsülte. De várjál csak. Nagybátyád, Helios isten, mialatt felesége, Selene eljárogatott az alvó Endymion barlangjába, maga sem maradt rest, beleszeretett Klytia nimfába. Olyan tüzesen csalta a feleségét, ahogy arra csak a nap képes. De a nap azonfelül mindenüvé is süt. Tehát a nimfát is megcsalta. Elkezdett udvarolni egy Leukothoe nevű szépséges királykisasszonynak. Klytia erre vad féltékenységbe esett. Elment a királykisasszony apjához és beárulta neki leányát. Az apa olyan dühös lett a megtévedt leányra, hogy elevenen eltemettette, még pedig éjszaka. Helios éjszaka erről nem szerezhetett tudomást. Csak napkeltekor tudta meg a borzasztó esetet. Megkereste a friss sírt és olyan erősen sütött rá, hogy szörnyű erejű sugarai kinyitották a hantokat. De már későn. Leukothoe már halott volt. Helios örökre meggyűlölte az árulkodó nimfát és elfordult tőle. Klytia bánatában napraforgóvá változott. Most is folyton nagybátyád tekintetét keresi, esdekelve fordul mindig utána, hogy bocsánatot kapjon tőle. Zeusnak még más nimfa kedvese is volt, még pedig Aigina. Ez a nimfa szülte neki Aiakost, az egyik alvilági bírót. Ezt a fiát annyira szerette Zeus, hogy mindenáron népet akart neki adni, amely felett uralkodjék. De már minden népnek volt királya. Zeus tehát egy óriási hangyaboly minden hangyáját emberré változtatta a nimfa kérésére. Így származtak a nimfa kéréséből a mirmidonok. Aztán egy gyönyörű hegyi nimfával szeretkezett Zeus. Maia nevűvel. Ez a Maia lett Hermes isten anyja. Ezt a nimfát Dirke, a sellő követte Zeus őköd szerelmei között. Ez is roppant féltékeny volt, mint általában a legtöbb nő, akit Zeus szerelmére méltatott. Dirke egy királyleányra volt féltékeny, aki két fiút is szült az istennek, Zethost és Amphiont. A királylányt Antiopénak hívták. Dirke elraboltatta a vetélytársnő fiait és titokban felnevelte őket. Mikor már fiatalemberek voltak, Dirke megparancsolta

nekik, hogy Antiopét, akinek kilétét a fiúk nem ismerték, kötözzék egy vad bika szarvaihoz. A két fiatalember hozzá is fogott, hogy a nevelőanya parancsát teljesítsék, de az utolsó pillanatban megtudták valódi származásuk titkát. Annyira feldühödtek Dirke ellen, hogy őt magát kötözték a bikához, az aztán a halálba is hurcolta. Se szeri, se száma az istenek és nimfák szerelmeinek. Estig tudnám mesélni neked ezeket, királyfi. Elég ennyi is. Amit Zeus és a többiek illendőnek tartottak, azt neked sem kell méltatlannak tartanod.

— Szóval rábeszélpsz, hogy szeressek bele valamelyik nimfába.

— Dehogyan beszéllek rá. Én most már tegnapi születésed napja óta elfogadlak királyfinak. Hogyan vetemedhetnék arra egy vén pásztor, magamfajta szegény ördög, hogy a királyfit valamire rábeszélje? Legfeljebb tanácsot adhatok. A tanácsom pedig az, hogy lépj bele a gyermekkorból a fiatalemberek korába. Nő annyi fog szaladni utánad, mint fejedben a hajszál. Éld világodat. Csak mindig gondolj a jóslatra. És mindig fontold meg, miből nem lesz baj.

— Már hajnalban hazajövet megfontoltam. Úgy gondolom, hogy Lithe nimfából nem lesz baj.

— Bölcs beszéd. Ha tanácsot mertem volna adni neked, én is ezt mondtam volna.

— Akkor hát este megint elmegyek a ligetbe és Lithét fogom választani. Mielőtt elindulok, áldozatot mutatok be Aphrodite istennőnek. Majd válassz hozzá birkát.

— Birkát? Szó sincs róla. Aphrodite nem nagyon szereti a birkaáldozatot. A galambot sokkal jobban kedveli.

— Ejnye, de hol kerítünk most galambot?

— Ráér Peuthoios egész délután. Az mindig tud keríteni, ami kell. Élelmiszer dolgában úgy ismeri az egész Ida hegyet, mint én a tenyeremet. Attól van akkora pocakja.

— Nekem nincs, — kiáltotta boldogan Paris, — nekem semmi, de semmi pocakom nincs.

Philokynos erre hangosan elnevette magát.

— Úgy látom, uram, hogy eddig is tudtad, mitől csinos valaki, mitől nem.

A királyfi elrestellte magát.

— Jól van, most ne erről beszéljünk. Most beszélj nekem, de sokat és részletesen Aphrodite istennőről.

— Ahogy akarod, királyfi. Beszélek neked Aphrodite istennőről.

— De mindent mondj el, amit tudsz.

— Az sok volna. Akkor egy álló hétig mesélhetnék, talán még az sem volna elég. Majd összefoglalom a lényegét. Hiszen már eddig is eleget beszéltem róla. Ha valami jobban érdekel, állíts meg és arról részletesebben kérdezz.

— Igen, igen, csak kezd el már.

— Kezdem. Emlékezned kell arra, amit Uranos istenről beszéltem. Elmondtam, hogy Kronos éjszaka megleste őt és megcsonkította...

— Jó, jó. Az időt ne magyarázd nekem, mert az unalmas. Még hozzá nem is értem.

— Pedig ez nyilvánvalóan érthető. Az idő megfosztotta a világmindenséget alakatlan, gomolygó alkotásainak további teremtésétől, az uralmat átvette az idő, s ezzel átvette a hatalmat. De ha nem akarod, ezt nem magyarázom neked. Maradj csak annál, hogy Uranos rettenetesen megsérült fia éles sarlójától és vére bő zuhatagban omlott a földre és a tengerbe. A földre hullott vérből származtak a gigasok...

— Ezt máskor mondd el.

— Ahogy akarod. A tengerbe hullott vérből származott Aphrodite, aki tehát eszerint Uranos testvérhuga, Zeus nagynénje. Kypros szigete mellett egyszer csak kiemelkedett a habokból egy hatalmas kagyló. Ebben a kagylóban állott a világ legszebb női lény. Ez volt Aphrodite, a szerelem istennője.

Fehér galambok röpködtek körülötte és a horák, az évszakokra ügyelő isteni leányok, rózsákat dobáltak. Így született a világra. Az ős-isten termékenyítő vére él benne, és az óriás tenger mélysége. Ezt tehát jól meg kell jegyezned: a szerelem a vér szava és olyan beláthatatlan és mélységes, mint a tenger.

— Igen, igen, de ne a szerelmet fejtegesd, hanem mondjuk a mesét.

— Ne légy türelmetlen, uram, ezt mind tudnod kell. Azt is, hogy Aphrodite miért éppen a Hephaisztos felesége. Sok mindenért. Emlékezzél vissza arra, amit Promentheusról meséltem neked. Ő teremtette, ugyebár, az embert: agyagból olyan alakot formált, mint az istenek, és tüzet lehelt belé. Ettől az istenek nagyon megijedtek. A Prometheus munkája olyan jól sikerült, hogy most ezer és százezer és millió lázadó titántól kellett tartaniok. És mi lesz, ha az emberek legyőzik az isteneket? Összedugták tehát a fejüket: mit lehetne itt tenni? És agyafúrt dolgot eszeltek ki az emberek megrontására. Megbízták Hephaisztost, az istenek között a fúró-faragó, feltaláló, gyártó segítséget, hogy alkosson a Promenheushoz hasonló agyagalakot, olyat, amely izgalmasan kívánatos legyen, és rejtsen el bele minden rosszat. És majd ebbe is életet lehelnek. Hephaisztos vállalta a feladatot. Nagy ügyességgel kiformálta az agyagalakot és elnevezte Pandorának, vagyis minden adomány összességének és szelencét is alkotott neki, amiben minden elképzelhető rosszat összehalmoztak: az irigységet, a kicsinyességet, a haragot, a féltékenységet, a civakodást, a hiúságot, az önzést, a hálátlanságot, minden rosszat, amit el tudsz képzelni. És ebbe lehelték az istenek az élet lelkét. Aztán rábocsátották az emberiségre. Megjelent a világban Pandora szelencéje. Mint látod, minden rosszat a nő hozott az emberiségre. De a nőben mégis az istenek lelke él, a férfiban csak Prometheus ellopott tüze. A férfi lehet bátor, jó, nemes, önzetlen, a nő mégis rokonabb az égiekkel.

— Mi köze ehhez Aphroditének?

— Várjál. Mikor tehát elészállt a habokból a szerelem istennője, valamennyi istennő között a legszebb, az istenek méltányosnak találták, hogy nagy-szerű műve jutalmául a legszebb istennőt kapja az, aki a nőt az emberek átkául megalkotta. De ez nemcsak az istenek határozatából történt így. Aphrodite maga is Hephaistost választotta. Hephaistos nagyon gazdag. A szerelem pedig retteg a szegénységtől. A szépség még jobban retteg a szegénységtől. A szépségnek ápolás kell és érvényesülés. Akit soha nem lát senki, annak a szépsége mindegy. A szépség olyan drágakő, amely aranyba szereti foglaltatni magát. Természetes, hogy Aphrodite a dúsgazdagot választotta. De még tovább is van. Hephaistos aranyműves volt, ötvös, fontos szépségű tárgyak készítője, tehát művész. Ehhez hozzátartozik ugyanaz a báj, ugyanaz az emelkedettség és ünnepi öröm, amely a szerelem sajátja. A szerelem és művészet egymáshoz tartoznak. Mi születik a kettő frigyéből? Hephaistos és Aphrodite leánya, Harmonia, a legszelidebb és legbájosabb istennő.

— Azt tudom, hogy a Hephaitos felesége volt. De nyakra-főre megcsalta.

— A szerelemnek nem okvetlen tulajdonsága a hűség, uram. A szerelem szeszélyes, néha évekig tart, néha egy pillanat alatt tovatűnik. Mintha soha ott sem lett volna. Aphrodite a szerelem istennője és nem a házastársi hűségé. Még csak nem is Hera az, mert Herában sem a hűség a fontos, hanem a házasság. A hűség istennője Hestia, a tűzhely isteni szeleme. Ő hű és békés. Viszont nem is féltékeny.

— Igen. De mondd Aphroditét.

— Tehát Aphrodite. Állandó és megszokott kedvese Ares, a hadisten. Mert tudd meg, hogy a nők hősimádók. Hogy valaki gonosz ügy védelmében hősködik-e, vagy igaz ügyért, az nekik mindegy, csak hős legyen. És mindenesetre győzzön. Ők a győzelmet szeretik, a bukott hőstől elfordulnak. Arest pe-

dig nem lehet legyőzni. Hogy természete öldöklő és irgalmatlan, hogy amerre jár, halálhörgés és zokogás jár a nyomában, hogy a kezében olthatatlan tűzcsóvát hord, amellyel bármikor kész felgyújtani az egész világot, az Aphroditének mindegy. Mikor neki a győztes kell, akkor nem jut eszébe, hogy a győzelemnek mi az ára. Az elbukott ellenféltől úgysis elfordúl, mert lenézi, hiszen az a gyengébbiknek bizonyult, tehát szerelemre nem alkalmas. A szerelem nem ismeri a részvétet. A szerelem kegyetlen. Az megtörténhetik, hogy a nőnek megesik a szíve egy rimánkodó férfi gyötrelmein, de akkor legfeljebb alamizsnát ad, szerelmet nem. Képzeld csak el Aphrodite életét a házasságban. Férje mindennel ellátja, gondja nincs semmire. A férj soha nincs ott, mert éjjel-nappal óriás üzemében dolgozik. Ha haza jön, abban sincs köszönet, mert féllábara sántít . . .

— Miért sántít?

— Mert egyszer már nem győzte hallgatni, hogy Zeus és Hera megint veszekednek. Hera féltékeny volt és olyan botrányt csapott, hogy csak úgy rengett bele az egész mennyország. Szegény Hephaistos közbelépett és békíteni igyekezett őket. Zeus már magán kívül volt haragos felindulásában és dühét a békítőn töltötte ki: felkapta és ledobta a mennyországból a földre. Hephaistos akkorát zuhant, hogy féllábát kitörte. Szóval hazajön a műhelyből, féllábara biceg, holtfáradt, csupa korom és szenny, eldurvult keze becézgetésre nem alkalmas. Kimerülten rogy fekvőhelyére aludni. A szerelem halálosan unatkozik. És akkor jön a hős, a győzhetetlen, a mindenkinél diadalmasabb, akitől mindenki retteg. Hatalmasan megtermett szép szál férfi és gyönyörű piros-forgós ezüstsisakja van. A sisakot ugyan Hephaistos készítette remekbe, de nem azé az érdem, aki csinálta, hanem aki ilyen szépen hordja. Az lett volna a csodálatos, ha Aphrodite nem lett volna az Ares szeretője.

— De nem csak az övé.

— Nem. A szerelem mindig új benyomásokat követel. S ha már nem kap valakitől semmi újat, ahhoz fordul, akitől kap. Aphroditének mindig újat kell mondani. És nincs az a diadalmas hős, aki örökké új tudjon maradni. Ha a győztes azt mondja: „győztem“, a szerelem szeme felcsillan és lelkendező büszkeség dagasztja. De mikor századszor mondja, hogy „győztem“, akkor a szerelem nagyot ásít. És másra gondol. Például Dionysosra.

— Mondd el.

— Dionysos a mámor. A minden korlátot legázoló részegség. A kéj. Az eszeveszett gyönyörűség. Aphroditének ebben Hephaistos mellett aligha lehetett része. Hephaistos a nagyon elfoglalt, munkás ember józan, fáradt életének mintaképe. Ares sem lehetett alkalmas esztelen gyönyörűségekre. A hadvezérnek tisztaeszűnek, józannak és mértékletesnek kell lennie. De Dionysos mellett Aphrodite megkaphatta, ami eddig hiányzott életéből. A szerelemnek szüksége van arra, hogy minden gátat elfeledve teljesen elfeledje önmagát és sóváran vesse magát a kéj öntudatlanságába. Ezt tette Aphrodite. Résztvett a mámor-isten dözsléseiben, nem törődött semmivel, csak a nyers örömmel, ivott, duhajul énekelt és féktelenül táncolt ő is, amíg boldogan lihegve össze nem rogyott a részegen hebegő istennel együtt. Ott láttad volna a sziléneket, akiknek hallgatagságán az éjjel úgy csodálkoztál. A nimfa jól mondta neked: az keresi a mámort, de az aztán mértéktelenül, aki a lelkébe oltott ősi bánattól akar menekülni. Dionysos magában hordta az isteni borzalmat már anyja szíve alatt. Az anyja Semele volt, a thebai királyleány, Zeus kedvese. Halandó leány volt, tehát Zeus mindig halandó alakban mutatkozott előtte. Ha felkereste Semelét, előbb emberalakot öltött. Semele már szíve alatt hordta magzatát, mikor a féltékeny Hera bujtogatására elkezdte Zeust kérlelni, hogy ne legyen mindig olyan, mint akármelyik halandó ember, hanem

jöjjön el egyszer eredeti fenségében, mint isten, úgy ahogy a mennyországban trónol. Zeus vonakodott. Óva intette Semelét, álljon el ettől a végzetes kéréstől, mert borzasztó dolog következhetik belőle. De Semele makacsul követelte, hogy egyszer jöjjön el hozzá isteni alakjában. Zeus végre kénytelen-kelletlen reá állott. Megjelent Semele előtt isteni mivoltában. A leány hozzáfutott, hogy átölelje. Egyszeriben lánghalni kezdett tetőtől-talpig. Akkor látta, hogy Zeus isteni mivolta merő lángból való. Az égő leányt nem lehetett többé eloltani. Irtózatossá fájdalmai közepette koraszülöttet hozott kínjában a világra, Dionysost. Zeus nem engedte, hogy a gyermek meghaljon. Ott helyben hatalmas nyílást vágott a combján és vérző húsába takargatta a magzatot. Anyaméh helyett apja húsában érte meg a magzat azt a kort, mikor világra jöhetett. De azzal az emlékezés előtti emlékekkel jött a világra, hogy anyja szíve alatt fekszik, mialatt anyja egész teste rettentő lángokban ég. Ezért egy pillanatig sem engedi józan értelmét felocsudni. Ő találta fel magának a bort, hogy megrészedhessék. És még nem volt józan egy pillanatig sem. Beszélni is alig tud, csak nehéz nyelvvel értelmetlenül kurjongat. Semmi féket nem ismer, mindenben szertelen. A kéjnek úgy adja oda magát, mint az öngyilkos, az eszméletlenségig tud gyönyörködni és akit szeret, azt az ájulásig gyönyörködteti. A szerelemnek, Aphroditének, ezt is át kellett élnie.

— Aztán?

— Aztán belefáradt. A kéjbe is bele lehet fáradni. Meg lehet únni. És vágyódni lehet a meleg, békés gyengédség után.

— Ez ki volt?

— Ez pásztor volt, mint mi vagyunk. Anchisesnek hívták. Ugyanezen a helyen őrizte a nyáját. Ha itt körültekintesz, mindenütt az ő szerelmők helyét láthatod. Talán éppen ezen a helyen is üldögéltek ketten és beszélgettek, mint mi. Talán abban a ligetben is fogták egymás kezét, aztán egymás karjába

borultak, ahol üldögéltél a nimfákkal az elmúlt éjszaka. Anchises meleglelkű, igen kedves ember volt, maga a két lábon járó szeretetteljes figyelem és gyengédség. A szerelem ezeket sem nélkülözheti. Itt született gyermekök is, Aineias, aki most lent él Trójában. Palotája ott van a szüleid palotájától nem messze. És látod, ez a kedves és gyengéd összeköttetés is elmúlt. Mert a szerelemnek kell ugyan a gyengédség, de nem elég neki. Más is kell. Csodálkozzál, uram, a szenvedés vágya is kell hozzá. Aphrodite egy csonkítás véres és borzasztó sebéből született. Ezért kellett neki a mindent felejtető kéj is Dionysos mellett, ezért kellett neki a bánat is, amelyet Adonis mellett adtak neki az istenek.

— Bánat? Kell valakinek bánat?

— Úgy van. A bánatot nagyon lehet szeretni, mert olykor szép. Kypros szigetén, amelynek partján Aphrodite felmerült a habokból s ahol mindig szeretett megfordulni, élt Adonis királyfi, akit a világ legszebb férfiának tartottak. Az istennő már kisfiú korában meglátta és alig várta, hogy a gyermek felserdüljön. Szinte úgy szemlélte, mint a gazda az éretlen gyümölcsöt, előre örvendezve annak az időnek, amikor már megért. Alig lépett serdülő korba e gyönyörű fiú, Aphrodite a gyümölcsöt leszakította. De az istennő keveset gyönyörködhetett ebben a szerelemben: Adonis elment vadászatra az udvarral és egy vadkan megölte. Az istennő szívszakadva siratta. Nem kellett neki senki és semmi, folyton bánkódott és panaszos szóval szüntelen Adonist hívogatta. Ez a szüntelen panasz még Zeust is meghatotta. Úgy rendelkezett, hogy az alvilágba került Adonis támadjon ismét életre és jöjjön vissza a földre. Csakhogy mi történt. Van istennő az alvilágban is. Ott a sötét Hades felesége, Persephone a királyasszony. Ő is nő. És a tökéletes szépség az alvilágban is sokat jelent. Persephone beleszeretett Adonisba. Kijelentette, hogy ezt a fiút nem engedi vissza. Ez a fiú szépséget, szerelmet, örömet hozott a kísérteties, halavány lelkek

sívár életébe. Aphrodite viszont annál jobban ragaszkodott ahhoz, hogy Zeus szólítsa vissza szerelmét az alvilágból. Hosszú huzavona után a két istennő megtalálta a megoldást. Mindakettő engedett és így mindakettő visszaszerezte szerelmének legalább egyik felét. Most Adonis minden tavasszal feltámad, hiszen ő nemcsak a férfinem, hanem a természet szépsége is. Feljön a földre, boldog szerelemben él együtt Aphroditével, aztán minden ősszel meghal, lemegy az alvilágba és félévig Persephonéval él. Ősztől tavaszig Aphrodite bánkódva és fájdalmasan járja a világot, búslakodik távollevő kedvese után, de kikeletkor a virágokkal együtt az ő boldogsága is újra nyílik. Talán elég is ennyit elmondanom Aphroditéről. Körülbelül megmagyaráztam neked, mi mindenből áll a szerelem. Megvan benne a művészet ihlete, a győzelem diadala, a kék mámore, a gyengédség vágya és a bánat ízének finom csöppje is. Ha bármelyik hiányzik belőle, a szerelem nem tökéletes. És egyetlen kedvestől valamennyit megkapni még az istenek között is lehetetlen, hát még a halandók között...

De Paris arcán meglátszott, hogy most már nem oda figyel. Erősen töprengett valamin. Jó darabig hallgatott, aztán felvetette fejét.

— Ez az Adonis szebb, mint én vagyok?

— Nem tudom, uram. Adonist nem láttam soha.

— Vajjon én nem láthatom? Nagyon kíváncsi vagyok rá.

— Erre nehéz felelnem. Számtalan ember él a világon, aki nimfát soha életében nem látott. Te íme egész sereget láttál belőlük egyetlen éjszaka. Éppen így megtörténhetik, hogy egyszer váratlanul felbukkan előtted. De az is lehet, hogy nem látod meg soha.

A királyfi megint hosszasan hallgatott. Pásztorbotja volt a kezében. S ahogy ott a gyepen üldögélt, szórakozottan verdeste a magasabb szálú kórókat. Többet nem is szólt. Philokynos pedig nem akarta gondolatait zavarni. Csak nézte a földet, ő is gondolkozott és olykor tiszteletteljesen a királyfira pil-

lantott. Ekkor hangokat hallottak. Két környékbeli parasztot láttak közeledni. Philokynos egyszerre megváltozott. Ledobta magáról eddigi alázatát, az öreg számadó régi hangját vette fel helyébe. Rendelkező hangon, hogy a közeledő falusiak jól hallják, így szólt feltápáskodva:

— Akkor hát úgy intézkedem, hogy a mai napon Thorax foglalkozzék állataiddal. Te pedig végezd azt, amit mondtam.

És a parasztok elé sietett. Beszélgetésbe merült velök. Odahallatszott, hogy gyapjúról beszélnek. Lassan el is haladtak. Paris egyedül maradt. Egész vacsora idejéig csak üldögélt, jött-ment céltalanul, ödögött és várta az estét. Peuthoios babot főzött és szalonnát csordított rá. De Paris alig evett. Hallgaton ült közöttük, immel-ámmal felelt évődő tréfáikra. S mihelyt tehetete, ment a ligetbe. Az út ma sokkal hosszabbnak tetszett neki. Szaporább lépésekkel sietett előre. Ismét tündöklő holdvilág borult a tájra.

— Echo! — kiáltotta ugyanazon a helyen megállva, ahol tegnap szólította a visszhangot.

— Echo! — felelt a széttépett nimfa, sokkal erőlenebbül, mint tegnap, mert már délután szél kerekedett volt, amely a nimfának még hangját is igyekezett foszlányokká szaggatni.

Szaporán bandukolt tovább. Végre elérte a ligetet. Ennek fái most suttogtak és zizegtek valamit, de hogy mit, azt ő nem érthette. Ment beljebb, elhárítván az akadályozó ágakat. A tisztáson most nem látta a tegnapi titokzatos fényt, csak a gazdag holdvilágot. A forrás melletti gyepes buckán nem volt senki.

Leült és csalódottan körülnézett. Várt. Erre-arra fordult feszengve, mint aki türelmetlen. Jobbra fordult és arrafelé kémlelt be a fák közé. Majd idegesen változtatott ülésén és balfelé figyelt. Mikor újra visszafordult, ott látta maga mellett Zoet. Megfoghatat-

lannak tetszett, hogyan került oda olyan nesztelenül. És vele együtt megjelent a túlvilági fény is.

— Üdvözlégy, királyfi.

— Te vagy az, Zoe? Örvendek, hogy látlak. Nem tudod, hogy itt van-e Lithe valahol?

— Nincs itt. Lithét hiába is várod. Elment.

— Azon eléggé csodálkozom. Hiszen tegnap ő biztatott a legjobban, hogy csak jöjjenek ide, ő szívesen találkozik velem.

— Igen, beszéltünk erről. Jó darabig habozott is, hogy itthon maradjon-e. De aztán megint üzenetet kapott Protelestől. Erre aztán azt mondta, hogy a te jöveteled bizonytalan, Proteles pedig egész bizonyosan várja. Ennélfogva inkább elment a faunhoz. Nagyon bánod?

— Őszintén szólva bosszant, mert számítottam rá, hogy itt lesz.

— És nem elégszel meg az én társaságommal?

— Már mondtam, hogy örvendek neked. De énnekem vele volna beszélni valóm.

— Sajnálom, királyfi, vele nem szolgálhatok. Lithe igen kedves nimfa és én szívből kedvelem, de az bizonyos, hogy elég megbízhatatlan. Szóval őt választottad?

Paris hirtelen felfortyant a kérdésre.

— Én senkit nem választottam, tudd meg. Lithét sem, téged sem, azt a vörös nimfát sem. Én csak beszélgetni jöttem ide. És kérdezni is szeretnék valamit.

— Látom, kedvetlen vagy, királyfi. És kissé udvariatlan. Én el is megyek, de azt a kérdést még megvárom. Ha ugyan nekem is felteszed.

— Bocsáss meg, Zoe, udvariatlan lenni nem akartam. A nappali alvás szokatlan nekem, ettől kissé nyugtalan vagyok és ingerlékeny. A kérdést elvégre neked is feltehetem. Láttad-e valaha Adonist?

— Hogyne láttam volna. Egy tavasszal, mikor az alvilágból szokás szerint hazajött. Mi itt a ligetben megültük a szokott tavaszi ünnepet az ő tisztelőtére. Első nap volt a gyász, akkor szabályosan sír-

tunk és jajveszékeltünk, ahogy már vallásosan szokás. A második napon pedig ujjongtunk, énekeltünk és táncoltunk. Pár percre megjelent közöttünk Adonis. Csak éppen nézte kissé táncunkat, nyájasan integetett, aztán eltűnt.

— Hát az alvilág erre van valahol?

— Ezt te nem igen érted, királyfi. Az alvilág bejárata ott van a Tainaron-foknál, de maga az alvilág mindenütt van. Adonis tavasszal ott bukkan fel a földön keresztül, ahol akar. Hozzánk bizonyára kegyes akart lenni, mert nyilván észrevette, hogy a tavaszi fordulót minden évben milyen buzgón megünnepeljük. De miért kérded ezt?

— Mert . . . mert tudnom kell, hogy Adonis csakugyan olyan szép-e?

— Gyönyörű.

— De szebb, mint én?

Zoe figyelmesen ránézett a királyfira. Tartózkodó volt, hűvös és tárgyilagos. Finom, szép ujjai hegyével az álla alá nyúlt.

— Előbb hadd vegyelek még jobban szemügyre. Fordítsd csak kissé amarra a fejedet. Igen. Igen. Most nem volnál szíves kissé felállani?

Paris kényelmetlenül érezte magát. Birkának tűnt fel maga előtt, melyet alku közben mustrál valaki. De a kérdésre mindenáron választ akart kapni ezért kényszeredetten engedelmeskedett a nimfa parancsának, amelyet némileg megaláztatásnak érzett.

— Köszönöm, — szólt végre Zoe, — úgy találom, hogy Adonis nem szebb, mint te. Nem szívesen ismerem el, mert udvariatlan és türelmetlen voltál velem. De az igazságot nem tudom letagadni. Adonis nem szebb nálad. Viszont kedvesebb.

Paris szíven engedékeny melegség futott keresztül. Hirtelen heves rokonszenvet érzett iránta. Fején átszaladt a gondolat, vajjon helyes volt-e Lithe mellett döntenie. Ime, a kis haszontalan egy jött-ment faun bizonyosságát többre becsülte az ő bár bizonytalan, de királyi és isteni vérből származó szépségénél.

Ez a Zoe pedig nagyon kívánatos. Ébenfekete haja alatt a finom, vékony arc még fehérebb. Termete feltűnően karcsú és csont mintha egyáltalában nem volna sehol a testében. Talán hófehér selyemgombolyaggá lehetne gyürni, ha valaki az egész könnyű és kecses jószágot a kezébe venné. Paris mindjárt el is képzelte a mozdulatot. Ettől elemi erővel fellobbant benne a vágy, hogy megölelje és magához szorítsa. De a nimfa úgy bújt ki az ölelésre nyujtott karok közül, mintha ezt a mesterfogást bűvésztől tanulta volna.

— Nem így értettem a kedvességet, királyfi. Ez nem kedvesség, hanem erőszakosság. Megmondtam neked, hogy előbb hódíts meg.

Az ifjú felgyújtott vágyát nyers haraggal töltötte el a visszautasítás.

— Nem kellek?

— Így nem. Talán majd idővel. De könnyű dolgod nem lesz, azt előre megmondom.

— Akkor eredj dolgodra. Királyfi vagyok, világszép, fiatal és isteni származású. Én nem értem, hogy mit akarsz még?

— Drágám, én magát Apollon istent is visszautasítottam. Mit szóljak az ilyen goromba halandóhoz? Most már csak úgy közeledhetel hozzám, ha előbb bocsánatot kérsz. És most ne üdvözölj, kérlek, mert nem fogom viszonzni.

A nimfa ellebbent. Most még kívánatosabbnak tetszett, mint az előbb. Utána kiáltott.

— Zoe! Gyere vissza!

De a nimfa eltűnt. Teljesen néptelen volt a tisztás a sugárzó holdfényben. Különös volt elképzelni, hogy az elmúlt éjszakán itt milyen zsúfolt tömeg táncolt a sípok rikoltó hangja mellett. Most csak a szellő zörgette halk nessel a lombokat. A gonosz Zephyros járt erre, hogy a lombok csúfondáros zizegtetésével őt gúnyolja. Ez a Zephyros rosszindulatú fickó, aki mindenre képes. Paris önkénytelenül körül nézett, nincs-e az ér mellett jácint. De nem látott

egyét sem. Mert a szegény virággá vált Hyakinthos halála is a Zephyros lelkén szárad. Apollon isten, aki Zephyrosnak jóbarátja volt, megismerkedett a jókedvű Hyakinthossal és azóta Zephyrost elhanyagolta. A sértett barát lelketlen bosszút állott. Mikor Apollon és Hyakinthos diszkoszvetést játszottak és éppen Apollon dobta el a nehéz, éles korongot, Zephyros ráfújt nagy erővel a korongra és Hyakinthos feje felé kormányozta. A legény szörnyet halt. Apollon már nem tehetett többet, mint hogy kiömlő véréét virággá változtatta.

— Engem akarsz bosszantani, Zephyros?

A lombok között egyszerre éles, süvöltő szél indult. Zephyros fenyegetően felelt a kihívásra.

— Csak berzenkedjél, füttyülök rád. Mit csinálhatsz velem?

Mérgesen felkelt. Tisztában volt vele, hogy az egész Zephyros-kérdést önkényesen vetette fel saját-maga bolondítására, mintha ez éppen most különösebben érdekelné. Mert még maradni akart. Hátha itt, a nimfák birodalmában mégis történik valami. Botor remény volt. Dacosan, bosszúsan felkászolódott. Most minden bosszantotta. Subája is beleakadt a kis babércserjébe. Mérgesen rántott rajta egyet, de a suba nem engedett. Visszafordult. Daphneide állott a cserje helyén.

— Bocsánatot kérek, uram, hogy belém akadtál. Hidd el, nem szándékosan történt. De, — tette hozzá elpirulva, — azért örülök neki.

— Én is örülök, hogy látlak, Daphneide. De jobb, ha most nem beszélgetek veled, mert nagyon bosszus vagyok.

— Ó, az ég őrizzen, hogy terhedre legyek, uram. Abban a pillanatban a magas, vörös leánv már nem volt sehol.

— Daphneidel! Gyere vissza! Nem úgy értettem. De nem moccan semmi. Nézte a babércserjét és bosszankodott. Legjobban szeretett volna a cserjére ráhúzni egyet.

— Vigyen el a manó mindnyájátokat.

Rántott egyet subáján és mérgesen indult hazafelé. Egész úton kellemetlen, hideg szél zúgott. Mire hazaérkezett, a pásztorok már lefeküdtek. De Philokynos még ébren dolgozott az olajmécses mellett. Az elmúlt havi rovást vette számba, rakosgatta kis csoportokba a bemetszésekkel telt rovó-vesszőket. Paris láttára kíváncsian hagyta félbe a munkát.

— Mi történt? Miért jöttél haza ilyen korán?

— A balsors járt velem. Nem történt semmi.

— Hallod-e, királyfi, neked lázad van. Mutasd csak orcádat, kezedet.

Maga is érezte, hogy egyszerre meglázasodott. Teljesen valószínűtlennek tetszett, hogy a ligettől hazáig megfújta a hideg szél és már ilyen gyorsan lázas lett tőle. De eszébe jutott Zephyros. Ez mindenre képes. Philokynos csuprot tett a tűzre.

— Teát fogsz kapni olyan füvekből, amelyeket magam szedtem. Ha megittad, mindjárt lefekszel a szénába, nagyot izzadsz és holnapra semmi bajod sem lesz. Látom, töröd a fejed valamin.

— Igen. Mondd meg nekem, öreg, hogy kinek ija-fia ez a Zephyros?

— Ő is, a többi szél is mind Eos fiai. De Eos hiába nagynénéd, a szelek mégsem rokonaid. Mert apjok nem Tithonos nagybátyád, hanem Astraios, a csillagos ég. A szelek nem is származhatnak, csak a csillagos ég és a hajnal házasságából. Ezt mi pásztorok nagyon meg tudjuk érteni.

— Most már látom az összefüggést. Ha Astraios elvette nagybátyámtól a kedvesét, akkor ő is, gyermekei is nyilván rossz szemmel nézik Tithonost és egész nemzetségét. Tehát engem is. Úgy látszik, mindenféle szélfúvásra különösebben kell vigyáznom, mert ellenségeim.

Paris hatalmasat tüszentett.

— Tessék, itt van. A ligetben lepocskondiáztam Zephyrost. Máris bosszút állott.

— Jó, hogy mondod, uram. Ez nagyon fontos.

Áldozatot kell hoznod Zephyrosnak. Rosszindulatú isten, csak szelidnek látszik. Az ilyen könnyű kis fuvalmak a legveszedelmesebbek, ezek csinálják a kellemetlen nyavalyákat. Emlékszem rá például...

Philokynos ott tett-vett a tűzhely körül a csuporral és onnan beszélt. Mikor idáig ért, Paris egyszerre felugrott és a homlokára csapott.

— Megvan! Mindennek te vagy az oka, öreg. Elmulasztottad Aphroditének az áldozatot. Elfelejtettél szólni Peuthoiosnak, hogy szerezzen galambot. Ó, milyen bosszantó!

— Nem felejtettem én el, uram, dehogyan felejtettem. Hanem ez a gazember Peuthoios nem tudott galambot szerezni. Én pedig nem szóltam neked, hagytalak elmenni, hátha szerencsével jársz. Bár inkább el sem mentél volna. De legalább holnapra egész biztosan lesz galamb. Most pedig hozok egy kis olajbogyót, Zephyros azt szereti. Majd dobd áldozatnak a tűzbe. Mielőtt pedig a teát megiszod, néhány cseppet szintén szórj a zsarátnokra, az is neki szól. Tessék a csupor.

A királyfi megszeppenve lötytyentett a csuporból a tűzre. Jó sokat. Egyrészt ki nem állhatta az öreg számadó fanyar, kellemetlen teáit, másrészt csakugyan tartani volt kénytelen Zephyrostól. Királyfiságának második napja nagyon silány eredménnyel végződött. Az egyik nimfa semmibe sem vette, a másik tiszteletlenül visszautasította, Zephyros pedig, egy ilyen alsóbbrendű tucatisten, üldözni kezdte. A királyfi kedvetlen volt és fájt a feje. Sietett aludni. Mikor korán reggel felébredt, már náthásnak sem érezte magát. Este már jobb kedve kerekedett. Peuthoiosnak sikerült végre galambot szereznie, és ő különös gonddal mutatta be az áldozatot Aphroditének. Az öreg számadó segédkezett neki, ő szórta a tűzbe a vadrózsa-szirmokat. Paris imádkozott is. Az ég felé tartotta két kezét, ahogyan a vallás parancsolta és így könyörgött:

— Aphrodite anyám, azon a küszöbön állok,

hogy azt a csodálatos dolgot, amelyet az embereknek ajándékoztál, megismerjem. Végy gondodba és távoztass el tőlem a szerelemmel járó minden átkot. Úgy legyen.

Aztán nekivágott a ligetnek. Mikor már közeledett a kopár hegynyeregben zöldelő dús folthoz, a legszélső fák előtt fehér alakot látott. Ez a fehér alak, akit eleinte nem ismert fel, már messziről integetett. Ahogy fogyott a távolság, világosszöke fejről ráismert. Lithe állott a fák aljában.

— Vártalak, gyönyörű királyfi! — kiáltott már messziről.

Kezében zöld ágat lobogtatott. Mikor Paris odaért, ezt a gallyat eldobta és az érkezőt kézenfogta. De nem a tisztás felé indult vele.

— Máshova megyünk, — kérdezte a királyfi, — nem a tisztásra?

— De oda. Hanem te nyilván nem jó csapáson jártál eddig. Gyere csak utánam, kedvesem.

Úgy húzta maga után kézenfogva az ifjút, míg nem egy mohos, magas sziklához értek. Közvetlen mellette lombos, erős tölgyfa.

— Ezen át kell mennünk, — mondta a leány, — majd én előre mászom.

A nimfa elengedte Paris kezét. A fehér, telt test meglepő könnyedséggel szökkent a nagy kőnek. Paris dobogó szívvel nézte alulról a leányt. Az nem törődött vele, hogy milyen látványt nyújt, az őstermészet isteni szemérmertlenségével hágott, lendült és terpszkedett, gyakran dísztelen és csámpás mozdulattal, de báját ilyenkor sem veszítette el, és mulatságosnak kellett találni. Gyorsan fent volt a szikla tetején. Onnan mosolyogva visszánézett.

— Gyere utánam.

— Utánad akárhova, — felelte Paris jókedvűen és lelkesen, — várj egy kicsit és kapd meg ezt.

Állóhelyében lekapta két sarúját s feldobta a nimfának. Az ügyesen elkapta.

— Hopp, megvan. De mi a szándékom, miért nem mászol?

Paris felelet helyett odalépett a tölgyhöz, átölelte derekát és meztelen talpát nekifeszítve törzsének, sebtiben felmászott a legalsó, vastag ágig. Arra felkapaszkodott és ráállott. Átnézett a szikla mohos tetejére és méregette a távolságot. Majd erős lendületet vett és mint a mókus, nagy szökkenéssel átugrott a köre. Ott talpra esett és megállott, majd kiegyenesedett, mint a cövek. Még csak kezét sem kellett letámasztania az ugrás után.

— Ez már beszéd, — tapsolt kacagva Lithe, — pompás legény vagy. A faunok sem tudnak különbet ugrani. Két ölet ugrottál helyből, még hozzá ágról, amelyen szilárdul meg sem tudsz állani a talpadon.

— Ó, semmiség, — legyintett Paris boldogan és szerény hengegéssel, — most merre?

— Most egyszerűen leugrunk ezen az oldalon a páfrányok közé. Amott a tisztás.

Paris könnyedén leszökkent. A nimfa követte, de ugrása pillanatában féllába megcsúszott. A páfrányok közt letottyant a földre. Ezen szívből kacagott. Nevetéskor két külön gödröcske támadt az arcán, búzavirágszínű szeme egész kicsire húzódott össze. Paris sürgető vággyal gyönyörködött a pufók és elragadó arcocskában. Kezét nyújtotta. A nimfa akkor már magától talpra ugrott, de a kezét megfogta. Indult tovább. Pár lépéssel már a tisztáson voltak. Négyen ültek ott: Zoe, Daphneide és két szatir. De Daphneide, amint ők kiléptek a fák közül, egy pillanat alatt eltűnt, beleoszlott a babércserjébe. Egyik szatir a sűrűbe szaladt.

— Miért szökött meg ez a vöröshajú leány? — kérdezte Paris jókedvűen.

— Ne törődjél vele, — felelt Zoe, — rajongó boldond ez, sohasem lehet eligazodni azon, amit csinál. Hogy vagy, királyfi?

— Köszönöm, megvagyok. Ti mit csináltok?

— Csak úgy beszélgetünk. Örülök, hogy Lithe

ma megvárt. Legalább nem bosszankodol. Én nem is zavarlak benneteket. Gyere, Bainon.

Bizalmasan az ott maradt szatir nyaka köré fűzte félkarját. A mozdulattól fátyla leomlott, félkeble fedetlen maradt. Így szólt vissza:

— Nagyon kedves barátom ez a Bainon. Nem Adonis, az igaz, de annál mulatságosabb. És nagyon kedves hozzám.

Eltűntek. Parisnak szívébe nyilallott a nimfa futó megjegyzése. Ha már csúnyának akarja mondani a szatirt, miért mondja, hogy „nem Adonis“? Miért nem mondja, hogy „nem Paris“? Aztán meg az ő ölelő karjából úgy sietett kisiklani, ennek a szatirnak meg a nyakát öleli. Haragudott és annál dacosabban fordult Lithe felé.

— Ezek között vastag a barátság, úgy látom.

— Mit törődöl vele? Zoe ilyen. Nem akar senkit imádni, de mindenkivel imádtatni akarja magát. Hadd mulasson.

— Igazad van, nem törődöm vele. Mondd, Lithe, láttad valaha Adonist?

— Hogyne láttam volna. Itt volt nálunk egy tavaszi ünnepen, éppen mikor megint feltámadt. Nagyon szép fiú. De én nem féltém tőle. Úgy éreztem, hogy félig még halott. Én csak az életet kedvelem, a haláltól borzadok. De szép, azt nem lehet tagadni.

— Szébb, mint én?

— Furcsa kérdés. Hogyan felelhesek erre? Nekem mindig az a legszebb, akit szeretek. Most téged szeretlek, te vagy a világon a legszebb.

— Kedves vagy, Lithe. És most mit csinálunk?

— Most elvezetlek ide a grottámba. Ott fakad a forrás.

— Ne mondd. Jól ismerem ezt a ligetet, de hogy itt barlang is van, arról sejtelmem sem volt.

A forrás nem mutatott semmi barlangra. A sziklafalból szakadt a vékony erecske, amelynek nem volt még hangja sem. A sziklafal egy ponton szívárgott, ennyi volt az egész. Ott iszapos, fekete és zöld

volt a szürke kő, a szívárgó víz csúszósan megfestette. A szikla tövében kavicsos kis mederben gyűlt meg a víz, aztán vékony kis árkot ásott magának onnan a sűrű, kövér gyepon át. Hogy hol lehetett itt barlang, azt el sem lehetett képzelni. De a nimfa szó nélkül kézenfogta a királyfit és vezette. A gyepes és menedékes hegyoldalon felvezette a sziklafal mögé. Ott félrehajtott egy bokrot. Leguggolt és a bokor mögötti homályban eltűnt. Paris követte. Térdre ereszkedve négykézláb bújtt be egy nyíláson és barlangban találta magát. Itt vaksötétnek kellett volna lennie, mégis valami rejtelmes derengés világította meg őket. A talajban magát a forrást lehetett látni, semmi mást, mint egy helyet, ahol a földből vékony vízfonál eredt. Ez törte át valahogy a szikla belsejét, hogy aztán másik oldalán kibukkanjon.

— Mitől van itt ez a derengés?

— Tőlem, — felelte a nimfa egyszerűen.

— S ha aludni akarsz, hogyan csinálsz teljesen sötétet?

— Ha elalszom, nem világítok. Gyere édes, heverjünk le, itt a fekvőhelyem.

A nimfa fekvőhelye olyan puha volt, mint a madárfészek. Szénából volt az alom, de ezt bőven keverték madárpihével és őszi növények pelyheivel. Paris zavarban volt. Szeretett volna közvetlenül, otthonosan viselkedni, mintha az ilyen helyzeteket már rég megszokta volna. De akármilyen mozdulatot tett és akármilyen arcot vágott, arról érezte, hogy nevetséges. Torkát köszörülte, hogy mindenáron szóljon valamit, aztán néma maradt, mert e szót nem találta. Lithe ekkor kedvesen és szinte anyai jósággal két keze közé fogta a zavart királyfi fejét.

— Most megcsókollak.

— Igen, — felelte az ifjú hálasan, engedelmesen, és behúnyta szemét.

Szájára forró puhaság tapadt. Ezt mennyeien édesnek érezte. De egész testében mozdulatlan maradt. Félt, hogyha megmoccan, ez a bűbáj elromlik.

— Hiszen te még nem csókoltál soha!

— Nem, — súgta vissza a királyfi, — a száját még senkinek.

— Ó, de édes vagy. De ezt ne törd ilyen némán. Ezt vissza kell adni, te csacsi. Próbáld meg.

Paris megpróbálta. Csakhamar úgy tomboltak, mardostak egymás száján, mint a dúvadak. S a királyfi hirtelen vakmerő elhatározásra gyulladt. Felébredt ugyan benne az az aggodalom, hogy egy nyers, helytelen mozdulattal, amely ilyenkor talán nem szokásos, mindent elront, de most már ezzel a kockázattal sem törődött: átkapta két karjával a nimfa vállát és vadul magához szorította. Nem lett botrány belőle, sőt a nimfa hevesen viszonzta a fojtogató szorítást.

— Szeretsz? — kérdezte halk gerlehangon.

— Imádlak, — sóhajtott szakadozottan a királyfi.

És még szorosabban szorította magához a leány vállát. Hajok összekeveredett, a fürtök egymás szemét és orrát csiklandozták.

— Maradj még így, — súgta a nimfa, — most soká, soká kell csókolódnunk. Ennek a pillanatnak kell az életben a leghosszabbnak lenni, a boldogság előtti pillanatnak.

A királyfi tudatlanul, alázatosan és majdnem öntudatlanul felelt:

— Azt teszem, amit mondasz.

IV.

Paris élete gyorsan átalakult. A nimfa odaadása utáni napon nem bírta férfiúi rangjának büszkeségével. A pásztorok szerették volna kinevetni és nyers tréfákkal csipkedni, mert valamennyien jól sejtették, hogy mitől lett egyszerre olyan fennhéjázó és öregesen öntudatos az ifjú, de Philokynos minden él-

celődést megtiltott nekik. Ezek egyetmást morogtak arról a feltűnő megkülönböztetésről, amelyben a számadó a talált gyermeket részesíti, de azért szót-fogadtak. Paris gögösen őrizte a bárányokat, győzelmes férfivoltának tudatával sokkal tekintélyesebben kiáltott rá egy-egy elkószált állatra, mikor pedig Okysnak füttyentett parancsot, arcára volt írva valami jóságos, öreg uralkodó kegyes leereszkedése.

Lithéhez minden áldott nap elment. Az estebédet csak úgy magába dobálta és lenyelte, aztán üdvözölte is, nem is a pásztorokat, és sietve igyekezett a liget felé. Az utat terhesen hosszúnak találta. Amíg mendegélt, Hermes isten gyorsaságán gondolkodott és olyan szárnyakra vágyott, mint amilyenek a röpke isten bokáján nőttek. Azokkal fel lehet emelkedni a levegőbe és ott olyan gyorsan futni, ahogyan a madár repül. De még jobban írgyelte Zeust, akinek az volt a szokása, hogy ha valamelyik barátnőjét felkereste, tetszés szerinti állat képét öltötte magára. Ha akarta, oroszlán volt, ha akarta, hattyú, bika, kígyó, sőt nemcsak állat, hanem az alkalomhoz képest fellel, vagy éppen színaranyból való eső. Ő leginkább sas szeretett volna lenni, részint mert azt elég szép és királyi madárnak találta, részint, mert az nagyon gyorsan repült. Úgy ábrándozott magában, hogy sasként repülne a liget széléig, ott gyíkká változnék, villámsebessen a szikla túlsó oldalához osonna, azonnal besurranna a barlangba s aztán visszaváltoznék királyfivá, hogy a meghökkent Lithe előtt nagyot kacagjon és nyomban karja közé kapja.

De mindezt nem tudta megcsinálni, ember módjára kellett bandukolnia a hosszú úton végig. Aztán mégis csak odaért. Lithe mindig a liget szélén várta. Kézenfogva mentek a fák között s a tisztáson végig és sietve bujtak be a barlangnyíláson. Odabenn egy szót sem vesztegettek, egymásnak estek rögtön, hogy megszabaduljanak a vágy terhétől, amelyet egy napon át halmoztak fel magokban. Mikor

a mámoros ölelkezés első viharán túlestek, akkor elheveredtek egymás mellett és végnélkül beszélgettek, de még akkor is fogták egymás kezét, olykor pedig ötletszerűen megcsókolták egymást, hogy csak aztán folytassák a félbenhagyott mondatot. Olykor azonban a röpke csók a szokottnál tovább tartott, hosszú és egyre vadabb csókolódzás származott belőle, viharos ölelkezés, és elfelejtvén a megkezdett mondatot, vele együtt elfelejtették az egész mindenséget. És milliószor elismételték a világ legősibb párbeszédét.

— Szeretsz?

— Szeretlek.

És noha a kérdést valamelyikök rendszeren olyan helyzetben tette fel, mikor a kérdésre maga a helyzet válaszolt legjobban, mégis elhangzott a kérdés is, a válasz is. Mindig egyformán és mégis mindig újonnan. Mikor aztán már menni kellett, búcsúzni kezdtek. Ez búcsúcsókkal járt. És a búcsúcsók rendszeren újabb szerelmi viharra mérgesedett. Mikor aztán mégis, utoljára, visszavonhatatlanul elbúcsúztak, hogy egy hosszú napra ismét nélkülözzék egymást, megint csak az ősi kérdéssel váltak el:

— Szeretsz?

— Szeretlek.

Paris valóban az első naptól kezdve szerelmes lett a nimfába. Lelke állandó bódulatban úszott. Szerette mondogatni, hogy a szilének igen oktanok, ha mindenáron bor kell nekik ahhoz, hogy egész eszméletüket a boldog megsemmisülés törölje el. A pásztortanyán szüntelenül a nimfára gondolt és minden gondolatnál sugárzó mosoly ült az arcára. S amit eddig nem tett, rákapott a furulyára. Ellenállhatatlan szükségét érezte, hogy közölje — nem az emberekkel, hanem a mindenséggel — hullámozó, szívéből kibuggyanó érzéseit. A pásztori hangszer járt már a kezében, de éppen csak fújta és közömbösen billegette. Mikor kisfiú-évei elmúltak, ráúnt, mint egyéb játékaire. Most elévette. Volt egy régi furulyája, azt Myrmon csinálta neki ajándékba. A lyukakat, ame-

lyeket ujjal kellett hol befogni, hol fedetlenül hagyni, Myrmon tüzes vassal égette bele. A királyfi újjai elég ügyetlenül mozogtak, de hamar engedtek merevségökből. Őt ujjá segítségével öt különböző hangot tudott megszólaltatni, s ezért elhatározta, hogy dalt fog csinálni. Hosszú napok fejtörése után megcsinálta a dalt. Szövege elég rövidre sikerült. Így hangzott:

Szeretlek, ha nálad vagyok,
S ha messze vagy, szintén szeretlek.

Dallama kitellett az öt hang váltogatásából. Ő maga ettől a pásztordaltól el volt ragadtatva. Azt elismerte róla, hogy egyszerű, de éppen egyszerűségében látta a minden egyéb dalon túlszárnyaló érzelmi erőt. Egymásután százszor is eljátszotta, ha pedig jött-ment, akkor dúdolgatta magában. Mikor már jól tudta, akkor elvitte furulyáját a ligetbe is.

— Ajándékot hoztam neked, Lithe.

— Ó, ne mondd, kedvesem. Mit hoztál? Jaj de izgatott vagyok.

— Szerelmes dalt hoztam. Én csináltam. Hozzád. Hallgasd meg.

És először eldúdolta. Lithének nagyon tetszett. Többször egymásután megismételtette. Aztán ő is eldúdolta, mert zenét gyorsan tanult.

— De furulyán sokkal szebb. Most, hogy tudod a szöveget, dúdolhatnád és én majd kísérem a furulyámon.

Igy is történt. Lithe hanyattfekve, lehúnyott szemmel dúdolta a dalt, Paris pedig mellette kuporgott a puha almon. Így muzsikáltak ketten. És mikor a dalnak vége volt, a nimfa lehúnyott pillái alól két könnycsepp szívárgott. Felült, kinyitotta boldogan könnyes szemét és kedvesére nézett. Meghatottan mondta:

— Ez a leggyönyörűbb dal, amelyet valaha is hallottam. Hát csakugyan ennyire szeretsz? Jó volna, ha áldozatot mutatnál be Apollonnak, mert még elirigyli ezt a dalt tőled és bosszút áll rajtad.

— Gondolod?

— Bizony. A pásztorokat különben sem nagyon szereti.

— Miért nem szereti? Hiszen a pásztorok jámbor emberek és nem vétenek ellene.

— Hagyd csak. Ő nagyon érzékeny és hiú. Azt tudod róla, hogy gyönyörűen énekel és lanttal szereti kísérfni magát. Nos, egyszer Athene istennő kitalálta, hogy ő másféleképpen fog muzsikálni. Valami olyan szerszámot csinál, amelyet nem pengetni kell, hanem fújni. És ki is találta a furulyát. Büszke volt, hogy versenyre kelhet Apollonnal. Leült a víz partján, hogy gyakorolja a saját-találmányú muzsikát. De mikor a vízben meglátta, hogy erősebb hangoknál a két orcája felfúvódik, mint a hólyag és ettől nevetéségesen csúnya lesz, ijedten eldobta a furulyát, rá sem nézett többé. Igen ám, de ott ólálkodott a pásztorok istene, Marsyas, aki izgatottan hallgatta a muzsikát és sóvárogva nézte a hangszert. Akár mindent odaadta volna, ha neki ilyen hangszere van. Mikor Athene eldobta a furulyát, ő eléugrott, rácsapott, mint a héja. Vitte haza. Otthon aztán, mialatt juhait őrizte, nagy gyönyörűséggel kezdte billegetni. Mennél tovább fújdogált rajta, annál jobban megtanulta. Végül már elbűvölő hangokat tudott kicsalni a furulyából, messze földről jártak hozzá gyönyörködve hallgatni. Ettől aztán elbizakodott és hirdetni kezdte, hogy a zenében az egész földön, sőt a mennyben sincsen párja, és Apollon maga is elbűjhatik mellette. Mondták ezt a hencegést Midas királynak, aki maga elé rendelte a pásztoristent, hogy meghallgassa. Marsyas el is ment a királyhoz és játszott előtte, szebbnél-szebb dallamokat, tündérszépen ki is tudta cifrázni. Midas király elámult ekkora tudományon és most már maga is úton-útfélen hirdetni kezdte, hogy Apollon dicsősége immár elhomálfvosodott, Marsyas csakugyan sokkal szebben zenél nála. Anynvit beszéltek ezek után Marsvasról, hogy Apollon fülébe is eljutott a dolog. Éktelen haragra gerjedd

ettől. Követelte Midastól, hogy játsszassa őket egymás jelenlétében, hadd lássa az a hitvány hengegő, mit ér az ő hitvány tilinkója a színaranyból való lanthoz képest. Midas engedelmeskedett és mind a két istent meghívta versenyre. Marsyas lenéző mosollyal, Apollon vészjósló komorsággal jelent meg. Elkezdődött a verseny. Mindaketten úgy játszottak, ahogy még soha. Apollon a legmagasabb művészettel pengette a lantot, Marsyas pedig a maga szívhezszóló dalocskáit játszotta a furulyán. Mikor már mindakettő eljátszotta a magáét, Apollon gögösen fordult Midas-hoz: mondjon hát véleményt, legyen ő a bíró. Midas megmondta kereken, hogy ő nagyon sajnálja, de nem tehet róla: neki bizony a Marsyas furulyajátéka jobban tetszett. Ekkor csinálta Marsyas a bajt. Ahelyett, hogy megelégedett volna a győzelemmel, és békésen, szerényen elkotródott volna, hetvenkedve kinevette és kacagva csúfolni kezdte Apollont. Egyszerűen kontárnak nevezte. Ez már Apollon számára is több volt a soknál. Mindenekelőtt összetereztette Midast. Ha ilyen számár, mint versenybíró, zenei számársága jeléül hordjon ezentúl mindhalálig számárfület. És csakugyan. Midas fején abban a nyomban számárfülek nőttek emberfül helyett, Apollon pedig a még mindig nevető és csúfoló Marsyas után vetette magát. Rövid üldözés után elfogta. Tudod, mit csinált vele? Elevenen megnyúzta.

A királyfi önkénytelenül háta mögé dugta a furulyát. Nagyon megijedt.

— De én nem gúnyolom Apollont. Én csak ezt a kis dalt billegettem a te kedvedért, az nem olyan nagy vétek. Nem költheti ez fel az ő féltékenységét, hiszen alig egy-két ember hallotta rajtunk kívül.

Ebben a pillanatban erős sípszó rikoltott bele beszélgetésök csendjébe. A titokzatos síp a Paris dalt játszotta. Meghökkenve tekintettek körül, mialatt pontosan hangzott tovább a dal. És Lithe hirtelen a barlang nyílására mutatott. Ott kandikált be egy

faun állatfülű arca. Vigyorgó pofával játszott a hétágú sípján a dalt. Befejezte, aztán eltűnt.

— Mi ez? — kérdezte csodálkozva Paris.

— Ezeknek a faunoknak nagyszerű hallásuk van. Bizonyosan hallgatódzott az ipse és egymásután ötször-hatszor végighallgathatta. Természetes, hogy nyomban megtanulta. Hiszen én is rögtön tudtam. Nem baj, kedvesem, csak hadd játsszák menél többen. Apollon nem rád fog megharagudni, hanem rájok.

Paris megnyugodott. Csókolódtak. De a királyfi egyszerre abbahagyta a csókot.

— Te, Lithe, valami eszembe jutott. Ha ez a fickó hallgatódzni tudott, akkor esetleg szokott leleskelni is.

— Csak hadd leleskeljék. Akinek nem tetszik, ne nézzen ide.

— Igen, de én szégyellős vagyok.

— Ne szégyenkezzél, kedvesem. A szégyenkezés emberi dolog, ezt ti találtátok ki. Ha az ember szerelmes, azt nem szégyellni kell, arra büszkének kell lenni. Az szégyenkezzék, akinek nincs szerelmese. Nekünk van. Csókolj meg.

Csókolódtak. De szíve mélyén Paris mégsem tudta azt a félszegül kellemetlen érzést elnyomni, hogy titkait kileshetik. A nimfának ezzel az egyetlen tulajdonságával nem tudott egyetérteni. A nimfa nem ismerte a szemérmét, s ez gyakran valami visszás ösztönt szólaltatott meg benne. De ezek a pillanatok hamar elmúltak. Szerelmük boldog volt és felhőtlen. A ligetben természetesen mindenki tudott róla. Elintézett párnak tekintették őket és nem is igen jelentkezett senki közelükben. Nem azért, mintha a tündérnépet Paris embervolta a legkisebb mértékben is zavarta volna most már. Hanem tudták, hogy Paris mindenki más számára vak és siket. Mikor keresztüljött a ligeti fák között s átment a tisztáson, itt is, ott is látott szatirokat, faunokat, ritkábban sziléneket is, de csak üdvözölték, aztán vagy

elosontak egymással, vagy tovább beszélgettek és rájuk sem hederítettek. Csak Anthos szatir csatlakozott hozzájuk pár pillanatra, hogy valami agyafúrt tréfával Parist jókedvre hangolja. Azonkívül Zoe is szívesen megállt beszélgetni a királyfival. Udvarias volt és nyájas, mint a vendéghez szokás. Nyilván már teljesen belenyugodott, hogy a szép Paris nem őt választotta. Lithe ellen semmi jelét sem mutatta a féltékenységnek. Végül olykor Daphne is felbukkant közelükben magas, vörös szépségével. De ez alig szólt hozzájuk nagy szerénységében, csak bámulta áhítattal a királyfit, aztán eltűnt.

— Szeretsz?

— Szeretlek.

Így folytak napjaik, vagy inkább éjszakáik hosszú heteken keresztül. Már kora őszre járt, mikor először váltak el kedvetlenül egymástól. Ez úgy történt, hogy társalgásukban minden különösebb ok nélkül felmerült Proteles faun neve. Lithe említette mellékesen, hogy aznap délben lármás veszekedés volt a faunok között valahol messze innen, egész más országban. Fecskék hozták hírét az egésznek és elmondták a véresre rugdosottak között a Proteles nevét. Jóval később, egy félóra múlva, Paris visszatért a verekedés témájára.

— Mondtad, hogy ez a Proteles is csúnyán ki-
kapott.

— Igen. Legalább a lányok így hallották.

— Mondd csak, szeretted te ezt a Protelest?

— Szerettem.

— De mit szerettél rajta? Hiszen faun. Durva, erőszakos és neveletlen. Miért szeretted?

— Azt nem tudom. Szerettem. De miért beszélsz erről? Rég elmúlt. Eszembe sem jut többé.

— Remélem, hogy nem. Csak azért beszélek róla, mert említetted. Tehát mégis megfordult a fejedben.

— Dehogyan fordul. Értsd meg, kedvesem, hogy mások beszéltek róla. Elbeszéltem neked a mende-

mondát, ő is szerepelt benne, tehát őt is elmondtam. Nem is gondoltam rá, hogy ez neked kellemetlen. Ezentúl nem említem.

— Nekem nem az a kellemetlen, hogy említetted. Nekem az a gondolat nem kellemes, hogy szeretted.

— De drágám, hiszen ezt tudtad rólam. Tisztában voltál vele, mikor belémszeretted, hogy a szereptöm volt. Ha ezzel a tudattal belém tudtál szeretni, miért zavar most, mikor semmi közöm hozzá?

— A jelen nem is zavar. A múlt zavar. Rosszul esik a tudat, hogy képes voltál szeretni egy ilyen undok állatot. S ha arra gondolok, hogy most engem szeretsz, akkor ezzel odahelyezem magamat egy ilyen szennyes, mekegő fickó mellé. Lásd be, hogy erre gondolni nem eshetik jól.

— Azt belátom, egyetlenem. De jobban szeretnéd, ha nem szerettem volna? És szerelem nélkül adtam volna neki magamat? Nézd, kedvesem, neked semmi tapasztalatod nincs a szerelemben, csak amennyit mellettem szereztél. Én a szerelmet jobban ismerem. Hallgass rám: nem szabad a múltat feszegetni. Abból semmi jó nem származhatik. Ami előtted volt, az nem számft. Mióta szeretlek, mindenki mást kitöröltem az életemből. Csak a tied vagyok. Ha szeretsz, akkor ezzel meg is kell elégedned, mert ennél többet nem tehetek. Nagyon kérlek, ezt a Protelest neked ne emlegesd többet.

— Jól van, többet nem emlegetem. Csak még azt az egyet mondd meg, hogy szeretted-e annyira, mint amennyire most engem szeretsz?

— Hogyan kérdezhetsz ilyet? Soha senkit nem szerettem úgy, mint téged.

— Ez nagy vigasztalás nekem, ha így van. De miből lehet ezt megállapítani? Hiszen éppen úgy az ölébe ültél, mint nekem, éppen úgy megcsókoltad, mint engem, éppen úgy az övé lettél, mint az enyém. Mit adhatsz nekem, amit neki nem adtál?

— A hűségemet, kedvesem. Őt megcsaltam, téged nem csallak meg.

— Őt megcsaltad?

— Meg. Nem is egyszer.

— Lithe, ez borzasztó. Hiszen ebből az derül ki, hogy képes vagy megcsalni azt, akit szeretsz. Mert magad mondod, hogy szeretted.

— Akkor képes voltam, igen. De azóta megváltoztam. Megváltoztatott az, hogy veled találkoztam. Inkább meghalnék, semhogy megcsaljalak. Aztán az nem is volt csalás. Ő nem nagyon törődött velem. Ha ott voltam, jó voltam neki. Ha nem voltam ott, elcsavargott másfelé. Én sem törődtem vele, hogy ő mit csinál. Aztán megint idejött és nem kérdezett semmit.

Paris felugrott. Sápadtan meredt a puha fekvőhelyen üldögélő leányra, aki magasra húzta két térdét és összekulcsolt kezével térdait fogta át.

— Idejött? — kérdezte az ifjú megdöbbenve.

— Persze, hogy ide. Hiszen azt jól tudod, és én egy pillanatig sem tagadtam, hogy járt hozzám. Igen, természetes, hogy idejárt.

A királyfi le is fel járt a barlangban. Összesen öt lépést tudott tenni benne. Oda ötöt, vissza ötöt. Közben a földből szivárgó forrást gondosan ki kellett kerülnie. Ezt unta, mert nem tudott fájdalmas megdöbbenésére figyelni. Megállott, körülnézett.

— Ez borzasztó. Elképzelnem, hogy itt... ugyanitt, ahol én... nem, ezt nagyon nehéz elviselni. Ha itt volna most az a Proteles, pusztá kézzel megfojtanám. De az emlékét, amelyet most belémoltottál, nem tudom megfojtani. Csak úgy tudnám megölni, ha magamat is megölném.

— Drága szívem, hogy mondhatsz ilyen borzasztó dolgokat? És miért én oltottam beléd a Proteles emlékét? Hiszen te erőszakolod, hogy beszéljünk róla. Még egyszer kérve kérlek, hagyjuk a mulat, ez jóra nem vezethet. Gyere, csókolj meg és nagyon szoríts magadhoz.

Paris úgy torpant vissza a feléje nyúló fehér karoktól, mint a mérges kígyótól rettegő ember.

— Nem, nem, hagyj! Itt nem! Ahova nézek, mindenütt őt látom! Ott fekszik az almodon, ott látom szőrös karját a nyakad köré fonódni... Nem, nem, ez borzasztó... Lithe, mit csináltál velem?

Arcát eltakarta két kezével. Hűvös tenyere jól esett kihevültségének. Lithe ott állt és türelmesen, de tehetetlenül nézte.

— Mit csináltam veled? Szerettelek. Még csak nem is gondoltam másra. Jó voltam és hű. Ezt csináltam veled, királyfi.

Paris soká hallgatott mozdulatlanul. Aztán levette kezét arcáról. Gyenge és fáradt hangon mondta:

— Igazságtalan vagyok veled, belátom. Bocsáss meg, Lithe, de nem tehetek róla. Majd hozzászoktatom magamat a gondolathoz. Itt nem tudok maradni, mert ahova nézek, onnan rémképek tolonganak felém. Otthon majd megnyugszom.

— Helyes, — felelte a leány, — ilyenkor ez a legjobb nektek. Ha megnyugosztok. Menj szépen haza. Holnap úgy várlak, szerelmem, olyan vággyal, mint még soha.

— Köszönöm, — rebegette a királyfi.

Most szeretett volna sarkonfordulni és magasra emelt fejjel, kemény léptekkel távozni, a büszkén szenvedő férfi tartásában. De ezt nem tehetette, mert hogy a barlangból kicsússzék, ahhoz előbb le kellett hasálnia. Ez vérig sértette önzérzetét, de nem tudott segíteni rajta. Fogát csikorgatta attól a tudattól való dühében, hogy most nevetséges. De kint volt végre. S akkor rögtön szeretett volna megfordulni és visszamenni, hogy faggató kérdéseivel s a megkapott választokkal tovább gyötörje magát, mint akin valami fájdalmasan viszkető sömör van és nem nyughatik tőle. De nem ment vissza. Hazagyalogolt. Ez volt első jelenetök. Otthon nem tudott elaludni, mert gondolatái, amelyek ébren is kínozták, a félálom birodalmában képtelenül megdagadtak és százsorta jobban égették. Több ízben felnyögött, felült, valahogyan le-

csillapította magát, aztán abban a reményben dőlt vissza párnájára, hogy ilyen halálos fáradtan most már talán mégis elalszik. Érezte is a kellemes bódulatot közeledni és ez a jótékony szendergés már-már álomná változott. De ekkor ismét felötlött benne a fehér test felé közeledő faun örjítő látványa. Ahelyett, hogy elhajtotta volna, mint a mérges darazsat, önkínzó haraggal belement a gondolatba és percek alatt megint azon vette észre magát, hogy teljesen éber. Míg aztán nehéz és vak álom nyomta el. Alig aludt valamit, azonnal a gyötrelmes gondolatokra ébredt. Szeretett volna szólni Philokynosnak, de valami álszemérem visszatartotta. Elvonult a nyájjal és úgy füstölgött magában egész nap, szüntelen. Előző napi beszélgetését szóról-szóra igyekezett visszaidézni. Egy-egy mondatnál vad fájdalom nyilallott belé, s akkor elkezdett a nimfa szavaival élénken, elkeseredett haraggal vitatkozni. Közben meglepetten eszmélt rá, hogy Lithét gyűlöli, ami eddig elképzelhetetlen lett volna számára, de ugyanakkor szerelmesebb belé, mint valaha. És ahogy az este közeledett, egyre erősebben vágyott rá, hogy szemtől-szembe találkozassék mindkettővel, a gyűlölettel is, a szerelemmel is: alig várta, hogy Lithét mennél hamarabb ölelhessen és kínozhassa.

A nimfa most is a liget szélén várta. Nyájasan mosolyogva, sugárzó szerelemmel tekintetében.

— Megnyugodtál már, kedvesem?

— Sajnos, alig aludtam valamit, — felelte ő sötéten.

Lithe arcára kedvetlenség költözött. Sóhajtott. De azért nyujtotta a kezét. Paris tétován nyúlt a kézért.

— Gyere, kedvesem. Ha megölelsz, az majd megnyugtat.

— A barlangba nem megyek.

— Nem jössz a barlangba? — állott meg a nimfa.

— Nem. Oda nem tudok menni. Az nekem kibíratatlan.

— Hát akkor hol akarsz lenni velem?

— Nekem mindegy. De a barlangba nem megyek. Keressünk valami eldugott helyet és ülünk le.

— De kedvesem, azt mondtad, hogy bánt, ha valaki nézi a csókjainkat. Akárhol ülünk le, szatirok ugrálhatnak arra.

Paris húzódozva töpregett. Félt a barlang emlékeitől is, de Lithét mennél gyorsabban karja közé akarta venni. Vállat vont.

— Hát akkor menjünk a barlangba. Pedig előre tudom, hogy ott szenvedni fogok.

— Gyere, gyere, nem fogsz szenvedni. Siessünk. Mikor bemásztak a nyíláson, Lithe a királyfi subájáért nyúlt. Lekanyarította róla.

— Mit akarsz?

— Ezt kieszeltem ma, mialatt gondolkoztam rólad. Azt eszeltem ki, hogy a subát odateszem a nyíláshoz. Nem leshet be senki.

— Jó gondolat, igazán kedves vagy. De ahhoz a suba nem elég nagy.

— Arra is gondoltam. Nézz ide.

A nimfa elévett egy-két előre elkészített vastag, kurta ágat. Azokat a bejáratnál erősen ledöfte a földbe. Ezekre akasztotta fel a subát. Így semmi bujkáló nem láhtott be. Paris helyeslően bólintott. Mondani is akart valamit, de a nimfa nem engedte. Már átölelte a nyakát, már odaszorította forró száját a szájára. A királyfi szerelme hálásan nagyot lobbant. Vadul vizonozta a csókot, amely ilyen kívánatosnak még sohasem tetszett előtte. Nyersebben ragadta magához a leányt, mintha bosszúállóan büntetni akarná az ölelkezés goromba erőszakosságával.

— Szeretsz?

— Gyülöllek, — hörögte a királyfi szerelmesen.

— Nem igaz, szeretsz.

S mikor egymás mardosó birtoklásában elfáradtak, Lithe a boldogságtól még csillogó szemmel mondta:

— Ha fáj valami, csak hozzám menekülhetsz. Én tudom, milyen orvosság kell neked. Én.

— Most szerencsésebben fejezed ki magad, mint tegnap, — mondta Paris békülékenyen mosolyogva.

— Miért? Tegnap mit mondtam?

— Tegnap azt mondtad, kedvesem, hogy „én tudom, mi kell nektek“. Ez a szó, hogy „nektek“, ki nem ment a fejemből egész éjszaka. „Nektek.“

— Miért? Mi rosszat mondtam ezzel?

— Hagyjuk, drágám, felejtsük el. Tapintatlan voltál, de már elmúlt.

— Ha tapintatlan voltam, bocsánatot kérek. De nem értem, mi tapintatlanság van abban, ha azt mondom: „én tudom, mi kell nektek, férfiaknak“. Hiszen férfi vagy, hálistennek. Még hozzá milyen gyönyörű férfi. Csókolj meg.

— Rögtön drágám, — szólt Paris kissé türelmetlenül és idegesen, — csak előbb megmagyarázom, mi volt abban a tapintatlanság, amit mondtál. Ha azt mondod, hogy „nektek“, az nemcsak egyszerűen férfiakat jelent. Hanem olyan férfiakat, akik gyötrődnek a multad miatt. És nem nagyon tapintatos dolog engem arra figyelmeztetni, hogy ilyen férfi nemcsak én voltam egyedül. Amit mondtál, azt jelentette, hogy sokszor kínoztak már téged szerelmes férfiak, de te nagyon jól tudod, hogy mi kell azoknak. Vagyis ebből az derül ki, hogy ugyanígy kínlódott ebben a barlangban más is, aki nem Proteles, hanem más miatt szenvedett. Ha tehát azt mondod, hogy „nektek“, akkor először is nem nagyon hízelgően egy karámba terelsz engem mindenféle udvarlóid seregével, másodszor pedig felhívod a figyelmemet arra, hogy nemcsak Proteles miatt van okom kínlódni, hanem sok más mindenki miatt is. Ezt akartad tudni, hát megmondtam.

— Paris, hogy lehetsz ilyen kicsinyes? Ráugrasz egyetlen szóra és ennyit nyargalsz rajta. Már nem is merek neked mit mondani, mert akármit mondok, kicsavarod és bajt csinálsz belőle.

— Én csinállok bajt belőle? Nem azt mondtam, hogy ha tapintatlan voltál, akkor el is múlt és hagyjuk? Nem te erőszakoltad, hogy csak beszéljünk erről a tapintatlanságról? És mikor a te erőszakolásodra kénytelen-kelletlen felelek, akkor még engem vádolsz? Egyre szebb dolgok derülnek ki rólad. Tegnap kiderült, hogy hiába vagy szerelmes, meg tudod csalni, akit szeretsz. Az is kiderült, hogy a kedvesed fájdalmát kezelni, az neked gyerekjáték, amelyben nagy gyakorlatod van. Most az is kiderül, hogy igazságtalan vagy. Mik fognak még kiderülni rólad?

— Most már haragszom. Ezt a hangot nem érdemlem meg tőled.

Paris indulatosan és hangosan szólt. Gorombán megfogta a mellette ülő leány karját.

— Ne beszélj másról! Mi derülhet még ki rólad? Jobb, ha megtudom mindjárt és túlesem rajta. Felelj. Tudni akarom.

— Ne légy goromba hozzám. Ereszd el a karomat, mert fáj. Mit akarsz tudni?

— A multadat! Mindent akarok tudni.

Lithe erre teljesen váratlanul kacagni kezdett. Nem rosszindulatúan és nem is gúnyosan. Úgy kacagott, mint aki furcsát tapasztal egy érdekes, idegen állat részéről. Ő maga is teljesen idegen volt ebben a pillanatban.

— Ó, te gyermek, — mondotta, — te embergyermek! Tudod, hány éves vagyok én? Sok-sok ezer. Azóta élek, mióta ez a forrás él. Mert ez a forrás én magam vagyok. Gondold meg, hogy nimfa vagyok, és te emberi mértékkel akarsz megmérni. Mit kívánál a te emberi gondolkodásoddal? Hogy sok-sok ezer évig éltem volna szerelem nélkül és a világ kezdete óta csak a te jöttödre vártam volna? Eszembe jutott Erost. Ő maga mondta nekem egyszer, hogy ha megharagszik rám, halandót fog velem megkíváncsítani. Mert abból csak baj és vesződség származhatik. Hát most itt van. Kellett ez nekem? A legokosabb, tudom, az volna, ha elküldenélek azzal, hogy soha ne

gyere vissza. De az a baj, hogy szerelmes lettem beléd, Paris. Átkozottul szép vagy. Nem tudlak többé nélkülözni. Mikor nem vagy itt, morzsolom a percek, hogy mennél hamarább lássalak. Mikor itt vagy, kimondhatatlan boldog vagyok. Illetve voltam. Míg meg nem szállott ez az emberi betegség. Nem tudnál ezen segíteni? Nem tudnád természetesnek találni, hogy már voltam valakié, mióta a világ áll?

— Minden nimfának multja van?

— Daphneidének nincs. Tudod, mióta él az a babércserje? Látod. Egy fát, amely hasonlóbb hozzátok, emberekhez, mert halandó, ne hasonlíts egy forráshoz. A nimfák közt is van különbség. A driadokat ne mérd a najádokhoz. És most felelj nekem őszintén, tudok-e veled boldog lenni? Tudod-e békén hagyni a multamat? „Mult.“ Milyen kezdetleges emberi szó. Mintha egy hajó a tengert faggatná, ringatott-e más hajót és mi a multja. Nos?

Paris csodálkozva nézte a nimfát. Hirtelen más lény állott előtte, mint akit megszokott. Akit eddig oly szenvedélyesen ölelt és csókolt, az emberi lény volt. Ez nem. S ez a feltűnő különbség hasonlított ahhoz az átváltozáshoz, mikor Zeus emberi külsőt öltött egy-egy kalandja kedvéért. A nimfa most idegen volt neki. Szinte félt tőle. Szerényebben igyekezett felelni.

— Mindent megpróbálok, Lithe. Mert én nem tudok rólad lemondani.

Íme, a nimfa ismét visszaváltozott. Tekintete, mely szavaival ellentétben titokzatos és közömbös volt eddig, mint maga a forrás, megtelt emberi melegséggel. Boldogan felsikoltott és az ifjú mellére vetette magát.

— Meg is tartod, amit most ígértél?

— Teljes erőmből igyekszem. De tőled is sok függ.

— Ami tőlem függ, arra számíthatsz.

— Ígérd meg, hogy soha nem fogsz megcsalni.

— Ó, te bolond, — nevetett Lithe boldogan, —

hát vajjon miért csálnálak meg? Kaphatok különbet nálad? Csak nem leszek bolond sajátmagamat megcsalni? Figyelj ide. Én szeretlek szeretni. Érted ezt? Nekem nagyon kedves gondolat, hogy éppen te vagy a szeretőm és nem más. Miért vétenék a saját kedvem ellen? És most már nyugodjál meg, szerelmem. Ezt a két rossz napot felejtsük el és éljünk boldogan tovább. Szent a béke?

— Szent a béke. Ölelj meg nagyon erősen.

Paris másnap reggeltől estig furulyázott. Szüntelenül a maga kis dalát játszotta: „Szeretlek, ha nálad vagyok. S ha messze vagy, szintén szeretlek.“ A pásztorok mind tudták már, sőt maga az öreg Philokynos is megtanulta. Meg is jegyezte, hogy a dal tetszik neki.

— Különösen az tetszik nekem, — mondotta a vén számadó, — hogy úgy ráhibáztál Eros kísé-
rőire. Hiszen ezekről én nem beszéltem neked. Amíg kisebb fiú voltál, soha nem magyaráztam neked Erost. Most már lehet.

Paris egy kis sajnást érzett szívében. Eszébe jutott, hogy Lithe személyes ismerőse gyanánt említette Erost. Vajjon annak is szeretője volt? De erőszakkal elnyomta magában a kérdést. Viszont az isten iránt való érdeklődést nem tudta elnyomni.

— Kik azok a kísérek? Beszélj nekem Erosról.

— Eros fiatal fiú. Mindig ketten kísérik. Az egyik Pothos, ez a távoli kedves után való sóvárgás. A másik Himeros, ez a vágy a jelenlévő kedves után. A te dalod azért tetszik nekem, mert Pothos is, Himeros is benne vannak.

— Pedig most hallom őket először. Pothos és Himeros... ez a mese nagyon szép. Magyarázd meg nekem magát Erost. Kedves fiú-isten, ugye?

— Azt nem mondhatnám. Egyáltalában nem kedves. Sőt nagyon kegyetlen. Olyan irgalmatlan, hogy ebben csak ketten hasonlíthatók hozzá: Ares és Apollon. Eros sem ismer kegyelmet. A vágy elmondhatatlanul tud kínozni. Ares az apja, Aphrodite az

anyja. Tehát szülei a véres, kínzó kegyetlenség és a szerelem. Állandóan járkál és les. Senkit nem kímél, aki útjába akad. Ha férfit és nőt lát együtt, akik nem érdeklik egymást különösebben, csak éppen beszélgetnek, vagy még csak nem is beszélgetnek, hanem mint idegenek mennek el egymás mellett, Eros gyorsan nyilat kér Pothostól, felhúzza íjját és les helyéről remekül céloz. A nyilak láthatatlanok és nem ölnek, pedig mindig pontosan a szívbe találnak, de ott égető, vadul nyugtalanító fájdalmat okoznak. Ha pedig valaki magányost lát, akár férfit, akár nőt, Himerostól kér nyilat. Rögtön lő és talál. Borzasztóan fáj, de nem öl. A nyilakat csak ő és fegyveresei tudják gyártani. Nagyon különös méregbe mártják. Az a méreg a sebben az első fájdalomon kívül néha nem is okoz semmi bajt, néha viszont hosszú kínzás után öl.

— Hogyne, ezt értem, hiszen van, aki belehal a kielégítetlen vágyódásba. De hogy lehet egy gyermek ilyen kegyetlen?

— Mondom, hogy az apjától örökölte, a vérengzőtől. Azonkívül az érzéki vágyban van valami gyerekes. Nincsen érett esze. De azért már nem gyermek. Serdülő fiú. És természetesen neki is van kedvese. Kinek lenne, ha magának a vágynak nem volna? Az ő kedvese Psyche, a gyönyörű, átszellemült serdülő hajadon, az emberi eszmélet, a lélek istennője. Nagyon rosszul bánik a szegény leánnyal, gyöttri, elnyomja, szóhoz nem engedi jutni, zsarnokoskodik felette. Ezt jól figyeld meg: az érzéki világ elnyomja az emberi lelket, hatalmaskodó módon lenyüggözi. És ha valaha arra gondolsz, hogy az érzéki vágynak a szerelem az anyja, gondold meg azt is, hogy a kegyetlenség az apja. Vagy hogy még nyilvánvalóbban mondjam: anyja a szív, apja a szívtelenség.

Paris nevetett.

— Nekem szidhatod, öregem, és rosszat mondatsz róla, amennyit akarsz. Az én kedvemet nem veszed el tőle.

Majd hirtelen elkomorúlt.

— De vajjon járt itt valaha, mit gondolsz? A nimfák között?

— Azt már nem tudom. Ilyesfélét nem hallottam. Miért kérded?

— Csak úgy kérdem. És még egyet kérdezek. Mondd csak, a féltékenységnak van-e istennője?

— Maga Hera. Minden szép nőre féltékeny. Ami természetes is. Hiszen Zeus a férje.

— Hera maga nem elég szép?

— Nagyon is szép. De ugyanolyan szépek még Athene is és Aphrodite is. Persze mindegyik a maga módján. Hogy melyik a legszebb, azt még nem döntötték el, mert nem volt, aki eldöntse. Ennek hosszú története van. De most ráérünk; amíg ehetünk, addig elmondhatom, még jó darabig nem lesz estebéd. Tehát hallgass ide. A történet ott kezdődik, hogy élt valahol Thessaliában egy király, akit úgy hívtak, hogy Peleus. Király volt, gazdag és hatalmas, de éppen olyan halandó, mint akármelyik ember. Ez a Peleus megszerette Nereus tengeristen leányát, Thetist. Thetis is olthatatlanul megszerette a királyt és addig könyörgött apjának, míg az végül beleegyezett, hogy noha Peleus halandó, Thetis menjen hozzá feleségül. Peleus hetedhét országra szóló lakomával akarta megünnepelni azt a dicsőséget, hogy egy istennek a leányát veszi el. Mérhetetlen kincseket áldozott, hogy a lakoma mennél gazdagabb és előkelőbb legyen. Az öreg Nereus istennel részletesen megbeszélte a meghívandók névsorát. Megállapodtak abban, hogy valamennyi istent és istennőt meghíviák. De eggyel mégis kivételt tettek. Nereus rossz előjelnek tekintette volna, ha a fiatal pár nászlakomáján Eris is ott van, a civakodás istennője. Úgy határoztak, hogy ezt az egyet nem hívják meg. Ahova Eris beteszi a lábát, ott rövidesen civakodás kezdődik. Szerelmesek összezördülnek, jóbarátok gyalázni kezdi egymást, még a kutyák is egymásnak esnek és marakodnak. Eris nem is kapott tehát meghívást.

Ez a bántalom felháborította. Elhatározta, hogy a násznép ezt nem viszi el szárazon. Ellopta azt az aranyalmát, amelyet Herakles hozott el a világ végéről, a Hesperidák kertjéből. Arra rávéste azt az egy szót, hogy a „legszebbnek“. Magához vette az aranyalmát és elbújt Peleus palotája körül. Mikor legjavában állt a lakoma és legboldogabb volt a hangulat, hirtelen begurította az almát a terembe. A színaranyból való csodálatos alma gyönyörű pengéssel gurult a márványpadlón. A vendégek felugráltak és kíváncsian felvették. Sejtelmük sem volt róla, hogy ki dobta az almát. Valaki elolvasta a felírását és hangosan kiáltotta, hogy az aranyalmát a jelenlévő legszebb nőnek szánta az ismeretlen ajándékozó. Erre rögtön három istennő nyult egyszerre az almáért: Hera. Athene és Aphrodite. A botrány természetesen rögtön kitört. Mindegyik istennő magának követelte az aranyalmát, mint legszebb. A vitát nem lehetett eldönteni. Zeus dönthette volna el, de kinek adta volna? Hera a felesége, Athene a leánya, Aphrodite a nagynénje. A nász lakoma felbomlott, a három istennő tovább folytatta a civódást. Soká veszekedtek, ki a legszebb. Végül is meddő viták után megállapodtak abban, hogy idegen versenybírókat kell választani. De hogy az ki legyen, abban már nem tudtak megállapodni. Akit az egyik ajánlott, azt a másik kettő visszavetette. Máig sem választottak bírót. És most mindegyik haragban van a másik kettővel. Peleusnak és Thetisnek már rég felnőtt fia van, Achilleus nevű, s a három istennő még mindig számot tart az aranyalmára. Így mi sem tudhatjuk tulajdonképpen, melyik valójában a legszebb. Az ember persze, kivált ha fiatal, mindjárt hajlandó volna arra gondolni, hogy csak Aphrodite lehet a legszebb. De annak is van értelme, hogy csak az lehet a legszebb, akit Zeus, az istenek istene, feleségül választott. Viszont azt sem oktalan dolog megfontolni, hogy Athene apja fejéből ugrott elő, és lehet-e szebb valaki, mint maga az isteni gondolat? Eris elérte célját, a civódás még ma

is folyik és talán folyni is fog az örökkévalóságon át. Szóval kérdésedre azt felelhetem, hogy Hera maga elég szép, de nem kétségtelenül a legszebb. A féltékenységét mindenesetre ő találta ki.

Paris nem kérdezett többet. Hosszan hallgatott. Majd megint a furulyához nyult. Később aztán enni mentek, s a királyfi úgy sietett, hogy a száját is távoztában törölte meg. A barlangban a szerelmes és boldog viszontlátás után emlékeztette Lithét ígéretére: sohasem csalja meg.

— Ugyan kivel csalnálak meg, te bohó? Kit tudok én nálad különbet?

— Mit tudom én, erre vetődhetik valamelyik isten.

— Akkor sem csallak meg. És hogy nyugodt légy, ezentúl mindig pontosan elmondom, hogy ki járt itt.

— Az nagyon jó lesz. Ma például kit láttál, kivel beszéltél?

Lithe lelkiismeretesen és pontosan elmondta, hogy kikkel beszélt. Még a madarakat, lepkéket, sőt szúnyogokat is elmondta, mert elvégre Zeus bármelyiknek az alakját felvehette. Sőt más istennek is meglehetett ez a tehetsége. A beszámoló tehát lelkiismeretes lett ugyan, de elég unalmas. Paris alig győzte végigvárni. És Lithének még azután is eszébe jutott egy katicabogár, vagy egy ölébe hullott falevél. Másnap tehát az ifjú változtatott ezen a terhes módszeren. Ezentúl csak a komoly gyanú alá eshető találkozások felsorolását kérte. Így ment ez néhány holdog napig. Egy ízben Lithe szokás szerint ismét arról számolt be, hogy senkivel sem beszélt. Paris, maga sem tudván, miért piszkálja meg ezt a kényes tárgyat, megkérdezte:

— Proteles sem járt itt?

— Dehogyan járt, — felelte rögtön Lithe, — minek járt volna? Hogy jut eszedbe ilyet kérdezni?

Paris vállat vont. Maga is elrestellte a kérdést. Ezen az éjszakán különben vendégek is volt. Zoe jött el Lithe barlangjába. Nem ok nélkül jött, hanem egy

alélt fecskét hozott be. Lithe tudniillik a nimfák között arról volt nevezetes, hogy bármilyen sebesült madarat hoztak neki, ha sajátkezűleg a forrásba mártotta, meg tudta gyógyítani. A fecskét is átvette, dédelgette, arcához simította, aztán óvatosan megmártotta a forrás vizében. Az alélt fecske csakugyan kisvártatva feléledt, sőt kicsúszott a Lithe kezéből és repülni kezdett, riadtan csapkodva a barlangban. Zoe rászólt a fecskére:

— Prokne, te kis ostoba, ne csapkodj odafenn, így nem tudsz kijutni. Gyere ide a tenyeremre, te kis nyelvetlen.

A fecske nyomban engedelmeskedett, Zoe tenyerére szállott. A nimfa aztán kieresztette a nyíláson.

— Miért nevezted nyelvetlennek? — kérdezte Paris kíváncsian, — hiszen csicseregni szokott.

— Te nem tudod a történetét? Elég borzasztó mese. Volt egy Tereus nevű király. Az megkívánta feleségének, Philomélának, nővérét, Proknét. Galádul magáévá is tette és hogy Prokne ne tudja a dolgot elpanaszolni, kivágta a nyelvét. De a kezét nem vágta le, és az nem jutott eszébe, hogy Prokne szőni is tud. A szegény meggyalázott leány beleszötte a vásznába, ami történt vele és véres bosszút követelt. Philomela megértette és olyan iszonyúan elkeseredett, hogy saját fiát, Ithyst, megölte és Proknével együtt elszökött. Tereus üldözőbe vette őket. Az istenek letekintettek a hajszára és mindahármat madárrá változtatták: a királyt bankává, a királynét fülemülévé, nővérét pedig fecskévé. Ezért neveztem nyelvetlennek szegénykét. A gyepen találtam már majdnem élettelenül. De azt csicseregte most a végén, hogy köszöni és egészen jobban van. De nem zavarlak benneteket?

— Ó, dehogyan, — szólt Paris, — csak maradj.

Aztán még soká beszélgettek. Zoe nagyon kedves volt Lithéhez, de a férfiakról vidám gúnnyal nyilatkozott. Azt mondta, hogy a férfiak rendkívül hűk és önhittek, bármit el lehet velök hitetni, és egyik

sem veszi észre, mikor megcsalják. Parisnak ez nem tetszett. Epés megjegyzéseket tett.

— Beszélhetsz, szép királyfi, — mondta Zoe, — mi nők összetartunk a férfiak ellen. És én Lithét különösképpen szeretem. Benső barátnők vagyunk. Ő is tudja az én titkaimat, én is tudom az ő titkait. Tudod-e, Lithe, kit láttam a múlt héten? Nonnost, a szatirt. El is felejtettem neked mondani. Kérdezősködött utánad. Megmondtam neki, hogy szerelmes vagy és soha nem is jut eszedbe. Jól tettem?

— Jól tetted. Így is van.

Zoe aztán elment. Nagyon későre járt, de Paris még maradni akart. S ahogy Zoe elment, azonnal ingerülten rákezdte:

— Kérlek, légy szíves szólj ennek a Zoénak: ne emlegesse előttem volt szeretőidet. Én meg akarom ígéretemet tartani, de nem szeretem, ha ezt valaki megnehezíti. Megfogadtam, hogy ezentúl nem kotorászom a multadban, de akkor más se kotorásszék a fülem hallatára.

— Én nem tilthatom meg Zoénak, hogy arról beszéljen, amiről akar. Szólj neki te.

— Hát ha te nem vagy hajlandó, szólok is. És most megyek.

— Csak ezért maradtál itt? Most az egész éjszaka felét elvetted tőlem. Mirevaló volt ezt a Zoét mindenáron itt tartani?

— Nem lehettem udvariatlan. A te barátnőd, nem az enyém.

Így váltak el, futó csókkal kezdődött a búcsú és csak mindakettőnek békekereső szándékán múlt, hogy a futó csókból mégis csak forró és igazi csók lett. De hazamenet a királyfi mély sértődöttséget és haragot érzett. Kicsoda megint ez a Nonnos szatir? Tehát ezzel is viszonya volt. De mikor? Esetleg ötven évvel ezelőtt. Halandó csak nehezen tud eligazodni az ilyen tündérfélék ellenőrizhetetlen évszámai között. Ötven évvel ezelőtt, mikor még az ő atyja, Priamos, suttyó kölyök lehetett és Philokynos...

Itt Paris meghökkenve megállt gondolataiban is, de meg az úton is állva maradt. Maga elé bámult hirtelen feltámadt izgalommal. Hogyan is feledkezhetett meg erről? Hiszen Philokynos maga említette, hogy víg legénykorában ismerte Lithe nimfát. Tehát ő is. Keze ökölbe szorult és megdöbbszent önmagától, ahogyan megállt a hajnali ösvény sziklái között. Az öreg számadó a vér szerinti apa helyett, aki el akarta pusztítani, jóságos apja lett, etette, ruházta, felnevelte, oktatta, minden bajtól óvta. Önzetlenül, minden érdek nélkül. Maga elé képzelte az erős napsütéstől cserzett bőrű aggot, hajlott hátát, csoszogó járását keshedt sarúiban, fehér, egymásbafolyó és mindig torzonborz bajszát, szakállát. Ezt a roskatag vén embert, akinek az öregségtől nedvesen vöröslött a szeme, neki az istenek legszentebb parancsa folytán hálásan tisztelnie és szeretnie kellett, és most mégis vad ösztönt érzett ujjában, hogy kéjes gyűlölettel szorongassa ádámcsutkás, borostás torkát. Mi ez a borzasztóság, mi van vele, — kérdezte dúltan és csodálkozva önmagától, mikor lassan továbbindult. Igen, mindennek Lithe az oka. És az ujjak fojtogató ösztöne az ő fehér torkára is odakíváncozik. Letagadhatatlan, hogy ölni szeretne. Mindakettőt meg szeretnék ölni alattomos indulatai, azt az öreg embert, akinek életét köszönheti, és azt a nőt, akibe szerelmes.

Mire hazaérkezett, már pitymallott. Mindenáron beszélni akart Philokynossal, még pedig rögtön. Megkereste fekvőhelyét. Az öreg az esztana kunyhójában szokott aludni, a földre vastagon szórt szénában, mint a többiek. Még aludt, subája félig rajta. Feje kifelé fordult és bütykös, barna kezefején nyugodott. Paris lekuporodott eléje a földre. Felköltetni restellte, gondolta, hogy megvárja, míg felébred magától. A kunyhó ajtónyílásán pirosan nézett be a hajnal. S ő az öreg egyenletesen szuszogó fejét szemlélte, amely annyi-szor hajlott föléje legelső, gyermekkori emlékei között. S a fonnyadt, ráncos fejet igyekezett olyannak elképzelni, amilyen fiatal pásztor korában lehetett,

aztán odagondolta Lithéhez. Mikor a két arc egymáshoz ért, felhördült az alvó mellett és öklével fájdalommat ütött saját térdére, hogy a kínzó látomást eltávoztassa.

Az öreg felébredt. Először csámcsogni kezdett fogatlan szájával, aztán kinyitotta szemét. Meglátta a királyfit és szeretetteljesen elmosolyodott. De aztán mosolya komoly aggodalomba ment át. Felült.

— Mi bajod van, uram?

— Beszélnem kell veled, Philokynos.

Az öreg oldalt nyult, ott egy csupor víz várta. Nagy kortyot húzott belőle, de nem nyelte le, hanem szájából, a csuprot letévén, két markába csorgatta s azzal megmosdott. A hideg víztől végleg felébredt.

— Valami baj van?

— Igen, valami baj van. Nem hall bennünket senki?

— Nem. De jobb lesz, ha kimegyünk és letelepszünk valahol.

Kimentek és zavartalan helyet kerestek magoknak a szabadban. A nap éppen fölkelte. Paris rekedten, az izgalomtól nehezen forgó nyelvvel kezdett mondókájába.

— Öregem, nekem nagyon fontos megtudni, hogy hogyan lettél Lithe szeretője. És meddig tartott. És miket beszéltetek. És... és mindent akarok tudni.

Az öreg számadó bólintott a fejével.

— Szóval kiütött rajtad a betegség. Első szerelemnél így szokott lenni. Olyan, mint kisgyereknél a fogzás. Én is így voltam. Ezen bizony át kell esni. Szegény kis uram, most sokat gyötrődöl.

A bölcs és szeretetteljes hang mélyen meghatotta a királyfit. Egyszerre mélységes szeretetet érzett az iránt, akit egy perccel előbb még szeretett volna megfojtani. Még küzködött kissé magával, de aztán ellenállhatatlanul kitört belőle a sírás. Hirtelen átkarolta vállát az öregnek, fejével odaborult és zokogott. Phi-

lokynos rátette tenyerét az ifjú sűrűn göndör, sötét-szőke hajára.

— Csak sírjál, kis farkaskölyköm, kedves tölgy-levelem. Bújj ide, mint csöpp gyerekkorodban. Kesereg ki magad. Ennek így kell lenni. A szíved most olyan, mint a nyitott seb. Még ha gyengéden érintik, akkor is nagyon fáj. Gyűlölsz mindenkit, aki valaha csak rá is nézett. Ha rám gondolsz, öreg nevelő-szolgádra, engem is szeretnél a pusztá kezeddal megfojtani. Nem baj, kis aranypálcám, majd elmúlik. Most nyugalmat szeretnél. Csak várj szépen, majd elmúlik és jön a nyugalom.

— Mikor múlik el?

— A szerelemmel együtt elmúlik ez is. Akkor aztán jön az új szerelem és az új keserűség. Egészen addig, míg jön az öregség. Akkor teljesen elmúlik.

— Mondd, Philokynos. Téged megcsalt?

— Meg.

— És mit tettél?

— Megvertem. Otthagytam. Visszamentem. De az apró részleteket hiába kérdeznéd. Már nagyon régen volt, alig emlékszem. Mnemosyne, az emlékezet istennője, szereti az öregeket, csak a gyerekkor szép emlékeit adja nekik, a férfikor fájdalmaikat szereti elfelejtetni. Hogy öt éves koromban mi történt, arra pontosan emlékszem, az egész falu állatait névről fel tudom sorolni. De hogy Lithével hogyan volt, arra csak nagyon homályosan emlékszem.

— Nekem megígérte, hogy sohasem fog megcsalni. Lehet, hogy megtartja?

— Persze, hogy lehet. Amíg szeret, miért csalna meg? Az a kis idő néhány ezer évből neki semmi.

— Philokynos, ez nagyon keserves. Néha szeretnék meghalni. Úgy vágyom a halál után.

— Az még korán volna, kedves kis uram. Nyugodjál meg szépen. Dőlj le kényelmesen, majd mesélek neked. A halálról, ha akarod. Nem kell megijedned tőle. Az álom és a halál ikertestvérek. Hypnos

az álom istene, Thanatos a halálé. Szép, kedves, fiatal ifjak. Mindakettőnek be van húnyva a szeme. Hypnos lángoló fáklyát tart a kezében, mert ha alszik is, azért él. Thanatosnak is fáklya van a kezében, de a lángot lefelé tartja, mert már nem él, csak alszik. Hypnos naponta meglátogatja az embert, Thanatos csak egyszer. Kátészi tenyerét az ember szemére és lefele tartja a fáklyát. Akkor az emberből elroppen Psyche. Szárnya van, olyan, mint a pillangónak, szivárványszínű és selymesen csillogó. Ő vezeti ki a halott testből a lelket, amelyet aztán mindjárt el is enged. A lélek pontosan olyan, amilyen az élő ember volt. Nem soká marad egyedül, rögtön jön Hermes és kézen fogja. Repülnek az alvilág felé. Lemennek a bejáraton. Ott várja már a lelket Kerberos, az alvilág hazórzó-kutyája. Kettentő nagy kutya, akkora, mint egy hegy. Három feje van és sárkányfarka. Ő a fordított hazórzó: akárkit beenged, de kimenni már nem enged senkit. A lélek elmegy a rettenetes kutya mellett, egyedül maradt, Hermes már nincs mellette. A kutyán túl már ott van az alvilágban. Nincs nála semmi más, csak egyetlen rézpénz. Ez az egyetlen fillér, amelyet az ember átvihet a másik világba, minden egyebe itt marad. De ez az egy pénzdarab sem marad nála, oda kell adnia Charonnak, az alvilági révésznek, aki csónakon átviszi a félelmes és tekervényes vizeken keresztül. Sokan várnak már Charonra, akik összegyülekeztek, míg a révész a túlsó parton járt. A várakozók csendesek, nyugodalmassok és szelidek. Mikor megérkezik a csónak, nem tolakszanak, szép rendesen megvárják, amíg a révész elveszi a rézpénzt és sorban a csónakba ereszti őket. Mikor a csónak megtelt, Charon nagyot taszít az evezővel a partnak és elindul. Az első víz a Styx, az irtózat vize. Styx, a száműzött Okeanos legidősebb leánya, ott lakik az alvilágban, ezüstszlupos palotája szinte elvész a zordon és sötét kösziklák feketeségében, csak a négy ezüstszlóp csillogásáról lehet sejteni, hol a palota. Onnan ömlik a Styx

vize. Ennek a víznek csodálatos ereje van. Aki megfürdik benne még halandó korában, az sebezhetetlen marad. Mert aki még élve átélte a legnagyobb irtózatokat, azt többé nem sebezheti semmi. Ennek fekete hullámairól befordul a révész a következő folyóra, az Acheronra. Ez a fájdalom vize, mert nagyon sok fájdalomon kell átmennie annak, aki örökre meg akar pihenni. És sok siralmon is. A következő folyó a siránkozás folyama, a Kokytos. Megint forduló: ez a tűzfolyó, a Periphlegethon. Nem is jöhet vissza onnan senki, hiszen nincsen lélek, amely ezeken át tudna úszni. Charon pedig nem hoz vissza senkit, mert akkor már a révre nincsen pénze senkinek. Végül az utolsó folyóra fordul be a csónak, a Lethe vizére, amely maga a teljes felejtés. Hosszúhosszú csónakút után aztán kiszállanak a lelkek. Ugyanakkor, irdatlan nagy világ tárul ki előttük, mint ez a mi világunk. Csak naptalan. Állandóan egyforma sötétség van ott, mély és komor homály, nincs nappal és nincs éjszaka, csak állandó egyformaság, a homályban a többi ott tolongó lélek millióit és millióit csak sejteni lehet. Ezek lassan jönnek-mennek, hiszen nincs hova és nincs miért sietniök. Nem emlékeznek semmire, nem fáj nekik semmi. Csak azoknak fáj, akik valami igen nagy bűnnel léptek át a küszöbön, s azt életökben nem tették jóvá. Ezek ott szenvedik borzasztó büntetéseiket az alvilág roppant, sziklás, sötét birodalmában. Egy helyen tüzes kerék forog, egy ember forog vele rákötözve és forogni fog örökké. Ez Ixion, a napisten hajcsárja, aki a földön azt hazudta, hogy ő a Hera szeretője, aztán megcsalta apósát, Nephele felhőistennek az apját, sőt meg is ölte. Ő volt az első gyilkos a világon. Onnan messze-messze van egy sötét hegy. Annak az oldalában kínlódik egy ember, fel kell hengergetnie egy hatalmas kösziklát a hegy csúcsára. Mikor nagy kínnal és erőfeszítéssel felvitte a csúcsra, ott a szikla mindjárt legurul a másik oldalon. Meg kell fordulnia és kezdenie elülről. Ez Sisyphos, a boldogtalan korin-

thosi király, aki szembe mert szállani magával Zeus istennel, és ez lett a büntetése. Másutt két lelket látni, akiket az istenek kígyókkal kötöztek oda két oszlophoz. A kígyók örökkön-örökké mardossák őket. Ezek Otos és Ephialtes, akik Herát és Artemist támadták meg szerelmökkel. Most a kígyóktól nem szabadulhatnak meg soha. Amott pedig nagy csoport nőt láthat a lélek. Ezek szüntelenül vizet hordanak egy hatalmas hordóba az alvilági folyamokból. De munkájokkal az idők végezetéig nem lehetnek készen, mert a hordónak nincs fenéke. Danaos király leányai ők, szám szerint negyvenkilencen, akik mind megölték férjeiket. Kísérteties bagolyhuhogás, kígyósziszegés, nyögés, jajveszéklés hallatszik a sötétben, s néha a homályban felhangzik a három Erinys iszonyú víjjogása. Alekto, a fáradhatatlan, Megaira, a dühös és Tisiphone, a gyilkosság megtorlója. Ők mint a nagy bűnösök lelkiismeretei szállidosnak a rémes homályban. Szörnyű látvány megpillantani őket. Nagy, fekete szárnyok van, röptükben fáklyát tartanak, hogy a gonosztevéket meglássák a lelkek tömegében, másik kezökben véres korbács, hajszálak helyett kígyók csavarodnak a fejükön. A lehelletök olyan mérges, hogy azonnal elsorvasztja, amihez ér. Ebben a félelmes világban megy-mendegél a lélek, mígnem végtelen hosszú bolyongás után odaér a hatalmas, fekete palotába. Itt trónol az alvilág istenkirálya, Hades, akinek soha nem szabad felmennie az egekbe. Trónja lépcsőin pedig ülnek az alvilági bírák, akik minden lélek felett ítéletet mondanak: Minos, Aiakos és Rhadamanthys. Magát Hadeset nem láthatja a lélek, mert Hadesnek varázsszere van, amely láthatatlanná teszi. De a bírák láthatók. Minden léleknek számot kell tennie életéről, s amit letagadna, azt a könyörtelen bírák fejére olvassák. Ha bűnös, a Tartarosba küldik. Ez a legsívárabb és legborzasztóbb pokol, ahol a bűnös lelkek elmondhatatlan fájdalommal kínlódnak örökké. Ha azonban nem bűnös a lélek és emberi botlásain kívül súlyosabb

vád nincs ellene, akkor gyönyörű mezőkre kerül, az Elysiumba, ahol tompa, gyengéd derengésben andalog örökké, megnyugodva, mindent elfelejtve boldogan, boldogan. És itt kell elmondanom neked az oneirosokat. Az oneirosok az álmokképek, Hypnos lepkenyájának pillangói. Mikor itt fenn a földön éjszaka van, akkor sok a dolguk, mert szüntelenül ide-oda lebbenve meglátogatják azokat az alvókat, akik álmodnak. De mikor nappal van idefenn, Hypnos elküldi őket ikestestvére, Thanatos, országába, az alvilágba. Ott van egy óriás nagy rét, végtelen és beláthatatlan, amelyen csak asphodelos terem. Itt röpködnek az oneirosok, a mi álmaink, milliósámszámra. Ahány van, annyiféle. A Morpheustól származottak mind emberalakúak, az Ikelostól származók mind piciny állatok, például piciny kígyó, piciny farkas, piciny foka, piciny oroszlán. A Phantasostól származók mind élettelen tárgyak, például piciny asztal, piciny koszorú, piciny dárda, piciny saru. Mindezeknek szárnyuk van, mindenféle színű. Van piros oneiros, van kék, szivárványszínű, hófehér, zöld, aranyos, fekete, mindenféle. Képzeld el ennek a rétnak csodálatos látványát: zsúfoltan röpködnek az asphodelosok halványsárga szirmai felett, piciny oltár piros szárnyakkal, kékszárnyú piciny medve, feketeszárnyú piciny királyfi, szivárványszárnyú evezőcske, zöldszárnyú apró harcikocsi. Tolongva röpködnek itt lepkenagyságú paloták, menyétek, kereskedők, golyák, tarisznyák és hadvezérek, mindnek színes a szárnya, neszt nem csapnak, csak táncolnak, örvénylenek, libegnek, mint maga a tarka, elringató álmodás...

Paris már aludt. Késő délben ébredt fel. Philokynos közben ráterítette subáját és magárahagyta. A királyfi mindent végiggondolt és soká töprengett féltékenységén. Megállapította, hogy az öreget nem tudja nem-szeretni, de ebbe a szeretetbe most már örökre valami csalódás szemrehányó fájdalma keveredik.

— Mit csináltál? — kérdezte tőle Lithe a barlangban.

— Semmi különöset, — felelte bántó szándékkal, — az öreg Philokynost hallgattam, aki fiatalkori szerelmeiről beszélt. Most már öregkorára megveti a nőket. Minden nő, akivel dolga volt, megcsalta. És te mit csináltál? Kivel beszéltél?

— Nem volt itt senki különös. Fátyolt szőttem pókhálóból egész délután. Aztán fogócskát játszottunk Daphneidével.

— Hogy van Daphneide? Régóta nem láttam.

— Jól van, ugyanolyan, mint volt. Letört egy ág alatta, amelyen hintázott. Még jó, hogy idejekorán kiáltottam, Orphanos elugorhatott alóla.

— Orphanos? Ki az az Orphanos?

— Szilén. Itt járt beszélgetni. Nem mondtam?

— Nem. Azt mondtad, hogy nem volt itt senki különös. Most kitűnik, hogy itt járt nálatok egy szilén. Miért tagadtad le?

— Mert nem találtam fontosnak.

Ebből hosszú és heves szóváltás fejlődött. Paris szenvedélyesen kiabált. Szívósan és erőszakosan faggatta a nimfát, aki egyre sűrűbben keveredett ellentmondásokba. Végül fáradtan megvallotta, hogy a szilént szándékosan nem említette, mert féltékeny kedvesét nem akarta nyugtalanítani. Parisnak diadalmasan csillogott a szeme, hogy kedvesét sikerült hazugságon kapni. Miután Lithe váltig esküdözött, hogy ebben a hazugságban csak gyengéd szándék vezette, és Orphanoshoz, aki csúf, málészájú és unalmas szilén, a világon semmi köze nincs, Paris megbocsátott. Szomjas, forró ölelssel békültek ki. Harmadnap a nimfa futólag megint említette Orphanost. Paris nem szólt semmit. Két nap múlva megint szóba került Orphanos, délután a nimfák sokat nevettek rajta.

— Kissé sokat jár nekem ide ez az Orphanos.

— Ugyan ne légy bolond. Csak látnád egyszer.

— Hát meg is nézem alaposan, afelől nyugodt lehetsz.

Most már mindennap szerepelt Orphanos a nimfa beszámolóiban. És az odavetett megjegyzésekből, összerüggésekből az tűnt ki, hogy Orphanost a nimfák igen kedvesnek és mulatságosnak tartják. Sokat hancuroznak vele. Paris aznap nem aludt semmit. Az állandó nyugtalanság és vívódás meglátszott már rajta. Arca beesett, szeme alatt sötét karikák keletkeztek. Elhatározta, hogy Lithe társnőivel igyekeznek beszélni, hátha megtud tőlük valamit. S mikor azon tünődött, hogy a nimfáktól milyen választ vár kérdéseire, csodálkozva látta magában, hogy nem megnyugtatóra vágyik, hanem a terhelő adatoknak sokkal jobban örülne. Tehát mindenáron a szenvedést kereste, nem az enyhülést. A csillagokat meg sem várta, elmulasztotta az estebédet és a szokottnál jóval korábban ért ki a ligetbe. Lithe még nem is volt ott rendes várakozó helyén. Paris odament a babércserjéhez és belesűgött a babérlevelek lombjába:

— Daphneide, szükségem van rád.

A nimfa nyomban megjelent előtte.

— Parancsolj velem, uram.

— Nézd, én mindent meg akarok tudni erről az Orphanosról, aki most olyan gyakran jár ide. Mondd meg nekem, miért jár ide.

Daphneide kissé várt a válasszal. Gondolkodott.

— Uram, te Lithéről akarsz valami rosszat megtudni. Ne kérdezz engem. Én Lithéről semmi rosszat nem mondhatok neked.

— Nézz rám, Daphneide. Az arcomon megláthatod, mennyit szenvedek. Segíts rajtam. Nekem tudnom kell az igazat.

— Végtelenül sajnállak, uram, és sok mindent odaadnék, ha nyugodtnak tudnálak. De Lithéről semmi rosszat én neked nem mondhatok. Bármeddig kérdezel, én mindig ezt fogom hajtogatni.

— Jól van, látom, hogy nem szeretsz. Akkor leg-

alább tedd meg nekem azt a szívességet, hogy hozd ide Zoét.

A nimfa engedelmesen megbólintotta szép, vörös fejét és beleoszlott a babérfába. Paris izgatottan várt. Kisvártatva valaki megérintette hátulról a vállát. A királyfi hevesen összerezsent ideges állapotában. Még rövid kiáltást is hallatott. Megfordult. Zoe állt mögötte.

— Hallom, királyfi, hogy szeretnél beszélni velem. Gyere üljünk a forráshoz.

— Kérlek, Zoe, válságos napokat élek. Tudom, hogy nem nagyon kedves voltam hozzád és nincs jogom segítséget kérni tőled. De ha segíteni akarsz rajtam, hálás leszek. Mondd meg nekem, mit akar Lithe ezzel az Orphanos szilénnel.

— Ha őszinte választ akarsz, akkor megmondom neked, hogy Orphanos csakugyan miatta jár ide. Ezt nem is csodálom, hiszen Lithe nagyon szép. Mindnyájunknál szebb itt a ligetben. Természetesnek tartom, hogy őt választottad. De azt is természetesnek tartom, hogy a szépségét mások is észreveszik. Ő nem hibás, ezt hangsúlyozom. Végre is nem ő az oka, ha minden férfinemű lénynek megakad rajta a szeme. Orphanos vadul szerelmes belé. De ő csak játszik vele. Kissé talán kelleti is magát. Hiszen azért nő.

Paris remegve felállott.

— Akkor nekem ezt a szilént meg kell ölnöm.

— Azt ne tedd, királyfi. Orphanos különös kedvence Bacchos istennek. Ne vond magadra egy isten haragját. Aztán meg Orphanos rettentő erős. Hiszen Lithének is ez tetszik benne. Őt a férfias nyers erő nagyon vonzza. Proteles is ezért tetszett neki.

— Proteles, — hörögte Paris fuldokolva, — még mindig Proteles. Még mindig kínoz ez is. Mikor már nem is látja soha.

— Soha? Nagyon tévedsz. A szerelem, legalább meg vagyok győződve róla, már megszűnt köztük. De a barátság megmaradt. És azt hiszem, ez helyes is.

Gyakran látják egymást. Legutóbb is láttam őket kergetődni.

— Mikor?

— Ne kiálts, királyfi. Csendesesen is beszélgethünk. Várjál csak. Emlékszel a napra, mikor az alélt fecskét bevitettem hozzátok a barlangba? Aznap délután láttam őket. Nem csináltak semmi rosszat. Barátságosan, játékosan kergetődztek. Ebben nincsen semmi. Lithéről semmi rosszat nem szabad feltelezned.

De az utolsó szavakat Paris már alig hallotta. Egész testében remegve kúszott fel a szikla mohos tetejére. Aztán le a barlangnyíláshoz. Lithé otthon volt. Nyilván most akart indulni. Haját tapogatta, mint a nők, ha indulnak valahova. Nem is szólalhatott meg, Paris durván megfogta a két vállát.

— Mikor beszéltél utoljára Protelesszel?

A nimfa rémülten tekintett megvadult kedvesére. Hirtelenében nem tudta, mit válaszoljon. Paris erősen megrázta a két vállát. A nimfa sírni kezdett.

— Nem hallottad, mit kérdeztem? Mikor beszéltél utoljára Protelesszel? De az igazat válaszold, mert az istenekre mondom, megfojtalak!

És vadul megfogta a nimfa torkát. Az rémülten kiáltott:

— Ne bánts. Tegnap délelőtt. Úgyis elmondtam volna.

— Úgy? És miért nem mondtad meg tegnap este?

Fojtogatva rázta a nimfa nyakát és ordító hangon megismételte a kérdést. Lithé a fojtogatástól úgy sem felelhetett volna, ha lett volna válasza. Leomlott a földre és a fojtogató kéz lesiklott róla. A földön átfogta Paris két lábát. Ez visszahúzódott, mert kedvese testi érintése irtózatot keltett benne. A nimfa zokogott.

— Csak most az egyszer bocsáss meg! Esküszöm, hogy ártatlan vagyok! Mindent megmagyarázok.

Paris hirtelen nyugodt lett. Arca ónféher volt a

felindulástól, egész teste remegett. De hangja nyugodt lett.

— Mindent megmagyarázol. Erre kíváncsi vagyok. Kelj fel és beszélj.

A leány nyomorúságos zokogással igyekezett újabb hazugságba menekülni. Azt hazudta, hogy Proteles most járt nála először. Csak beszélgetni jött, a régi barátsággal. Paris hagyta, hogy égre-földre esküdjék, aztán elébe tárta, hogy megint hazudott. Proteles gyakran járt már itt a szakítás óta. Lithe újabb zokogásba és rimánkodásba fogott. Elismerte, hogy Proteles többször volt itt. De nem történt köztök semmi. És már Nonnos sem jár ide. Erre is megesküdött. Paris fáradhatatlanul keverte bele az elmentmondásokba. Maga sem tudta, hogy ilyen éleseszű keresztkérdésekre képes. Eljutottak addig, hogy igen, mindketten állandóan jártak ide, de minden szerelmi érdek nélkül. Szívós harc volt ez a királyfi és a nimfa között, egyik makacs volt a faggatásban, másik makacsul őrizte álláspontjait és csak lépésről-lépésre adta meg magát. Végül is még mindig zokogva kiáltotta:

— Mit tehetek én róla, ha az a két nyavalyás esztelenül szerelmes belém. Nem tudok velök mit csinálni. Esküszöm, hogy fehér vagyok, mint a hattyú.

— Esküszöl? Miért nevelteted ki magad, te bestia? Eddig egymásután ötször esküdtél hamisan. Hihetek ezek után egyetlen szavadnak?

— Igaz. Hazudtam. De azért hazudtam, mert olyan oktanul féltékeny vagy és nem akartalak elveszteni. Nem tudok élni nélküled.

A vita így folyt virradatig. Akkor már halál-fáradt volt mindakettő. Akkor Paris még egy utolsó kísérletet tett.

— Jól van. Elhiszem neked, hogy nem csaltál meg, ha megesküszöl a Styx folyóra.

Lithe visszarettent. Elsápadt. Egyszerre elvesztette minden emberi vonását.

— Tudod te, mi ez az eskü, halandó? Csak úgy

odaveted ezt a szót és nem is tudod, mit mondasz. Aki hamisan esküszik a Styxre, annak minden tagja megmerevedik és szörnyethal. Még az istenek közül is az, aki a Styx-esküvel visszaél, kilenc évig nem mehet a mennyekbe és csak azért nem hal bele, mert halhatatlan. Te kételkedel bennem. Ha tehát én megesküdném, kiteszel annak, hogy szörnyethaljak. Vagyis meggyilkolsz, jutalmul azért, hogy szerettelek. Nem, a Styxre nem esküszöm. Ha ezzel feldúlom lelki nyugalmadat, ezért a kegyetlenségért megérdemled. Most csinálj, amit akarsz.

— Szóval nem vagy hajlandó megesküdni?

— A Styxre nem. Akármi másra igen. Szívesen megfogadom esküvel azt is, hogy ezt a két férfit sohasem látom többet.

— Helyes. Holnap estig gondolkodási időt adok. Holnap este vagy megesküszöl, vagy nem.

Elfordult és távozott, a választ meg sem várta. Mikor a tisztáson keresztülment, nagy meglepetésére Zoét látta ott a szürkületben. Zoe úgy tett, mintha csodálkoznék.

— Ilyen soká szerelmeskedtetek?

— Ne kínozz te is, Zoe. Mondd, mi lesz, ha rájövök, hogy Lithe mégis megcsal? Mert akkor én rá sem tudok nézni többé.

— Megmondom neked, királyfi, mi lesz. Megbocsátasz neki. És tovább szenvedsz. Ha már nem birod, akkor keresel egy őszinte jó barátnőt, aki egy szót sem akar szerelemről hallani, de mint jó pajtás megvigasztal.

— Köszönöm Zoe. Most megyek. Holnap nagy nap lesz.

Hazament. Olyan izgatott volt, hogy az izgalom peckesen rángatta lépéseit. Még a járása is más volt, mint egyébkor. Otthon azonnal felköltötte Philokynost.

— Öregem, szükségem van rád. Rettenetes állapotban vagyok. Most aludnom kellene valamit, vagy legalább pihennem. Téged ezalatt kérlek valamire,

Menj el és keresd meg Hippandros kentaurt. Jöjjön ide, valamiben segítenie kell nekem. Mihelyt megjöttél vele, költés fel. Most ne késlekedjél semmit és eredj. Nagyon siess.

Az öreg nem kérdezősködött. Még azt sem mondta, hogy jól van, csak ment. A királyfi lefeküdt. Úgy számította, hogy a kentaurok ménese ide két óra. Ha a kentaur hátára veszi Philokynost, három órán belül itt lehetnek. Az éppen jó. Elaludni csakugyan nem tudott. Folyton tervét forgatta fejében, amelyben úgy zakatoltak a gondolatok, mint az elátkozott malom kerekei. Várt álmatlanul, mégis halálos álmosan. De mikor úgy jó négy óra múlva a paták kopogását hallotta, egy pillanat alatt éber lett és talpra ugrott.

— Üdvözöllek, kentaur. Szívességet kérek tőled. Végy a hátadra és nyargalva vigyél abba a kis babérligetbe a forráshoz, amelyet bizonyára ismeresz. Ez nekem életbevágóan fontos. Meg akarok lepni egy nimfát. Ha gyalog megyek, a madarak előre repülnek és elfecsegik neki. A hálám felől biztos lehetsz.

— Hogyne, uram. Akár azonnal indulhatunk. Kapaszkodjál fel a hátamra.

Pár perc múlva már messze porzott az út alattok. A kentaur nyúlként repült a kanyargó ösvényen a sziklák között, teste szinte vízszintesre nyúlt el a viharos vágtában. S útközben egyszerre megeredt az eső. Hippandros hangos nyerítéssel kacagott. Tetszett neki ez a hajrá. Pej szőrét bőven csapkodta a zápor, ugyanúgy csapkodta Paris dús haját. Ő sem törődött vele. A táj nyílsebesen maradozott el mellettük. Nemsokára odaértek a ligethez. Paris nem ugrott le, hogy zajt ne verjen, hanem a kentaur csuromvíz oldalán óvatosan lesiklott. Subája nem volt vele, köntöse olyan facsaróvíz lett, mintha megfürdött volna benne.

— Szívből köszönöm, Hippandros. Ezt nem fogom neked elfelejteni. Most már elengedlek.

— Szívesen tettem, uram. És szívesen meg is vár-

lak, hogy visszavigyelek. Ugyanezen a helyen fogsz megtalálni. A fák közé nem szívesen megyek be.

A királyfi bólított. Bement a lombok közé. Ahogy óvatosan lopakodott előre, a zápor sem verte annyira. Teljesen néptelen volt a liget. Most már maga is haragudott örült elhatározására. Hiszen kizárt dolog, hogy Lithéhez ebben az időben eljőjön valaki enyelegni. De most már csak lopódzott tovább. Felmászott a sziklára, lecsúszott a másik oldalon. És hirtelen megállt a szíverése. A barlangból hangokat hallott. Lithe vidáman beszélgetett valakivel. Férfi-hanggal. Nem volt türelme hallgatódzni, a keményen hulló eső zaja a lombokon úgysis elhomályosította a belülről hallatszó szavakat. Igyekezett nesztelenül bekúszni.

És ott látta Lithét egy férfi ölében. Nem volt sem faun, sem szatir, sem szilén. Olyan ember volt, mint ő. Csak idősebb és jóval magasabb. Vadásznak látszott. Paris felegyenesedett. Lithe meglátta és nagyot sikoltott. Felszökött a férfi öléből. A királyfi azonnal adáz dühvel ugrott neki a vadásznak, torkán állati, bugyborékoló hörgés tört elő. Az idegen vadász idejében felpattant, de már nem volt ideje fegyveréhez nyúlni. Öklét használta, hogy a támadót megelőzze. Paris hatalmas csapást érzett halántékán. Elvesztette eszméletét.

Mikor feleszmélt, ott feküdt a forrás mellett. Lithe a forrás vizével öblögette a halántékát. Ő felült és a segítő kezét elhárította.

— Még most is esküszöl? — kérdezte kísérteties nyugalommal.

— Most már hiába minden, — felelte a nimfa közömbös nyugalommal, — tudom, hogy elvesztettelek.

— Ki volt ez az ember? Ezt meg kell ölnöm.

— Nem ölheted meg. Nem ismered és egész más környékre való. Aligha látod az életben.

— Ezzel csaltál meg?

— Ezzel is a másik kettővel is. Nekem nem

elég egy ember szerelme. Nekem mindenkinek a szerelme kell. Én nem vagyok emberi lény. Én a természet maga vagyok. Mi nem termettünk egymásnak, királyfi. Már ezerszer beláttam, hogy nem szabad a halandókért nyúlnom, de nem tudok parancsolni magamnak. Igaz, hogy nem is akarok. Éljen boldogul.

Egyszerre nem volt sehol. Eloszlott a vízben, mint Daphneide szokta a babércserjében. Paris egyedül maradt. Megtapogatta halántékát. Sajgott, de az ökölcsapás nem ütött sebet. Nem volt semmi baja. Még körülnézett, aztán nagyot sóhajtott. Szívében nagy fájdalmat érzett. És elment a barlangból. A kentaurt ott találta a liget szélén.

— Készen vagyok, Hippandros. Odabent a fák között megbotlottam és kősziklába vágtam a fejemet. De nincs semmi baj. Mehetünk.

A csúszós kentaurra nem tudott felmászni. Hippandros lenyúlt érte, roppant erős karjával felemelte és háta mögé ültette. Útetésbe fogott, majd ismét szélvészhez hasonló hosszú vágtaiba ment át.

Otthon Philokynos az eső elől behúzódott az esztenába. Mikor a kentaur elbúcsúzott, Paris leült az öreg mellé.

— Most már nem megyek el innen esténként. De sokat fogok kínlódni. Meg kell esküdnöm neked, öreg, hogy amíg ez a szúró, kínzó sóvárgás el nem múlik belőlem, nem megyek a ligetbe.

Jobb kezét rátette a számadó térdére.

— Megesküszöm neked a Styxre, hogy ezt megtartom. Ha másra esküdném, már most rohannék vissza.

— Fáj? — kérdezte halkan az öreg.

— Nagyon fáj. Már szépnek sem érdemes lenni.

V.

Kerek félesztendeig nem járt Paris a ligetben.

Nem a legelején ment nehezen, hanem később. A legelején még dolgozott benne az eskü elkeseredett lendülete. Inkább maga a rettenetes átkot tartalmazó bátor eskü foglalkoztatta, mint a szerelmi ügy, amely esküdni készítette. De mikor aztán a napok múltak, az eskü a hősie elhatározásból zsarnoki kényszerre változott, amelynek rabszolgája lett. Múlt az idő, s már csak a lelki sértettség fájdalmas haragja maradt benne, de az a testi irtózat, amelyet megcsalt emberek módján még a hűtlen kedves kezének érintésétől is érzett, már nem volt sehol. Haragudott a nimfára, megvetette, de egyre erősebben vágyott utána, mint valaha. Most lett igazán nehéz az esküt megtartania. A vágy úgy rázta, mint a szél az őszi falevelet: az a vágy, hogy büntessen, megtoroljon, fájdalmat okozzon, de gorombán fojtogató öleléssel és az ajakba kiméretlenül harapó véres csókkal. És csak valójában tartotta meg az esküt. Képzeletben nem. Képzeletben minden éjszaka ott vonaglott fekvőhelye helyett a ligeti barlangban. S ha esküjét megtartotta is, az isteneket úgy játszotta ki, hogy esténként kéjes ábrándjaiban kereste fel a barlangot. Ilyenkor képzelgéseiben nemcsak zabolátlan szerelmi jeleneteket játszott végig, hanem hosszú, vitázó, szemrehányó, felelősségre vonó párbeszédet is. Becsmérelte az idegen vadászt, Protelest, Nonnost. Áradatként ömlő szónoklatokban gyalázta silány külsejüket, és büszkén, a maga sugárzó fiatal szépségét hangoztatva kereste a maga igazolását. Így képzeletben minden este az övé lett a leány, s minden este elégtételt szolgáltatott magának.

Philokynos sohasem kérdezett semmit. Nem volt nehéz kitalálnia, hogy Paris túlfiatal férfi, önérzetét súlyos sérelem érte, s ezért szakított a nimfával. Most örvendett a visszatért királyfinak, mint a szülő, akinek gyermeke a rosszul sikerült házasság felbomlá-

sakor visszaköltözik az atyai házba. Gyengéd volt és figyelmes, naponta több időt töltött vele, mint a királyfi felserdülte óta bármikor. Legmeghittebb óráik azok voltak, mikor estebéd után külön kettesben leheveredtek valahol és a lassanként már csípős időben együtt bámulták a csillagokat. Az öreg pásztor mindet ismerte és hogy a királyfit szórakoztassa is, oktassa is, vég nélkül magyarázta őket.

— Látod ott azt a fényes csillagot?

— Látom. Az Orion. Már ilyen későre jár?

— Bizony sokáig elbeszélgettünk. Csak még az ő történetét elmondom. Aztán lefekszünk. Ő is nem-sokára eltűnik. Megmagyarázom, miért tűnik el. Artemisről már meséltem neked, hogy a vadászat szüzi istennője, gögös és zsarnoki természetű. Mindenki fél tőle, mert azonnal és irgalmatlanul büntet. De Orion, a bátor vadász...

— Ne dicsérd a vadászokat, Philokynos. Nem szeretem őket.

— Semmit ne mondj ilyen általánosságban, uram. Van ilyen vadász, van olyan vadász. Orion büszke volt és bátor. Meg merte mondani, hogy ő van olyan vadász, mint maga Artemis. Más vadászok Artemishez könyörögnek segítségért. Őneki senki segítségével nem kell. Artemis nélkül is el tudja ejteni akár a föld összes vadjait. Ezért adáz haragra gyuladt az istennő. Elővette íjját és Oriont agyonlőtte. Csakhogy ezzel nem végződött be Orion sorsa. Titkos szerelmese volt neki Eos, a hajnal.

— Neki is?

— Úgy van, neki is. Astraiosnak, a csillagos égnek is. Tithonosnak, édes nagybátyádnak is, Orionnak is. És, látod, ezek mégsem verték agyon egymást. Szóval a kora Hajnal eljött a megölt Orionért. Mielőtt árnyéka leszállhatott volna az alvilágba, a menyekbe vitte fel magához. Magad is megfigyelheted: ha jön a hajnal, az Orion eltűnik az égről. Ilyenkor azt mondják a vadászok: pitymallik, vége az éjjeli lesnek. Jön Eos és elviszi Oriont. Szép mese, ugye?

— Nagyon szép. Amiben szerelem van, azt mind nagyon szeretem. Amiben vadász van, azt nem nagyon.

— Hát akkor elmondom neked Andromedát. Történt egyszer, hogy Kepheus, az aithiopiai király, valahogyan magára haragította Poseidont. A tengeristen megparancsolta egy rettenetes tengeri szörnynek, hogy pusztítsa Kepheus országát. A szörnyeteg ki is kelt a tengerből és megjelent Aithiopiában. Féltelmesen bömbölt, dühöngött, házakat és embereket pusztított. A lakosság kétségbeesve szaladt a királyhoz, hogy eszeljen ki valamit, mentse meg az országot. Kepheus valahogyan ki akart egyezni a szörnyeteggel, megkérdezte, mit akar. A szörnyeteg azt felelte, hogy csak akkor irgalmaz, ha áldozatul odakötözik neki egy sziklához Andromedát, a király leányát. Mit tehetett a király, feláldozta népének kedves leányát. A szép Andromedát meztelenül odaláncolták egy tengeri sziklához. De a szörnyeteg nem tartotta meg ígését: tovább dülta a szerencsétlen országot, a leányt pedig őrizte, hogy vissza ne vegyék tőle. Már most, amíg a szörnyeteg ott őrzi csattogó fogakkal a szűzet, máshova ugrom a mesével. Még pedig beszélek neked Akrisios királyról. Ez az Akrisios nagyon féltékeny volt a hatalmára. Félt attól, hogy utódai fellázadnak ellene és elkergetik. Tanult az Uranos és Kronos példájából. Ezért leányát, Danaét, arra kárhoztatta, hogy soha ne menjen férjhez, nehogy unokái aztán nagyatyjokra törhessenek. Tornyt emeltett tiszta ércből, amelybe lehetetlen volt bemenni. Itt őriztette Danaét, köröskörül örök vigyáztak az érctoronyra, a királyleányhoz nem férhetett senki. De a torony tetején megjelenhetett a rab leány, abban nem akadályozhatta meg senki. És itt látta meg Zeus is. De először ő sem tudta, hogyan közelítse meg, hiszen ha valamely madár alakját ölti magára, az örök lenyilazzák, ha emberként jelenik meg, nem tud bejutni az érctoronyba. Mit eszelt ki tehát? Aranyesővé változtatta magát. Mikor Danae ott heve-

részett a fémtorony tetőkertjében, az égből egyszer csak aranyfelhő szállt föléje és abból aranyeső hullott a királyleányra. Ebből láthatod, hogy ha a férfivágy semmi módon nem képes a vágyott nőhöz hozzájutni, utolsó eszköznek még mindig ott van az arany. Danae ettől az aranyesőtől lett anyja és szülte Perseust. Akrisios megdöbbenve látta, hogy leánya, akit annyira őrizett, mégis unokát szült neki. Fogta az anyát és újszülött csecsemőjét és mind a kettőt nagy ládába zárta. A ládát pedig a tengerbe dobatta. Nem akarta őket megölni, mert félt az istenek bosszújától. Gondolta: a habok majd elviszik a ládát valahova ismeretlen vidékre, ahol a csecsemő nem érthet, ha felnő. Az áradat messze ragadta az áldozatokat és hosszú út után elsodorta Seriphos szigetére. Ott az anyja nagy ügyel-bajjal felnevelte gyermekét. Pompás fiatal hős lett belőle. Roppant ereje támadt, bátor volt és nemes. Megfogadta, hogy addig nem néz a nőkre, amíg az egész életre magához valót meg nem találja...

— Mondd, mondd, ez nagyon érdekes. Nagyon hasonlít az én történetemhez.

— Most megint máshova ugrom, uram, hogy még érdekesebb legyen. Volt egy borzasztó arcú nő, Gorgo. Eredetileg gyönyörű arcú nő volt Gorgo, de szépségében elbizakodva hangoztatni kezdte, hogy ő mindenkinél szebb. Mikor kérdezték tőle, vajjon szebb-e Athene istennőnél is, lenézően és gyűlölettel becsmérelte Athene szépségét. Athene ezért azzal büntette meg, hogy gyönyörű nőből a legcsúnyábbra változtatta. Olyan csúnya lett Gorgo, hogy aki ránézett, menthetetlenül kővé vált ijedtében. Haj helyett kígyók nőttek a fején, irtózatos düh torzította el arcvonásait, szeme üvegesen és borzasztóan kimeredt, nyelve kilógott a szájából, mint az eszelősöknek. Ezt úgy értsd, hogy a gyűlölet, az irigység, a harag a legszebb arcot is rondává változtatja. De a büntetésből nem tanult Gorgo, tovább gyalázta az istennőt. Athene tehát elhatározta, hogy Gorgot most már megöleti valakivel.

Erre a feladatra testvérét, Perseust választotta, hiszen mind a ketten Zeus gyermekei voltak. Aztán meg Perseusnak legyőzhetetlen erőt adott szüzi, tiszta volta. Perseus vállalta a feladatot. Útnak indult. Az út nem volt könnyű. Gorgo földjére csak úgy juthatott, ha keresztülment a Graiak földjén. A Graiak visszatartó banyák voltak, a gonosz tengeri szörnyeteg, Phorkys leányai. Ugy előregedtek már, hogy hármuknak összesen egyetlen foguk és egyetlen szemök maradt, azt felváltva használták, de így is mindenkit el tudtak pusztítani. Perseus elragadta tőlük a fogat és a szemet. Így fogatlanok és vakok lettek mind a hárman. Most már esdekelve rimámkodtak a hősnek, hogy adja vissza a fogat és a szemet, inkább minden kívánságát teljesítik. Ő azt követelte, hogy mutassák meg neki azt az utat, amely Gorgo országába vezet. A három banya pontosan megmagyarázta az utat. Perseus a fogat és szemet visszaadta nekik. Gorgo birodalmában aztán megkereste a borzasztóarcú asszonyt. De nagyon vigyázott, mert ha arcába tekint, nyomban kővé válik. Ezért fejét félrefordította, mikor megtámadta és fényesre csiszolt pajzsában figyelte Gorgo tükörképét. Így nagyon nehéz volt verekednie, de olyan remekül tudott bánni a karddal, és tisztasága olyan erőt adott neki, hogy Gorgót megölte. A borzasztó fejet lemetszette és magához vette, hogy elvigye Athénének ajándékba. És akkor hallotta meg, hogy a közelben egy szüzi királyleány senyved kösziklához láncolva, mert nincs, aki megszabadítsa. A lovagias Perseus nyomban vállalkozott rá, hogy megküzd a szörnyeteggel. Pusztá karddal és dárdával támadt rá, rettenetes viaskodás után legyőzte, megölte, ő maga sértetlen maradt. Andromeda láncait széttörte. Ez volt az a lány, aki után vágyott. Tiszták, hűek és nemesek voltak mind a ketten. Perseus mindjárt feleségül vette és visszatért vele hazájába. Az uralkodót csakugyan elűzte. Ő lett a király, Andromeda a királyné. Boldogan éltek, míg meg nem haltak. Andromeda olyan feleség volt és olyan anya,

hogy Zeus jutalmul felvitte a csillagos mennyboltra. Még anyját, Kassiopeiát is odatette az égre csillagnak. Ha odanézel, meg is láthatod. Ez is szép mese volt, ugye?

— Nagyon szép volt. Szeretem hallgatni az olyan történetet, amely az én esetemhez hasonlít. Szeretnék én is majd király lenni, és valakivel, akit majd megtalálok, boldogan élni, míg meg nem halok.

— És milyennek képzeled azt, akit majd megtalálsz?

Paris felnézett a csillagokba. Lelkes sóvárgással felelte:

— Szépnek.

— Csak ennyi minden, amit kívánsz tőle? Nem kívánod, hogy jó, hűséges és önzetlen legyen?

— Hogyne. Legyen az is. De elsősorban szép.

Philokynos nem szólt rá semmit. De csóválta a fejét.

— Miért csóválod a fejedet?

— A jóslat jut eszembe, uram. Hogy atyád országát meg fogod dönteni, ebben a szépségnek végzetes része lesz.

— És miért félsz a jóslattól? Gyönyörű nőt fogok elvenni és talán annak segítségével én leszek a király. Apám máris eleget uralkodott. Mesélj még a csillagokról.

— Melyikről?

— Mondd a Pleiadokat. Mik azok? Mintha kötös tyúk volna a csibéivel.

— Hát hallgass ide. Atlas elvette feleségül Okeanos leányát, Pleionét. Született hét fia és hét leánya. Mikor a féltékeny Hera megtudta, hogy Zeusnak viszonya van Semelével és ebből a viszonyból Dionysos született, el akarta emészteni a kisdedet. Atlas hét fia ezt idejekorán megtudta. Ők, akiket együttvéve Hyadoknak nevezünk, megszerezték a csecsemő-istent és elmenekültek vele. Azért hívjuk őket Hyadoknak, mert a legidősebbet Hyasnak hívták. Ez vadászaton szerencsétlenül járt és meghalt. Zeus olyan hálás volt

nekik Dionysos megmentéséért, hogy felvitte őket a mennyboitra. A hét leány fájdalmasan búsult a megholt Hyas után, akit nagyon szerettek. Ugyanekkor történt, hogy Uranos számüzte a lázadó Atlást, akinek ezentúl örökké a világot kellett tartania és soha többé nem jöhetett vissza. Ennyi sok bánatot nem birt el a hét leány, mind a hétnek megszakadt a szíve. Zeus velök is könyörületes volt. Oket is felvitte a mennyboitra. Ezek a Pleiadok. Olvasd meg őket, heten vannak. A legidősebb vigyáz rájuk. Nem messze vannak a Hyadok, azokat is megoivashatod. Ha jól megnézed a leányokat, láthatod, hogy van köztük egy, amely sokkal homályosabb, mint a többi. Ez Merope, aki szégyelli magát, hogy nővérei között ő az egyetlen, aki halandóhoz ment feleségül. Az ő férje Sisyphos. A többit mind isten vette el. Például Maiát maga Zeus, Steropét Ares vette el, Alkyonét pedig Poseidon. És nézd meg a legfényesebbet, tudod-e ki az? Aki a férjére a legbüszkébb. Kitalálod? Az Elektra, a te ősanyád, mert Zeus őt is elvette.

— Ősanyám?

— Úgy van. Az ő fiok volt Dardanos, nagyapád nagyapjának a nagyapja. Így származol te Zeustól.

— Milyen szép csillag. Ezentúl jobban megnézem, valahányszor az égre pillantok.

— Nagyon jó lesz, uram, ha mennél gyakrabban az égre pillantasz és jól emlékedbe vésed, hogy onnan származol. Neked különbnek kell lenned, mint bárki másnak. De meg egyáltalában hasznos dolog ezt a családot figyelned az égen, mert a Hyadok hozzák az esőt. Mint látod most is, erősen feltűntek. Esőt hoznak. Elég későn is van már.

— Nem, nem, még ne aludjunk. Még mondjál egy utolsó mesét.

— Jól van, mesélek a Dioskurokról. Ha megnézed az eget abban az irányban, két fehér csillagot látsz. Ők azok, az elválhatatlanok, egymás közvetlen közelében: Kastor és Polydeukes. A viharisten, Tyndareos, aki gyönyörű felesége, Leda kedvéért földi

életet is élt és elment Spartába királynak, nagyon féltette a feleségét. De Zeus Leda királynét is meg tudta környékezni. Ledának minden lépését férje emberei őrizték. Csak akkor volt szabad, mikor az ezer gonddal körülzárt palota tavában fürdött. Egy ilyen alkalommal messzi magasból, nem tudni, honnan, hatalmas hófehér hattyú szállott alá. A királyné cselédei nem is sejtették, hogy ez a hattyú maga Zeus volt. Leda nem sejtette, csak mikor a madár bizalmasan hozzásimult, csőrével csókolgatni kezdte és megnevezte magát. Soká folyt ez a titkos viszony a tó melletti fák között. Valahányszor Leda fürödni ment, csattogó szárnyakkal megjelent a hattyú. Ebből a szerelemből három gyermek született, két fiú és egy leány. Zeus nem adhatott nekik halhatatlanságot, mert nem akarta felkölteni a féltékeny Tyndareos gyanúját, aki a gyermekeket magáénak hitte. De megalkudott sajátmagával: az egyik fiút, Polydeukest, mégis halhatatlansággal ajándékozta meg. Kastor halandó maradt. Már kisfiúkorukban is gyengéd szeretettel ragaszkodtak egymáshoz. Kastor tudta, hogy ő halandó, fivére pedig halhatatlan, mégsem irigykedett soha. Polydeukes pedig sohasem érezte fivérével halhatatlan voltát. Mindig együtt játszottak, mindig védelmezték egymást. Vitéz, derék hőökké nevelkedtek. Résztvettek az argonauták hadjáratában is, de ezt majd máskor mondom el, mert az nem tartozik a csillagokra. Egyszóval élt akkor egy király, Leukippos nevezetű. Ennek volt két szép leánya. Ebbe a két leányba ketten szerettek bele, két nővérbe két fivér: Aphareus király fiai. Egyik Idas, igen ügyes harcos, a másik Lynkeus, aki arról volt nevezetes, hogy olyan éles szeme volt, mint a hiúznak, még a földön is keresztül tudott látni és pusztá szemmel megmondotta, hogy mi van a föld alatt. Ezek ketten elrabolták Leukippos leányait, mert az apa szépszerével nem akarta őket odaadni. Ekkor jöttek Zeus fiai, Kastor és Polydeukes. Üldözőbe vették a leányrablókat, heves küzdelem után elragadták tőlük a

zsákmányt és a szép nővéreket feleségül vették. Együtt éltek tovább is, mert egymás nélkül élni sem tudtak. A közös boldogságnak egyszerre nagy boldogtalanság vetett véget: Kastor és Polydeukes egy csatában vettek részt. Mindakettőt halálosan súlyos seb érte. Polydeukes fel sem vette az egészet, ő halhatatlan volt, sebe rögtön úgy elmúlt, mintha elfűjták volna. De Kastor nyomban meghalt. Ekkor Polydeukes megmutatta az áldozatkész testvéri szeretet legszebb példáját: megfelezte saját halhatatlanságát. Addig könyörgött Zeusnak, míg az bele nem egyezett, hogy mindketten félhalandók legyenek. Még soká éltek boldog közösségben, aztán mindketten meghaltak. Azóta mindennap lent vannak mindketten az alvilágban, az elysiumi mezőkön, de mikor jön az este, mindketten felmennek az istenek közé az egekbe. Most is ott láthatod őket. Ha jó szemünk volna, még azt is megláthatnók, hogy hófehér pártpán nyargalnak mindketten.

— És mi lett nővérökkel?

— Kettő volt. Egy féltestvérök, Klytimestra, akinek Leda volt az anyja és a törvényes férj, Tyndareos, az apja. Ezt feleségül vette nemrég Agamemnon király. De van egy édes nővérök is, Helene. Ez Menelaos spartai király felesége.

— Szépek?

— Azt nem tudom. Nem igen hallottam róluk. De beszéljünk csak a csillagokról. Volt Attikában egy király, Ikarios. Derék, mindenkire szíves, vendéglátó ember. Senkisem fordult hozzá hiába segítségért. Egyszer egy vándor tért be palotájába az országútról. Ő nyájasan fogadta és gazdagon megvendégelte. A vándornak kitűnően ízlett a lakoma, de bort nem kapott. Meg is kérdezte a házigazdától, hogy ahol ilyen remek ételt adnak a vendégnek, ott miért nem adnak bort is? Ikarios azonban nem értette, hogy mit kér a vándor. Ez megmagyarázta neki, hogy a szőlőtöke erjesztett levéből szeretne inni. Kitént, hogy a király

országában egyáltalában nem ismerik a szőlőt. A vándor erre megnevezte magát: ő volt Dionysos isten. A szíves vendéglátásért köszönetül szőlővesszőt ajándékozott Ikariosnak és megmagyarázta neki, hogyan kell ültetni, terméséből mustot taposni s ezt a finom gyümölcslet megerjeszteni. Ikarios tehát szőlőt termesztett. A musthoz nem nyult, hanem az isten útmutatására hordóban tartotta, amíg megerjedt. Az első borból aztán inni adott a pásztoroknak. Ezeknek fejébe szállott a bor. Megrémültek az ismeretlen mánortól, elkezdtek részegen kiabálni, hogy a király megmérgezte őket, nekiestek és megölték. Mikor kijózanodtak, megijedtek attól, amit tettek. A gyilkosságot el akarták titkolni, a király holttestét a földbe kaparták és megfogadták egymásnak, hogy nem szólnak senkinek. Erigone, a király leánya, aggódva kezdte eltűnt atyját keresni. Senki sem akart tudni róla semmit. A pásztorokat is faggatta, azok tagadták, hogy látták volna. De volt a királynak egy hűséges kutyája, Maira. A kutya is nyugtalanul szimatolva és vinnyogva kutatta mindenütt kedves gazdája nyomait. Végül meg is találta és kikaparta. Fájdalmasan vonítva rohant Erigonéhoz és addig húzta, ráncigálta, míg a leány megértette, hogy mit akar. Követte. A kutya odavezette a holttesthez, melyet szörnyű sebek borítottak. Erigone ott a holttest mellett megölte magát. Maira, a kutya, bánatában nem fogadott el többé semmiféle ételt. Éhen pusztult. Dionysos isten kegyetlen bosszút állott a gyilkosokon. Szörnyű ragályos betegséget küldött a pásztorokra, azok rettentő fájdalmak között mind belehaltak. De ez még nem volt elég. A pásztorok gyermekei közben igen megkedvelték a bort. Dionysos ezt a bort elvarázsolta: akik ittak belőle, mind megőrültek és megölték magukat. A királyt, leányát és kutyáját viszont a csillagos egekbe vitte az isten. Ott láthatod ma is Ikariost is, leányát is, aki nem más, mint a Szűz csillagkép, és Maira kutyát is. Ő az a Kutya csillagzat, amely a rekkenő meleget hozza, hogy a

gonoszokat büntető ragályok még jobban terjedjenek. De most már nagyon későn van, uram, látod: Eos közeledik és Orion már indul hozzá. Menjünk aludni.

De Paris, akármilyen későn tért nyugovóra, soha el nem mulasztotta, hogy lefekvés előtt, ha csak néhány perc ere is, megáll a hegyoldalban és bámulja Tróját. Míg gondolatait csak szerelme foglalta le, a város képe napokig nem jutott eszébe. Most régi ábrándképe megint kezdte elfoglalni helyét. Most még színesebben, káprázatosabban, mint azelőtt. És kevésbé titokzatosan. Trója nem volt többé rejtelem számára, magáénak érezte, tulajdonaként bámulta innen felülről, a messzeségből. Atyja, a király, ellenség gyanánt élt lelkében. Ez az öreg ember, akit nem is tudott minőnek elképzelni, őt a halálnak szánta. S mivel gyermekkorá óta csak olyan istenfiakról és királyfiakról hallott, akik atyjok kegyetlen és zsarnoki uralma ellen lázadtak, s mindig győztek is, természetes úton fogamzott meg lelkében az a tudat, hogy lázadó ellensége a lent trónoló öregnek és természetesen győznie kell. Testvéreivel, akiknek nevén is mindig gondolkoznia kellett, nem igen gondolt. Csak saját magát tekintette a trón örökösének, hiszen megjósolták róla, hogy tönkreteszi atyja uralmát, s ezt csak egyféleképpen érthette. De türtőztetnie kellett magát, bizonytalan ideig. Várnia kellett. Ő tehát várt, de nem türelmesen. Ha éjszaka lenézett Trójára, rendszerint semmit sem látott belőle. Csak ha nagyon holdfényes volt az éjszaka, akkor lehetett felfedezni a mély távolságban némi fehérlő pontot. De ez mindegy volt neki. Az annyiszor bámult képet látta a sötétben is, ez a kép már jobban élt képzeletében, mint a valóságban. Lebámult a sötétbe és sóvárgó, boldog kapzsisággal sorolta fel magában a díszes palotákat, templomokat, utcákat, ligeteket, sétatereket, díszkocsikat, páncélos hősöket, kereskedéseket, amelyeket soha nem látott, mint az önző gazdag, aki álmában is drágaköveire gondol.

Közben télre fordult az idő. A pásztorok egy napon levonultak jóval mélyebben fekvő szállásukra, ahol az állatok fedél alatt telelhettek. Ez jóval közelebb volt a trójai völgyhöz, de még mindig messze a legközelebbi falvacska pár házától. De Philokynos oda sem engedte menni. Így hát eseménytelenül tette életét a téli hónapok hideg, esős, olykor viharos időszakán keresztül. A vadászat volt ilyenkor a pásztorok főmulatsága. Ő is élt az izgalmas, érdekes lehetőséggel. Amikor csak lehetett, vadászott. Nagy vadat nem ejtett el ugyan, de eleinte dobogó szívvel fogta kezébe induláskor a gerelyt. Az a titkos remény kísértette, hogy hátha találkozik az idegen vadással, aki a Lithe barlangjában leütötte. Elhatározta, hogy ha a hegyek között meglátja valahol, megöli. De aztán lassacskán rájött, hogy meg sem igen ismerné az arcát. A keserves emlék egyre halványodott. S elérkezett az idő, mikor a vadászra már nem is gondolt többé. Sőt már Lithére sem gyakran. A liget sokkal messzebb esett innen, és ő lélekben is nagyot távolodott tőle. A tél eltelt, s mire a pásztornép elkezdett készülődni, hogy visszatér a szabad legelőre, Paris semmi különösebb izgalmat nem érzett arra a gondolatra, hogy a ligetre is rátavaszkodott az idő odafenn, a forrás úgy szívárog a serkedő gyepen végig, mint tavaly, az olajfák már rügyeznek. Lithére gondolt és vizsgálta magát. Vállat vont és könnyű szívvel nevetett.

A nyájak felköltöztek. A pásztorok boldogan tartották arcukat a bátorodó verőfény felé és reggel teli torokkal prüszköltek, kiabáltak mosakodás közben. Ezt a nyílt, sziklás-füves hegyodalt tekintették igazi otthonuknak. Itt szép, szabad és férfias volt az élet, s már meglibbentek a fű felett korai virágot keresve a pillangók. Néhány napja tartózkodtak már idefenn, mikor egy hunyorgó, friss délben Paris megszólította az öreg számadót.

— Philokynos, emlékszel-e még, hogy a nyár végén mire esküdtem neked?

— Hogyne emlékezném. Egy percig sem feledtem el. Emberül megálltad eddig.

— Eddig igen. S most már nem is köt többé. Lithét elfelejtettem. Mindegy lett nekem.

— Nem is jut eszedbe?

— De néha eszembe jut. A furcsa az, hogy visszafelé nézve már nem látom olyan szépnek. Magamon pedig csak mosolyogni tudok, milyen balga voltam. Ha itt állna előttem és ölelgetné valaki, nem örülnék meg. Nyugodtan és kíváncsian nézném.

— Ó uram, ez olyan jó hír, hogy szeretném megölelni a lábadat.

— Csak azért mondom, öreg, mert ma este megint elmegyek a ligetbe.

— Uram, vigyázz. Biztos vagy a dolгодban? A Styxre esküdtél.

— Úgy van. A Styxre esküdtem. És olyan biztos vagyok a dolгодban, hogy mégis elmegyek.

— Jól van, menj. Járj szerencsével.

Paris a csillagok kelte után elindult a ligetbe. Útközben gyakran pillantott a mennyboltra, hogy ott ősanýját a csillagképből kikeresse. Vajjon milyen lehetett Elektra, Atlas leánya? Bizonyára nagyon szép, hiszen Zeus telhetetlenül válogatta ki a világmindenség legszebb nőit. És Hera istennő, az első és hivatalos feleség, bizonyára féltékenyen gyűlölte. Nyilván maradékait is gyűlöli, ahogy szokta. És üldözi is. Megveri őket saját kínjával, a féltékenységgel. De büntetése nem tarthat örökké. Íme, már el is múlt. De az bizonyos, hogy Herától mindig tartania kell.

Ahogy könnyű szívvel baktatott a sziklás úton, a mély völgyre is lenézett, ha az ösvény úgy kanyarodott, hogy nem kellett hátrafordulnia. Csak távoli csillogásként sejtette a Skamandrost, amely a távoli síkon a tenger felé igyekezett. És a város fehér házcsoportját is látni vélte, ahogy szokta, jóval a szöke folyón innen. Majd szeszélyesen elfordult a látványtól és vidáman bekiáltott a sziklák közé:

— Tavasz van, megjöttem, Echo!

— Echo, — felelt szajkó gyanánt a szegény szét-tépett nimfa.

A liget nemsokára ott állott előtte, újjászületetten. Forró nyáron ismerkedett meg vele, látta dús és buja zöldjét, látta benne a babér és olaj örökzöld lombja között egy-két tölgy hervadó leveleit, hallotta benne az őszi szél sivítását, s most látta tavaszi megjelenését. Mindenütt, ahol tölgyek, nyárfák és gertyánok váltogatták az örökzöld fákat, ritkás volt a liget, a most rügyező gallyak között beljebb lehetett látni, a tavasz mintha leleplezte volna a berket. Még ösztövérebb volt a tavaly oly gazdag és sűrű bozót. A cserjék csak most ébredtek téli álmukból, a csalánok, térdig érő kórók, lapuk és papsajtók nem voltak sehol. De sok helyen már pityegtek a madarak, amelyeket az ágak közt csörtető jövevény zaja korai álmukból felriasztott.

A régi úton ment, nem azon, amelyre Lithe tanította. Kíváncsian lépett ki a tisztásra. A szivárgó forrás mellett még elég kopasz volt az a köves emelkedés, ahol valaha üldögélni szokott, a gyep még csak gyengén serkedt rajta. Leterítette subáját és ráült. Oldalt pillantva a babércserjére esett tekintete. Az szemelláthatólag nagyot nőtt tavaly óta. De Daphneide vagy ott rejtőzködött benne, és nem akart eljönni, vagy dolga volt valahol. Más sem mutatkozott. Mély csend volt a ligetben, a levegőben erősen érzett a kikelet izgalmas, fanyar szaga. Hosszú ideig várt, nem moccant semmi. Akkor odaszólt a kis babérfának.

— Daphneide, itthon vagy? Szeretnék üdvözölni.

A vörös nimfa máris ott állt előtte. Vagy sokat szépült tavaly óta, vagy ő tavaly kevés figyelmet szentelt neki. Gyönyörűnek lehetett mondani.

— Üdvözöllek, királyfi. Hogy megemberesedtél!

— És te sokkal szebb vagy. Öröm rád nézni.

— Zoéval szeretnél szólni? Mindjárt hívom.

— Ez nem rossz, — szólt Paris nevetve, — a gondolataimban olvasol. Hátha Lithét keresem?

A babérnimfa fejét rázta.

— Lithét nem keresheted, uram. Lithe elköltözött innen. Nézz csak oda.

És a forrás felé mutatott. Paris eleinte nem látott semmit. Az este már leszállott, és a holdfény még fogyatékosan világított. Ő tehát egész közel ment a forrás nyílásához. Még mindig nem látott semmit. Odanyult ujjaival. Száraz sziklát tapintott. A forrás nem volt sehol. Az erecske régi szivárgását próbálta követni. Az száraz volt egészen.

— Mi történt itt?

— Nem hallottál semmit arról, uram, ami azóta történt?

— Semmit. Mondd el. Az egész dolog megdöbent. Elapadt a forrás?

— Tudnod kell, királyfi, hogy ha valaki, aki embert ölt, véres kezét megmossa a forrásban, a víz megszűnik élni.

— A nimfa is?

— A nimfa is ideiglenesen. Lelke az istenekhez költözik. Mindaddig ott is marad, amíg a liget legfőbb nimfája új forrást nem fakaszt a régi helyén. Akkor a nimfába is visszaszáll a lélek. A liget legfőbb nimfája Zoe. De ő nem akarta még a forrást feltámasztani. Nekünk pedig élet-halál fontosságával kellene a víz. De Zoének eddig hiába könyörögtünk. Hajthatatlan. A nimfa lelke addig nem jön vissza.

— A lelke. De mi történt a testével?

— Alszik. Ott van a barlangjában.

Zoe, mint szokta, oldalról megérintette a királyfi vállát. Ezzel jelezte, hogy megjelent. Paris örvendezve felugrott.

— Ó, Zoe, mennyire örülök neked. Visszaemlékeztem arra, amit tavaly mondtál nekem. Jöttem jószágos barátságodat felkeresni. De vigasztalásra már nincs szükségem. A szívem felszabadult, mint a sas. Most már egészen szabadon tud repülni. De hallom

Daphneidétől, hogy itt végzetes dolgok történtek. Alig várom, hogy elmondjátok. Csak előbb jól meg akarlak nézni. Mutasd magad. Te is sokkal szebb vagy, mint tavaly.

— Nem lettünk szebbek, királyfi. A te szemed lett más. Ámbár ugyanolyan nimfa-bolondító szemed van, mint tavaly.

— Milyen kedves vagy hozzám. Köszönöm. De mondjátok a történetet.

— Mondd el, Daphneide. Én beszélni sem szeretek róla. A ligetért én vagyok felelős, nekem ezt még hallani is borzasztó.

Paris odafordult Daphneide felé.

— A féltékenység borzasztó dolog, uram. Az a vadász, akit egyszer itt találtál, tovább is felkereste Lithét egynéhányszor.

— Ne mondd, — nevetett Paris, — és bizonyára a többiek is.

— Igen. Proteles is, Nonnos is. Sőt még egy új ember is: egy Kalpos nevű fiatal kalmár innen Batieia faluból. Egy éjjel itt találkoztak Lithe barlangjában. Összevesztek, verekedni kezdtek. A vadász Kalpost megölte, utána pedig kezét megmosta a forrásban. Lithe nem tudta idejekorán megakadályozni. A lélek kiröppent belőle. Mindezt csak következtetni lehet. Megtaláltuk az alélt Lithe mellett a holttestet és láttuk, hogy annak köntöse egy helyen vizes volt: a gyilkos abban törölte meg kezét. A vadász nyomtalanul eltűnt. A halottat kérésünkre a faunok eltemették. A falujabeliek nem keresik, mert gyakran szokott elmenni hosszú utazásokra. Ennyit tudunk a rettenetes dologról.

— Ennek fele sem tréfa, — szólt Paris és imádsága jeléül az ég felé emelte két karját, — hiszen ha az istenek nem őriznek, a faunok engem temettek volna el. Most nincs forrás. Hallom, Zoe, hogy nem akarsz új vizet fakasztani. Miért vagy ilyen könyörtelen?

Zoe gondolkozott. Figyelmesen nézte Paris arcát.

— Hajlandó vagy velem bejönni Lithe barlangjába?

— Nem sok kedvem van, de a te kedvedért szívesen.

Daphneide felsikoltott.

— Ti csak menjetek. Én nem megyek. Nekem borzasztó dolog egy nimfát lélektelenül meglátni. Olyan, mintha meghalt volna.

Elfutott. Zoe nem szólt semmit, hanem indult előre. A királyfi követte. Sóváron nézte az előtte mozgó karcsú, formás alakot. Legjobban szerette volna meglepni Zoét, ráugrani, karjába szoritani és megkeresni a száját. De Zoe lényében volt valami eleve visszautasító. Bekúszott a barlangba. Lithe mozdulatlanul és fénytelenül ott feküdt régi fekhelyén. A barlangot csak Zoe jelenléte világította meg a szokott túlvilági derengéssel.

— Nézd meg jól Lithét. Mit szólsz hozzá?

Paris figyelmesen nézte a fekvőt. A régi Lithe volt ez, dús szőke haja kibomlottan sárgállott feje alatt. Olyan volt, mintha aludt volna. De keble mozdulatlan volt. Nem lélegzett.

— Akarod, hogy a lélek visszaszálljon belé?

— Sajnálom szegényt végeredményben, de a sorsa nekem körülbelül mindegy. Ami nem mindegy, az a ti szép ligetetek. Ezt nagyon megszerettem. Kár volna, ha fái elszáradnának. Én azt mondom, nyiss új vizet a forrásnak, és ez a boldogtalan teremtés csak hadd kapja vissza a lelkét.

— Az más, — bólintott Zoe, — akkor igen. Csak azt akartam látni, hogy szereted-e még. Ha diadalmas bosszúval tiltakoztál volna ellene, hogy lelkét visszakapja, éppen úgy nem tettem volna meg, mintha térden állva rimáncoktál volna, hogy hozzam vissza a liget életébe. És a te életedbe.

— Várjál csak, nimfa. Ennyire érdekel téged, hogy én szerelmes vagyok-e még Lithébe?

— Ennyire. Nem mintha szeretnék, királyfi.

Ne érts félre. De baráti jóindulatból a javadat akarom. Mindjárt lesz víz.

A nimfa rátette tenyerét a talajnak arra a pontjára, ahonnan valaha a forrás szivárgott. Csak egy-két pillanatig tartotta ott, aztán elvette. Ugyanarról a helyről szivárogni kezdett a víz, éppen úgy, mint tavaly. S ugyanekkor Lithe megmozdult. Sóhajtott. Kinyitotta szemét és felült.

— Királyfi! — kiáltotta az öröm, szégyenkezés és meghatottság zavart kifejezésével.

— Jó reggelt, nimfa, — nevetett Paris, — jó nagyot aludtál.

Aztán még mindig nevetve, kedélyesen nagyot csapott a tápázkodó leány combjára.

— Mehetünk, — szólt Zoéhoz.

— Nem maradsz itt? — kérdezte Lithe.

— Nem, nimfa, nem maradok itt. Zoével van dolgom.

— Haragszol rám?

— Dehogy haragszom. Majdnem azt mondhatnám, hogy kedvellek. Most azonban mennem kell. Gyere, Zoe.

Kikúsztak a barlangból. Mikor kiértek, s Lithe már nem hallhatta őket, halkán így szólt:

— Ne mondd meg neki, hogy ne fájjon: ez bizony nem lett csinosabb szegény feje. Most látom, hogy a térde túlságosan kövér.

De Zoe válaszára már nem figyelt, mert érdeklődését különös hangok foglalták le. Mintha az egész liget megelevenedett volna. Ágak csapódása, dobogás és boldog kiáltozás hallatszott mindenhol. Siettek a tisztás felé. Ott már valóságos sokaság tolongott az ér mentén. Tolakodtak és lökdösték egymást a nimfák, faunok, szatirok, szilének, ugyanaz a társaság, amely tavaly egyszer azt a felejthetetlen táncot járta előtte. Az ér már majdnem eltűnt vékony kis medrében megint volt víz. Aki odatolakodhatott, letérdelt, vagy lehasalt a nedvességhez. Aki tehetett, merített belőle és boldog sikoltozással locsolta rá

szomszédjára a cseppeket, mások arcukat értették hozzá, mint szerelmesek a kedvesök arcához, és dédelgető, kedves szavakat mondtak neki.

— Eresszetek, — kiáltotta széles jókedvvel Anthos, a szatir, — előbb huszonnégyszáz órát úszni akarok benne, aztán ráeresztem tizezer gályámat és mind-egyiken száz király fog szüzleányokat felajánlani áldozatul Poseidonnak. De biztonság kedvéért egy nimfa sem lesz köztük.

Hangosan kacagtak. Mikor a sokaság meglátta őket, diadalmas rivalgásban törtek ki.

— Evoe, Zoel Evoe, Zoel Evoe, királyfi!

Odatódultak hozzájuk, leborultak, lábokat ölelgették. És már megszólaltak a sípok. Anthos a királyfi felé kiáltott:

— Szeretnék bolha lenni, Paris, hogy a hajdiban lakhassam és éjjel-nappal imádhassalak. De nem nőstény bolha, mert nem tudnék neked ellenállni.

— Mit beszélsz, te piszkos faun, nincsen nekem bolhám.

— Miért nem szólsz, királyfi? Kaphatsz egy marokkal. Neked adom azt, amelyik ezer évig lakott Gorgo hóna alatt.

És már táncolt szilaj, boldog ugrásokkal, mint a kecskebak. A sípok már eszeveszetten sikítottak mindenhol. A vizet becézők is felugrottak és csatlakoztak a tánchoz. Bűvös látványt nyújtott ez a kavargó sokaság megint, a testeket saját különös fényök világította meg, az a meghatározhatatlan színű, villódzó derengés, amelyben a kék, zöld, rózsaszín és arany leghalványabb árnyalatai keveredtek. Paris és Zoe letelepedtek ugyanarra a helyre, ahonnan a királyfi tavaly nézte a táncot. Egyszerre felbukkant a tömegben Lithe is. Mintha soha semmi baj nem történt volna vele, eszeveszetten táncolt és szilaj hevében fátylait is mind eldobta.

— Akarod még soká nézni? — kérdezte Zoe.

— Nem, — felelte Paris, — szívesebben beszélgetek veled.

— Akkor kövess.

A nimfa ellibbent a fák közé. Paris sóvár reménnyel követte. Mikor már elég távolra értek, ahová tonpítottan hallatszott a sípok zsvaja, a kurjongatások és víg női sikolyok zaja, Paris megkérdezte:

— Hozzád megyünk?

— Az én otthonom erre nem alkalmas. A nagy tölgyfa odvában lakom. Magamnak kényelmes, de téged ott nem tudnálak fogadni. Tudok egy másik tisztást, bár jóval kisebbet, ott letelepedhetünk.

Bájos kis tisztásra vezette, amelyet a királyfi sosem talált volna meg magától. A ligetet jól ismerte gyerekkora óta, de erről a helyről sejtelve sem volt. A fák és a sűrű csalit úgy elrejtették, hogy akár szobának is beillett volna.

— Leülhetünk pár percre, — szólt Zoe.

— Pár percre? Azt hittem, ilyen hosszú távollét után hosszú viszontlátás következik.

— Csak módjával, — felelte Zoe, mikor már leheváltak a földreterített subán, — senkisémet kerget beszélgetni. Életünkben még sokat beszélgethetünk.

— Nem szeretsz, Zoe?

— Én csak barátságot ígértem neked. Szerelmemet is elnyerhetnéd, de ahhoz egészen másnak kell lenned. Már mondtam: figyelmes udvarlónak, kedvesnek, gyengédnek.

— Szívesen. Megpróbálom elnyerni vonzalmadat. Csak azt ne kívánd, hogy megalázkodjam. Elvégre királyfi vagyok. És király leszek. Így szól a jóslat.

— Nem, a jóslat nem így szól. A jóslat anyádnak, a királyasszonynak, álmával kezdődik. Ezt nem mondta neked senki?

— Senki. Csodálom, hogy Philokynos nem mondta. Miféle álmóról van szó?

— Anyád, mikor a szíve alatt hordott, azt álmodta, hogy zsarátnokot fog szülni, amely egész Tróját elhamvasztja. Ez a zsarátnok vagy te. Meg-

döntöd tehát atyád uralmát, de abból még nem következik, hogy király leszel.

— Ugyan ne beszélj badarságokat... ó, bocsáss meg, elfeledkeztem modoromról. Szóval egészen biztos, hogy király leszek. Legfeljebb azon az áron, hogy felperzselem apám palotáját.

— Annyira király akarsz lenni? Ahhoz te magad nem leszel elég, Paris. Minden férfi csak a nekivaló asszony segítségével boldogulhat. Keresned kellene valakit, akinek becsvágya, hogy királyné lehessen. Nem a ragyogásért és hatalomért, hanem hogy neked segíthessen. De ezt a nőt jól keresd meg. Legyen nagyon szép és nagyon okos. Kaphass tőle az élet minden fordulatában jó tanácsot. Amilyet mástól nem kaphatsz. Legyen büszke és méltóságteljes. Olyan, aki illik melléd a trónra. Ha ilyen nőt nem találsz, el vagy veszve. EGYMAGAD nem boldogulsz. Atyád görcsösen ragaszkodik a hatalomhoz. Testvéreid nagyon sokan vannak. Mindenki ellened fog dolgozni. Sőt életed is veszedelemben forog, ha kiderül, hogy élsz. Hiszen mind azt hiszik, hogy elpusztítottak.

Paris meg volt győződve, hogy keresztüllát a nimfán. Csak az nem tetszett neki, hogy ilyen átlátzóan csinálja.

— És mit gondolsz, hol keressem azt a nőt?

— El kell utaznod. Nem várhatod a sült galambot. Erős vagy és fiatal. Vedd nyakadba a világot és keresd meg a párodat. Legalább is királyleány legyen, igen gazdag legyen és okvetlen dicsekedhessék valami isteni rokonsággal. De csak legyen halandó. Ne térj el a magad fajtájától.

A királyfi visszavonta magában előbbi gyanuját. Zoe csakugyan jó barátnőnek és önzetlennek látszik. Hogyan is lehetett ennyire félreismernie.

— Okos tanácsokat adsz, Zoe. De most még szeretnék ezen a vidéken maradni. Addig, remélem, mindennap eljöhetek hozzád.

— Minden nap? Az talán sok volna. Hiszen itt

nekem sok dolgom van. Az istenek az egész berket rámbízták.

— Mi dolog jár azzal?

— Ó, te bohó. Szüntelen munka. Mit gondolsz, ha egy fa kidől, nem kell azonnal újat ültetni? Csak képzeld el, hogy az idén nem ilyen enyhe tél lett volna, hanem erős fagy. Minden egyes őzre külön kell vigyázni, hogy fel ne fázzék, hiszen mint vadász tudhatod, milyen érzékeny az őzek hasa. És minden fészekalja madárfiókára vigyázni ilyenkor tavasszal. Nem is sorolom fel, nem lehet neked arról fogalmad. Néha öt percem sincs. Könnyű Lithének, akinek minden dolga az, hogy életösztönével ügyeljen arra a vékony kis vízre. És látod, még azt sem végzi rendesen. Holnap ne is gyere. Jőjj holnapután, majd úgy intézem dolgaimat. Most pedig búcsúzzunk el, én amott végét vetem a mulatságnak.

— Nem csókolhatlak meg?

— Nem, királyfi, — mondta Zoe könnyedén, — azt nem. Én nem pocsékolom magamat. Ha szeretek valakit, az előbb szolgáljon rá.

— De hogyan szolgáljak rá? Mondd meg.

— Nem tudom. Talád ki. Éppen elég időd van a fejedet törni. Most menj.

Parisnak másnap első dolga volt, hogy az álom felől tudakolta Philokynost. Az öreg meghökkent a kérdéstől.

— Igen, rebesgettek valami efélét, — mondta bizonytalanul, — de kitől hallottad ezt?

— Zoe nimfától.

— Talán ő jobban tudja. Kérdezd őt.

— De miért vagy egyszerre olyan mogorva? Talán Zoe ellen van valami kifogásod?

— Őszintén szólva nem lelkesedem azért a gondolatért, hogy hozzá kösd magadat.

— Ebbe ne szólj bele. Ez az én dolgom. Már nem vagyok gyerek. Van valami bajod velem?

Philokynos fájdalmasan nézett rá neveltjére.

Paris az életben először beszélt vele ilyen nyers hangon.

— Nincs vele semmi bajom. Az álmról pedig semmi pontosat nem tudok, uram.

Duzzogtak mindaketten két álló napig. Az öreg számadó alázatos volt, de néma. A királyfi pedig elhatározta magában, hogy konokul megvédi tekintélyét és függetlenségét. De este aztán magától adódott a béke. Közös étkezéskor a rosszkedvu Philokynos összeszólalkozott a hazug Myrmonnal. A szóváltástól Myrmon olyan mérges lett, hogy felpattant és az öregget dühös tiszteletlenséggel becsmérelni kezdte. Paris abban a pillanatban odaugrott és öklével erős csapást mért oda Myrmon orrára. A kancsal pásztor elterült a földön az ütés erejétől. Az orra vérzett. Paris rákiáltott:

— Ha még egyszer így merészelsz beszélni az öreggel, agyon is verlek.

Myrmon hatalmas kutyája, amely akkora volt, mint a farkas, ráugrott a hevesen ugató kis Okysra. Ketté is roppantotta volna, ha Philokynos fel nem kapja. Az öreg melléhez szorította a kis sárga ebet és dédelgetve simogatta. Látszott, hogy a simogatás éppen úgy szól Parisnak is. Egymásra néztek és elmosolyodtak.

— Most megyek a ligetbe, öreg.

— Eredj csak vígan, fiam. Mulass jól.

Szent volt a béke. És a kis tisztáson ott várt Zoe. Rövidesen a királyfi családjáról kezdtek beszélni. Paris arra a pár bizonytalan adatra támaszkodott, amelyet a nyáj mellett hallott Philokynostól, valamint azoktól a pásztoroktól, akik nem is sejtették, ki előtt beszélnek.

— Mindent rosszul tudsz, királyfi. Atyádnak Hekabe királyasszony a második felesége. Előbb még Merops király Ethemea nimfától született leányát birta nőül, Arisbét. Fiok is született, Aisakos. De az nem él Trójában. Anyjához költözött, aki elvált atyádtól és Hyrtakos királyhoz ment feleségül. Csak

akkor vette el Priamos király anyádat. Ebből a házasságból első fiúként született Hektor. Ő a hivatalos trónörökös, és ha király akarsz lenni, Hektor bátyáddal is meggyűlik a bajod.

— Aztán születtem én.

— Szó sincs róla. Aztán született egy rabnőtől Kebriones. Ő a Hektor kocsisa. Aztán születted te. Utánad következett Kreusa, aki menyasszony: Aineias veszi el, Aphrodite fia, aki ott lakik Trójában. Aztán jön három kisebb hugod, Laodike, Polyxena és Cassandra. Aztán három öcséd, Deiphobos, Helenos és Troilos. De ez nem minden. Van atyádnak egy régi rabnője, Laothoe. Ez is szült neki két fiát, Polydorost és Lykaont. Most képzeld el, hogy a leányok mihamarabb feleségül mennek gazdag és befolyásos királyfiakhoz, vagy éppen istenfiakhoz, a fiúk is megházasodnak, és lesz eszök, hogy jól házasodjanak. Ez tíz család összes rokonsága, vagyona, befolyása. És még szüleid. Mindenki halálos ellenséged. Ezekkel akarsz te olyan könnyen boldogulni? Helenos még hozzá madárjós, az egész ország vakon hallgat rá. Cassandra hugod is jósnő, de őrá nem hallgat senki. Majd hallgatnak az urára. Alaposan készülj fel, királyfi, ha terveid vannak.

— Bámullak, Zoe. Nem is képzeltem, hogy ilyen okos vagy és ennyit tudsz.

— Mindezt neked is kellene tudnod. Hogyan foghatsz hozzá enélkül?

— Elég, ha te mindent tudsz. Majd tanácsot adsz.

— Nem, nem, királyfi. Keresned kell valakit, már mondtam. Nem való erre nimfa.

— Magad mondtad, hogy atyám először egy nimfa leányát vette el. Az való volt rá? A nimfa akkor még valóbb rá. Különben megkérdeztem a jóslatról, amit mondtál, az öreg Philokynost. Hallott valamit rebesgetni, de a dolgot nem igen tudja.

— Eh, Philokynos. Nem tud az semmit. Gyerekes meséket tud. De abból, azt hiszem, mégis csak

kinőttél már. Öreg szószátyár. Ideje lenne a dolgaidat a magad kezébe venni.

— Hogyan vegyem a kezembe?

— Voltál már lent Trójában?

— Még nem voltam.

— Miért nem?

— Philokynos kisgyerekkorom óta óv ettől a lépéstől. Életveszélyesnek tartja. Azt mondja, hogy ezt az istenekre kell bízni. Azok jobban tudják, mikor kell lemennem.

— Ó, csak ilyet ne hallanék soha. Hogy lehet férfi, akinek tervei vannak az életben, ilyen mamlasz? Az istenek nem szeretik a gyámságra szorult, befolyásolható, tohonya embereket. Az istenek azt szeretik, aki talpig férfi. Miért nem állsz a lábadra? Kockázat nélkül nincs siker. Előtted az élet. F fiatal vagy, erős, vitéz. És olyan szép, hogy aligha tud neked valaki ellenállni.

— Dehogyan nem tud. Te mutatod a legrosszabb példát. Mennyire tetszel nekem és még csak meg sem csókolhattalak.

— Ez az. Mert nem ostromolsz. Nem hódítasz. Hogyan akarsz egy országgal elbánni, ha egy nővel sem bírsz? Ne fáradj, látom a szemedben, hogy most meg akarsz támadni. Nem, Paris, itt nem dulakodásról van szó. Csak maradj szépen a helyeden. Légy ügyes, légy agyafúrt, szívós, előrelátó. Feltéve persze, hogy csakugyan annyira vágyol. Az uralomra is, rám is. Törd a fejed. Éjjel-nappal gondolkozzál.

— Az a baj, hogy én nem szeretek gondolkozni.

— Pedig enélkül nem megy. Meg kell a terveidet fontolnod. A messzi jövőre ki kell számítanod, mit csinálsz és hogyan csinálod. Aki a csatában győzni akar, annak elsősorban két dolgot kell ismernie: az ellenséget és a harcteret. Te még nem ismered egyiket sem. Miért nem ismered? Várod, hogy a sült galamb a szádba repüljön? Szép dolog. Ülsz és rábízod az egészet az istenekre. Azalatt te nimfák után mászkálsz. Ez

persze kényelmes. El is érhetsz valakit, aki fűnek-fának odaadja magát. De igazi nőnek csak igazi férfi tetszhetik.

Zoe hanyatt dőlt a subán és két kezét feje alá tette. Szép keble megfeszült az átlátszó fátyol alatt. Egész testében kinyújtózott. Parisnak a foga vacogott a vágytól.

— Nem csókolsz meg, Zoe?

— Én téged sohasem csókollak meg. Legfeljebb egyszer talán megengedem, hogy megcsokolj. Ha valahogyan bebizonyítod, valami férfias tettel, amelyet a kedvemért hajtasz végre, hogy csakugyan olyan fontos vagyok neked.

Paris felugrott. Lenézett a fekvő nimfára.

— Jól van. Majd hallasz rólam. Mikor jöhetek el legközelebb? Nagy hírt akarok hozni neked.

— Az más. Arra ráérek. Megengedem, hogy már holnap gyere. De most még nem muszáj menned.

— Muszáj. Mert ha így heversz itt és látom, milyen szép vagy, nem tudok uralkodni magamon. Jobb, ha elmegyek.

Elment, vágyától fűtött hősies elhatározással. Másnap odaállt Philokynos elé.

— Öreg, nem szeretném, ha váratlanul érne. Azt akarom, hogy tudjad a szándékomat. Én le akarok menni Trójába.

— Micsoda? Az istenek szerelmére, mi jutott eszedbe? Hiszen az életeddel játszol. Bizonyosan az a nimfa beszélte tele a fejedet

— Dehogyan beszélte. Amit teszek, azt magam határoztam el. Ezt elhatároztam.

— De minek, uram? Minek?

— Ismerni akarom a várost. Ismerni akarom a családomat. Szét akarok végre nézni, hogy tudjam, mi a teendőm.

— Arra nem gondolsz, hogy rád ismernek és megölnék?

— Ugyan ki ismerne rám? Miről? Csecsemő voltam, mikor el akartak pusztítani. Most tizenhét éves

leszek. Ki ismerhet fel csecsemőt egy felnőtt emberben és miről?

— A szépségedről, királyfi. A családod híres szép család. Egész Trójában, sőt egész Mysiában, sőt heted-hét országban nincs ilyen szép család. Elég végigmened Trójában az utcán, mindenki felfigyel. Mindenki nyomban tudni fogja, hogy a Dardanidáktól származol. Kifaggatnak, feljönnek ide az Ida hegyére, ki fog tűnni, hogy talált gyermek vagy, az évek száma összevág. Kiszül, hogy te vagy . . . szóval, hogy te vagy az. És akkor véged.

— Nem biztos, hogy végem. Kockázat nélkül nincs siker.

Philokynos térdre borult a királyfi előtt. Szeme könnyes volt.

— Királyfi, ha jelent neked valamit, hogy tizenhat évig saját fiam gyanánt szerettelek és gondoskodtam rólad, légy jó szegény öreg fejemhez és tégy le erről az esztelen tervről. Én már nem sokáig élek, érzem magamban az első és utolsó betegséget. Vedd úgy, hogy most egy haldokló beszél hozzád. Ne menj Trójába, még nincs itt az ideje.

Az öreg megrendült könnyörgése a királyfit mélyen meghatotta. Már tűnődött visszavonulása formáján.

— Azt nem mondtam, hogy holnap megyek, — mondta a konok szigor hangjával, — csak azt mondtam, hogy lemegyek. És ebből nem engedek. A magam ura vagyok. Amit kimondtam, annak úgyis kell lenni. Kelj fel.

Az öreg feltápászkodott. Könnyei lecsorogtak fehér szakállán.

— De ha lemegy, előbb szólsz?

— Előbb szólok, ezt megígérhetem.

Mikor este készülődött, hogy a ligetbe menjen, előkereste rejtett kincseit. Mert voltak kincsei is, mindenféle apróságok, amelyeket már a maga emberségéből szerzett. Volt ott kamea, ötvözött nyelű vadásztőr, csat és számos ismeretlen rendeltetésű kacat. Ládácskában tartotta ezeket, amely kulcsra járt. A ládácskát a széná-

ban eldugva tartotta, a kulcsot másik rejtekhelyen. Philokynosnak is volt ilyen ládája, de azt mások előtt sohasem nyitotta ki. Paris megtalálta, amit keresett. Magához vette. Aztán elment.

— Hozom a nagy hírt, — mondta fontos arckifejezéssel a nimfának, — lemegyek Trójába. Ezt közöltem Philokynossal is. Ő térdreborult és sírva rimáncodott, hogy mondjak le erről a vakmerő tervről. De én nem engedtem. Megmondtam neki, hogy a magam ura vagyok. Amit kimondtam, annak úgy kell lenni.

A nimfa örömmel megragadta a királyfi kezét.

— Mikor mégy?

— Rövid időn belül. Rendbe kell még itt hozni a dolgaimat. Az állatokat csak úgy hirtelenül nem hagyhatom. Majd gyorsan mindent rendbehozok és nem sokára lemegyek. De nemcsak ezt a jó hírt hoztam, hanem egyebet is. Tessék.

Előszedte ajándékát és óvatosan kicsavarta a gyolcsból. Ez négy farkasfog volt, vékony szátra fűzve. Eredetileg saját maga akarta hordani, de a fonál minduntalan elszaladt, és félt, hogy elveszíti. Annak a farkasnak fogai voltak ezek, amelyet maga ejtett el. Most bizonyos ünnepélyességgel a Zoe nyakába akasztotta.

— Köszönöm, királyfi. És miért adod ezt nekem?

— Mert szép vagy. Mert kedvedet igyekszem keresni. Ez a legkedvesebb tárgyam. Azt akarom, hogy ami nekem a legkedvesebb, az mindig rajtad legyen. Így azt képzelem, hogy mindig veled vagyok.

— Látod, ez igen. Ilyennek akarlak látni. Most tedd hátra a két kezed. Nem szabad előre venni. Úgy. Most megcsókolhatsz.

Ajkát előrenyujtotta, csücsörítve. Paris előrehajlott és megcsókolta. De most már nem tudott illedelmes maradni. Megszegte a tilalmat, félkezével átkapta a leány vállát, másik kezével fejét ragadta meg. És megcsókolta istenigazában. Zoe kapálódzott, a domború férfimellkasnak szorított kézzel próbálta feszíteni magát, de az elemi erejű szorításból nem szabadulhatott.

A csók soká tartott, addig, amíg magának Parisnak is lihegnie kellett.

— Látod, királyfi, ezért már haragszom. Nyers vagy és erőszakos. Belémfojtod a lélekzetet, szinte harapod a számat és összekócolod a hajamat.

— Ne haragudjál, de az első, az nem volt csók. Az igazi csókhoz át kell karolni egymást. A szemet be kell húnyni. Az igazi csókoknak egészen oda kell adnunk magunkat.

— Egészen? Az lehetetlen. Azt nem is szabad. Az olyan volna, mint inni, hogy mámorosak legyünk.

— Persze, hogy olyan. Az a jó benne. Majd tőlem megtanulod. Mikor leszel az enyém, Zoe?

— Ne nyargaljunk, királyfi. Talán majd oda is eljutunk szép lassan. Most elég ennyi. Többet szerelemről ne beszéljünk. Most mondd el, mit szándékszol csinálni Trójában?

— Előbb csak bámulom a várost. Málészájú falusi leszek, aki nem tűnik fel senkinek. Igyekszem messziről megnézni testvéreimet és szüleimet. Megszólítom a járókelőket és kérdezősködöm a királyi családról, mint minden paraszt tenné a helyemben. Akkor mindent elmondok neked, amit tapasztaltam, és megbeszéljük, hogy mi a további teendő. Jól tudom, hogy az egész lassan megy. De ha már elszántam magam, fogom győzni erővel és kitartással is.

— Kitünő. Nagyon meg vagyok elégedve, királyfi. És ennek a gyönyörű ajándéknak szívből örvendek. Mondd el, hogyan ejtetted el a farkast.

— Ó, semmiség az egész. Két éve történt, mikor olyan szigorú volt a tél és emlékezhetsz, hogy nemcsak az Ida-csúcson, hanem az alacsonyabb bérceken is hó esett. A farkasok lemerészkedtek a nyáj közelébe. Én is mentem a pásztorokkal vadászni. Gerely volt nálam és kés. Mások íjjat is hoztak. Egy farkas elmaradt a csordától. Loholva futott egyenesen felém. Mellettem Philokynos állott. Nem egész közvetlen mellettem. Jóval odább Haimon nyilat lőtt a farkasra, elhibázta. A farkas szaladt, egyenesen nekem. Én nem féltem sem-

mit, láttam, hogy az öreg lövésre készen tartott fjjal áll ott s mihelyt veszedelmes lesz a helyzet, a farkast rögtön megöli. De azt akarta, hogy én ejtsem el gerellyel a vadat. Így is történt. Meglengettem a fegyvert, gondosan irányoztam és teljes erőmből odadobtam. A farkast szűgyön találtam, a gerelyt később alig tudtam kihúzni belőle. Az állat még futott pár lépést, aztán megbotlott a gerelyben, amelynek nyele kiállott belőle. Felfordult és saját futásától hempergett még előre a havon. Odafutottam, a késemmel még szíven szúrtam. Kész.

Zoe leplezetlen csodálattal pillantott az ifjú hősre. Mikor a liget széle felé mendegéltek aztán, a nimfa hirtelen megállt és tapsolt.

— Hahó, ki van itt? Bújjatok elő és jertek ide!

Egy szempillantás alatt néhány nimfa és szatir termett ott. Zoe felemelte nyakán a farkasfogakat.

— Nézzetek ide, milyen szép ajándékot kaptam.

Nimfák és szatirok kíváncsian nézegették, tapogatták. Zoe közben magyarázta, hogy ezt maga a királyfi hozta neki. Azok gyerekes csodálkozással és bámulattal még mindig fogdosták az ajándékot. És tisztelettel tekintettek a királyfira.

— Hát még ha tudnátok, hogy ezt a farkast ő maga ejtette el. És képzeljétek el, tizennégy éves korában, teljesen egyedül. A farkast Haimon pásztor próbálta lenyilazni, de elhibázta. A dúvad csattogó fogakkal rohant egyenesen a királyfinak. Csak ő volt ott egyedül, messzebb állott Philokynos. De még nem is lőhetett, a királyfi már könnyedén odavetette a gerelyt. Olyan hatalmas dobás volt, hogy a gerely az állat szűgyén ment be és egész testét valósággal felnyársalta. Mire az öreg számadó odarohant, már segíteni nem is volt mit. Most tűnjetek el, ne bámuljátok, ő túlságosan szerény, nem szereti.

Eltűntek. Zoe halkabbra fogta a szót.

— Az ilyesmit terjeszteni kell. A leendő király legyen népszerű. Legyen bálványa mindenkinek. Még a szatiroknak is. És igyekezzék mennél több hőstettet

véghezvinni. Légy vakmerő, hogy mindenki beszéljen rólad. Kockázat nélkül nincs siker.

Igy járkált oda heteken keresztül Zoe nimfához a királyfi. Most, hogy látta, mekkora hatása van a figyelmes ajándéknak a nőkre, minduntalan vitt magával valamit. A ládácskát elég hamar majdnem teljesen kifosztotta. Apró tárgyait szinte mind elvitte már Zoenak. Egyszer sündisznókölyköt fogott, azt is elvitte. A nimfa kacagott örömeiben és kijelentette, hogy megtartja magának, mindig maga mellett tartja a tölgyfa odvában. Máskor bokrétát szedett neki az első ibolyából. Annak is örült. Mindjárt fekete hajára tűzte.

— Most kő esett le a szívemről, Zoe. Azt hittem, haragszol, ha élő virágot letépek. Hiszen az ibolyának is bizonyára van nimfája. S ha letépek, megölöm.

— Szó sincs róla. Az ibolya töve tovább él és új virágot hoz. A birkát sem ölöd meg azzal, hogy megnyírod. És éppen az ibolyát nagyon szeretem.

— És nem csókolhatlak meg érte?

— Nem. Már nagyon sűrűn csókolódzol. Majd legközelebb. Most beszéljünk komoly dolgokról. Gondolkoztál azon, hogy majd el kell utaznod?

— Gondolkoztam. Nem utazom el. Mert semmi értelme annak, hogy élettársat keressek magamnak, mikor itt vagy te. Már három éjszaka nem aludtam. Szeretnék feleségül venni, Zoe.

— Ezt verd ki a fejedből, kedvesem. Nimfa vagyok, nekem itt a helyem. Nem vágyódom arra, hogy halandók közt legyek királynő. Elég királynő vagyok itt. Aztán nem is volnék neked hasznos. Nincs befolyásos, nagy kiterjedésű rokonságom. Én csak Apollon isten befolyását hoznám. Ő valaha szerelmes volt belém. Ez az idő rég elmúlt, de barátságunk megmaradt. Mindent megtesz értem. De ez persze kevés.

— Hogy mondhatsz ilyet, hogy kevés? Ez a mindennél is több. Ennekem egészen más megfontolásaim vannak. Az férja az oldalamat, hogy hátha nem illünk egymáshoz szerelmileg. Te nagyon hűvös nő vagy, én nagyon forró férfi.

— Hol veszed azt, hogy én hüvös vagyok?

— A csókjaidon látom. Azokon a ritka csókokon, amiket idevetsz, mint az alamizsnát.

— Az nem azt mutatja, hogy hüvös vagyok. Hanem azt, hogy tartózkodó vagyok. Az én odaadásomat még nem ismered.

— Úgy van. De ismernem kellene ahhoz, hogy nyugodt lélekkel elvehesselek.

— Ó, a kis ravasz. Ha odaadom magam, majd udvariasan azt mondod, hogy tévedtél.

— Ugyanilyen ravasznak nézhetlek én is téged. Csak azért vagy tartózkodó, hogy elvétesd magad.

Paris azt hitte, hogy ezt a hirtelenében odavágott választ a felháborodott sértettség tombolása fogja követni. Mindjárt meg is bánta, amit kimondott. De Zoe egy cseppet sem háborodott fel. Elnevette magát.

— Kár ezen alkudozni. Én egyáltalában nem megyek feleségül halandóhoz. Ha komolyan el akarnál venni, lebeszelnék. De hiszen ez nem is komoly szándékod. Nem is mernéd mondani, amíg Philokynos bele nem egyezett.

— Micsoda, — fortyant fel a királyfi, — gondolod, hogy Philokynostól teszem függővé, kit veszek el? Legfeljebb magától Priamostól. De őt sem kérdezem. Ha elébe állanék és azt mondanám: «Uramatyám, én vagyok elpusztultnak hitt fiad, nőszülni szándékozom», — akkor a válasz az volna, hogy megöletne.

— Erre nincs szükség, királyfi. Keress magadhoz valót és ne kérdezz senkit.

— Hiszen keresek, de mit csináljak, ha az, akit találtam, nem akar meggyőzni arról, hogy hozzámvaló.

Így folytak beszélgetéseik anélkül, hogy bármelyikük elérte volna célját. Parisnak eszeágában sem volt feleségül venni a nimfát. De rájött, hogy első gyanuja volt helyes. Zoe sokkal önzőbb volt, mint érdeklődő és sokkal inkább ellenfél, mint barát. S a királyfi, noha kénytelen-kelletlen belátta, hogy a nimfa jóval esze-
sebb, mint ő, megállapította azt is, hogy nem elég

eszes. Most tehát csak várnia lehetett, hogy melyik fog győzni: az ő vágyának kitartása, vagy a nimfa számító volta.

Mindezeket a töprengéseit és újabb udvarlásának apró fordulatait nem közölte Philokynossal. Az öreg nemcsak mindenáron részvétet akart kelteni, mikor betegségére hivatkozott. Valóban beteg volt, göthösen húzta lábát maga után, szemlátomást mindennap rokantabb lett és többnyire a szénán szeretett heverészni, öregesen köhögve. Paris naponta kétszer-háromszor megnézte, leült melléje, hogyléte felől érdeklődött, de most már mesét sem kért tőle, mert az öregre, ha hosszabban beszélni kezdett, mindjárt rájött a köhögési roham. Egyszer mégis szóvátette Tróját. Zoe annyit beszélt, hogy mikor kezd már jövője érdekében tenni valamit és miért halogatja ezt átlátszó ürügyek alatt napról-napra, hogy maga is kedvet kapott hozzá a gyerekkorától beleoltott tilalom ellenére, hogy lássa egyszer a várost. Az öreg ismét megjegedt.

— Nagyon öreg vagyok, uram, — nyögte a szénán, — nem sok van már nekem hátra. Légy jó hozzám, hagyd meg nekem ezt a kis időt. Ha lemégy a városba, kiteszed magad annak a veszedelemnek, hogy nemcsak téged ölnek meg, hanem engem is.

— Téged? Miért ölnének meg téged? Aki megkönyörült egy kitett gyermekén, azt nem szokás kivégezni.

— Ne faggass. Többet nem mondhatok.

Nyögve fordult másik oldalára és sírt. Paris megvigasztalta. Megígérte neki, hogy egyelőre nem megy le a városba. De ezt aztán Zoe előtt gondosan eltitkolta. A nimfa hitte is a házassági ígéretet, nem is. Gyakran szóbahozta és bár feltűnően hangoztatta, hogy ő semmi módon nem kíván Paris felesége lenni, mindenesetre szívesen beszélt róla és szerette, ha Paris igyekszik meggyőzni. Most pedig új dologgal állt elő.

— Hogy lásd, milyen kedves vagyok hozzád, elárulom neked egy féltve őrzött titkomat. Ezt már rég

elhatároztam. És mára tűztem ki. Most gyalogolni fogsz velem.

Elindultak azon az úton, amelyen Paris a ligetbe jönni szokott. A királyfi kétszer-háromszor megkísérelte a kérdést, hogy hova mennek, de a nimfa nevetett és nem volt hajlandó válaszolni. Jókora út után a nimfa egyszerre letért az ösvényről. Bement a sziklák közé. Paris kíváncsian követte. Zoe köveken kapaszkodott keresztül elég bonyolult úton. Paris igyekezett jól elméjébe vésni ezt az utat, mert még nem tudta, mit lát itt, de mindenesetre máskor is ide akart találni. Egyszerre embermagasságú nyíláshoz értek két kopár szikla között. Nem is látszott nyílásnak, csak olyan kőhasadéknak, mint ezer más. De Zoe belépett ide, aztán balra fordult. Ott a nyílás folytatódott, de olyan szűken, hogy egy ember éppen hogy befért rajta. A vékony Zoe könnyűszerrel haladt benne keskeny testével, de Parisnak, aki követte, oldalt kellett fordulni. Alig mentek három lépésnyi távolságot, Paris ámulva szobában találta magát. Ennek tetején bevilágított a hold. A homályban meg tudott állapítani annyit, hogy közönséges sziklahasadékba jutott, amelynek elég alacsony volt a pereme, valaki ott gerendákat fektetett keresztül, azokra pedig örökzöld lombokat rakott jó bőven. A szakadék fenekét simára taposták és szénát szórtak szét rajta.

— Hol vagyunk? — kérdezte Paris.

— A kőotthonban. Én neveztem el úgy, hogy a kőotthon. Nem ismeri senki. Más úton nem közelíthető meg. Élt itt valaha egy hegyivadász, van annak már vagy kétszáz éve is. Az cipelte ide és rakta fel a gerendákat. Jó sokáig dolgozott vele. De, mint látod, valószínűségi házat csinált magának. A gerendákat befedte gallyakkal. Ezeket a gallyakat most én szállítottam ide a ligetből. Pompás rejtekhely. Én idejövök nagyritkán pihenni, ha a ligetben már nagyon elfáradtam. Mikor esik az eső, ezt a nyílást is be lehet fedni odafenn.

— Ez nagyszerű otthon. Add nekem búvóhelynek.

— Szívesen. Hiszen nem az enyém. Mindenkié. Csak nem tudja senki.

— Akkor tehát az enyém, s te vendégem vagy, foglalj helyet.

Leheveredtek a szénára. Paris azonnal megindította az ostromot. Csókot kért. Meg is kapta. De nem akarta abbahagyni. Zoe rémületet színlelt, felugrott és menekülni akart. De Paris elébe szökött és elállta az egyetlen kijáratot. Onnan indított megint támadást a leány ellen. Az megint kisiklott, Paris megint elállotta útját. Így játszottak fogócskát jó darabig, míg aztán Zoe hevesen lihegett, hogy feltűnően mutassa kimerültségét. És lehevert a földre.

— Nem bírom tovább, — mondta, — lesz, ami lesz.

Paris tüstént odapattant melléje és átölelte. A nimfa nem védekezett többé. Most már visszaadta a királyfi csókjait és a gyönyörűség hangos, mámoros sikoltásaival hirdette boldogságát. De a férfi mámorában is érezte, hogy a mámor hamis és tettetett. Zoe nem hűvös volt, hanem hideg jégcsap volt, amely kiszámítottan gőzölgést színlelt. De arról a kiszámított szerelmi részegségről, amelyet színlelt, azt hitte, hogy kitűnően sikerült.

— Remélem, — mondta kérkedve, — most már belátod, hogy hozzád való vagyok.

— Még nem látom be, — felelt a királyfi nyers őszinteséggel, — de majd hozzám való leszel. Addig nem nyugszom, míg igazi tüzet nem varázsolok ki belőled, mint te vizet a barlang forrásából.

— Igazi tüzet, te hálátlan? Mit nevezel igazi tűznek, ha az én szerelmem sem az?

— Kedvesem, én Zeustól származom, akinek tüzeben Semele szörnyű kínok között elégett. Én tudom, mi az igazi tűz. Te nem tudod. De fogod tudni, arra esküszöm. Mikor látlak itt megint? Holnap, jó?

— Nem, holnap igen sok a dolgom. Holnapután is. Majd talán a jövő héten. Addig gyere el a kis tisztásra.

— Látod, Zoe, nincs vágy benned. Eros nyila nem találta el a szívedet. De míg ez a vágy fel nem ébred benned, addig nem nyugszom. És akkor csakugyan elveszlek feleségül, hogy boldog királyné légy Trójában. Mert így lehetsz királyné, de nem boldog.

Zoe nem haragudott az őszinteségért. Még sokáig beszélgettek. Erosról és a szerelemről. És bár Zoe mindig húzta-halasztotta a kőotthonban való találkozásait, Paris annál inkább erőszakolta. Prometheusként tetszelgett abban a feladatban, hogy egy érzéketlen teremtménybe belelopja az istenek tüzét. Egy ízben a ligetben találkoztak és átsétáltak a nagy tisztásra. A kis sündisznó úgy futkosott hol előttük, hol mögöttük, mint a kutya. Zoe megállt a babércserje mellett.

— Ennek a kis cserjének nagy baja van. Alattomos kórság rágja a tövét. Nézd meg ezeket a leveleket. Valaha simák, kemények és fényesen zöldek voltak. Most sápadoznak, kocsányuk hervad, ha hozzájuk nyúlsz, hullanak. A szél egész halmaz levelet ráz le mindig róla.

— És nem tudod meggyógyítani?

— Nem. Majd másikat ültetek helyébe jövőre. A talaj addig pihen.

— Szóval Daphneide meg fog halni szegény.

— Meg. És tudja.

— De mi élünk. És a kőotthonban már két hete nem voltál.

— Ó, Paris, annyira vágytam oda, — hazudta Zoe, — de magad láthatod, mennyi dolgom van.

— De ma talán már nincs. Gyere most oda.

Ezen összeszólalkoztak. Végül Paris keményen kijelentette, hogy ő csak azért is odamegy és vár. Zoe azal búcsúzott, hogy csak menjen oda és várja, úgyis hiába fog várni, mert most már semmiesetre sem megy. Zsarnokot nem tűr maga felett. A királyfi vállat vont és Zoet nem is üdvözölte, csak a kis sünt. Az nyomban hanyatt feküdt és kéjesen engedte kis hasát vakargatni. Majd megindult és surranva futott dacosan távozó aszszonya után. Paris sem volt kevésbé dacos. Elment

egyenesen a kőotthonba. Ott alig kellett valamit várnia, máris belépett: nem Zoe, hanem Daphneide. Paris megdöbbenve ugrott fel.

— Nimfa, mit keresel te itt?

Daphneide a mellére szorította kezét. Ő is köhögött, a tüdőbetegek kurta, száraz köhécselésével.

— Királyfi, — mondta aztán, — nekem meg kell halnom. Ne is vigasztalj, ezt te is jól tudod, én is tudom. De nem akarok úgy meghalni, hogy a boldogságot nem ismertem. Én szerelmes vagyok beléd. Az első pillanattól kezdve, hogy megláttalak, szeretlek teljes testemmel és teljes lelkemmel. Ha erről kérdeztél, mindig hazudtam. Most már nincs okom hazudni. Most már nem is érek rá szégyenkezni, szemérmesnek lenni, híremre vigyázni. Minden indulat megszűnt bennem és előrement. Csak egy maradt még itt velem együtt: a szerelem. Királyfi, én a tied akarok lenni.

A halni készülő nimfa megismerte a szerelmet.

— Az ég áldjon meg, királyfi. Ha majd egyszer nagyon rosszat fogsz tenni életedben és aztán leszállsz a három bíró elé az alvilágba, mondd meg, hogy azt a gonosztettet kiegyenlítetted, mert nagyon boldoggá tettél valakit.

Daphneide elment, szellőszerű léptekkel, ahogy jött. A királyfi végigtörölte arcát. Az egészséget mintha álmodta volna. Zoe azután sem jött, de ő nem is igen várta. Még mindig a megható Daphneideről gondolkozott. Tétován, lassan felszedelődzködött végre és hazament. Azon tűnődött, hogy milyen különös, amit most átél: folytonos szerelem és gyönyörűség között megy az egvik halni készültől a másikhöz.

Otthon, noha késő éjjel volt már, világosságot láttott derengeni az esztenában. És Thorax futott eléje, a bojtár.

— Már rég várlak, Paris. Az öreg rosszul van, menj be hozzá. Bent van nála az öccse, az virraszt mellette.

Paris riadtan sietett be az öreghez. Az ott feküdt a szénán és aludt. Mellette pislákoló mécs, amelyet

vizes tál közepébe állítottak, hogy a láng bele ne kapjon a szénába. S a gyér világosságnál egy aggot lehetett látni, aki a nagybeteg mellett üldögélt.

— Én Agathos vagyok, uram, a beteg testvére-
öccse. Jókor jöttem meglátogatni, hogy tanuja legyek
utolsó óráinak. Most fel kell költenem.

— Hogy gondolsz olyat? Hagyd pihenni.

— Nem, uram, nagy esküt esketett velem, hogy
ha hazajössz, felköltsem.

Azzal megérintette az alvó homlokát.

— Agelos! Hallod-e, Agelos? Kelj fel. Megjött.

— Miért szólítod Agelosnak bátyádat?

De az egyik öreg nem válaszolt. A másik ki-
nyitotta szemét.

— Megjöttél, uram, — mondta gyenge hangon,
— beszélnem kell veled. Agathos, te menj ki.

— Csak menj ki, öreg, — intett a királyfi is
megnyugtatóan, — majd behívlak, ha kellesz.

A látogató kiment. A beteg megfogta a hozzáülő
Paris kezét.

— Kedves fiam, most már csak így szólítalak.
A földi hatalom énrám már nem vonatkozik. Az én
királyom most már a láthatatlan Hades lesz örökké,
Kronos és Rhea fia. Mert mi származhatik más az idő
és az élet folyamatosságának nászából? A halál. De
most már csak egy mesét mondok neked, szeretett
fiam. Az utolsó mesét életemben. Volt egyszer egy
pásztor. Azt felkereste Priamos király. Kosárban cse-
csemőt adott át neki. Ezt mondta: „Pásztor, erről a
csecsemőről minden isteni jel azt mondja, hogy a
magam és családom borzasztó romlását jelenti. Neve
Alexandros. Ennek nem szabad életben maradnia.
Elviszed a hegyen valamerre, ahol vadállatok szok-
tak járni. Dobd oda nekik ezt a porontyot, hadd fal-
ják fel.“ A pásztor fogta a kosarat és ment a királyi
parancsot teljesíteni. Elment a hegy egyik lejtőjére,
amerre a vadállatok csapása vezetett. Látott is a
közelben medvéket, farkasokat, rókákat és görénye-
ket ólálkodni. A pásztor keményszívú ember volt.

Odavetette a kosarat a nyivákoló poronttyal a vadaknak. Aztán hazament. Őt napig nem is gondolt a csecsemőre. De akkor eszébe jutott, hogy a kosarat kár volt otthagyni. Odament a kosáráért. Nagy bámulataira hatalmas nősténymedvét talált azon a helyen, amely a csecsemőt szoptatta. Lesbe állt és várt. A medve megszoptatta a csecsemőt és elment. Ő odalopózott és bámulva látta, hogy a gyermek teljesen ép és egészséges. Ekkor heves bűnbánat ragadta meg lelkét. Fogta a csecsemőt és elhatározta, hogy nem törődve semmi veszedelemmel, vezeklésül felneveli. Ezt a pásztort Agelosnak hívták. Még aznap elköltözött más helyre, a hegy egész más vidékére. Ott is a királyi nyájak szolgálatába állott, de nevét megváltoztatta. Mivel a kutyát kedvelte, Philokynosnak nevezte magát. Így hívták majdnem tizenhét évig Agelos pásztort. A gyermeket is ő nevezte el Parisnak. Agelos most itthagya a hegyet, a nyáját, a pásztorkat és fogadott fiát is, akit egyszer meg akart ölni. Eddig tart a mese.

— Ó, szegény öregem, — mondta Paris szomorú mosollyal, — te engem tehát meg akartál ölni?

— Meg, szeretett fiam. Az istenek másképpen rendelték. Úgy határozták, hogy neked élned kell és apád vesztét kell okoznod. És az istenek rendelése ellen nem tehetünk semmit. Megbocsátasz nekem, Alexandros?

— Ne kérdezz gyermekes dolgokat, kedves apám. Tudod, mennyire szeretlek.

— Köszönöm. Most már más szívvvel hagylak el. De egyre még meg kell esküdnöd. Tedd a kezedet a homlokomra, fiacskám, és esküdjél meg nekem, hogy addig nem mégy a városba, amíg magok az istenek nem szólnak, hogy időd elérkezett. Akkor vidd magaddal a kosaradat, amelyet idekészítettem.

— Esküszöm, apám.

— Ezt is köszönöm. A rézpénzt majd te tedd reá holttestemre. Most hívd be öcsémet és virrasszatók felváltva. Én most aludni akarok. Csókolj meg.

Megcsókolták egymást. A vén pásztor oldalt fordult boldogra derült arccal és mindjárt elaludt. Paris beszólította Agathost. Ketten virrasztottak az öreg mellett. Nem is vették észre, mikor meghalt. Virradatkor Agathos meghallgatta a szívét. Akkor már nem dobogott.

— Bátyám meghalt, uram.

— Meg, szegény. Eddig nem volt családom, de ő mindenkim volt. Most nagy családom lett, és nincs többé senkim.

— Igen, uram. A holttestet el kell szállítanom falujába, mert úgy rendelkezett, hogy boldogult felesége mellé temessem. Majd lemegyek taligáért és le szállítom. Eljössz a temetésre, uram?

— Nem mehetek. A halott megtiltotta. Én majd itt fenn mutatom be a halotti áldozatot.

Agathos mindjárt el is ment. Másnap reggelre ért fel a taligával. Evett és aludt valamit, aztán elvitte halott bátyját, Agelost. Vállalta azt is, hogy a király gazdasági embereit értesíti a számadó haláláról. Azok majd küldenek helyette újat. Addig a pásztorok ideiglenes számadónak valamennyien Parist ismerték el. S a mindennapi munka folyt tovább.

A királyfi mindjárt elment a ligetbe. A babércserje nem volt sehol. Helyét frissen ásott föld jelölte, mint egy forradás, amely most heged.

— Mi történt Daphneidével? — kérdezte Zoét.

— Öngyilkos lett. Kiásta a földből önmaga gyökerét és holtan rogyott össze. Már el is temettük. Nyilván nem akarta megvárni az utolsó napokat, míg teljesen elsorvad. És nálad mi ujság?

— Nálam is halálhír van. Philokynos meghalt. Igazi nevén Agelos. Halálos ágyán megvallotta, hogy voltaképpen ő dobott oda csecsemőkoromban a vadaknak.

— Ez nekünk itt nem ujság. Valamennyien tudtuk.

— És mégsem mondtátok?

— Mert nyilvánvaló volt, hogy az istenek léptek

közbe, ha életben maradtál. Az istenek titkait pedig mi nem mondjuk el. Ezért szörnyű büntetés jár. Gondolj csak Tantalosra. Még mit beszéltél az öreggel, mielőtt meghalt?

— Megesküdtem neki, hogy csak akkor megyek le innen, ha az istenek szólítanak.

— Gondoltam. Ez azt jelenti, hogy mégis csak várod itt a sült galambot. És szó sincs arról, hogy egyhamar király légy.

— Ilyenformán aligha.

— És akkor én sem leszek királyné. Jobb így. Most szép nyugodtan elmégy, és nem harcolunk az istenek ellen. Őszintén szólva bizonyos megkönnyebülést érzek. Mert megvallom neked, királyfi, hogy én nem szeretem a szerelmet. Bennem nem tudtad a tüzet meggyújtani. Nimfa is van ilyen. De nem bánom, hogy neked adtam magam. Kockázat nélkül nincs siker. Most menj, királyfi és többé ne nézz hátra. Én sem nézek utánad.

Az úton visszafelé Paris ellenállhatatlan vágyat érzett, hogy megnézzze azt a helyet, ahol Daphneidével azt az álomszerű találkozást töltötte. Bement a kőotthonba. S mikor a keskeny bejáraton beszorította magát, visszahökölt és a meglepetéstől felkiáltott. Egy nő ült ott egymagában. Az is felsikoltott.

— Ki vagy, te nő?

— Oinone vagyok, Kebrenos folyamisten leánya. Bántani akarsz?

— Nem bántalak.

Leült. A nő szép volt, szelíd és kedves.

— Mit nézel rajtam, Oinone?

— Hogy milyen szép vagy. Nem képzeltem, hogy ilyen szép férfi is van a világon.

Nézték egymást és zavartan elnevezték magukat.

— Mit nevetsz? — kérdezte a folyamisten leánya.

— Azt nevetem, hogy most érzem: mondanom kellene valamit. És semmi sem jut eszembe.

— Nekem sem, — nevetett a leány.

VI.

Oinone története nem volt bonyolult. Atyja isten volt, ha kisebbrangú is, anyja pedig halandó. Így halandónak számított maga is. Kebrenos elkergette a háztól feleségét, aki a gyermeket is magával vitte. Útközben rablók támadtak rájuk. Az anyát el is rabolták, de a leánynak sikerült megszöknie. Hosszú ideig bolyongott taláalomra. Az Ida hegyére is véletlenül került, ő maga sem tudta, milyen ösztön vezeti éppen erre. A kőotthonba felülről került. Mászkált a szirteken és egy szakadéokban furcsa, egyenletes lombtalajt látott, de azon még érthetetlen nyílást is. Kíváncsiságból lecsúszott oda. A nyíláson át bátran leugrott. Most itt van. A hely nagyon megtetszett neki, de nem maradhat itt, mert nem talál ételt. Nincsenek emberlakta helyek a közelben.

— Nagyon éhes vagy?

— Nagyon.

— Hány éves vagy?

— Tizenhat múltam.

— Különös kis bogár vagy. Miféle menekvő vagy te? Aki gazdátlanul vándorol a világban, az lakott helyeket keres, ahol szállást kaphat és ennivalót az emberektől. Miért vetted útadat lakatlan vidék felé?

— Nem szeretek emberekkel találkozni. Ha jólaktam egyszer, szándékosan megyek arrafelé, amerre nem remélek embert. Amíg bírom. Aztán megint megyek valahova élelmet keresni. Most éppen itt az ideje, mert az éhségtől már csillagokat látok. Téged hogy hívnak, és ki vagy?

— Pásztor vagyok ezen a tájon és Parisnak hívnak. Most maradj itt, én hozok neked enni. Egy óra alatt megjárom az utat.

— De hiszen veled is mehetek, ha csak egy félóra az egész.

— Az nem jó. Több pásztor is van ott. Ezek durva legények, akik ritkán látnak nőt. Ha betop-

pansz közéjük, megőrjíted őket. Másnap egy sem dolgozik rendesen. Én pedig most a vezetőjük vagyok. Nem engedhetem, hogy a rend felboruljon. Te csak maradj itt. Egy óra hosszat még elbírod az éhséget. Mi lett volna, ha nem jövök ide?

— Akkor világosig vártam volna. És nekivágtam volna a világnak hajnalban. Már sokszor voltam így és még sohasem lett semmi bajom. De azért siess.

Ezen is nevetett. Paris nevetett ettől a nevetéstől. Csakugyan sietett. Sajttal, köcsög juhtejjel, cipóval és aszalt gyümölcszel tért vissza. Oinone nyomban neki látott. De annyira, hogy Paris már rászólt:

— Nem kell napokra jóllaknod, te. Holnap is adok enni.

— Ami biztos, biztos, — nevetett a leány és tovább evett.

Mikor aztán már csakugyan nem tudott tovább enni, kéjesen felsóhajtott.

— Most pedig már el is mehetnél, csinos jótevő. Én fáradt vagyok és szeretnék aludni.

— Az így nem jó lesz, — felelt Paris, miután átgondolta a helyzetet, — ilyenkor az éjszakák már hűvösek. Látom, ruházat dolgában elég gyengén állasz. Az lesz a legokosabb, ha én is itt alszom. Odaadom a ruhámat, te pedig ideadod azt a vékony himationt. Nekem az is elég lesz. Horkolsz?

— Tudtommal nem horkolok. De ha horkolnék, füttyölj.

Felsőruhát cseréltek. A szoba egy-egy sarkában belevackolták magukat a szénába. Oinone a következő pillanatban már aludt. Még akkor is mélyen aludt, mikor Paris felébredt. A királyfi nem látott belőle, csak egy nagy csomó gesztenyebarna haját. Ennyi látszott ki összesen a subából, még arca sem. De a haj selymes volt, dús és fiúsan göndör. Nem volt szíve még felkölteni, olyan mélyen és egészségesen aludt a lány. Mélységes volt a csend, itt a kősziklák között sokkal kevesebb volt a madár, mint fás helyen. A királyfi óvatosan üldögélt és motoszkált, hogy a

vándorleányt fel ne ébressze. Mindenesetre elkezdett eddegélni, vigyázva arra, hogy reggeli harapásra a leánynak is maradjon. Aztán ezzel is kész lett. A leány még mindig aludt. Most már nem bánta volna, ha felébred, mert unatkozott. Felkelt és járni kezdett. Köhintett is egyet-kettőt. Végre hangosan nevéen szólította a leányt. De az meg sem moccant. Hangosabban szólította: hiába. Letérdelt mellé és úgy szólt. A leány nem moccant. Akkor a subán keresztül megfogta vállát és megrázta. A leány megmozdította a fejét, hangosan csámcsogott egyet-kettőt, mintha az álom édességét ízlelte volna szájában, nagyot vetve magán másik oldalára fordult és tovább aludt. De Paris most már nem akart várni többé. Megragadta a leány vállát és alaposan rázni kezdte. És hangos szóval költögette:

— Oinone, jó reggelt! Kelj fel, mert a hasadra süt a nap! Oinone! Reggel van!

A leány végre felébredt. Megdörzsölte két szemét, felült és körülnézett. Meglátta Parist és nyomban nevetett, pedig még magához sem tért teljesen.

— Tudom, te a szép pásztor vagy és Parisnak hívnak. Világosan még sokkal szebb vagy. És megint éhes vagyok.

Paris nevetve vitte oda neki az ételt.

— Nesze. Ha elfogy, hozok másikat.

— Ne hozz, — szólt a leány belekezdve a majszolásba, — mert én aztán tovább is megyek.

— Hová mégy?

— Azt nem tudom. Tovább.

— De hol van az a tovább? Van valami célod, ahova igyekszel?

— Nincs. Csak éppen megyek. Úgy belejöttem már, hogy nem tudok megállni.

— Itt pedig megállhatnál egy kicsit pihenni. Holnap is tovább mehetsz.

— Ebben igazad van. Pihenni, az nem rossz.

— Van valaki testvéred, vagy rokonod, vagy valakid?

— Nincs senkim.

— Anyád vajjon hol van?

— Nem tudom. De biztosan jó helyen.

Gondolkozott és elnevette magát.

— Láttam, hogy az a rabló, aki elrabolta, tetszett neki. Talán hozzámert és letelepedett valahol. Lehet, hogy sohasem látom többé. De az is lehet, hogy egyszer csak találkozunk. Tegnap ilyenkor még nem is álmodtam, hogy egy Paris nevű pásztor van a világon. És ime, van. Minden Tyche istennő szeszélyétől függ.

—Tyche? Ilyen istennőt nem hallottam.

— Van pedig. A véletlen istennője. Apám mindig beszélte, hogy neki rokona. De hogy hogyan rokona, azt már elfelejtettem.

— Kár, hogy elfelejtetted. Valahogy kisüthettük volna, hogy mi is rokonok vagyunk.

Oinone köhögni kezdett, mert nagyot akart kagagni, de azt elfojtotta, mert tele volt a szája.

— Még az is meglehet, — mondta aztán nagyot nyelve, — volt már istennő, aki pásztor boldogított. Komolyan gondolod, hogy itt pihenjek egy napig?

— A legkomolyabban. Hallgass ide. Én most elmegyek a dolgom után. De csillagkeltekor vissza tudok jönni. Akkor hozok neked ételt bőven. És jól elbeszélgetünk és megint itt alszol, és itt alszom én is. Csak az a baj, hogy nem adhatok neked vizet mosakodni.

— Ó, az legyen a legnagyobb baj. Folyamisten leánya vagyok. Én ezer ölnyi messzire megérezem a vizet, akárhol van. Csak vaktában nekiindulok és úgy odatalálok, mint a nyíl. Erre ne legyen gondod. Más a baj, sokkal nagyobb. De nem is tudom, kérhetek-e ilyesmit tőled. Igaz, hogy olyan bízató és kedves arcod van. Én inkább megmondom. Tegnap lemaradt a lábamról a saru. Sziklamászás közben elvesztettem, és nem tudtam többet megtalálni. A másik fele pedig már teljesen elvászott. Bosszúságomban eldobtam azt

is. Hát, ha van feleséged, vagy húgod, hozhatnál nekem valami elviselt sarut.

— Feleségem még nincs, a húgaim pedig messze laknak innen. A pásztorok szegény emberek. Egyiknek sincs több saruja, mint amit hord. Ha ugyan hord egyáltalában. De majd kitalálok valamit. Más semmire nincs szükséged?

— A világon semmire.

— Hát akkor estig egyedül hagylak.

— Helyes. Én pedig megigérem, hogy addig nem rosszkodom.

— Nem rosszkodol? Hogy érted ezt?

— Ezt úgy értam, — nevetett Oinone, — hogy énvelem otthon sok baj volt, mert nagyon rossz gyerek voltam. De most jó leszek. Nem töröm össze a drága vázákat, nem ugrálok a márványlépcsőkön, nem bosszantom a hattyukat, nem zavarom munka közben a személyzetet. A házat nyugodtan rámbízhatod. Ez a furcsa kis otthon a tied?

— Az enyém. Megvan ugyan a rendes szállásom a nyájnál, de ez is az enyém. Egy nimfától kaptam ajándékba. Amíg itt tartózkodol, átengedem neked. Most sietek.

Első dolga volt a pásztorokat végigjárni és sarut keresni. De ez nem sok eredménnyel járt. Peuthoiosnak eszébe jutott, hogy maradt az öreg Philokynosnak egy saruja, amelyet neki adott volt egyszer kölcsön. Abból próbál majd valamit csinálni. Estére meg is csinálta. Talpa már elég keshedt volt ennek a sandalionnak, de még bírhatta egy ideig. Peuthoios éles vadász késsel körülvágta és a szíját beljebb szegezte. Idomtalan valami sült ki belőle, de egy fiatal vándorleány, akinek Paris lábbelit keresett, még felvehette. A királyfi vastagon megtömte tarisznyáját, amelyet máskor sohasem használt, és nagy rakománnyal indult el a közös étkezés után a kőotthonba. Oinone már várakozott reá, ott üldögélt a kőotthon előtt egy alacsony sziklafokon. Mikor megpillantotta az érkezőt, örvendezve előreszaladt.

— Hoztál sarut?

— Hoztam. Csak csunyát. Gyere csak be, mindent kicsomagolunk. Csakugyan jól viselted magad?

— Elég jól. Még mosdottam is. Aztán odabenn egy kis rendet csináltam. Kár, hogy itt nincs semmi szerszám. Kisepertem volna. Így csak felráztam a szénát. És a gerendák tövéből leszedtem a pókhálót. Soká gondolkoztam még, milyen házimunkát tudnék kitalálni, de más nem jutott eszembe.

Bent csakugyan takarosabban festett minden. Letelepdedtek. Oinonénak még mára is jókora étvágya maradt. De közben beszélni is ráért. Kitűnt, hogy a legközelebbi vizet egy kis ligeti csermelynél érezte meg, amely kevéssel eredete után, két szikla között váratlanul eltűnt a föld méhében. Ő felment egészen a forrásig. Ott mosdott meg a gyér vízben, amely csak lassan töltötte meg odatartott két markát. És kis sündisznót is látott, amelyet rögtön el akart ide hozni a férgek ellen, ha vannak, de az állatka olyan rémülten cincogott, hogy megesett rajta a szíve és ott hagyta. Egyéb mindmostanig nem történt. Akkor Parison volt a beszéd sora. Volt az iszáokban még valami: elészedte belőle furulyáját. Nagy nekikészülődéssel szájához emelte és játszott rajta. Oinone érdeklődve hallgatta és nagyon megdicsérte. Ő is próbálta fújni, billegtette is rajta ujjait, de ezeken a hangokon annyira nevetett, hogy abba kellett hagynia. Aztán ezt a játékot elúnták. Paris hirtelen megszólalt.

— Tudsz mesélni?

— Nem nagyon. Miért?

— Mert nekem mostanában halt meg a nevelőapám, az öreg számadó juhász. Az gyerekkorom óta mindig mesélt nekem. Most nincs többé és rossz arra gondolnom, hogy többet nem hallok mesét. Neked sohasem mesélt senki?

— Néha apám. De ő mindig csak egyet tudott beszélni. Igaz, hogy ezt órákig. Az argonautákat. Ezt a mesét bizonyára tudod.

— Már nem nagyon. Az öreg Philokynos ezt rég

mondta nekem és már alig emlékszem rá. Nem bánám, ha elmondanád.

— Igen, de nagyon hosszú.

— Azzal ne törődjél. Mennél hosszabb, annál jobb.

— Én nem bánom, majd megúnod. Akkor majd szólsz. Hát várjál, hol is kezdjem. Majd elkezdem az aranygyapjúval magával. Szóval, volt egyszer egy király, azt úgy hívták, hogy Athamas. Ez a király beleszeretett Nephelébe, a felhő-istennőbe. Elvette feleségül. Született egy fia, meg egy lánya. A fiú volt Phrixos, a leány volt Helle. Így éltek-éldegéltek boldogan, míg a király egyszer csak rá nem únt a Nephelé mindig borús és mindig homályos kedvére. Elhagyta. Új feleséget keresett magának. Megtetszett neki a krétai király, Kadmos leánya, Ino. Ezt vette el feleségül második asszonynak. A második asszony lett mostohája a két gyermeknek. Ez még csak ment valahogy addig, míg neki magának is született egy fia. Ettől kezdve Ino igazi gonosz mostoha lett. Útötte-verte a két gyereket, éhezettette őket, fésülés közben kegyetlenül tépte a hajokat és legjobban szeretne volna elpusztítani őket. Szegény Nephelé az égből nézte, hogy két édes gyermeke hogyan sír-rí odalent. Már annyit sírt ő is, hogy végül minden könnye elfogyott. Egyszer csak nagy szárazság keletkezett Athamas országában, a fellegekből nem jött eső. Az országot már éhínséggel fenyegette az aszály. A nép a királytól követelte, hogy tudakolja meg az istenektől a természeti csapás okát és csináljon valamit. Athamas nem tudott jobbat kitalálni, mint hogy követeket küldött Delhibe, kérdezzék meg Apollon istent. A követek el is mentek. Apollon azt a választ küldte, hogy Ino bánjék jobban az árvákkal, engesztelje meg Nephelét, akkor a fellegek majd örömkönnyekeket sírnak. De Ino elfogta a visszatérő követeket, mielőtt azok még Athamas királlyal beszélhetek volna. Valamennyit megvesztegette és rávette őket, hogy Apollon válasza gyanánt egész mást mondjanak

a királynak. Ki is tanította őket, hogy mit mondjanak. Mondják azt, hogy eső csak akkor lesz, mikor Athamas feláldozta Phrixost Zeus oltárán. Athamas megdöbbenve hallotta Apollon izenetét. Nagyon szerette a kisiút, semmi módon nem akarta feláldozni. De országát sem hagyhatta cserben. Hosszú és keserves lelki harc után végre elrendelte, hogy legyen meg az istenek akarata és Phrixost áldozzák fel. A papság tehát felkészült az áldozatra. Phrixost feltették megkötözve az oltárra. Ino ezt színlelt sopánkodással nézte, de titokban örült, hogy most már az ő fia, Melikertes lesz az egyetlen fiú, és alig várta, hogy végezzenek a megkötözött gyermekkel, aki az oltáron keservesen sírt. A pap már közeledett hozzá az élesre fent késsel. Ekkor hirtelen sűrű köd lepte el az egész templomot, de olyan sűrű, hogy a pap a saját kezét nem látta. Felleg volt ez a köd, maga Nephele, aki leszállt az égről, hogy megmentse gyermekét. Levette az oltárról, nyomban kioldozta kötelékeit és felragadta a kisleányt, Hellét is, aki szintén ott volt a templomban. Aztán visszaszállt az égre. A köd ezzel eloszlott, de akik ott voltak a templomban, az egészről csak annyit láttak, hogy Athamas gyermekei nyomtalanul eltűntek.

— És mi történt velök?

— Épen ezt akarom mondani. Nephele nem tarthatta az égben gyermekeit, mert azok halandóknak születtek. Hermes istenhez fordult tehát tanácsért és segítségért. Hermes azt tanácsolta, hogy a gyermekek menjenek Aia országába, Aietes királyhoz, aki derék, jó ember, nála jó soruk lesz a sokat szenvedett árváknak. Igen, de hogyan menjenek oda? Hermes erről is gondoskodott: aranyszőrű bárányt adott ajándékba Nephelének, olyat, amely repülni is tudott. Nephele ráültette a két gyermeket az aranyszőrű kos hátára, utoljára megcsókolta mind a kettőt és útnak indította őket. Repült az aranykos sokáig, gyorsan elszállt Athamas egész országa felett és egyszercsak a tenger fölé érkezett. Phrixos ügyes

és komoly fiúcska volt, jól megkapaszkodott a kos aranygyapjába. De Helle szeles, eleven gyermek volt. Túl sokat fickándozott Phrixos mögött. A tenger felett megesett a baj, Helle lecsúszott a kosról és hiába kapkodott utána, mikor már érezte, hogy leesik, nem tudott már benne megkapaszkodni. Lezuhant a tengerbe. Odaveszett. Azóta hívják a tengernek ezt a részét Hellespontosnak.

— Igen, így hallottam, mert már kezdek visszaemlékezni. De Phrixos nem esett le.

— Nem. Vele a kos baj nélkül megérkezett Aia országába. Egyenesen a királyi palotához repült, ott leereszkedett és a gyereket letette a király lába elé. Aietes király részvéttel fogadta a gyereket, felnevelte és mikor a fiú már apányi lett, nekiadta feleségül a leányát, Chalkiopét. Phrixos az aranykóst Hermes parancsára feláldozta Zeusnak. Az aranygyapjút lenyúzta róla és azt Ares hadistennek ajánlotta fel. Aietes fővárosában, Kolchisban volt egy ligete Ares istennek. Abban állott egy hatalmas tölgyfa, amelyet éjjel-nappal sárkány őrzött. Phrixos erre a tölgyfára akasztotta fel az aranygyapjút és megparancsolta a sárkánynak, hogy jól ügyeljen rá.

Paris ekkor már ravasz tervet eszelt ki. Homályosan még emlékezett a mese folytatására.

— Ez nagyon szép mese volt.

— Hogyhogy volt? Ez még csak a legeleje. Mondtam, hogy igen hosszú.

— Csakhogy én már olyan álmos vagyok, hogy majd leragad a szemem. Viszont a mesét okvetlenül akarom hallani. Tudod mit: pihenj még egy napot. Az az egy nap már sem ide, sem oda. Holnap hozok neked seprőt, ha még egy napot maradsz. Mást is hozok. Mindent hozok. Csak ígérd meg.

— Azt hiszem, Paris, még az aranygyapjút is megígérnéd, ha kérném. Látom, imádod a mesét. Nem mondom, én is szeretem. Hát nem bánom, még egy napot maradok.

— Igazán kedves vagy, Oinone. Szívből köszönöm neked. Most tehát aludjunk.

A következő nap is úgy telt el, mint az első. Paris este megjelent a kőotthonban. Seprőt hozott, bő eleséget, csuprokat, fazekakat, fejszét. A sok mindefféle holmit alig győzte cipelni. Oinone viszont boldogan ujságolta, hogy a saru kitűnően illik a lábára. A nap apró eseményeit is elmondta: a ligetben alighanem faunt látott, de az villámgyorsan eltűnt és talán nem is volt faun, csak képzelődés. Paris nevette: dehogy volt képzelődés. És elmondta, mennyi mindenféle furcsa lény hemzseg a ligetben. Csak kevés embernek mutatják meg magokat. Elmondta a nimfákat, a faunokat, szatirokat, szileneket. Elmondta Daphneide driad megható öngyilkosságát. Mindent elmondott, csak szerelmeit hagyta ki. S mikor már késő éjszaka lett, úgy tett, mintha valami csak most jutott volna eszébe.

— Hát a mese, Oinone?

— Nem felejtetted el?

— Nem bizony. Alig várom, hogy folytasd. Tegnap nagyon szépen és érdekesen kezdődött.

— Már azt hittem, hogy kiment a fejedből. Meg is voltam sértve.

— Ne zsörtölődjél, hanem gyorsan mondd tovább. Emlékszel, hogy hol hagytad abba?

— Emlékszem. Tehát most nagyot ugrunk előre. Egy egész emberöltőt. És egész más országba megyünk. Ezt az országot Iolkosnak hívták. Itt Aison király uralkodott, de sok baj között, mert volt egy erőszakos, hatalmaskodó öccse, Pelias. A két fivér között állandó volt a huzavona. Végül Pelias győzött, bátyját letaszította a trónról, életét is fenyegette, sőt bátyja kisfiát, Iasont is el akarta tenni láb alól. Aison féltette a fiút, még önmagánál is jobban, s ezért Cheiron kentaur gondjaira bízta.

— Ó, hogyne, Cheiron, arról sokat tudok. Ez Heraklesnek is nevelője volt.

— Úgy van. Sőt más nagy hősöknek is. Iasont

is kitűnően nevelte. Közben Pelias állandóan nyugtalankodott az ebül szerzett trón miatt. Folyton a jósokat nyaggatta: nézzenek a jövőbe és mondják meg neki, meddig tudja megőrizni uralmát és kitől kell félnie. A jósok azt válaszolták neki, hogy egy „Monosandalos“ nevű embertől kell félnie. A király jól megjegyezte magának azt a nevet. Kerestetett is ilyen nevű embert egész országában, hogy azonnal megölesse. De ilyet nem találtak. Történt, hogy a bitorló Pelias elment a tengerpartra és ott áldozatot mutatott be Poseidon istennek. Gondolta ugyanis, hogy ha országában nincs Monosandalos nevű ember, akkor az idegenből, a tengeren át érkezik hozzá. Azért áldozott ilyen szorgalmasan és buzgón Poseidonnak a megszeppent király, hogy a tenger ne segítse ellenségeit. Ugyanakkor Iason már húsz éves lett és Cheiron keze alatt nagyszerű hőssé fejlődött. Elbúcsúzott Cheirontól és indult az országba szerencsét próbálni. Útja az Anauros folyón vezetett keresztül. Ez sekély víz volt, elhatározta, hogy nem keres révet, hanem átgázol rajta. S mialatt átgázolt, egyik saruját elvitte a víz. Kénytelen volt így mendégélni tovább, féllábán saruval, félig mezítláb. És így ért ki a tengerpartra, ahol Pelias éppen áldozott. A király megpillantotta a fiatalembert és csak ekkor kapott észbe: hiszen Monosandalos az olyan embert jelenti, akinek csak egy szandálja van kettő helyett. Rögtön tudta, hogy ez az az ember, akitől tartania kell. De Iasonnak fogalma sem volt arról, ki az az ember, aki olyan izgatottan tudakolja kilétét. Iason nyugodtan megmondta, hogy kicsoda. A király megdöbbsent, de palástolta felindulását. „Mondd barátom, — szólt unokaöccsének, — mit tennél, ha megtudnád, hogy valamelyik rokonod az életed ellen tör?” Iason nevetett. „Elküldeném az arany gyapjuért”, — felelte. „Akkor tudd meg, — szólt Pelias, hogy én vagyok a király. Azt hallom, életed ellen törsz. Én tehát megparancsolom neked, hogy hozd el Kolchisból az aranygyapjút.” Iason egyszerűen azt

felelte, hogy jól van, elhozza. Nem mert nyiltan ellenkezni a királlyal, meg aztán a kalandozás, utazás is nagyon izgatta. Követeket küldött mindenfelé, hogy vállalkozó társakat gyűjtsön. Igen sokan jelentkeztek. A legnagyobb hősök. Ő azonban nem mindenki jelentkezését fogadta el. Kiválasztotta a legjobb ötvenet. És hozzáfogott, hogy hajót építsen. Szép nagy hajót, ötvenevezőset, amilyen még nem volt a világon.

— De mondd el, hogy kiket választott ki.

— Azt nem tudom elmondani. Apám fel tudta sorolni mind az ötvenet, mert ő segített a hajó építésénél, lévén folyamisten. De én mind az ötvenre már nem emlékszem. Csak a javára. Hát például itt volt legelőször Amphiaraos. Ez jóstehetségű ember volt és azt rebesgették róla, hogy Oikles fia gyanánt szerepel, de igazi apja Apollon. Iason ezt választotta ki kormányosnak. Sokat tudnék róla mesélni, de nem akarom nyújtani a mesét.

— Dehogy nem. Csak nyújtsad. Holnap még úgysem mehetsz el, mert ha már seprőt hoztam, ki kell itt seperned. Legfeljebb még egy napig maradsz. Egyszóval, Amphiaraosra még visszatérünk. Mondd a többieket.

— Jól van. Tehát részt vett a nagy úton maga Herakles is. Részt vettek Kastor és Polydeukes, az egymásért rajongó dioskurok...

— Megállj csak, Oinone. Nem volt ezeknek egy nővérük is?

— Hogyne lett volna. Helene.

— Mit tudsz róla, milyen volt, mit csinált? Philokynos erről nem tudott semmit mondani.

— Azt csodálom, mert nagyon híres asszony. Ma is él, sőt, egészen fiatal. Menelaos spártai királynak a felesége. Azért híres, mert ő a legszebb asszony a világon.

— Furcsa. Nem értem, hogy Philokynos ezt nem tudta. Vagy ha nem akarta mondani, miért hallgatta el?

— Erre nem felelhetek, Paris. De ha te léptenyomon félbeszakítod a mesét...

— Jó, jó, mondd tovább.

— Tehát a dioskurok. Aztán Poseidon isten két fia, Euphemos és Periklymenos. Euphemos különösen fontos volt, mert apjától azt a csodálatos tulajdonságot örökölte, hogy járni tudott a vizen. Aztán Boreas szélisten fiai, Zetes és Kalais, akik szintén fontosak voltak, mert szárnyuk is nőtt és repülni tudtak, mint a szél. Ők mindenáron menni akartak, mert volt egy nővérök, Kleopatra, akit a férje, Phineus király, egy másik nő miatt börtönbe záratott, és ők ki akarták szabadítani. Aztán Aphareus fiai, Idas és Lynkeus, a dioskurok ellenfelei.

— Ezt tudom. Lynkeus át tudott látni a föld kérgén, ugye, ez az?

— Ez. Éppen ezért is volt fontos, hogy részt vegyen a vállalkozásban. Aztán ott volt Meleagros, a kalydoni vadkanvadászat hőse, aki a vadkan fejét Atalanténak adta. Rá is szükség volt, mint világhírű vadászra...

— Értem. De mi volt az a kalydoni vadkanvadászat? Rémlik, hogy hallottam, de teljesen elfelejtettem. Bocsánat, nem akarlak zavarni, majd később. Nos?

— Maga Atalante is ott volt, egyetlen nő közöttük férfiruhában. Iason nő létére is magával vitte, mert megbízott edzettségében. Hiszen vadonban nőtt fel és anyamedve szoptatta...

— Ne mondd! Őt is? Mert engem is. Ez nagyon érdekel. Ezt külön el kell mondanod szintén. Folytasd, ígérem, hogy nem zavarlak.

— Aztán ott volt Apollon másik fia, Mopsos, szintén mint jós. Ezt azért választotta Iason, mert neki volt a világon a legélesebb szeme. Hetedhétnapi járőföldre meg tudta látni akár a legyet is. Ott volt Tydeus, a vad harcos, akit azért látszott hasznosnak elvinni, mert egyszer egy csatában ötven főnyi ellenséges csapat bekerítette, és ő negyvenkilencet meg-

ölt, az ötvenediknek is csak azért adott kegyelmet, hogy az esetnek tanuja maradjon. Ott volt Nestor, aki egy óriást ölt meg birkózásban. Még ma is él. De olyan erősnek született, hogy a halál eddig nem bírta vele, pedig halandó. Ott volt Orpheus, a csodálatos zenész, aki lantjával bárkit el tudott bűvölni, még az alvilágiakat is, mert lement oda a felesége, Eurydike miatt...

— Ezt is el kell mondanod.

— Jó. Hát ennyire emlékszem hirtelenében, de még talán eszembe jut egy-kettő. A legvégére hagytam egyet: Akastost. Ez éppen Peliusnak, a gonosz királynak a fia volt. Akastos úgy fellelkesedett a nagy készülődésen, hogy mindenáron ő is részt akart venni a vállalkozásban. Pelias úgy küldte el Iasont, hogy a biztos halálba küldi, és mialatt a készülődést látta, a markába nevetett. De most, hogy a saját fia akadt bele abba a hálóba, amelyet ő feszített ki, kétségbeesett. Rimánkodva kérte fiát, hogy maradjon biztonságban otthon, de a fiú mindenáron menni akart. Maga is résztvett a hajó felszerelésében. Mert a hajóról külön kell beszélni. Maga Athene istennő jött le Iasonhoz, akit nagyon kedvelt, hogy a hajó dolgában kitanítsa. Először is ő segített kiválasztani a faanyagot. Pelias királynak volt egy égbenyúló nagy hegye, a Pelion. Ezen óriás fenyők termettek. A legszebb fákat vágták le ezekből, hogy a világ legjobb hajódeszkáit nyerjék. A hajó orrába a dodonai híres tölgyfa egy darabját építették bele, hogy azt bármikor megkérdezhessék. Aztán az ország legügyesebb asszonyaival szövették a vitorlák vásznait. Athene istennő nem restelte Iasont és társait személyesen megtanítani, hogyan kell a vitorlákat kötelekkel szerelni és hogyan kell a hatalmas vásznakat a szükséghez képest felvonni az árbocon. Végre aztán elkészült a világ legnagyobb hajója. A kiválasztott hősök már mind megérkeztek. És elérkezett a nap, mikor már valamennyien ott ültek sorban a padokon, kiki evezője mellett. Iason volt a parancsnok.

Pelias király a legutolsó pillanatig könyörgött fiának, Akastosnak, hogy ne induljon, de hiába. Elfoglalta helyét az is. A tengerparton az egész ország népe egybegyűlt, hogy tanuja legyen az Argo indulásának. Mikor már minden rendben volt, Iason utoljára szemlét tartott és elkiáltotta a parancsot: indulás. Egyszerre ötven evező csapott le a biborkék vízbe. A parton óriási rivalgás hangzott fel, Pelias sírva integetett fiának. Az argonauták elindultak. Mondd, nem únod még a mesét? Mert én már nagyon fáradt vagyok.

— De kedvesem, miért nem szólsz? Azonnal alhatunk. Húzd magadra azt a jó meleg gyapjútakarót, amelyet külön neked hoztam, és jó éjtszakát.

— Jó éjtszakát.

— Megjegyzem, holnap reggel nem foglak felkölteni. Csak aludd ki magad.

— Meddig alhatom?

— Ameddig akarsz. Én szép csendesen kiosonok már virradatkor. Este jövök vissza. Szép álmokat, Oinone.

— Szép álmokat, Paris.

Másnap este a királyfi, aki megint alaposan felrakodva érkezett, alig ismert rá a kőotthonra. A szoba csinosan ki volt seperve. A széna két különböző sarokban hevert felhalmozva, mint egy-egy fekvőhely, rajta takaró. Mindkét fekvőhely mellett egy-egy polcnak használható mélyedés a falban. A két polcon csuprok és fazekak.

— Bámulatos. Hogy termettek itt ezek a polcok, Oinone?

— Nem könnyen. A sziklából fejtettem ki őket a csákánnyal. Egész nap dolgoztam. Félttem is, hogy nem leszek készen. A törmeléket ki kellett sepernem, és ez egészen bonyolult munka volt ezen a szűk bejáraton keresztül. Éppen, hogy készen lettem. Azt hiszem, egész csinosan sikerült. Nem is veszed észre, mi van a polcokon? Egy-egy kis bokréta. Nézd meg közlelről és örülj neki. Szeretném, ha örülnél neki.

— Ibolya?

— Igen. Még erre is ráértem, olyan hosszú volt a nap. Rengeteg ibolya van itt a sziklák között. Ez a hegy különben nagyon szép. De most adjál enni, mert éhenhalok.

— Már csomagolom a holmit. Nagyon sok érdekes dolgot hoztam. Serpenyőt is. Nyársat is. Tudsz te főzni, Oinone?

— Azt elhiszem. De hogyan csinálunk itt tűzhelyet?

— Arra már én is gondoltam. Majd holnap megtárgyalom a pásztorokkal. Bizonyára kapok valami életrevaló tanácsot. Mindenesetre máris hoztam sót, borsot, gyömbért, meg ilyesmit. Ezeknek majd rendes állandó helyet keresünk. Fűrész is hoztam. Vésőt is.

— Mondd, te állandóan ide akarsz költözni?

— Kedvem volna. Innen nagyon jól el tudom látni a munkámat. És ha akarok, mégis egyedül vagyok.

— Egyelőre nem vagy egyedül. Itt ülök a nyakadon.

— Nagy örömet szerzel vele. Míg a meséket el nem mondtad, úgysem engedlek el. Remélem, nem érzed itt rosszul magad.

— Igazán nem. Ez a hely egészen csinosan kezd kialakulni. Valósággal megszerettem.

— A hely. Igen. Az tetszetős. És én? Engem jól szívelhetsz?

Oinone nem felelt rögtön. Gondolkozott és figyelmesen nézte Parist.

— Nem ismerlek. Nem tudom, ki vagy. Csak azt érzem, hogy nem vagy az, akinek mondd magad.

— Dehogy nem, — felelt a királyfi elpirulva, — pásztor vagyok, a nevem Paris és Philokynos volt a nevelőapám, aki most halt meg. Talált gyermek vagyok. Philokynostól tudom, hogy szívtelen szüleim kitétek csecsemő-koromban az Ida hegyére. De a vadállatok nem téptek szét. Egy anyamedve szopta-

tott. Ez nem éppen hihetetlen. Lehet, hogy valami vadász ellopta, vagy megölte a kölykét. Az ilyen állat mindenáron szoptatni akar. Láttam már olyan kutyát is, macskát is, amely elment, hogy kölyket raboljon magának. Haza is hozta és táplálta. De mit nézel rám állandóan olyan áthatóan és gyanakodva?

— Mert semmit nem hiszek neked.

— Kétségbevonod, amit mondok?

— Azt nem. Csak az őszinteségedet vonom kétségbe. Nem arról van szó, amit elmondasz. Hanem arról, amit nem mondasz el. De ne is mondd el, amit nem akarsz. Semmi jogom sincs a jószágodért úgy fizetni, hogy faggatással vagyok a terhedre. Az bizonyos, hogy kivételes valaki vagy. Hiszen csak rád kell nézni. Rád van írva, hogy igen előkelő a származásod. Még az sem lehetetlen, hogy isteni. Én magam is isten leánya vagyok, az ilyet meg lehet érezni. De hagyjuk ezt. Majd magad beszélsz erről, ha szükségét látod. De az sem lesz baj, ha úgy megyek el, hogy erről nem beszélünk.

— Elmégy és mindjárt elfelejtesz. Mi?

Oinone szokása szerint nevetett.

— Ügylátszik, sajnálod az ételt tőlem, hogy mindig másról beszélsz.

Erre mindaketten nevettek. De kerülték egymás tekintetét. Mindenesetre enni kezdtek. Aztán elhelyezkedtek, kiki a maga fekvőhelyén. Kezdődött a mese.

— Szóval, az argonauták elindultak. Az ötven evezős serényen dolgozott. Iason felváltott szolgálatra osztotta be őket, sőt ha kedvező volt a szél, akkor dagadozva segítettek a vitorlák és a hősök felgyülekezhetek a fedélzetre. Az első állomás Lemnos szigete volt. Itt megálltak pihenni és horgonyt vetettek. Kószáltak a szigeten. Nagy bámulatukra nem találtak egyetlen férfiemberrel sem. Csak asszonnal. Az első férfi, akit a szigeten láttak, Thoas király volt. Tőle tudták meg, miért nincs a szigeten egyetlen férfi sem a királyon kívül. A lemnosi asszonyok sokat szenvedtek férjeik csapodársága miatt. Mikor már végleg meg-

unták a dolgot, összebeszéltek és elhatározták, hogy minden asszony, akit az ura megcsalt, véres bosszút áll és a hűtelent megöli. A rémes határozatot végre is hajtották, és kitünt, hogy a szigeten egyetlen férfi maradt, a király. Az argonautáknak nagyon megörült és szívesen fogadta őket. De megörültek az asszonyok is, mert a bosszúvágy elhamarkodott haragja folytán most már csak magányosan élhettek. Nem is engedték el a hősi hajósokat két álló esztendeig. De akkor Iason már semmi módon nem akart tovább maradni. Indulást parancsolt. Ők elmentek, de bőséges gyermekáldást hagytak Lemnos szigetén, a gyermekek felnövekedtek, összeházasodtak, s a sziget újra benépesedett. A hajó tovább haladt és behatolt Hellespontosba, arra a tengerre, amely felett az aranyszőrű bárány valaha Aia felé repült a gyermekekkel és Hellét leejtette. Itt most tyrrhen kalózkok garázdálkodtak. Megtámadták a kis bárkákat és kifosztották, sőt hirtelen rajtaütöttek a parti falvakon, kiszállottak és rabolva pusztítottak. Iason nem várta meg, míg az Argót is megtámadják. Mivel gyorsabb volt, mint bármelyik kalózhajó, üldözőbe vette őket. Amelyiket utólérte, azt megtámadta, a rablókat lemészárolták. A többi kalózhajó eszeveszeten menekült. A környék nem is akarta elhinni, hogy emberi erő a kalózokkal elbánhatott. Annál nagyobb diadal fogadta őket, mikor kikötöttek Kyzikos szigetén, a dolionok országában. Ezek nagy nyájassággal és vendégszeretettel fogadták őket és nagy lakomát rendeztek tiszteletükre. Innen aztán tovább hajóztak, de nem messze a szigettől, mikor leszállt az éjszaka, rettenetes tengeri vihar támadt rájuk. A szél vadul csattogtatta a vitorlákat, az Argo minden eresztéke recsegett-ropogott. Az orkán ellen az evezősök megfeszített munkája sem tudott küzdeni, az elemek ereje ellenállhatatlanul hajtotta vissza őket Kyzikos felé és odacsapta a parthoz. Örültek, hogy végre talajt értek, és kiszálltak, hogy a nyájas dolionoknál megpihenhessenek és megvárják a jó időt. De a do-

lioniok abban a tudatban, hogy az argonauták már messze járnak s ezek a sötét éjszakai látogatók csak kalózok lehetnek, fegyverrel támadtak a kiszállókra. Ezek kétségbeesetten kiáltoztak, hogy félreismerik őket és fegyverrel védekeztek. Az élen verekedett Iason, aki éppen a királlyal került szembe. Megölte. A dolioniok közül is többen holtan maradtak ott. A szörnyű félreértés csak akkor derült ki, mikor feljött a nap. De ők most már nem mertek tovább menni, mert féltették további útjukat e sziget védőistennőjének bosszújától, az pedig nem volt más, mint Rhea. A hajó jósai megkérdezték az isteneket, és azt a parancsot kapták, hogy Rheát nagy áldozatokkal és harci játékokkal engeszteljék meg. Bőséges áldozatokat mutattak be tehát és a halottak tiszteletére díszes versenyjátékot rendeztek. A dolioniok azóta sem láttak ilyen csodálatos játékokat, hiszen ezekben olyan daliák versenyeztek, mint Herakles, a dioskurok, Iason, Meleagros és a többiek. Rhea istennő megbékélt s az argonauták tovább mehettek. Így érkeztek Mysiába. Ott történt, hogy Herakles elmaradt tőlük a fia, Hylas miatt.

— Hylas a Herakles fia volt?

— Hogyne. Nem tudtad? Menodike nimfa egy darabig Herakles kedvese volt, ez szülte neki a szépségéről híres Hylast. Herakles annyira szerette ezt a fiát, hogy az argonauták útjára is magával vitte. Mikor Mysiánál horgonyt vetettek, Hylas is kiszállt és kedvére sétálgatott a szép tájon. Árnyas erdőben egy forráshoz jutott, amelyben nimfák fürödtek. A nimfák között volt a forrás najádja is. Ez meglátta Hylast, akinek szépsége első látásra megbűvölte. Hívta közéjük fürdeni. Az ifjú, akinek szintén nagyon tetszett a nimfa, szívesen közéjük ment. A nimfa látta, hogy idegen utas, elkezdte kérlelni, hogy ne menjen el és maradjon itt örökre. De Hylas szabódott. A nimfa erre megfogta, erőszakkal lehúzta a víz fenekére és ott tartotta. Hylas nem fuladt meg, mert Zeus halhatatlanságot adott neki.

De feljönni többé nem tudott. Esetét a kiszállott argonauták közül mások is látták, s ezek mindjárt szaladtak a dolgot Heraklesnek elmondani. Az ijedt apa lóhalálában sietett a forráshoz, de ott Hylasnak nem volt többé nyoma. Herakles nem akarta elhinni a fájdalmas valóságot. Le s fel futkosott és fia nevét kiáltozta. Iasonék már izenetet küldtek neki, hogy azonnal jöjjön a hajóra, mert indulnak és nem várhatnak tovább. Ő rájok sem hallgatott, csak kereste a fiát tovább. Azok nem várhattak és felszedték a horgonyt. Az Argos Hylas nélkül ment tovább.

— Kolchisba egyenesen?

— Hohó, ott még nem tartunk. Először is kikötöttek Bithynia partjain. Ott egy harcias törzs lakott, a bebryxek. És különösen harcias volt a királyuk, Amykos. Ahogy hírül vette az argonauták partraszállását, sebtiben sereget gyűjtött és ellenök indult, hogy megtámadja őket. De a két sereg nem ütközött meg. Polydeukes kihívta a királyt ökölharcra, mérközzenek meg ketten a két csapat helyett. Az elbizakodott Amykos elfogadta a kihívást. Az argonauták hátrább vonultak s a másik oldalon a bebryxek is. Köztük a szabad térségen felállottak az ellenfelek és megkezdődött a mérkőzés. De mindjárt be is fejeződött. Polydeukes egyetlen csapást mért a királyra, de olyat, hogy az nyomban meghalt.

— Ez igen. Ez aztán igen. Roppant jó mese. Onnan hova mentek?

— Kikötöttek a thrakiai partokon. Ott Boreas fiai akartak kiszállni, hogy megmentse Phineust, a vak királyt, aki üzenetben kért tőlük segítséget a három harpyia ellen. A boreadok meg is találták a vak királyt, aki egyébként a jövőbe látott. Ott léték palotájában. Feje körül ott röpködött a három harpyia, Okythoe, Aello és Kelaino: borzasztó arcú nők, óriási szárnyok, keselyűkarmaik és undorító testök. Soha egy pillanatig nem tágtottak a vak ember mellől és nem engedték enni. Mihelyt falatot vitt volna a szájához, azonnal lecsaptak és karmaikkal

kikapták a kezéből, vagy bemocskolták. A király emberei kétségbeesve nézték a harpyiákat, de nem tudtak ellenük semmit sem tenni. Zetes és Kalais azonnal lenyilaszták a három borzasztó lényt, mert az ő nyilaik fogták a harpyiákat, más földi nyíl nem. A világtalan király sírva rebegett nekik köszönetet. Kikérdezték, hogy az istenek miért sújtották a harpyiák büntetésével. Phineus elmondta, hogy Aia országában járt, ahol Aietes király megtiltotta az elhalt Phrixos időközben felnövekedett fiainak, hogy elhagyják az országot, mert félt, hogy azok az aranygyapjú helyét elárulják valakinek. De ő, Phineus, segített nekik megszökni. Phrixos fiai már útban is vannak, éppen errefelé jönnek. Kétségtelenül találkozni fognak, tehát Aietes király kapzsisága nem fog célt érni, még Apollon isten pártfogása ellenére sem. Phineusra Aietes kérése folytán Apollon bocsátotta rá a harpyiákat. Mindebből az argonauták megtudták, hogy rövidesen találkozni fognak Phrixos szemközt jövő fiaival. Azonkívül a hálás vak ember aprólékosan elmagyarázta nekik a még hátralévő utat Kolchisba. Ő tanította meg őket arra is, hogyan juthatnak keresztül a Symplegasokon. Mert ott még halandó nem jutott keresztül. A Fekete-tenger bejáratát két szikla zárta el. Mihelyt hajó igyekezett közöttük átjutni, a két szikla rögtön összezsugorodott és a hajót ízzé-porrá zúzta. Ők tehát Phineus tanácsaival neki-vágtak az útnak. Csodálatos módon sikerült is a két gyilkos szikla között átjutniok, mert az evezők is keményen dolgoztak, erős kedvező szél is segítette őket. A Symplegas-sziklák varázsa megtört, örökre megmerevedtek az ámulattól, hogy akadt hajó, amely átjuthatott közöttük. De Kolchistól még mindig messze voltak. Most a nagy tenger déli részein jártak már. Kiszálltak a mariandynosok országának partjain, s ott Lykos király barátságosan fogadta őket. De ezt a földet is veszteséggel hagyták el. Egyik társokat, Idmont, akit jóstehetségénél fogva a kormányánál alkalmaztak, Lykos király vadászatán vad-

kan ölte meg. Ugyanakkor beteg lett Tiphys argonauta és meg is halt messze idegenben. Ez is a kormánynál dolgozott. Iason indulás előtt Ankaioست nevezte ki a halottak helyére. Mentek tovább. Érintették az amazonok földjét. Nagy tanácskozás folyt arról, hogy itt horgonyt vessenek-e, vagy sem. Iason végül úgy döntött, hogy nagyon kifogytak az időből, nem állanak meg hiába. Megálltak azonban Aretias szigeténél. Itt tanyáztak ekkor a stymphalosi madarak. Ezek borzasztó madarak voltak: ércből való volt csőrük és karmuk, tollaikat pedig úgy tudták kilőni magukból, mint a harcosok a nyilat. Herakles valaha elűzte őket a stymphalosi tó nádasaiból, azóta hol itt, hol ott bukkantak fel és gyötörték az emberiséget. Erre a kis szigetre Apollon isten küldte őket, mert Phrixos elmenekült fiai itt állapotok meg. Az argonauták kiszállottak a szigetre, győzelmesen elzavarták innen a stymphalosi madarakat, felvették a hajóra Phrixos fiait és kikérdezték. A két fiú értékes adatokat mondott nekik arra az időre, mikor majd szerencsésen megérkeznek Kolchisba. Most már az utolsó induláshoz feszítették ki a vitorlákat. Rövid utazás után elérték a Phasis folyó torkolatát, befordultak a tengerről a folyó vizére. Itt már kolchisi területen jártak. És egy reggel megérkeztek Aia csúcsa elé. Ott állottak meg az Aietes palotája előtt.

— Miért mondd ezt, ilyen befejező hangon?

— Mert mára elég volt. Holnapra is marad bőven.

— Ó, be örülök. Még sok van belőle?

— Van elég. Még csak most jön a Medea egész története. Most fordulj a fal felé. Jó éjtszakát.

— Jó éjtszakát, Oinone.

Pár pillanat múlva azonban Paris megszólalt.

— Oinone, alszol már?

— Alszom. Mit akarsz?

— Azon tűnődöm, hogy kik voltak a harpyiák szülei.

— Apjok Thaumas. Anyjuk Elektra.

— Akkor jól emlékeztem. Philokynos is így

mondta. Reméltem, hogy tévedett. De látom, nem tévedett, sajnos.

— Miért sajnos? Mi bajod van neked Elektrával?

— Elektra fényes és ragyogó istennő. Hogyan szülhetett ilyen ronda dögöket?

— Talán összetéveszted őket. Mert két Elektra van. Az egyik az ősi istennő, Okeanos és Tethys leánya. Az ő leányai voltak Iris és a három harpyia. A másik Elektra Atlas és Plione leánya. Ennek a fia Dardanos volt. Miért izgat ez téged?

— Mert ha te már eleget meséltél nekem, majd én következem. Én is mondok mesét neked. Megmondom, ki vagyok. Most ne kérdezz tovább.

— Én ne kérdezzek? Hallatlan ember vagy. Hát nem te költöttél fel az imént, mikor már aludtam?

És elkezdett nevetni.

— Mit nevetsz?

— Azt nevetem, hogy, úgy látszik, kezdünk összebarátkozni, mert már veszekszünk. De most már igazán aludni akarok.

Paris másnap nagy meglepetéssel érkezett: talicskát tolt maga előtt. Annak keservesen nyikorgott a kezeke, a súlyos megterhelés miatt. A talicskán nagy rakás téglá piroslott. Azon még nagy rakás egyéb holmi. Mindezt nem volt egyszerű beszállítani a kőotthonba. A talicskával nem lehetett odafordulni a szűk bejárathoz. A téglákat elég távol kellett leszedni és halomba rakni. Aztán a halomból új halmot rakni a bejáratnál. Aztán Paris benn állott a szobában és nyújtotta a keskeny alagutba a kezét, Oinone pedig egyenként adogatta a halomból a téglákat. Munka közben Paris elmondta, hogy Agathos közbenjárására megerősítették őt számadói tisztjében, tetemes szegődményes juh-osztalék illeti, ebből pár darabot eladott téglákért és más háztartási tárgyakért. Holnap pedig egész nap itthon marad, mert megépítik a tűzhelyet. Jó késő lett, mire elkészült a kirakodással. De akkor végre leültek enni.

— Holnap már meleg ételt eszünk, Oinone. Magad fogsz főzni.

— Ne mondd ezt, mert reszket a kezem az izgalomtól. Borzasztóan félek, hogy elrontom az ételt.

— Az pedig nagy baj lesz, mert akkor büntetésül az egészséget megeszed magad.

— És te?

— Én büntetésül megeszlek téged. Hanem most megtárgyaljuk a tűzhelyet.

Elmondta tervét. Élénken magyarázta az egészséget. Mialatt evett, járkált a szobában és félkezében kenyeret, másokban sajtot tartva, saruja sarkával rajzolta a talajra a leendő tűzhely vonalait. Oinone belebeszél, megjegyzéseket tett, izgatottan tanácskozott. Mindez elég soká tartott. Megint későn tértek nyugovóra.

— Most még hamar a meséből valamit, — mondta Paris, — mert holnap nagy lesz a munka.

— Szívesen, — felelt rögtön Oinone, — már kezdem is. Az argonauták tehát megérkeztek Aietes királyhoz. Számuk most már leolvadt vagy negyvenhatra. De még mindig félelmes csapatot mutattak. Iason odaállt a király elé és felszólította: ajándékozza neki az aranygyapjút. Aietes a marcona hősök láttára nem mert egyenesen nemet mondani. Azt felelte, hogy kiadja ugyan a gyapjút, de egy-két szívességet kér Iasontól, néhány olyan feladat elvégzését, amelyeket a maga embereivel nem tud elvégeztetni. Csak aféle csekélységeket. Ares istennek a ligetben van egy szent mezeje, abba el kell vetni a gyapjú-őrző sárkány tejfogait. Iason azonnal vállalta a feladatot. Lassanként aztán beszélgetés közben kiderült, hogy előbb az Ares mezejét fel kell szántani, hogy vetni lehessen beléje. Ezt a mezőt pedig nem fogja más, csak egy olyan eke, amelyet a beléje való jószággal együtt Hephaistos isten ajándékozott Aietesnek. Ebbe az ekébe pedig Iasonnak kellett befognia ezt a két állatot. Két érclábú bikát, amelyek orrlyukaikon eleven tüzet fújtak. Erre már megszeppent Iason. De azt gondolta, hogy ha az eddigi nehézségekkel megbirkózott, majd csak sikerül ez az utolsó feladat is. Mindenesetre pihenőt kért másnapig. Aztán társaival együtt lakomához ült a ki-

rály vendégeként. A lakomán résztvett a király családja is, többek között fia, Apsyrtos, és leánya Medea is, aki varázsló tehetségű nő hírében állott. Vad, féktelen és szertelen természetű nő volt Medea, viszont igaz, hogy nagyon szép. Nem fért meg senkivel, a férfiakat lenézte és nem állhatta. De Iasonba az első pillanatra szerelmes lett. Odasúgta neki, hogy négyszemközt akar vele beszélni. És meg is határozták aznap éjjelre a légyottot. Mikor ketten titokban találkoztak, Medea elmagyarázta a királyfinak, hogy olyan feladatokat vállalt, amelyekbe okvetlen bele kell pusztulnia. Csak Medea tanácsai menthetik meg. De ő a tanácsokért visszonszerelmet követel cserébe.

— Ejha. Ez veszedelmes leányzó volt, ez a Medea.

— Bizony veszedelmes. Mert Iason eddig az igazság és az erény útját járta. Most Medea rábeszélésére az alattomos erkölcstelenség útjára siklott. Az még nem volt súlyos hiba, hogy varázsszert fogadott el Medeatól, hiszen Aietes az ő romlására tört, tehát varázslattal is jogosan védekezhetett ellene. A bikákat ő maga vezette elő az istállóból és szörnyű erejével megfékezte őket. Azok érclábaikkal rugdosták, de hiába, mert ő már tetőtől-talpig bekente magát Medea varázsszerével s ez sérthetlenné tette. Az eke elé fogta a bikákat és az Ares mezejét fel is szántotta velük. A rettenetes bikák meghunyászkodva tértek vissza jászlaik elé, tűzük még csak meg sem perzselhette Iasont. A királyfi most elvetette a sárkányfogakat. De a sárkányfogakból rögtön óriások keltek ki, még pedig olyan természetű óriások, akik mindenáron ölni és rabolni akartak. Iason már elveszett volna, de Medea tanácsára felkapott egy rögöt és bedobta közéjük. „Itt egy nagy drágakő“, — kiáltotta. Azok dúló kapzsisággal estek neki a kőnek. Mindenik magának akarta. Összeverekedtek. Általános öldöklés tört ki közöttük. Egyik a másik után hullott el holtan. Végre csak két óriás maradt, azok megölték egymást. Iason karbatett kézzel nézte végig a véres csatát. Aztán ment jelenteni Aietesnek, hogy a kitűzött feladatot végrehajtotta. Aietes

nagy haragra gyulladt, hogy gonosz terve így megbukott. Egyszerűen azt felelte Iasonnak, hogy jól van, megkeresheti az aranygyapjút, ha akarja, de az életével játszik. Ez azt jelentette, hogy nyíltan az életére tör Iasonnak. Medea most azzal az ajánlattal állott elő vak és vad szerelmében, hogy most már csak akkor segít a királyfinak, ha az megszökteti és feleségül veszi. Iason ekkor tért le az erény útjáról. Nem volt szerelmes Medeába, az ígéretet mégis megtette. Erre Medea elvezette ahhoz a rejtett tölgyhöz, amelyre Phrixos az aranygyapjút akasztotta. Ott örködött a tölgnél a borzasztó sárkány. Iasonnak meg kellett volna küzdenie a fenevaddal, mint Herakles vagy Perseus tették. De ő elfogadta Medea segítségét és altatószert dobott a sárkány kitért szájába, aztán kezdett mérközni vele. A sárkány elkábult. Így már persze nem volt nehéz megölni. Iason elvette az aranygyapjút és készen várakozó társaival együtt az Argóhoz rohant. Magával szöktette Medeát, aki viszont felnyalábolta kis öccsét, a rugkapálva tiltakozó Apsyrtost és vitte azt is. Az Argo nyomban elindult. De Aietes megneszelte a szökést. Sem a kincset nem akarta odaadni, sem gyermekeit. A maga hajójával üldözőbe vette a szökevényeket. Hajója kitűnőnek bizonyult, még az Argónál is jobbnak. Ekkor Medea, látván, hogy apja már-már utoléri, iszonyú tette szánta el magát, hogy az üldözőt késleltesse. Irgalom nélkül megölte öccsét, Apsyrtost. A kisfiú testét rettenetes kegyetlenséggel feldarabolta s mindannyiszor mikor apja már kezdte utolérni, öccse holttestének egy-egy darabját vetette a tengerbe. Aietes mindannyiszor elmaradt, hogy fia részeit felszedhesse a tengerből. A menekülők egyre nagyobb előnyt nyertek. S az üldöző király egyszer végleg elmaradt. Többé már nem érhetette utól őket.

— És így van vége a mesének.

— Dehogy van. Hiszen az aranygyapjút még haza kellett vinni. Hallgasd csak tovább. Az Argo most már haza akart jutni. De most soha nem látott erejű vihar csapott rá. A nagy hajó úgy hánykolódott a hegyma-

gasságú hullámokon, mint valami kis lélekvesztő. Árbocait szilánkká törte az égiháború, a víz minduntalan átcsapott az egész fedélzeten, üvöltve, harsogva és tajtékozva. Iason úgy látta, hogy érkezett az Argo utolsó órája. Megparancsolta tehát a jósoknak, hogy köztessék magukat a kormányhoz, vagy más szilárd támasztékhoz, hogy a vihar a tengerbe ne seperje őket és így próbálják megkérdezni a hajó orrába illesztett dodonai tölgyfadarabot, hogy hogyan menekülhetnek. A jósok rettentő fáradságos munkával, folytonos életveszedelemben, félig fuldokolva, csúszva és kínlódva feltették a tölgynek a kérdést. Az pedig a vihar tombolásában is tudott válaszolni. Azt felelte, hogy az istenek haragja azért sújtja az argonautákat, mert az ártatlan Apsyrtos kegyetlen leölését nem akadályozták meg. Csak egyet tehetnek most már: ha megpróbálják elérni Aiaie szigetét. Ott lakik Kirke, Aietes király bűbajos hatalmú nővére. Ha az felmenti őket súlyos bűnük felelőssége alól, akkor békével hazamehetnek. Iason fogadalmat tett szorultságában, hogy az isteni parancsot teljesíteni fogja. Erre a vihar azonnal elállott. Ők óriási kerülővel, hónapok hosszú hajójásával csakugyan megkeresték Aiaiét, Kirke szigetét. Iason mindent töredelmesen megakart vallani, de Medea rábeszélésének megint engedett: belement abba, hogy csak szegény hajósoknak mondják magokat. Nem is szállottak ki mind a szigetre, már csak azért sem, mert tudták, hogy Kirke, aki nagyon érzéki természetű, a hatalmába kerülő férfiakat disznókká szokta változtatni. Iason maga kereste fel Kirkét Medea társaságában. Kirke nem ismerte meg unokahúgát. Az pedig csak annyit mondott, hogy Kirke felmentését kéri, mert szerelemből embert ölt. Kirke nem sokat kérdezett, feloldotta unokaöccse gyilkosát. Most már a bösz vihar nem fenyegette őket. Mehettek tovább. Nem vagy álmos?

— Álmos vagyok, de nem tudnék elaludni. Mesélj tovább, Oinone.

— Legközelebbi kalandjuk úgy érte őket, hogy a

nyilt tengeren egyszer csak elbűvölően szép énekhangokat hallottak. Ezek a csodálatos hangok egyre erősödtek. Az argonautákat valósággal megszállotta a ki-mondhatatlanul szép énekszó. De Iason tudta mi ez: a seirenek szigetéhez közeledtek, mert ez körülbelül fele úton van Kirke szigete és Skylla között. A seirenek fiatal tündérlányok, akik olyan szépen énekelnek, hogy daluk hatalmának halandó ember nem tud ellentállni. A hajósok mohón mennek a hangok után, a tenger pedig az egész világon itt a legveszedelmesebb, mert síma tükörfelülete alatt tele van zátonyokkal, korallsziklákkal és homokpadokkal. Ott minden hajósnak el kell pusztulnia. A seirenek nem csinálnak semmi rosszat, ők csak ülnek a virágos, dús sziget közepén és énekelnek. De köröskörül minden tele van a hajótörtek rothadó hulláival. Iason rögtön intézkedett. Felszólította Orpheust, hogy álljon ki lantjával az árboc alá s ha valaha életében szépen énekelt, most mutassa meg, mit tud. Ez fényes sikerrel járt. Mialatt a sziget közelében elhúzott a hajó, valamennyien Orpheusra figyeltek, a daloló tündérlányokra nem hallgatott senki. Ne ásítózz, mert most már végigmondom.

— Nem ásítottam. A furulyám jutott eszembe.

— Jó. Ők tehát mentek tovább. És nemsokára a két rémhez közeledtek. Az egyik Skylla. Ez egy női szörnyeteg, amely a tengerben lakik. Tizenkét lába van, amelyekkel szaladni tud a vizen, hat hihetetlen hosszú nyaka van, minden nyakán rémitő fej, minden fejében három sor agyar. Vele szemközt lakik a másik szörny, a Charybdis. Ennek állandó alakja nincs is, folyton változó. Irtózatossá ul egy alaktalan hason, amely háromszor naponta magába szívja az egész ottani tenger vizét és ismét kiadja magából. Ettől szörnyű örvények és háborgások keletkeznek, amelyek minden arra járó hajót magukba nyelnek és a víz fenekéig sodorva megforgatnak. Nincs nehezebb feladat, mint e két szörnyeteg között áthajózni, mert szinte hüvelyknyi pontossággal meg kell tartani közöttük azt a távolságot, hogy egyrészt a Skylla, bámulatos hosszú nyakakon ülő fe-

jével, le ne marjon valakit a fedélzetről, viszont a másik oldalon a hajó a Charybdis végzetes sodrába ne kerüljön. Iason a hősök egyrészét fegyveresen a hajó egyik oldalán helyezte el, hogy kivont karddal, nyilakkal, dárdával fékentartsák Skylla fejeit, a másik oldalon ülök pedig megfeszített figyelemmel ellenőrizték, nem érint-e örvényt a hajó. Az izgalmas átkelés sikerült. Skylla még sokáig fertelmesen ugatott utánok és Charybdis tombolva okádta a tengert. De ők akkor már túl voltak a bajon...

— Ne hallgass el. Mondd, mondd.

— Mindeddig Medea hiába sürgette Iasont, hogy teljesítse ígérését és vegye őt feleségül. Most már tomboló haraggal lépett fel és követelte az esküvőt. Megálltak tehát egy szigeten, ahol a phaiakok laktak, az örökké boldog, gondtalan, vigadozó emberek, akiknek egész élete dinom-dánom. Itt, Scheria szigetén Iason végre feleségül vette Medeát. Itt ülték meg a lakodalmat az argonauták részvételével és itt töltötték nászuk első napjait is. Aztán megint felszedték a horgonyt. Már közel voltak Iason hazájához, de most ismét vihar szakadt rájuk és olyan messzire vitte őket, hogy csak újabb óriás kerülővel tudtak volna hazatérni. Azonfelül a hajót az orkán ki is vetette a partra. Iason tehát úgy döntött, hogy innen, Libya földjéről, vállon viszik a hajót a Triton taváig, ott ismét vízre eresztik és nagy kerülő nélkül mennek haza. Így is történt. Libyában óriási szálfákat vágtak az erdőn és a hajót vállokra vetették. Hosszú heteken át cipelték így a hatalmas terhet, amely Atlasnak is becsületére vált volna, amíg ismét vízre ereszthették. És végre, végre egy szép napon kikötöttek az iolkosi tengerparton, ahonnan évekkal azelőtt elindultak. És Iason hozta gonosz nagybátyjának, Peliasnak, az aranygyapjút. Akastos pedig, a királyfi, boldogan ugrott atyja nyakába. Most azonban Peliasról megint súlyos bűnök derültek ki. Először is az, hogy bátyját, Iason apját, megmérgezte, míg ők odavoltak. Továbbá az, hogy Iason öccsét, Promachost

saját kezével megfojtotta. Erre Iason anyja megölte magát. Iason lelke mélyéig felháborodott. Valami borzasztó, eddig nem hallott bosszút akart kieszelni. De ehhez nem nagyon értett. Medeához fordult, aki még a kegyetlenségben is leleményességet tudott tanusítani. Medea ki is találta a méltó bosszút. Kihirdette a királyi palotában, hogy bámulatós varázslatot fog bemutatni, nem kell neki hozzá más, mint egy vén kecske. Pelias leányai magok húzták oda a kecskét. Erre Medea a kecskét megölte, kifőzte, aztán rátette a fejére a kezét, varázsigéket mormogott, s mikor kezét elvette, íme, ott állt előttük a kecske virgoncan és gidává fiatalodva. A királylányok erre kérlelni kezdték Medeát, hogy apjokat is fiatalítsa meg. Medea azt mondta nekik, hogy a varázslatot hajtsák végre ők magok. Át is adott nekik mindenféle bűbajos holmit, varázsszer gyanánt. A lányok meglesték vén apjokat, ráugrottak, elvágták a nyakát és elvitték a vérző holttestet a konyhába, hogy megfőzzék. Aztán a varázsigét kellett volna mormolniok, de azt Medea nem mondta nekik. Hiába kezegették, élesztgették a varázsszerekkel, Pelias nem éledt fel többé. Erre Akastos, Pelias visszatért fia, elűzte őket az országból, átvette az uralmat és az aranygyapjút is. Eddig szól az argonauták története. Alszol?

— Még nem. De egy perc múlva aludni fogok.

— Engem is költs fel, mikor felébredsz.

— Minek az? Te csak aludjál nyugodtan.

— Ugyan már, hogyan mondhatasz ilyet? Aludjam, mikor készül a tűzhely?

— Örülsz neki?

— Roppant örülök.

— Miattam, vagy miattad?

— Senki miatt. Ahol valaki lakik, ott legyen tűzhely. Jó éjtszakát.

Másnap hajnalban talpon voltak. Paris elkezdte a tűzhelyet építeni. Először is négyszögletű ábrát rajzolt a földre, szabályos négyzetet. Azt kezdte kiásni. Nem mélyre, csak néhány hüvelyknyire. Addig Oiononének az volt a dolga, hogy arról a helyről, amelyet Paris jól

megmagyarázott neki, agyagot hozzon. Mikor a négyzetet kiásta Paris, elkezdett falat építeni. A téglákat agyaggal ragasztotta egymáshoz.

— Most még nem lesz jó, — mondotta, — de ha majd kiég, nagyszerű tűzhely lesz.

Csak térdmagasságig rakta. Akkor a téглаépítmény mellett jobbról is, balról is levert egy-egy vasrudat. Ezen nyársat is lehetett keresztülfektetni, de haránt vasrudat is. Erről a vasrudról aztán le lehetett lógatni a bográcsot. Ez sem volt kis feladat: a bográcsot egyáltalában beljebb segíteni otthonukba. Arról szó sem lehetett, hogy a testes bogrács a szűk bejáraton beférjen. Másként ez nem juthatott be, csak a tetőnyíláson keresztül. De ehhez előbb fel kellett jutnia a szakadék tetejére. Paris megkötötte a kötél egyik végét a bogrács füléhez. A kötél másig végét a szájába vette, aztán kézzel-lábbal kapaszkodván, felmászott a kőszikla tetejére. Mikor feljutott, maga után húzta a bográcsot. Közben Oinone már bement a szobába és várta a felülről érkező áldást. Paris leeresztette. Végre a bogrács bent volt a szobában. A leány röglőn a tűzhely fölé akasztotta. Mire Paris odakint lemászott a szikláról és bejött, ő már ott ült a szénán és könnybelábadt szemmel nézte a bográcsot.

— Mi az, Oinone, miért sírsz?

— Nem tudok betelni ezzel a látvánnyal, — mondta Oinone könnyei közt nevetve, — nem tehetek róla, ha ilyen bolond vagyok. De talán nem is lehet szebbet elképzelni, mint egy tűzhely fölé akasztott bográcsot. Nézd meg, az egész szoba megváltozott. Illetve, csak most lett szoba. Mintha elvarázsolták volna: eddig ügyesen kicsinosított szakadék volt, most egyszerre otthon lett belőle.

Paris odaült melléje. Ő is megnézte a bográcsot. Még fejét is félrehajtotta, hogy úgy talán még pontosabb képet kap róla.

— Igen, kitünően fest, ezt nem lehet tagadni. Nagy gondolat, hogy házam van. Mert hiába csak ilyen kis szakadék, másképpen nem tudom nevezni. Házam van.

És ahogy mellette ült, félkarral átfogta az Oinone vállát. Mint a kisfiú fogja a játszópajtásáét. De ez a mozdulat mindkettőjüket megriasztotta. A leány megrezzent, mint a nemes ló bőre, ha légy érintése tapintja. Válla öntudatlanul megrázkódott. Ugyanekkor Paris megrezzent a saját tenyere melegétől. Amire ő nem gondolt, arra rögtön gondolt a tenyér: nemcsak pajtás ez a valaki, nemcsak esetlegesen itragadt kedves vándor, hanem nő is, még pedig fiatal és kívánatos. Hogy vágyik reá, azt az első pillanatban tudta, de vágyát a vendégjog vallásos tisztelete, amelyet Philokynos cse-csemőkora óta belénevelt, valahová gondolatai mögé gyömöszölte. S ha most hamar elkapta tenyerét, mint a kígyócsípte ember, ebben a mozdulatában is a vendéglátó ember lelkiismerete hőkölt meg. Zavartan állott fel és ezt mindjárt indokolni igyekezett.

— Megnézem amonnan is.

És megnézte a tűzhelyet a szoba másik sarkából.

— Szép ez, akárhonnán nézem is. Sohasem gondoltam rá, hogy az embernek ennyire tetszhetik egy tűzhely. Hanem lássunk csak munkához, még sok van hátra

A leány is felpattant. Serényen folytatták a rendezkedést. Rengeteg holminak kellett helyet keresni, olyan helyet, amely aztán állandó maradjon. Kalapács, csupor, fűrész, nyílvevők kötege, reszelő, szárított füvet tartalmazó fadoboz, olajmécses, mindenféle kacat összevisszaságban halmozódva a földön mutatta, hogy Paris egészen ideköltözött.

— Rengeteg holmid van, Paris.

— Ó, még sok van, amit rendre mind ide kell hoznom. Mindig abban a tudatban éltem, hogy semmim nincs. Most tünt ki, hogy mennyi mindenem van. Csak halottam nincs.

— Mid nincsen?

— Halottam. A tűzhely, amelybe az elődök hamvait nem építették bele, nem igazi tűzhely. Az ősök hamva a tűzhely alapgondolata. Philokynos sírja jó lett volna nekem tulajdonképpen tűzhelynek. De ő ter-

mészetiesen a saját otthonába akart kerülni, boldogult elődeihez.

— Ugyan ne kicsinyítsd a tűzhelyedet. Nem lehetnek minden tűzhely körül hamvak. Mit csinálnak az árvák, ha idegenben összeházasodnak? Azoknak nincsenek kéznél halottaik. Jó tűzhely ez így is, ne bánts. Csak valami eszembe jutott, azt még pótolni lehetne.

— Ezen pótolni? Ez kitünő. Mit kell még ezen pótolni?

— Látod, mégis csak meg vagy vele elégedve, — nevetett Oinone hangosan, — de valamit pótolni mégis lehet. Gondold meg, hogy a nyársat csak ugyanolyan magasra teheted, mint a kereszttrudat. Már pedig a húst sokkal alacsonyabban kell forgatni felette. Rá lehet elvégre támasztani magára a téglára. De ha a téglaközé vernél valami villaszerű tartót mindkét oldalon, jobban lehetne forgatni. A bográcsot pedig nem lehet ugyanilyen mélyre akasztani, mert akkor teljesen belefekszik a tűzbe és éppen a feke nem kap lángot.

— Ez igaz, — mondta Paris, mialatt a tűzhelyet elgondolkodva nézegette, — de honnan veszek két ilyen villát? Majd még tünődöm rajta és kigondolok valamit. Dolgozzunk tovább.

Dolgoztak tovább. És jó későn, már csillagkelte is jóval elmúlt, Oinone nekifogott a főzésnek. A bográcsban ott volt a ligetből hozott víz, báránnyús, só, bors, egyéb fűszer, minden ott állott rendesen előkészítve. Paris nekiült e látványnak. Az első főzést ünnepelességgel nézni akarta. Ekkor Oinone odavetette magát a szénaágyra és torkaszakadtából kacagni kezdett. Még a lába is kalimpált belé. Ha rohama szünni látszott, kitörő sikoltással a kacagást újra kezdte.

— Mi lelt, az egek szerelmére?

Oinone a levegőbe legyintett kacagtában és fejét rázta.

— Végy erőt magadon és beszélj már. Mit kacagsz?

— Mink aztán remekül csináljuk a háztartást, — nyögte ki végre Oinone, — estebédet akarunk főzni,

és tűzhely, bogrács, étel, minden van. Csak éppen tűz nincs.

Paris meghökkent és ő is elkezdett kacagni. Valóban, ezt elfelejtette. A tűzifát is elfelejtette, de még a tűzszerszámot is. Most megehetik a húst nyersen. Hahótá-zott ő is. Oinone újra kezdte. Úgy vihogtak ott ketten, hajladozva, mindig újra kezdve, hogy a szemük is könnyes lett bele! De a leány hirtelen elkomolyodott.

— Hopp, én láttam itt egy kovakövet.

— Kovát? Lehetetlen. Hisz magam raktam fel a holmit. Kova nem volt közte. Hacsak Peuthoios oda nem tette tudtom nélkül, mert ő segített. Hol láttad azt a kovakövet?

— Nem tudom. Délután járt a kezemben. Ugyan hová tettem? Egész biztosan nem ettem meg. Tudod mit: menj és szerezz valahol fát, én addig a kovát megkeresem.

Mire Paris visszatért jó rakomány tördelt ággal, korhadó gyökérrel, rőzsével, már megvolt a kova. Mohón kapott utána. Nekiállt csiholni. Nem volt könnyű dolga, mert odakint kissé nyirkos volt a világ. De végre boldogult. A rözse lángralobbant. Égett a tűz. Oinone szorgalmasan aprította a vízbe a darabolt húst, hagymaszeletet, száraz paszulyt, mindent, amit kellett. Nemsokára már tűz pattogott a bogrács alatt, tartalma pedig zubogni kezdett.

— Füst! — kiáltotta Paris boldogan.

Csakugyan a bogrács mellett nyaldosó füstfoszlányok szálldogáltak felfelé. Pernye röpködött a levegőben. Szikrák pattogtak, sercegték a nyirkos gallyak. Hamarosan enyhén fojtó füstszag keveredett a fortyogó étel fűszeres illatával. Paris hangosan ujjongani szeretett volna széles örömében. Oinone feszült figyelemmel állt a bogrács mellett. Fakanállal kavargatta, olykor merített belőle, sokáig fújta, aggódó bírálattal kóstolta, égnék szegzett tekintettel komoran kísérelgette nyelvvel, aztán dobott valamit a bográcsba. Paris mély odaadással figyelte.

— Készen van, — mondta végre Oinone, — eh-tünk.

Letette a fakanalat, hogy keze az áldozathoz szabad legyen. Megálltak a tűzhely mellett két oldalt. Letérdeltek és két karjokat némán az ég felé emelték. Aztán felálltak. Kiki fakanalat vett kezébe. Paris kenyeret szelt. Az egyik hatalmas karéjt átnyújtotta Oinonénak. Letelepedtek egymás mellé. Paris a kanállal kotorászott a bográcsban és kikeresett egy jókorára vágott húsdarabot.

— Zeus atyám, — morogta, — vedd el gyermekeid-től a tűzhely első falatját, tekintsd kedvesen és adj áldást ennek a háznak.

A kanál tartalmát a tűzbe dobta. A húsdarab sisetgő gőzt eresztett magából és égni kezdett. Most már enni kezdtek. A kanalat a kenyér fölé tartva vitték a bogrács-tól szájukhoz, hogy szorgalmasan fúvogassák.

— Te, Oinone, ez kitünő, — kiáltott Paris. — Herakles-re mondom, ilyen jót rég nem ettem.

— Izlik?

— Azt elhiszem, hogy izlik. Aranyból van a kezed. Igyekezzél, mert felfalom előled az egészet.

— Azt ne tedd, Paris. Annyit aprítottam, hogy ennek három napra elégnék kell lennie. A paszuly nagyon jó. Dícsérlek érte, hogy erre gondoltál.

— Gondoltam hát, mert szeretem. Ez a kedvenc ételem. Habár téged is megkérdezhettek volna. Hátha más ételt jobban szeretsz.

— Juhhúsos bableves? Lehet ennél jobban szeretni valamit?

Falatoztak tovább boldogan. Mígnem aztán megelégték. Paris kéjesen hanyatdőlt a szénán.

— Úgy jóllaktam, mint a duda. Én azt hiszem, ilyen jól senki sem evett ma este a világon. Tréfán kívül mondom, Oinone, nem udvariasságból: te kitünően főzöl. Mintha boszorkányságot tanultál volna. Mit keresel?

— Valami deszkát, ha van. Szeretném betakarni

az ételt, mert különben holnap estére tele lesz bogarakkal, amik belehullnak.

— Minek deszka? Elhoztam a bográcsfedőt. Azt elfelejtetted?

— Az igaz. Annyi itt a kincs, hogy már számon sem tudom tartani.

— Ha betakartad, akkor gyere mesélni.

— Hogyne. Van eszemben. Hát az edényt ki mosogatja el?

— Ó, de nagyra vagy azzal a két kanállal, meg a húsaprító késsel. Hát csak dolgozzál és siess.

Oinone még jó darabig tett-vett. Folyton talált még valamit, amit innen oda kellett raknia. Végre aztán nagyot sóhajtott. Elkészült. Ő is odament a maga helyéhez.

— Hát ez megvan. Most már holnap tulajdonképpen indulhatok is tovább.

— Hová?

— Azt nem tudom, — nevetett a leány, — az orrom után.

— Jól van, majd holnap még beszélünk erről a butaságról. Most mesélj.

— Mit meséljek? Hiszen tegnap befejeztem.

— Dehogyan fejezted. Azt mondtad, hogy Akastos világgá kergette Iasont és Medeát. Hová mentek, mi lett belőlük. Még ez is a meséhez tartozik, ne légy olyan fukar.

— Jól van. Hát akkor kezdem. Iason és Medea Korinthosba vándoroltak. Akkoriban ott Kreon volt a király, jóindulatú, derék ember, aki szívesen fogadta a menekülőket és vendégül látta őket udvarában. Iason nem volt boldog. Lelke mélyén haragudott Medeára, mert úgy érezte, hogy Medea miatt az aranygyapjúért túlsokat adott oda lelkiismeretéből és Medea szertelen konoksága, emésztő vadsága és kegyetlensége félelemmel töltötte el. Nem csoda, hogy szíve elfordult tőle. Volt Kreon királynak egy leánya, szelid és csendes teremtés, Glauke nevű. Iason beleszeretett. Elhatározta, hogy elvállik Medeától és Glaukét veszi feleségül. Amíg

lehetett, húzta-halasztotta a dolgot, de mikor elszánta magát, szint kellett vallania. Odaállt Medea elé és mindent elmondott neki. Medea valósággal örjögött. Szörnyű jeleneteket csinált, de Iason nem akart eltérni szándékától. A tomboló asszony megfenyegette, hogy ha elhagyja, ő megöli a gyermekeket. Mert addigra már két fiok született: Mermeros és Pheres. Iason szilárdan megmaradt szándéka mellett. Erre Medea más módszerhez folyamodott. Úgy tett, mintha belenyugodott volna a változhatatlanba. Hízeltkedett Glaukénak, minden módon a kedvében járt és gyönyörű menyasszonyi ruhát varrt neki nászajándékkul. Glauke boldogan készült az esküvőre. A kitűzött órában magára öltötte a ruhát. Ezt Medea teleitatta valami méreggel, amely Glauke testét meggyújtotta. A fiatal asszony tetőtől-talpig lánggra lobbant, tűzét semmivel sem lehetett eloltani. Iszonyú fájdalmak között halt meg Iason szemeláttára. Ugyanekkor jajveszékelve rohantak be hírhözök, hogy Medea mindakét fiát megölte aztán örökre eltűnt: Helios isten, Aietes apja, tehát neki nagyapja, olyan tüzes kocsit küldött érte, amelyet szárnyas sárkányok ragadtak az égbe. Iason megint világgá ment. Megkereste az Argo hajót, amelyet visszaérkezésekor áldozatul Poseidonnak ajánlott fel. Úgy gondolta, hogy odaköltözik az elhagyott hajóra és meghasonlott lélekkel mindenkitől távol ott fog éledgélalni a fedélzeten. Mindjárt le is feküdt rajta aludni. A hajó korhadt gerendái éppen akkor omlottak össze és Iasont agyonütötték.

— És Medea ott maradt az égben?

— Dehogyan maradt. Oda sem ment. A sárkányok a levegőn keresztül elragadták Athenai városába, ahol akkor Aigeus volt a király. Medea elhatározta, hogy megnyeri az öregedő Aigeus szerelmét. Mindenféle varázsló-szerekkel magába is bolondította. Ekkor az udvarnál felbukkant egy fiatal hős. Ez nem volt más, mint Theseus, a király fia, akit Aigeus még csecsemő korában eltaszított magától. Aigeus nem ismert rá fiára az ifjú, erős és gyönyörű hősben, de Medea

megismerte. És mivel tartott attól, hogy a fiatal hős megnyeri a nép szeretetét és veszedelmessé válhatik apja trónjára, rávette Aigeust, hogy mérgezze meg az idegen fiatalembert. Medeának ugyanis már fia született a királytól, és szerette volna Athenai trónját annak biztosítani. Aigeus hallgatott Medea bujtogatására és lakoma közben odatolta Theseus elé a méreggel telt serleget. Medea izgatottan leste, mikor nyul már a hős a méreg után. De ekkor Aigeus ráismert egy jelről fiára és a serleget lesodorta az asztalról. Medea gonosz-sága kiderült, menekülnie kellett. Még idejekorán el tudott szökni. Kisfiát is magával vitte. Hazament Kolchisba. Ott felfordulva találta otthonát. Apja, Aietes ellen fellázadt a nép és letaszította a trónról. Medea kezébevette az ügyeket és mindenkit elvarázsolva apját megint uralomra segítette. Ő maga is ottmaradt Kolchisban. Most már azután igazán vége az argonau-ták és az aranygyapjú történetének. Napok óta mesé-lem már, nem panaszkodhatol. Medea ma is él, ha meg nem halt.

— Hohó. Dehogy vége. Az egészet azzal kezdted, hogy Nephele felleg alakjában elragadta a templomból gyerekeit, Phrixost és Hellét, mert nem nézhette, hogy Athamas király második felesége, Ino, mint gonosz mostoha, a gyermekeket el akarja emészteni. Aztán Athamasról és Inóról nem mondtál többet. De én szeretném tudni, hogy mi történt velök azután is.

— Azután az történt, hogy Athamas országában még mindig nem adtak esőt a fellegek. A nép fellázadt. Magát Athamast akarták megölni ugyanazon az oltáron, ahol ő Phrixost szánta halálra. Csak az mentette meg, hogy megérkezett Phrixos megmenekülésének híre. A szárazság is megszűnt. Most már nyugodtan élhetett volna Athamas, de Ino ismét a házra vonta az istenek haragját. Az ő nővére volt ugyanis Semele, aki Dionysos istent szülte Zeusnak. Semele Zeus lángjától elégett és Dionysos idétlenül született, Zeus a saját húsába varrta, hogy megmaradjon. De aztán mégis csak fel kellett nevelni. Ezt Ino vállalta magára. Ezzel

hívta ki Hera istennő féltékeny haragját. Hera fellázította az isteneket. Ezek örültséget bocsátottak Athamasra. A király elmebajában vadállatoknak nézte feleségét és fiait. Fegyverrel üldözte őket, hogy mindet kiirtsa. Egyik fiát, Learchost, meg is ölte. Ino a másik fiúval, Melikertessel, a tengerbe ugrott. Athamas aztán visszanyerte józan esztét és borzadva látta, hogy mit követelt el örülete alatt. Jósokat kérdezett meg, hogy rettenetes lelkiállapotában mit csináljon. Az istenek azt üzenték neki, hogy bűneinek tudatát csak ott viselheti el, ahol a vadállatok megbocsátanak neki és nem bántják. Athamas lemondott a trónról és elment vándorolni, hogy a megjósolt helyet megkeresse. Egy síkságon aztán azt látta, hogy a farkasok megtámadnak egy juhnyáját, de mikor ő közeledik, egyszerre megszelidülnek, békét hagynak a bárányoknak, neki nyalják a kezét és farkcsóválva elsompolyognak. Itt tehát megtelepedett. Mivel Inót halottnak tudta, meg is házasodott. Elvett egy Themisto nevű leányt. De Ino nem vészett a tengerbe. Mivel gonoszságát szívből megbánta, az istenek megbocsátottak neki. Most meghallotta, hogy Athamas elbújdosott és ismét megházasodott. Ino izenetet küldött neki, hogy él és mint nimfa a Parnassos hegyén tengődik. Athamas nem akarta megmondani Themistónak, hogy előző felesége még él, ezért Inót mint rabszolganőt odahozatta. Ino megjött fiával együtt. Akkor már Themistónak is született fia. Themisto rövidesen rájött, hogy Ino nem rabszolganő, hanem előző feleség. Nem szólt semmit, hanem odaadott két gyermekruhát és megparancsolta az állítólagos rabszolganőnek, hogy a fehéret adja az ő fiára, a feketét pedig a saját fiára. Ino rosszat sejtett és a két ruhát megcserélte. Sejtelve helyes volt. Themisto éjszaka felkelt és a feketeterubás gyermeket megölte. Mikor reggel rájött borzasztó tévedésére, megölte magát. Athamas és Ino együttmaradtak. Máig is élnek, ha meg nem haltak. Vége.

— Dehogy vége. Még tartozol a kalydoni vadkanvadászattal.

— Hogyisne. Mindig csak én meséljek. Ezt majd kérdezd meg mástól. Most te vagy soron. Megigérted nekem a saját történetedet.

Paris megakadt. Kissé gondolkodott, aztán válaszolt.

— Hát jó. Ha megigértem, megtartom. Holnap elmondom. Legalább itt maradsz még egy napig.

— Legyen. Még egy napig maradok. Még úgyis van egy és más igazítani való a szobában, ami eszembe jutott. Holnap is kint maradsz? Nem mégy be állataidhoz?

— Kint maradok. Én is pepceselni akarok még itt egyetmást. Most még gondolkozom, mit lehetne kitálalni.

De nem ezen gondolkodott, hanem a leányon. Hallotta a sötétben egyenletes, egészséges lélegzését. Maga elé rajzolta fiatal alakját, amelyet oly karcsúvá és vonzóvá tett a derekán a chiton felett feszesre szorított öv. Láta kedves arcának rajzát, amelynek jellegét a mulatságos pisze orrocska adta meg. Miért nem esett neki ennek a kívánatos leánynak, hogy ifjú sóvárgásának engedve vadul magához szorítsa? Hiszen most is csak annyit kellene tennie, hogy néhány lépésnyire odaosson és meglepje álmában. De ez rögtön képtelenségnek is tűnt fel előtte. S bizonyosságot nyert magában, hogy már nem is a vendégjog belénevelt mély tisztelete tartja vissza attól, amit bármelyik nimfával megkísérelt volna. Ha elképzelte, hogy valahol messze idegen helyen találkoznak, ahol a leányt semmi vendégjog nem védi, akkor is lehetetlennek tetszett előtte, hogy erőszakos szóval, vagy mozdulattal illesse. Miért? Talán a leány természetes biztosságában volt valami lefegyverező. Abban, hogy itt nyugodtan tett-vett, tőle pár lépésnyire magától értetődő módon feküdt le aludni és látszott rajta, hogy eszeágában sincs tisztaságát féltenie. Ez nemcsak tartózkodóvá, sőt félénkké tette őt, hanem egyenesen kínos zavarba hozta. Számtalanszor érzett kísértést, hogy valami pajzán megjegyzéssel udvarló, dévajkodó beszélgetést indítson meg, de a szó utolsó

pillanatban mindig torkán akadt. Haragudott önmagának erre a furcsa tehetetlenségére. Annál inkább, mert az idő sürgette. Most már körmére égett a dolog: a leányt most már nincs módja tovább marasztalni, mint ahogy eddig napról-napra tette. Holnap okvetlen szólnia kell, dőljön el a dolog akár jobbra, akár balra, de most már dőljön el.

Másnap aztán a sötétben, mikor lepihentek, akadozva, gyáván elkezdte a maga történetét. De csakhamar belejött. Folyékonyan, érdekesen mesélte el élete nagy titkát és eddigi folyását, úgy, hogy őt magát is nagyon érdekelte. S mikor befejezte, várta a választ. De az csak hosszú csend után következett.

— Ti olyanok voltatok ezzel az öreg számadóval, mint Daidalos és Ikaros. Tudod történetöket?

— Tudom.

— Nos hát: Philokynos szárnyakat adott neked az élethez. De mindeddig óvni tudott, hogy ne repülj túl magasra, ne olvassa el szárnyaid viaszát a nap, mert belezuhansz a tengerbe. Most az a veszedelem fenyeget, hogy dicsőségvágyadban és szépséged tudatában nem tudsz parancsolni magadnak. A napot mindenki szereti. Nálad is természetes, hogy szeretnél majd egyszer király lenni Trójában. És lehetsz is, ez a vágyad lehető és jogos. De vakmerően repülnöd nem szabad utána. Várnod kell, amíg az istenek hívnak. Mikor majd hívnak, engedelmesen teljesítened kell parancsaikat.

— Igen, de hátha sohasem hívnak. És ha egyszer hívnak is, mi történjék addig?

— Addig igyekezzél csendesen boldog és megelégedett lenni. Megvannak állataid, megvan a mesterséged, vadászhatol, ha kedved tartja. És ez a kis otthonod elragadó. Itt nagyon kedvesen és szépen lehet élni. Az ég csupa kékség, a tavasz éppen itt van, a levegőben madarak csicseregnek, a sziklák közt sok az ibolya. És tűzhelyed van. Ha az élet ilyen szép, ne kínoztasd magadat távoli álmokkal. Örülj békén és csendesen az életnek.

— Igen, de én ennél a tűzhelynél egyedül maradok, ha elmegy. Én soha életemben nem voltam egyedül. Én félek egyedül, mint a kisgyerek.

Erre csak mély csend válaszolt a sötétben.

— Oinone!

— Tessék.

— Én szeretnék kérni tőled valamit. De hangosan kimondani szégyellem. Csak úgy tudnám megmondani, ha súghatnám.

— Nagyon egyszerű. Gyere ide és súgd meg.

Paris dobogó szívvel odabotorkált. Útközben megbotlott a tűzhelyben. De valahogyan odatapogatta magát. Keze keresgélt a sötétben. S megtalálta Oinone kezét.

— Arra akarlak kérni, — mondta dadogva, — hogy ne menj el. Ne menj innen soha.

— Dehogyan megyek, — nevetett hangosan Oinone, — eszem ágában sincs elmenni.

— Igen, de... — de én úgy értem... hogy elveszlek feleségül...

— Persze, hogy úgy érted. Hogyan értenéd különben? Soha életemben semmire nem vágytam úgy, mint itt maradni.

Paris nem tudott felelni. Csak alaktalanul felhördült a boldogságtól. Oinone a sötétben arcát kereste, hogy megsimogassa.

— Eppen újhold van, — mondta vidáman, — ilyenkor nem szabad házasodni. Az esküvővel megvárjuk a holdtöltét. Addig gondoskodni kell szeszámmagról és mézről, hogy a lakodalmi plakus-lepényt meg tudjam csinálni. Azonkívül...

De tovább már nem mondhatta. Paris megtalálta a száját.

VII.

Teliholdkor este megesküdtek.

A szertartásos lakodalmi fürdőt, amelyet mind-egyik félnek a szülei otthonában kellett isteni parancs szerint teljesíteni, Paris a pásztorok között végezte el. Bő vizet hozatott vedrekkel és a szabadban nyakonöntette magát. Oinone elment a ligetbe és ott a vékony erecskéből tett eleget a szertartásnak. Aztán virágokból koszorút font a hajára, hazagyalogolt és várta a völegényt s a tanukat. De Paris nem hozott tanukat. Örömapa sem volt ott, aki az áldozatot bemutathatta volna, ezt elvégezte Paris maga. Sorban könyörgött Zeushoz, Herához, Aphroditéhez és Artemishez. Oinone megilletődötten hallgatta. De mikor Paris az áldozatot befejezte, ijedten megragadta a karját.

— Vigyázz, ne hagyad ki Peithót.

— Peitho? Milyen isten az? Sohasem hallottam.

— A rábeszélés istennője. Sohasem szokták emlegetni, de esküvőkön kötelező. Az áldozat arravaló, hogy mindig rá tudjuk egymást beszélni arra, amire kell és ne veszekedjünk soha. Gyorsan vess még a tűzbe áldozatot Peithónak. És neki is mondj néhány szót.

Paris szótfogadott. Aztán annak a báránynak előre elkészített epéjét, amelyet áldozatul vágtak le, bedobta a tűzbe, hogy a házasságból eltávoztasson minden keserűséget. Most következett az ünnepélyes eskü. Ezt ketten egyszerre mondták el.

— Istenek, megesküszünk a ti színetek előtt, hogy egymásnak jó házastársai leszünk és gyermekeinket istenfélően fogjuk felnevelni. Úgy álljatok mellettünk egész életünkben.

Most következett a nászlakoma. Oinonénak illet volna sűrű fátyolt felvennie, de fátyol nem állott rendelkezésükre, sem sűrű, sem másmilyen. Erről tehát le kellett mondani. De maga a lakoma annál jobban sikerült. A hagyományos plakus-lepény nem hiányzott. A bőséges ételsor után következett volna a nászmenet, most kellett volna a fiatal párnak elkocsizni az új férj

házába, hátok megett kellett volna mennie a feleség anyjának, kezében tartott égő fáklyával, amelyet a családi tűzhelyen gyújtott meg, hogy az ősi tüzet átvigye az új házba. De kocsi még soha sem járt az Ida-hegynek ezen a részén. Paris még soha nem is látott kocsit. Oinone innen ment férjhez és ide, másutt nem tarthatnak nászmenetet, mint itt a szobában. Fáklya sem volt. Azt az anyós nem vihette, mert ki tudja, mely sarkán bolyongott most a világnak. Az új asszony maga helyettesítette úgy, hogy a tűzhelynél meggyújtotta a mécses és ketten ünnepélyesen, megkoszorúzottan körümentek a szobában, komolyan és kissé meghatótan. Mikor visszaértek a tűzhelyhez, következett volna, hogy az új ház népe édességekkel, drága cukrokkal szórja tele a nászpárt a jövő gazdagság jeléül. Paris tehát egy marék aszalt gyümölcsöt szórt az Oinone fejére. Rögtön fel is szedte és megette. Oinone pedig elévette a már kikészített birsalmát, mert azon nem volt szabad változtatni, hogy az új asszony a szent birsalmát megegye a nász első estéjén. Most megcsókolták egymást. Paris elévette a furulyát, hiszen zene nélkül sem múlhatott el a folyamisten leányának és a király fiának esküvője. Furulyázott jó darabig. Aztán célozgatni kezdett, hogy az olajjal takarékoskodni kell, és ma este már elég sokáig égett a mécses.

Férj és feleség voltak, boldogok voltak. Paris minden pitymallatkor elgyalogolt a pásztorokhoz. Ott számbavette, hogy ki hova hajtja nyáját és mennyit. Egész nap az esztenán tett-vett, mindig akadt valami dolog. A teendők beláthatatlan sora háramlott rá, mióta Philokynos hivatalát átvette. Attól kezdve, hogy fakanalat faragott, egészen addig, hogy igyekezett mennél szívósabban alkudni a teukros boltossal, aki elgyalogolt valamelyik faluból, hogy sajtot, gyapjút, kos szarvából faragott fésűt, gyógyító füveket vásároljon sóért, szögért, fűszerért, fonálért: mindenért ő viselte a felelősséget. Évente csak egyszer kellett elszámolnia, de eddig ebben nem volt része. Philokynos szokta ezt azelőtt elvégezni és nem szerette, ha az elszá-

molásnál valamelyik pásztor ott kotnyeleskedett. Ő még egyszer sem látta Xenophobost, a király nyájainak felügyelőjét, aki évente feljött, hogy a felhalmozott gyapjút s a vágni való birkaszükségletet levigye. Ez a Xenophobos szigorú ember volt, s mint hírlett, az egész hegyen s az egész völgyben, ahol a király juhnyájait, kondáit, gulyáit, méneseit legeltették, kemény rendet tartott. Paris tehát buzgón vigyázott a rováásra. Xenophobos a nappal s az éjjel bármely pillanatában jöhetett volna, Paris pontos rendben tartotta a számadást. Noha Thoraxot leszámítva ő volt a legfiatalabb a pásztorok között, tekintélyét soha nem vonták kétségbe. Meghajoltak nemcsak döntő testi ereje előtt, hanem elismerték azt a számukra megfeyjthetetlen előkelőséget is, amely a talált gyerek fellépéséből, sugárzó szépségéből áradt feléjük. Végezték a dolgukat pontosan, vagy ha bárhol csak a legkisebb rendetlenség mutatkozott is, Paris hangos lármát csapott és ökleit emlegette. Ha bármelyik pásztor elhullott állatról panaszkodott, ő rögtön gondosan számonkérte a dögöt, megvizsgálta és amennyiben betegség bukkant fel, azonnal intézkedett, hogy a nyájról a fenyegető bajt eltávoztassa. Ha pedig a pásztor farkas hírért hozta, azonnal átszámoltatta az állatokat s amennyiben hiány volt, követelte a pászortól az elhurcolt, széttépett állatok vérnymait. Dolgozott a csillagok keltéig, aztán hagyta őket együtt leülni a rendes étkezéshez, ő maga bandukolva ment haza. Oinone jó darabon elébe szokott jönni. Mindig vidáman fogadta, mindig kacagott és egymás kezét lóbálva siettek előre. Beszámoltak egymásnak a nap eseményeiről és a nyájról mindig sok elmondani való akadt, de a ház eldugott magányában is mindennap akadt valami. Ezeket az újdonságokat kicserélték, fejcsóválva, vagy csodálkozva, vagy örvendezve hallgatták. Aztán ettek, korán lefeküdtek és még mindig beszélgettek.

Ezekben a beszélgetésekben tagadhatatlanul Oinone volt a felsőbbbséges. Isten leánya lévén, gondosan nevelték, sok mindent tudott, a hónapok nevét ép-

pen olyan megállás nélkül fújta Hekatombaiontól Skiropherionig, mint ahogyan az idő állását éppen úgy meg tudta mondani éjszaka is a csillagok állásáról, mint akár a pásztorok. De gazdag környezetben is nőtt fel. Az istenek egyikét sem ismerte ugyan, mert atyja csak amolyan kistrangú folyamisten volt, amilyen ezer meg ezer akad a világon, de gyermekkorát palotában töltötte nagy cselédség közepette, gazdag étkezésekről, serlegekről, szépítőszerekről, különös bútorokról, falfestményekről, fogatokról tudott beszélni. Paris szomjasan hallgatta ezeket és a hallottakat folytonos kérdésekkel szakította félbe. A legapróbb dolgok is érdekelték, szokásokat akart hallani, a tárgyak rendeltetését és használati módját magyaráztatta magának. Így sajátos képzetvilág fejlődött ki benne, amelynek minden adata pontos volt, az egész világ, a gazdag és előkelő élet világa alaptalan volt mégis. Mindazt, amit hallott, odaképzelte apja királyi palotájába, Trójába. Ezt képzeletében éppen úgy rendezte be, mint Oinone gyermekkori környezete lehetett. Ha erről beszélgettek, a kis kőolthon fénnel, arannyal, márvánnyal, gazdag szőnyegekkel, kárpitokkal telt meg. És számtalanszor megkérdezte feleségét:

— Nem vágyódsz vissza ebbe a gazdagságba és pompába?

— Nem.

— Ez a lyuk itt nagyon kedves a mi tűzhelyünk körül. De mégis csak lyuk. Szívesebben lakol itt, mint palotában?

— Ilyet nem szabad kérdezned, Paris. Én ott lakom legszívesebben, ahol te lakol.

— És ha netalán egyszer mégis király leszek?

— Akkor a palotában lakom legszívesebben. De nem a palota miatt, hanem miattad.

— Hát nem érzed itt semminek a hiányát?

— Semminek a világon. És nem szabad, hogy te is bárminek a hiányát érezd. Mert akkor már nem szeretsz.

— Ez igaz. De kíváncsi csak lehetek.

— Hogyne lehetnél. De módjával. Csak azért kell vágyódnod megismerni valamit, hogy aztán hozzámsiethess vissza, hogy nekem is elmondhasd.

— Igen, ez teljesen így van. Ezt így is érzem. Vagy vissza kell jönnöm hozzád, vagy még jobb, ha bárhova te is velem jössz a nagyvilágban.

— Még jobb volna, ha nem mennénk innen sehová. Ha atyád maradna a kincseivel és hatalmával a városban, mi pedig maradnánk a boldogságunkkal idefenn, mint Philemon és Baukis.

— Azok kik voltak?

— Egy szegény phrygiai házaspár. Kis kunyhójuk volt és veteményes kertecskéjük, semmi több. De szerették egymást. Philemon soha nem ismert más nőt, mint Baukis, és Baukis nem ismert soha más férfit, mint Philemon. Csak egymással és csak egymásnak éltek szeretetben és elégedetten. Már nagyon öregek voltak, mikor Zeus és Hermes jártak azon a vidéken. Szegény vándorok képében rótták az utat. Itt is, ott is bekopogtattak, mikor már megeheztek, de a rongyos vándorokat minden küszöbről ridegen elutasították. Csak az öregek szegényes kunyhója nyílt meg előttük vendégszeretőn. Alig volt valamicskéjük, de azt mind odarakták az ismeretlen vendégek elé. Vég e az istenek megkérdezték, hogy volna-e valami nagy vágyok? Azt lehetett volna hinni, hogy hajlott korukra egy kis jólétet szeretnének. De ők nem erre vágyakoztak. Mindketten azt mondták, hogy szeretnének ugyanabban a percben meghalni, mert egyik sem tudná elviselni azt a fájdalmat, hogy a másik nincs többé. Ekkor Zeus és Hermes leleplezték magukat. A szegény kis kunyhót gyönyörű templommá változtatták és őket tették meg a templom őreivé. A szívtelen vidéket pedig árvízzel büntették, amely mindent elpusztított. Mikor Philemon és Baukis halálának ideje érkezett, nem halak meg, hanem ugyanabban a pillanatban a templom előtt két hársfává változtak. Szébb ajándékot nekem az istenek nem adhatnának.

Paris hirtelen fellelkesedett a példa szépségétől.

Szeme könnyes lett, ami különben nem ritkán fordult elő nála.

— Nekem sem kell szebb ajándék. Imádlak, Oinone, veled szeretnék megöregedni.

Oinone csendesen mosolygott és fejét ingatta a sötétben. De válaszában meg lehetett érezni feje ingását is, arca mosolyát is.

— Nem így lesz, Paris. Te el fogsz engem hagyni.

— Hogyan tudsz ilyet a szádon kiejteni? Miért hagynálak el?

— Mert a hűségnek az a sorsa, hogy elhagyják. A hűtlenségnek jár csak, hogy fussanak utána.

— Én nem értelek, Oinone. Soha más eszembe sem jut. A minap nimfák jutottak eszembe, akikkel valaha dolgom volt. Elszégyeltem magam, rád gondoltam és boldog voltam. Igazán nem érdemlem meg, hogy ilyen bagolyhuhogással oktondi jóslatokat mondj nekem és elvedd a kedvemet. Látod, most elérted, hogy komolyan haragszom. És ha nem jössz ide bocsánatot kérni, tovább haragszom.

Az asszony azonnal odament az urához és hozzábújt a sötétben.

— Bocsáss meg, Paris, ezt nem lett volna szabad mondanom, igazad van. De nem is törődöm veled, mi lesz, hogyan lesz. Addig szeress.

— Szeretlek, te kis hársfa. És mi is együtt fogunk megöregedni, mint Philemon és Baukis. Ez nagyon szép mese volt. Látod, mióta kérem tőled a kalydoni vadkanvadászatot. Mikor mondod el?

— Amikor akarod. De most hagyd a mesét.

A legközelebbi alkalommal sor került a mesére. Oinone az argonautákon kívül ezt is tudta, mert ezt meg viszont anyja szerette elmondani. Most tehát belekezdett.

— Csalódnia fogsz, Paris, mert valami pompás vadászat izgalmas lefolyását várod. Vadászat van is benne, de nem ez a lényeges. Hanem Meleagros története.

— Ki volt pontosan ez a Meleagros?

— Oineus kalydoni király fia, gyönyörű fiatal hős.

— De én magát Oineust sem tudom.

— Hát akkor egészen az elején kezdem, hogy mindent jól megérthess. Oineus király volt, aki egyszer észrevette, mikor a hegyekben sétált és nyájait nézegette, hogy egy kecskebak minduntalan elmaradzik a nyájtól, odamegy egy bokorhoz, amelynek fűrtös termése van és mohón falja a gyümölcsöt. Oineus kíváncsian megkóstolta ezt a gyümölcsöt. Ez szőlő volt, azon a vidéken addig ismeretlen. Nem is lehetne megmondani, hogy ez az egy tőke hogyan került oda. Talán Dionysos isten ültette. Oineusnak nagyon ízlett a szőlő, annyira, hogy a pásztort, Staphylost, figyelmeztette, milyen jó, érdemes volna a levét eltenni. Ez el is tett egy csuporral és megfeledkezett róla. A must megerjedt. Így találta fel Oineus a bort. Nos tehát ez a király, akinek bátyja, Laokoon, egyébként Trójába költözött, de nem ide tartozik, elvette feleségül Althaiát. Most már a családot ismered. Ebből a házasságból született Meleagros. Egyhetes csecsemő volt, mikor egy arrajáró jós vetődött a házba. Ahogy belépett, abban a pillanatban nagy lobot vetett a tűzhelyen egyik égő fadarab. A jós azt mondta, hogy Meleagros addig fog élni, ameddig ez a zsarátnok lángol. És eltűnt. Althaiia villámgyorsan belekapott a tűzbe, kidobta onnan a fadarabot és rátaposott, míg a tűz el nem aludt. A fadarabot aztán gondosan eltette. A csecsemő aztán felserdült és nagyszerű vitéz vált belőle. Különösen a dárdahajtásban nem volt párja. Történt, hogy az apa, Oineus, boros fővel hozott áldozatot az isteneknek és Artemist elfelejtette megemlíteni, ezt az istennőt különben sem nagyon szerette. Artemis haragra gyulladt és büntetésül óriási vadkant küldött Kalydonba, hogy az mindent elpusztítson. Oineus fiához fordult, hogy mentse meg az országot, ő maga nem igen volt vadász. Meleagros tehát úgy tett, mint később Iason: mindenféle követeket kül-

dött a legnagyobb hősökhöz, hogy jöjjenek résztvenni a világ legnagyobb vadkanjának elejtésén. El is jöttek a legnagyobb vitézek, körülbelül ugyanazok, akik az argonauta-utazáson is résztvettek. A vadászat nem tartott túlságos sokáig, az óriás vadkant heves, de rövid küzdelem után elejtették. A csapás tehát elmúlt, de újabb csapás következett belőle: el kellett dönten, hogy kinek jusson a vadállat óriás bőre és kinek a disznófő. A vadászok veszekedése átragadt párthíveikre és valóságos háború lett belőle. A vadászok már rég megosztoztak, és maga Meleagros juttatta például a disznófőt óriási agyaraival együtt Atalanténak, a híres vadásznőnek, de a háború most már dühödten továbbfolyt. Kalydon lakosai, az aitolosok, vívták a háborút szomszédaik, a kuresek ellen. Egyik csata a másikat érte. Meleagros maga is a legvitézebbül harcolt. Egyik ütközetben két nagybátyjával, anyja fivéreivel került szembe. Azok rátámadtak, ő mindketőt megölte. Külön számadása is volt velök: ezek elrabolták Atalantétól a neki ítélt vadászszákmányt. Mikor Althaiia meghallotta fiverei elestét, ádáz haragjában elékereste a zsarátnokot, amelyet még most is őrzött, hogy valaki el ne égesse. De most ő maga vetette a tűzbe. A fadarab elégett és Meleagros azonnal meghalt. Anyját úgy elévette a lelkiismeretfurdalás, hogy megölte magát. Meleagrosnak húgai is voltak, ezek is roppantul búsultak, ők is a halálba akartak menni. De Artemis most már megelégelte a bűnhődést és Meleagros húgait gyöngytyúkokká változtatta. Nem rossz mese, nem mondom, de mint látod, nem valami különös.

— És miért mondtad, hogy Meleagros olyan gyönyörű volt?

— Mert úgy hallottam.

— Furcsa az, hogy akiről mesét hallok, mindet olyan szépnek mondják. Endymion gyönyörű volt, Iason gyönyörű volt. Perseus gyönyörű volt. Kastor és Polydeukes gyönyörűek voltak. Hylas gyönyörű volt. Adonis gyönyörű volt. Az ember kapkodja a fejét.

Itt már mindenki gyönyörű volt? Ki volt akkor a legszebb?

— Azt hiszem, Ganymedes.

— Gondolod, hogy az volt a legszebb?

— Nem hogy gondolom, hanem egész biztosan az volt. Hiszen jól tudod, hogy Zeus csak azért rabolta el sas képében és azért ragadta az égbe, mert azt akarta, hogy minden halandók között valaha is a legszebb az ő pohárnoka legyen. Zeus bárki mást elrabolhatott volna, mint legszebbet. De ő Ganymedest akarta. Zeus istennel nem vitázhatunk.

— És csakugyan olyan hallatlan szép volt az a Ganymedes? Philokynos alig tudott valamit róla.

— Nyilván mert nem szerette, ha a szépség kérdésével olyan sokat foglalkozol. Én sem szeretem, őszintén szólva. De ha már mindenáron kérdezed, azt kell felelnem, hogy Zeus láthatóan kitette Ganymedest az égre. Hiszen ő a vízöntő, ezt tudhatod. Aztán meg Zeus színaranyból csináltatott Hephaistossal egy teljes fogatot, ezt ajándékozta kárpótlásul a Ganymedes apjának, Tros királynak.

— Trosnak? Tros volt az apja? Philokynos ezt sem mondta nekem. Ez roppant érdekes. Ezek szerint Ganymedes a nagyvapámnak volt a nagybátyja. Így meg is értem a saját szépségemet. Tudod, Oinone, ne tekints engem közönségesen hiú embernek. Én tulajdonképpen derék és szerény ember vagyok. A szépségemet úgy nézem, mint valami idegen emberét. Csak azért foglalkoztat, mert a kérdés érdekes. Különben nem fogok belebolondulni a szépségembe, mint Narkissos, légy nyugodt. Az egész csak elvileg foglalkoztat. És most már arra vagyok kíváncsi, hasonlítok-e én ehhez a Ganymedeshez.

— Bizonyára, — felelt Oinone közömbösen, — a dardanidák általában híres szép férfiak, ez köztudomású.

— És az is érdekes, hogy ő, mint csillagkép, a mennybolton látható. Tulajdonképpen kellemes tudat, hogy a rokonaink — hiszen most már neked is roko-

naid — ott láthatók a mennybolton az egész világ számára. Ott van ősanyám, Elektra, ott van Eos nagy-néném, ott van Ganymedes dédnagybátyám... hidd el, ez egészen kellemes.

— Nem kell éppen az égre nézned. Elég, ha itt lenézel a völgybe. Ott folyik dédapád, Skamandros.

— Micsoda? Te ilyeneket tudsz? És ez igaz?

— Bocsáss meg, a folyamisteneket igazán tudom, hiszen folyamisten leánya vagyok. Nagyapád, Laomedon, elvette feleségül Strymót, Skamandros folyamisten leányát.

— Bámulatos vagy, Oinone. Titkok rejlenek benned. Úgy léptél be az életembe, mint vándorleány, aki egészen tudatlan. És ime, isten leánya vagy, aki rengeteget tud, s már-már azt hiszem rólad, hogy különös sejtelmeket tartalmazol. Most nagy örömet okoztál nekem. Hogy dédapám az a szép nagy folyó a völgyben. Ezt a gondolatot roppantúl szeretem. Ezért há-lás vagyok neked. Holnap áldozatot mutatunk be a két folyamistennek, apádnak és dédapámnak.

Oinone szívesen vette a gondolatot. Máskor is biztatta férjét, hogy emlékezzenek meg a két folyamistenről. Ez még jobban összekapcsolta őket. Boldogságukat nem zavarta semmi. Sokszor úgy játszottak jókedvökben, mint a gyerekek: megkergették egymást a szabadban, bújócskáztak a sziklák között, néha birkóztak is, de valamennyi játék, kivált a birkózás hamar átalakult boldog ölelkezéssé. A napok gyorsan szaladtak, a heteket hónapok követték. Lassanként megjött az ősz, aztán érkezett a szállásváltozás ideje. A pásztorok leköltöztek alacsonyabb vidékre, mint minden esztendőben. Ők a zord idő ellenére is fent maradtak. Paris megelégedett azzal, hogy minden héten legyalogolt a pásztorokhoz, gyakran viharban és didergető hidegben tette meg a félnapos utat, számbavett mindent, ott aludt és másnap újabb félnapi úttal hazament a kőotthonba. Akkor megint egy álló hétig csak kettesben maradtak. Paris otthon ült egész nap, szorgosan fűtötték a tűzhelyet, kellemesen melegedtek

tövében megtelepedve és mindig volt beszélgetni valójuk. Paris eljárogatott vadászni és rendesen hozott haza valamit a konyhára. Olyan boldogan élték végig a telet, hogy mikor kezdett verőfényesedni az idő és a kopasz gallyakon már a rügyek kesernyés, izgalmas szaga érzett, sóhajtvá gondoltak mindaketten az új tavaszra, mikor a nyáj felköltözik, kedves remeteségöknek végeszakad és Paris megint pitymallattól estig marad házonkívül.

Már majdnem egy esztendeje voltak házasok. A gyermekáldás még mindig nem jelentkezett. Oinone nem egyszer vette elé azt a díszes kis kosarat, amelyben valaha Agelos pásztor, a későbbi Philokynos, a vadállatok prédájára hagyta a csecsemőt s amelyben aztán mégis elhozta otthonába. Aki ezt a kosarat valaha csinálta, aranyfonalat font venyigéi közé. Oinone elhatározta, hogy ha gyermeke születik, ebben fogja dajkálni. Parisnak szerencsét hozott a kosár, hozzon gyermekének is. De a kosár még mindig üres volt. Oinone már a legkülönbözőbb áldozatokat eszelte ki, mert már nem tudta, melyik istennek könyöröggön jobban.

A nyáj felköltözött. Paris ismét elkezdte mindennapi munkáját. Most különösen sok dolga volt, mert közeledett Elaphebolion hónap középső napja, mikor Xenophobos minden esztendőben feljött megcsinálni a számadást. Mindent gondosan elő kellett készíteni. Ezt a munkát tavaly még szegény boldogult Philokynos végezte, és Paris most bizonyos kellemes izgalmat érzett, mert tudta, hogy a leszámolásnak kitűnően kell végződnie. Nagy dicséretet várt az udvar emberétől. Xenophobos érkezése előtt még egy utolsó áttekintést tartott. Egész délután esett az eső, és ez nehezítette a munkát. Szokatlanul későre maradt. Mikor elindult, az állandóan szemező tavaszi eső végre elállott és a tájat, mint a hónap középső napján mindig, a holdtölte bűvös fénye ragyogta be. Mikor éppen házához ért, Oinone ott állt, de nem szaladt elébe, hanem oldalt az égre mutatott. Paris odapillantott és szinte felkiál-

tott a csodától: holdszivárványt látott a mennybolton. Gyönyörködve és megdöbbenve szemlélte a különös tüneményt, mialatt botorkálva folytatta útját.

— Holdszivárvány, — mondta Oinonének.

— Az. És ez jelent valamit.

— De én nem is tudtam, hogy a holdnak is lehet szivárványa.

— Lehet. Kiskoromban mesélték, hogy igen ritkán előfordul. De még én sem láttam soha. Irisnek valami fontos mondanivalója van.

Még sokáig nézték szóltanul a tüneményt, míg csak el nem oszlott. Aztán bementek. Étkezés közben a királyfi visszatért a holdszivárványra.

— Kíváncsi vagyok, mit jelent szép rokonom megjelenése holdfénynél.

— Miféle rokonod megjelenése?

— Irisé. Iris az én Elektra ösanyám édes leánya. Csak jó hírt jelenthet nekem.

— Nem. Megint összevéted a két Elektrát. Iris a másiké. És testvérei a Harpyiák. Csak rosszat jelenthet.

— Ne huhogj, Oinone, ne huhogj. Bennünket nem érhet semmi rossz.

— Adják az istenek, hogy igazad legven. Majd meglátiuk hamar. Mert egészen bizonyos, hogy még az éjjel megálmodiuk.

Soká beszélgettek még a másnapról, mikor Xenophobosnak érkeznie kell. Bossz előérzet bántotta őket. Egymás karjába menekültek tőle. Csókiaik éppen olyan forrók voltak, mint akár szerelmök legelején. Ez mindkettőjüket megnvugtatta valamennyire. Későn aludtak el a vaksötétben. Mert a tetőnvilást télire vastagon befedték s a vastag haraszt- és moharéteget még nem szedték le róla, az erős holdfény ezen nem tudott áthatolni. Paris pítvmallatkor felkelt. Egvenesen Oinone fekvőhelyéhez ment, hogy felköltse. De ébren találta.

— Megálmodtam Iris üzenetét.

— Én is.

— Én azt álmodtam, hogy megjelent itt a szobában aranszárnyával, felemelte kezét és így szólt: „Hera istennő azt üzeni, hogy vidd el az aranyfonalas kosarat magaddal, mert szükséged lesz reá.“

— Úgy van. Pontosán ezt álmodtam én is. Iris ezt mondta nekem: „Add át férjednek az aranyfonalas kosarat, mert szüksége lesz reá.“ Mindjárt meggyújtom a mécsest.

— Most ez jót jelent, vagy rosszat? Én azt hiszem, jót jelent. Hera csak pártolhatja a mi házasságunkat. Talán arra kell a kosár, hogy valahogyan megáldja. És akkor gyermekünk lesz.

Oinone nem felelt semmit. Paris gyorsan felkészült és átvette a kosarat. Kinézett a szabadba és megállapította, hogy szép idő ígérkezik. Aztán visszament, hogy feleségének köszönjön. Oinone olyan görcsösen ölelte meg és olyan forrón búcsúzott, hogy ez meglepte.

— Úgy csókolsz, — mondta nevetve, — mint mikor az első éjszaka után felébredtél. Emlékszel?

— Emlékszem. És soha, soha nem fogom elfelejteni. Nem tudom, Paris, ma mi történik veled. De akármi történik, most és mindig jusson az eszedbe, hogy számomra te vagy és te maradsz az egyetlen ember a világon.

— Mi történhetnék velem? Nagy dicséretet fogok kapni. Vizontlátásra este. Nem kísérsz ki?

— Nem. Ma nem akarok utánad nézni, amíg el nem tűnsz.

Xenophobos még az éjjel megérkezett. Máskor is így szokta. Érkezése után lefeküdt és hajnalban kelt. Ugyanakkor lépett ki az esztenából, mikor Paris megjött. Éppen akkor kelt fel a nap. Xenophobos meghökkenve állott meg a közeledő láttán, mintha lába a földbe gyökeredzett volna.

— Te vagy Paris?

— Én vagyok, uram. S te nyilván a mi urunk, Xenophobos vagy. Mit nézel rajtam, uram?

Ő is megállott. A felügyelő nem felelt és álmélkodva nézte.

— Mondd, számadó, mondták már neked, hogy szép vagy?

— Mondták, uram, — szólt Paris boldogan mosolyogva, — de én nem tudom egészen. Errefelé nincs akkora nyugodt víztükör, hogy szemügyre vehettem volna magam. Pedig most már én is kíváncsi vagyok.

— És kik mondták?

— A nimfák. Meg a feleségem.

— Bámulatos, — mondta Xenophobos fejét csóválva.

Hosszú, nyurga ember volt ez, torkából erős ádámcsutka ugrott ki. Hajlottan járt, mintha valami nem látható terhet viselt volna. Szó nélkül indultak vissza az esztenába. Ott nekiláttak dolgozni. Paris elészedte a rovásokat. Soká tárgyaltak, és Paris minduntalan észrevette, hogy Xenophobosnak egyáltalában nem a számadáson jár az esze, hanem őt figyeli. Nem is hagyta megjegyzés nélkül.

— Valami nem tetszik, uram?

— Éppen az, hogy túlságosan tetszel. Nem tudom levenni rólad a szememet. Mondd csak, miféle származású ember vagy te?

— Nem tudom, uram. Talált gyermek vagyok. Sem apám, sem anyám. Itt nevelt fel a boldogult számadó, Philokynos, a nyájnál.

— Különös. Hát csak folytasd tovább.

Paris folytatta. Dolgoztak tovább, de Paris ezen túl is látta, hogy Xenophobos minduntalan álmélkodva rápillant.

— Ez mind kitünő, amint látom. Nagy rendet tartasz itt, számadó. Azt hiszem, külön jutalmat fogok neked adni a főfelügyelővel. Majd meglátjuk. Hát most számbavesszük és megnézzük akármelyik nyáját. Próba-ellenőrzésből. Mondjuk azt, amelyik legközelebb van.

— Igenis.

Az ő volt nyája esett legközelebb, amelyet most

Thorax legeltetett. Birkái rendben voltak. Xenophobos közben meglátta, hogy a földben gyolcsbagöngyölt valami rugdalózik.

— Hát ez mi?

— Mókus, uram. A minap fogtam. Errefelé nagyon ritka, mert csak messze van egy kis liget. Neked szántam volna, ha meg nem sértelek vele, de magamtól nem mertem szólni.

— Bontsd ki. Mutasd.

Thorax kibontotta, amennyire lehetett. Fejét megmutatta. Ecsetbajszú, kandi, vörös kis állat volt. Nyugtalanul izgett-mozgott. De Thorax erősen fogta. Mindjárt vissza is csavarta a gyolcsba.

— Nagyon köszönöm, két rézpénzt kapsz érte. Elviszem a kisleányomnak. Az él-hal az állatért.

És Parishoz fordult:

— Tudsz valami kosarat adni, hogy abba beleköthessük?

— Tudok, uram. A kosarat, gondolom, visszaadod? Mert az nekem kedves emlékem.

— Valami szép lánytól kaptad, lóköttö. Azt elhiszem, hogy veszködnek érted a lányok. Hát most megyünk vissza. Délben indulok, a mókus addig legyen ott.

— Igenis, uram — szólt boldogan Thorax, — járj szerencsével.

Később Xenophobos intézkedett afelől, hogy hány és milyen állatot szakítsanak ki a nyájából az udvar használatára. Ezeket mindig ő maga hajtotta le bojtárselítséggel a téli szállásig, onnan sok irányból más állatok is érkeztek, idegen pásztorok nyájaiból gyülekeztek a válogatott bárányok, hogy egy még lejjebb fekvő középponti gyűjtőhelyre hajtsák őket. Még lentebb kecskék, lovak, sertések, marhák begyűjtése következett. A felügyelő, aki nem szűnt meg koronként Parisra pillantani és vizsgáló tekintettel nézegetni, hirtelen ötlettől megkapatva, egyszer csak így szólt:

— Mindig embert szoktam választani, aki egészen lekísér. Az idén téged választalak, számadó. Lejössz velem az átvételhez, aztán mindjárt jöhetsz is vissza.

Paris előbb elsápadt, aztán elpirult. Elsápadt attól a felismeréstől, hogy érkezett a perc, amikor Iris izenetével az istenek hívják. És elpirult a váratlan örömtől, hogy meg fogja látni álmainak álmát, a várost.

— Engedelmeskedem, uram. De az útra fel kellene készülödnöm. És értesítenem kell a feleségemet is.

— Arra nem érünk rá. Én rögtön indulok vissza. A feleségednek izenetet küldhetsz, az is megteszi. Nagy készülődésre pedig nincs semmi szükség. Fogod a botod és jössz.

Olyan hangon beszélt, amely kizárta az ellentmondást. Nem is várta meg Paris válaszát. Felállott, intézkedett. Már csak a mókust várta. Nemsokára az is megérkezett. Paris odaintette Thoraxot, megmagyarázta, hogy a kőothont hogyan találja meg, aztán üzenetet bízott rá: különleges munkát kapott a felügyelőtől, nem tudja, mikor jön vissza, de kétségtelenül rövidesen, addig is feleségét szeretettel üdvözli. Thorax elment. Ő pedig Xenophobossal megindult a válogatott állatok nyomában. A kis Okys ebben a zürzavarban nem találta helyét. Rendes körülmények között a nyájnál lett volna a helye, amelyet Thorax idehajtott az esztenához. De látta elindulni Thoraxot és látta másfelé útnak eredni Parist. Izgatott habozás után Parist választotta.

— Kergesd vissza azt a sárga kis kutyát, — mondta Xenophobos, — idefent szükség van rá, bennünket pedig csak zavar. Összeverekszik lent idegen kutvákkal és láb alatt lesz.

Paris ráparancsolt a kutyára, hogy takarodjék vissza. Okys riadtan megállott. Egy darabig várt, aztán vágyakozva mégis megindult. Paris hátranézett és még egyszer rászólt. A kutya fájdalmas pillantással és reménykedő, heves farkcsóválással megint megállt, de kisvártatva újra csak elindult, hogy bátortalan settenkedéssel, még mindig reménykedve, jóval távolabbról kövesse őket. Xenophobos göröngyöt vett fel és a kutva felé hajította.

— Nem mégy vissza rögtön?

Okys megállt. Belátta, hogy nem szabad tovább mennie. Bánatosan tekintett a távozók után. Paris szeretett volna visszanézni, mert kedvelte és sajnálta ezt a kis kutyát. De legyőzte ellágyulását, nem nézett vissza. Csak gondolatban látta még a kis állatot jó darabig, ahogyan ott áll csalódottan, fájdalmasan és tekintetében reménytelen rimánkodással. Aztán nem akart rágondolni és elfelejtette. Olykor oldalra pillantott, ahol a hatalmasan kitáruló tájképben a távoli Trója fehér pontját látta és szíve mindannyiszor megdobbant. Majd visszagondolt a kőöthontra és szívére szerelem öntötte el. Thorax még nem érhetett oda, Oinone még nem tudja, hogy férje elindult a városba. Maga elé képzelte a kedves alakot, amint házi dolgait végzi, vagy virágokért hajladozva jár-kél a sziklák között.

— Hallgatag embernek látszol, számadó, — szólott mellette Xenophobos, aki a karjára fűzött kosárral követte a nyáját.

— Szivesen beszélek, uram, — felelt fejtét arra vetve Paris, — ha kérdezel.

— Voltál már a városban?

— Soha. De mindig sóvárogva vágytam lemenni.

— Most tehát vágyad teljesedik. Sok új és érdekes dolgot fogsz látni odalent.

— Ó, uram, én már eddig is csupa újat látok. A téli szállásnál soha nem mentem tovább. Gulyát még soha nem láttam. Lovat pedig egyáltalában nem. Csak kentaurokkal találkoztam idefenn. Elképzelhetetlennek látom, míg szemtől-szemben nem állok vele, hogy a ló nyaka helyén ne ember nőjjön ki, hanem lófej.

— Meglátod azt is. A halandók sorsa különbözik. Látod, én lovat láttam már életemben akár ezer-számra, kentaurt egyet sem. Hallottam, hogy van fent még a hegyekben, de azt hittem, csak mese.

— Nem mese, egy-kettő még maradt. Kerül'k az embereket mert félnek. Én is igen ritkán látom őket.

De jól ismerek egy Hippandros nevűt és három csikáját. Van azonkívül egy Kranos nevű öreg kentaur is, aki nagy tudós hírében áll, olyan kuruzsló-féle.

— És vannak szatirok és effélék?

— Vannak. Sőt nagyon sok. De azokat is ritkán látni, az emberektől ők is húzódoznak. Általában ártalmatlanok, csak a szilének vadulnak meg, mikor isznak. A szatirok inkább kedves, haszontalan gézengúzok. Van köztük egy Anthos nevű, az például roppant mulatságos.

— Furcsa dolog, ezek közül sem láttam egyet sem. Sajnos, keveset élek az erdőn, elég egyhangú városi életet élek, mint aféle családos hivatalnokember. És mondd... igaz, hogy izék... nimfák is vannak?

— Egész sereg.

— És... mondd csak... igaz, hogy olyan szépek és... szeretik a férfiakat?

Paris ránézett. Xenophobos elpirult a kérdéstől, zavartan nevetett és köhécsejt, mintha valami huncut csinyt követett volna el. Öregedő ember volt, feje teje erősen kopaszodott. A nimfákról úgy beszélt, mintha valami édes és tilos gyümölcsöt forgatott volna a szájában.

— Szépek, az igaz. És szerelmes természetűek.

— Mondd... és igaz, hogy csak fátylat hordanak magukon vagy éppen... vagy éppen egészen meztelemek?

— Igaz.

— És emberi nyelven beszélnek? Vagy például mint a madarak?

— Úgy, mint mi.

— Érdekes. Te persze sokat forgolódtál köztük.

— Elég sokat, régebben. De mióta megházasodtam, nem láttam egyet sem.

— Képzem, mi volt ott, — vigyorgott a felügyelő kéjesen, — ha egy ilyen szép férfi bekerült közéjük... kutyateremtette...

A bárányok rakoncátlankodtak, rájuk kellett szólni. A beszélgetés a bárányokra fordult és Xeno-

phobosnak hozzá kellett szólni a dologhoz, már csak azért is, hogy szakértelmét és érdeklődését megmutassa, másrészt tekintélyének erejével az állattenyésztésre vonatkozó megfellebbezhetetlen megállapításokat tegyen. Így a nimfákról elterelődött a beszéd. De mikor már nagy hűhó, bégetés és lárma közepette elintézték teendőiket a téli szálláson és most még nagyobb nyájjal indultak el lefelé a lejtő ösvényén, Xenophobos megint csak rátért a nimfákra.

— Mondd csak... szárnyok van ezeknek a nimfáknak?

— Dehogy van. Olyanok, mint akármelyik emberi nő.

— És... és... mondjad csak... úgy szeretnek, mint az emberi nők?

— Úgy.

A felügyelő minden jel szerint sok pajzán részlet szeretett volna kérdezni. De ezt nyilván házasvoltával sem igen tartotta összeférőnek és magas hivatalával sem. Ellenben az utat mindenestre előkészítette magának.

— Hát majd sok mindenfélét kérdezek még tőled, ha jobban összebarátkoztunk. Engem minden nagyon érdekel, ami összefügg a természettel. Imádom a természetet. Ha egyszer a dolgom engedi majd valamikor nyáron, talán felmegyek hozzád a hegyre. Szeretném, ha megmutatnád nekem a kentaurusokat, a szatirokat és... és a többieket. Hallom, a nimfák táncolni is szoktak.

— Hogyne, uram. Énekelnek és táncolnak is, ha kedvök kerekedik. Szívesen látlak, ha feljössz. Majd elvezetlek abba a ligetbe, ahol laknak. Remélem, elé is jönnek, ha ott leszel. De persze azért nem állhatok jót. Furcsák, bizalmatlanok és szeszélyesek.

— Érdekes. Én mindenestre megpróbálom és egyszer felmegyek. Elvégre hivatali kötelességem is. Tudnom kell, hogy mi történik a királyi nyájak területén. Ezt mindenki beláthatja. Látod amott azt a haj-

lást azon a kis erdőn túl? Ott fogjuk találni a kecskenyájákat. Van vagy tizenkét nagy nyája a királynak.

— Mondd, uram, milyen ember a király? — kérdezte Paris vakmerőn.

— A király bölcs ember, gazdag és hatalmas. Szereti családját és a népet is eléggé szereti. Ha szerencsés leszel, talán meg is láthatod. Majd megmutatom, hol szokott kijönni a palotájából, mikor megy valahova. Elég, ha ott megállsz lebzselni. Szerencsés esetben nem sokáig kell várnod.

Lassan aztán megérkeztek a kecskenyájához. Paris félrevonult, hogy a felügyelőt ne zavarja munkájában. Ott tartotta a juhokat valamivel távolabb, hagyta őket legelni és csendesen nézdegélt. Olyanszerű tanya volt ez is, mint az övék odafent. Csak az állatok tették a különbséget. A fehér-fekete foltos jószág riadt mekegéssel tolongott, ijedten lármázták panaszukat, hogy kizavarták őket napjuk nyugodt rendjéből, a gidák azonban nem törődtek a nagyok bajával, fürgén öklelöztek, megálltak annyi helyen, ahol négy patájuk szűken elfért és akkorákat szökkentek, mint a szatirok. Xenophobos itt is visszavonult a számadóval, de itt valamit nem talált rendben, hangosan kiáltozott és szidta a pásztorokat, mint a bokrot. Nagysokára megnyugodott, itt is kiválogatták a hajtani való nyáját. Ezekkel embert küldtek, egy mogorva öreg kecskepásztort, aki nyilván nem óhajtott beszélgetésbe bocsátkozni, mert mindjárt előre ment, és magányosan mendegélt állatai után. Ők a juhokkal utána.

— Tolvaj népség, — dohogott Xenophobos. — majd rendre tanítom őket. Ha száraz idő volna, nem is engedném előre. Hogyne, hogy egy királyi tisztviselő nyelje utána a port. Hogy a Harpyiák csípnék meg a fejét az ilyen haszontalannak.

A nap már kezdett lejjebb szállni az égen. Csak poroszkáltak a délutáni verőfényben és most már alig beszéltek. A táj kezdett megváltozni. Egyre ritkábbak lettek a sziklák, egyre gyakoribbak a zöldelni kezdő facsoportok. Kitaposott ösvények mutatták, hogy itt

már több ember szokott jární. És olyan madarak uszkáltak seregestül a levegőben, amilyenek odafent csak ritkán mutatkoztak. A gyep is megváltozott, és Paris figyelmesen nézegette az új arcú növényeket. Kanyargó úton jártak, amely mintha játszott volna velök tréfás kedvében: hol eléjük dobott egy hegyhátat, amely minden kilátást elvett előlük, hol váratlanul kinyitotta előttük az egész tájat.

— Most figyelj, — mondta Xenophobos, — a túlsó lejtő már az utolsó, ha azon átmentünk, meglátod a tengert. Fentről nem látjátok, ugye?

— Nem, uram. Csupa hegy van előttünk. Csak egy helyen nyílik ki a tájék két nagy bérc között, de onnan csak a várost látni, a tengert nem.

— Hát most meglátod.

Felfelé kapaszkodtak dús réti fű között. És felértek az utolsó lejtő tetejére. Messze a hatalmas tájkép peremén ragyogva csillant fel a végtelen víz síkja. Paris mindenekelőtt azon csodálkozott, hogy a tengert azok, akik eddig emlegették előtte, bíborkéknek mondták. Ez a távoli víz-síkság nem volt kék, hanem fényes és olyan színű, mint a csízolt ón. De megkapóan szép volt és hatalmas.

— A Hellespontos, — mondta ünnepélyesen.

És ettől rögtön Oinone jutott eszébe. A sötét szoba, amelyben egy kedves, lágy hang meséli az argonautákat. Rögtön kézen fogta volna Oinonét, ha tehetne volna, hogy nézze ezt az elragadó látványt. De Oinone nem volt ott. És azonkívül Oinone már sokszor látta a tengert bolyongásaiban. Oinone nem veszít semmit. Az ő számára pedig a látvány csodálatos. Még képzeletével is benépesítette. Valahol ilyen helyen repült a messzi víz színe felett az aranyszőrű kos Nephele gyermekeivel és ilyen helyen zuhant le a magasból Phrixos háta mögött a szegény kis Helle.

— Szép? — kérdezte Xenophobos.

— Szép, uram. De nem kék, hanem ezüst. Miért mondja mindenki, hogy kék?

— Ha eljutsz a partjáig, meglátod, hogy kék Amott pedig most már jól látod a Skamandrost. A kis Simoeis ott jobbkézről folyik beléje.

— Ó, a Skamandros...

Nézte dédapját, a folyamat. S megint csak Oinone jutott eszébe. Úgy gondolt vissza a kőotthonra, mintha most nem járna itt, hanem otthon üldögélnének ketten a tűzhely mellett, ők ketten, a folyamistenek sarjadékai. Vajjon látta Oinone a Skamandrost? Ha látta, nagyon tetszett neki. Szeliden, pázsitos partok között tart a tengernek, mint a jóságos és bölcs öreg, aki megértően ballag az alvilág felé, hogy beleolvadjon. Örül ennek a végtelen tengernek, de még örül az életnek is, amely a parti ligetek csicsergését és a vízbe bókoló nefelejcsék kedves fürdőjét adja neki. A kis Simoeis milyen buzgó igyekezettel siet feléje, mint a kisgyerek, aki meglátja öregapját és frissen odafutva kéredezkedik az ölébe. Ő is szeretett volna odafutni és nyakig belegázolni, hogy teste minden pontjával érezhesse dédapját. S most egyszerre megértette annak a nimfának boldogságát, akit Zeus felleggé válva tett a magáévá, tetőtől-talpig körülölelte, elborította és ölelésében eltüntette. Megértette, hogy minden szerelemnek és minden szeretetnek ez az ősi vágya: a teljes odaadás, tetőtől-talpig, fenntartás nélkül.

— Igyekezzünk, Paris, mert este lesz.

Felrezzent és ráeszmélt, hogy a tájban gyönyörködve megállott, az állatok serege pedig halad. Szaporán igyekezve utolérte őket. És jártában a várost nézte. Annak már egyes épületeit is fel tudta ismerni. A fehér falak tündököltek a délutáni napsütésben. Alig birt magával a türelmetlenségtől. Szárnyakat szeretett volna, mint Boreas fiai, hogy hirtelen fellebbenessen és egyetlen lendüléssel odaszállhasson az aranypárás levegőn keresztül. De tudta, hogy ez így gyalogszerrel még soká tart. Az éjszakát valamelyik állattelepen fogja tölteni és csak reggel indulhat be a városba. Alkonvodott, mire a ménesekhez értek. Végre megláthatta a lovakat. Azok szabadon nyargaltak a sík, messzi ré-

ten. Csikósok száguldoztak köztük, akik csak úgy szőrén ülték meg a lovat. A ló valószínűtlen állat volt, a kentaurhoz képest olyan, mint valami mesebeli lény, amelvet csak a képzelet eszelt ki. De ha a szem megszokta, szépnek lehetett mondani. Itt Xenophobos megint megállót tartott, mint az előbbi helyeken. Paris érdeklődve báméskodott. Tetszett neki a paták ütemes dobogása, az állatok harsány nyerítése, a csikósok kiáltozása. És vágyat érzett, hogy jól megtanuljon lovagolni.

Itt állapotok meg éjszakára. Enni is kapott. Leült a tűzhöz, közel engedték a még fortyogó üsthöz. Az idegen pásztorok jóindulatúan bántak vele. Nem igen beszéltek hozzá, inkább csak bámulták. Látni lehetett, amint egyik is, másik is odasettenkedik Xenophoboshoz és kérdezi, az pedig röviden felel. Kérdésnek és feleletnek nem volt nehéz kitalálni a szövegét. „Ki ez a bámulatosan szép legény, aki veled jött a hegyekből?” Ez volt a kérdés. És rá a válasz: „Fiatalszámadó juhász, velem jön a városba.”

Tisztességes fekvőhelyet kapott, de igazában elaludni alig tudott, az éjszakát féléber szendergésben töltötte, álmai és sorsa felől való tépelődései gomolygóan összekeveredtek. Csak virradatkor nyomta volna el az igazi álmot, de akkor pásztor-ösztöne felébresztette. Nemsokára Xenophobos is kezdte a munkát. Kipányválták a válogatott állatokat. Elindultak nagy kerülővel nem a város felé, hanem a gulyákat is megkeresni. Ökrök legelésztek itt, majd más foltokon bikák és tehének. A felügyelő itt is elvégezte hivatalos dolgát. Aztán Parist magához intette.

— Idehallgass. A királytól külön megbízást kaptam, hogy válasszak ki olyan áldozati bikát, amilyen az oltárok előtt évek óta nem fordult elő. Tudsz te bikával bánni?

— Megmondom őszintén, uram, sohasem volt dolgom bikával.

— De nem félsz tőle?

— Nem hiszem, uram. Ha nagyon vad és fegyvert kapok, bizonyára meg tudom ölni.

— Az egyszerű volna, — nevetett a felügyelő, — de ezt legfeljebb megfékezni szabad, bántani nem. Majd idevezettetem.

Hófehér bika volt az, amelyet odavezettek. Orrát karika fúrta keresztül s a karikán keresztül láncot fűztek rá. Ennél a láncnál fogva vezették. Hatalmas állat volt és különösen gondozott. Gyönyörű fehér bőre, ahogy ott állott a kelő nap fényében, gyenge rózsaszínű selyemnek tetszett. Egykedvűen állt ott az állat, úgyszólván zeusi jóindulattal. Semmi jelét nem adta annak, hogy dühöngeni is tud.

— Most dobd le a subádat, tedd le tarisznyádat, csak a chiton maradjon rajtad és a saru. Fogd meg a láncot és próbáld az állatot elvezetni előttem.

Paris szótfogadott. Megfogta a lánc végét. A fehér bika engedelmesen követte. Többen álltak körül. egymásra néztek és bólogattak.

— Jól van, — mondotta Xenophobos elégedetten, — helyesen választottalak. Mert tudd meg, hogy mikor a bikát a királynak bemutatjuk, te fogod vezetni. Lebzelés nélkül is meglátod a királyt. Semmi más dolgod nem lesz. Ha ezt elvégezted, az állatot megint elvezeted, aztán a feladatodnak vége. Mászkálhatsz és nézegethatsz a városban egész nap. Aztán megkapod a jutalmadat, amelyet megígértem és mehetsz vissza a hegyekbe.

— Igenis, uram, ennek nagyon örülök.

— Helyes. Most indulunk, még megállunk a kondáknál, aztán meglátod Tróját.

A konda már nem igen tudta érdekelni. Ott üldögte a sertések erős szagában, hallgatta rőfögésüket, a malacok sivalkodását és a kondások kiáltásait. De magában arra gondolt, hogy meglátja a királyt. És senki sem fogja tudni, hogy aki a bikát elvezeti előtte, az vér szerint való fia. Merengéséből ismét kiáltás riasztotta fel. Mentek tovább, most már igen nagyra növekedett állatsereggel. Szinte beláthatatlan menet volt:

juhnyáj, kecskenyáj, gulya, ménes, konda, mind egymás után, kiáltások, ostorcsattogás, nyerítés, bögés, bégetés, mekegés, rőfögés. És még mindig nem mentek egyenesen a városba. Útjuk mellett már szórványos házakat lehetett látni, a kis kertben dolgozgató emberekkel, kapu előtt játszadozó kisgyerekekkel. Már országúton haladtak, olykor szekér is jött szemközt velök, amelyet a lóhoz hasonló kisebb szürke állatok, szamarak vontak. A nyáj áradata kétfelé vált ilyenkor, mint hajó orra előtt a hullámok, aztán a szekér mögött a két rész összecsapott megint. Soká mentek így, s már feltűnt a szent város fala. De jóval a falon kívül betértek egy hatalmas gazdasági udvarba. Itt lakott a főfelügyelő, Xenophobos hivatali fölöttese. A különböző nyájakat mind behajtották ide. S eléjött egy kis süket aggastyán. Ez volt Hysios, a főfelügyelő. Xenophobos a füléhez hajolva ordította neki a jelentést, amelyet ő füléhez tartott és hangtölcserre formált tenyerén át hallgatott. Bólintott és parancsokat adott a mögötte mutakozó alkalmazottaknak. Azok elszaladtak az egyes nyájak irányába, ki erre, ki arra. Aztán a süket öreg bevitte Xenophobost a házába. De még onnan is hallani lehetett a felügyelő ordítózását, amint mindenáron igyekezett magát megértetni a gazdájával. Paris sokáig várt. Akkor megint elévezették a fehér bikát. De most egészen másképpen festett. Patáit és szarvait dúsan megaranyozták, nyakába piros virágokból készített koszorút akasztottak. Ugyanakkor kiléptek Hysios és Xenophobos. A felügyelő intett Parisnak és jelekkel mutatta a felügyelőnek, hogy ez az. Paris látván, hogy még egy próbát kell bemutatnia, készségesen nyult a láncért és elvezette a bikát a két tisztviselő előtt. Hysios nagy érdeklődéssel nézte a bikát is, pásztort is. Buzgón helyeselt a fejével. Aztán intett Parisnak, hogy lépjen közelebb. Paris odalépett. Az öreg sokáig, csodálkozva nézte.

— Kár vagy te a hegyekbe, fiam, — mondta végül a süketek tompa hangján, aztán megfordult és betotyogott a házba.

Ezzel itt is elvégezték dolgukat. Mentek a város felé ketten, most már nyájuk, csordák nélkül. A dombtetőre kellett felhágniok, a várat magasra építette Poseidon. De maga a város már jóval a bástyafalon innen kezdődött. Zsúfolt házsorok szorongtak itt a fal tövében, mostanra már késő reggel lett és akkora volt a forgalom, hogy Paris feje szédült tőle. Szinte tehetetlenül botorkált a sokaságban, az emberek mind siettek valahova, vagy valahonnan, és a pásztori gondolkozásnak csodálkozni kellett azon, hogy ha ezek egész nap így tolakszanak és sietnek, hogyan nem bolondulnak bele. Paris gyakran megállt, hogy erőt gyűjtsön a folytonos kitéréshez, figyelme állandó feszültségéhez. A lárma is nagyon zavarta. Szekerek nyikorgása, emberek kiáltozása, járókelők beszélgetése, utcagyerekek civakodása, kutyaugatás, mindez kábító zshivajjá omlott egybe, s ő ismét csak csodálkozva kérdezte magától, hogyan lehetséges állandóan ebben a zenebonában élni. Xenophobos végül is kézenfogta, úgy húzta maga után, mint vezetője a vak koldust. És Paris be is hunyta a szemét eleinte egy-egy pillanatra, mert elkábította a nyüzsgés és a lárma.

— Itt bemegyünk a torony alatt a kapun, — mondta Xenophobos.

Meredekké vált az utca és égnek meredő négyzetes torony felé vezetett. A torony kiszögellő-része volt magának a bástyafalnak. Ez a bástyafal olyan magas volt, hogy négy egymás vállára állott ember is alig érhetne el. Sima felületét nem lehetett megmászni. Elképzelhetetlen volt, hogy ellenséges erő ezen a falon beljebb tudjon kerülni. De a torony lábát alagútszerű kapu fúrta keresztül. Két hatalmas tölgyfaszárnya, amelyet még alaposan meg is vasaltak, most nyitva állott, s a kapu boltozatos aljában, amely folyosónak tetszett, sűrűn jöttek-mentek az emberek.

— Ez a dardanosi kapu, — mondta Xenophobos, — ezen túl nem messze lakom én, ott majd várnod kell kissé. Erre gyere utánam.

— Mi ez a magas fehér épület, amelyet minden-
honnán látni?

— Pallas Athene temploma. Ennek tövében van
a királyi palota. Mindezeket később megnézheted.

Zsúfolt utcába fordultak be. Nagyon sok ember
járt itt, de a házak mintegy háttal állottak kifelé. A fa-
lakon mennél szűkebb ajtónyílás, ablak sehol. Csak
néhol az emeletes házak mutattak egy-két kicsiny
világosító nyílást.

— Ez furcsa, — mondta Paris, — hogyan tud
olyan magasra felkapaszkodni, aki ott kinéz?

— Az úgy van, — felelte mosolyogva Xenopho-
bos, — hogy ez a ház túl magas, tehát belül megfelez-
ték egy mennyezettel. Alul is szoba van, pontosan
felette megint szoba. Ezt úgy hívják, hogy emelet.
Az alsó szobából lépcsőn lehet felmenni a felsőbe. Itt
vagyunk. Gyere utánam.

Benyitottak egy szűk kis kapun. Udvarra érkeztek.
Három oldalról csak magas kőfal látszott, szemközt
bejárat magába a lakóházba. A bejárat előtt lapos-
tetejű alacsony köépitmény.

— Ez mi?

— Ez Zeus oltára. Most leülhetsz a földre, ha
akarsz. Várnod kell. Én megnézem családomat, aztán
továbbmegyünk.

Paris leült és várt. Igen jól esett a nagy zürzavar
után kissé pihennie. Mire úgyahogy kifújta magát, jött
is Xenophobos.

— Nesze vissza a kosarad. A mókust odaadtam
kisleányomnak. Szerettelek volna megmutatni felesé-
gemnek és két sógoromnak, de ők nincsenek itthon.
Csak a cselédek. Ennélfogva megyünk egyenesen a ki-
rályi palotába.

Indultak tovább. Az út vakoknak látszó házak
között vezetett tovább, mint körgyűrű a beépített domb
oldalában, de szabályos távolságokban mindig kereszt-
utca nyílt, amely meredek derékszögben felfelé for-
dult a dombcsúcs irányában. Mindenütt sok ember és

lárma. Paris számára sok volt ennyi benyomás egyszerre, figyelme már elfáradt. Nem nézett sehova, csak lépkedett, amerre mennie kellett. Mennél feljebb hágtak, annál nagyobbak lettek a házak. Néhol a szokott dísztelen kőfalak sorát váratlanul márványoszlopok hófehéren tündöklő sora szakította meg. Ez templom volt egy-egy isten tiszteletére. Paris hallgatta a magyarázatot és túlterhelt emlékezete nyomban el is felejtette. Végül igen nagy kőfal szűk ajtónyílása előtt két fegyveres embert láttak. Szép szál legények voltak ezek, piros szegésű köntöst viseltek és kezökben dárdát. Xenophobos láttára felemelték a dárdát, ez nyilván a tisztelgés jele volt. Xenophobos gögösen semmiféle jelet nem válaszolt a köszöntésre. Benyitott a kapun. Paris ment utána. Tudta, hogy ez a királyi palota. Tehát ebben a palotában született. Szíve erősen kalapált.

Igen nagy udvar tárult ki előttük, amely térségnek is beillett. Az udvar mentén kétoldalt itt nem pucér kőfal állott, hanem oszlopos folyosó, amelyen lakószobák sorakoztak. Az egyiknek ajtaján éppen most lépett ki egy szép leány és ment hátrafelé.

— Laodike, — súgta a felügyelő.

Paris elpirult. Egyik testvérét tehát meglátta. Nagyon szépnek tetszett, de jobban nem nézhette meg, mert a leány már eltűnt. Az udvaron sokan tartózkodtak, mindenféle fegyveres és fegyvertelen ember. Volt sok szolga is köztük, ez meglátszott az örökéhez hasonló köntösükön, ezek is ugyanolyan piros szegésű ruhát hordtak. Ödöngtek ott, beszélgettek, tréfálkoztak, olyan is volt, aki a földre heveredve aludt. Zeus-oltár is volt az udvaron, de sokkal nagyobb és díszesebb, mint a felügyelőé. Ezt márványból faragták, s aki készítette, tarka színű csoportokat vésett ki rajta. De Paris nem mert közelebb menni, hogy megnézze. A felügyelő odament egy kőlócához és kurta kézmozdulattal leparancsolta a két szolgát, akik ott üldögéltek. A szabad helyekre leültek ők. Alig vártak néhány percet, megérkezett az öreg Hysios. Mindjárt leült melléjük. Beszélni siketsége miatt nem szeretett.

Csak annyit kérdezett, hogy itthon-e a király. Xenophobos a fülébe kiáltott:

— Itthon. De a bikát még nem hozták.

— A bika jön, — mondta az öreg.

Cakugyan ugyanebben a pillanatban nyílt a kapu és két szolga bevezette a bikát. Az ott ácsorgók mind körülvették és nézegették. Egy szolga befutott a lakóházba. Egy másik megrúgta az alvó embert, aki felriadt, körülnézett és szemét dörzsölve felállott. Általában mindenki illendő helyet keresett magának. Oldalt állott mindenki. Az udvar nagy térségét üresen hagyták. Ekkor kilépett házából Priamos. Magas szál, délceg öregember volt és igen szép. Pompás megjelenése méltó volt a dardanidák híréhez. Hysios odalépett hozzá, felemelt karral üdvözölte és pár halk szót mondott neki. A király beleegyezően bólintott. Odaállt a Zeus-oltár elé. Xenophobos oldalba lökte Parist. Ő megfogta a bika láncának végét és elvezette a király előtt. Kosarát akkor is magával vitte alsókarjára fűzve.

— Állj csak meg, — mondta Priamos.

Odalépett a bikához és figyelmesen nézegette.

— Nagyon jól van, — mondta, — ilyet akartam.

Priamos tovább akart menni, de Hysios, aki mellette állott, ismét súgott neki valamit. És intett Parisnak, hogy maradjon. A fehérszakállú király most rápillantott. Előbb únottan bólintani akart, nyilván nagyon únhatta azt a sok mindent, amire udvaroncai lépten-nyomon felhívták figyelmét. De pillantása felélénkült. Jobban szemügyre vette. Most már nagy érdeklődéssel nézte.

— Ki vagy te, pásztor? — kérdezte végül.

— Paris vagyok, uram, mást nem mondhatok magamról.

— Ki az apád?

— Nincsenek szüleim. Talált gyermek vagyok.

Különös és ismeretlen vakmerőség szállta meg. Élesen az öregember fürkésző tekintetébe nézett.

— Engem egy Agelos nevű pásztor vetett a vad-

állatoknak, uram, de azok nem faltak fel. Élek. Ugyanaz az Agelos nevelt fel könyörületből. Ő nevezett el Parisnak. Ha akarod látni azt a kosarat, uram, amelyben kitétek, azt megmutathatom. Íme, ez az.

Priamos átvette a kosarat. Megnézte. Aztán Parisra nézett. Elsápadt.

— Alexandros, — mondta halkan.

— Én vagyok, uram — felelt szintén csendesen a királyfi.

Farkasszemet néztek. Akkor a király így szólt:

— Hagyd el az állatot. Gyere utánam.

Előreindult lakása felé. Paris követte. A bejáratnál a király rákiáltott a szolgálókra:

— Hekabe királyasszony jöjjön rögtön.

Mindketten beléptek a palotába. Paris arra gondolt, hogy most meg fogja ölni. De elhatározta, hogy amíg bír, védekezik.

VIII.

Országos Széchényi Könyvtár

Nagy terembe léptek. Közepén deszka-dobogó állott, csak néhány hüvelyknyire magas. Ennek négy sarkán színesre festett oszlopok meredtek felfelé, amelyek keresztgerendákat tartottak. Ezeken nyugodott a mennyezet, erősen kormos a közepén alatta álló tűzhelytől. Priamos megfogta fia vállát.

— Nézz rám. Hadd vegyelek még egyszer alaposan szemügyre.

Nézte sokáig. Úgy állottak szemközt egymással, mint két szobor.

— Itt nem lehet semmi kétség, — mondta a király, — még ha ez a kosár nem volna is. A hasonlóság kísérteties.

— Kihez hasonlítok?

— Tithonosra, az én testvérbátyámra. Mintha ő állana előttem. Ő volt ilyen szép, mint az istenek maguk.

Paris még mindig erősen, ugyszólván kihívóan nézett az apja szeme közé.

— Mi a szándékom velem, uram?

— Nekem nincs szándékom, édes fiam. Minden szándék az isteneké. Ők saját jóslatuk ellenére megmentettek és felneveltek. Ők tudják, mit akarnak. Halandó ezen nem tudhat eligazodni. A felelősség sem a halandóké. Az isteneké a hiba is, az érdem is. Őket tedd felelőssé, édes fiam, hogy halálra szántak, és nekik légy hálás, hogy mégis örülhetsz az életnek.

Ebben a pillanatban berontott a királyné. Idős, méltóságos tartású hölgy volt, de az arca üde és szabályos.

— Mi történt, Priamos? Ki ez a fiatalember?

— Ez a fiatalember Alexandros, a fiad. Öleld meg. A királyasszony megdöbbenve, mereven nézte Pariszt. Aztán egyszerre nagyot sikoltott.

— Ó az! Egészen biztosan ő az! Mi történt? Az istenek feltámasztották és visszaküldték?

— Majdnem így esett, — felelt Priamos, — mondd csak el, fiam, milyen csodálatos dolog történt veled.

Paris nézte őket. Még nem volt biztos benne, hogy életben marad.

— Nagyon nehezen tudok most beszélni. Nézlek benneteket. Apám és anyám vagytok. Tudom, hogy meg akartatok ölni. Most, mikor így szemközt állunk, nem tudom, hogy mit gondoljak rátok és mit érezek irántatok. Úgy illenék, hogy gyűlöljelek benneteket. Hiszen tizennyolc évig éltetek azzal a nyugodt tudattal, hogy megöltetek. És el tudtátok viselni. Talán el is felejtettétek. Ha most fel nem bukkanok, ugyanúgy éltetek volna tovább nyugodtan, mindhalálig. Számotokra csak véletlen, hogy nem öltetek meg. És most itt állok előttetek fegyvertelenül. Tudom, király, hogy csak egy kiáltásodba kerül és itt döfnek le előttem. Lehet, hogy meg is teszed. De ezt még hallgasd meg. Én sokat gondoltam rátok egész életemben. Különösen téged gyűlöltelek, apám, mint ahogy te gyűlöltél engem,

mikor a világra jöttem. Meg akartam rajtad bosszulni halálomat, amely hiába nem sikerült, mégis elkövetted. S most itt nézlek benneteket, Priamos és Hekabe. A magam vonásait látom bennetek. A hajam belőletek való, a szemem, a derekam, az arcom. Ami vagyok, az mind előbb ti vagytok. Rajtatok látom, milyen szép vagytok. És ha magamat szeretem, minden kínlódásom, szerencsétlenségem, bosszúm ellenére titeket is szeretlek . . .

A királyfit itt már elfogta a sírás. Könnyek peregtek arcán, szája görcsösen vonaglott, de azért beszélt tovább.

— Szeretlek, apám. Szeretem magamat Tithonosban, akibe maga Eos, a hajnal, szeretett bele. Szeretem magamat Ganymedesben, aki olyan szép volt, hogy elragadta a sas. Szeretem magamat Skamandrosban, akinek szépségét most láttam a síkon. Szeretem magamat az ősi Dardanosban, az ősi királyban és apjában, Zeusban. Szeretem magamat Elektrában, Zeus kedvesében, aki éjszaka leragyog rám az égboltról. És ez mind te vagy apám. Az életem, ha el akarod venni, mégis te vagy. Én kimondhatatlanul örülök az életemnek és leborulok előtte . . .

Térdre esett. Most már zokogott. Apja lábát ölelte. Az öreg lehajolt hozzá és megsimogatta a fejét.

— Asszony, — mondta szemrehányóan, — még mindig nem ölelted meg a fiadat.

Hekabe királyné is sírt.

— Édes kis fiam, Alexandrosom . . .

Csak ennyit tudott mondani, azt is a könnyezéstől elfojtott hangon. És kitérta két anyai karját. Paris felugrott apja elől és odadobta magát anyja mellére. Átkapták egymást, és mindegyik csókolta a másikat, ahol érte. Zokogásuk hangja semmit sem változott, mégis kacagás lett belőle. Az öreg Priamos féltékenyen megveregette az anyja vállán síró fiú hátát.

— No fiú, most ölelj meg engem is, aztán szent a béke.

Az ősz király nem sírt. Őrizte tekintélyét. Melegen

megölelte és eltolta magától. Megint csak kedvtelten nézegette.

— Hekabe, ezért a fiúért kár lett volna. Ez a legszébbik gyerekünk.

— Mondd, apám, — kapott bele a szóba Paris mohón, bár még mindig könnyes szemmel, — vajjon Ganymedeshez is hasonló vagyok? Úgy szeretném magamat tükörben látni. Én még sohasem láttam tükröt.

— Ezen könnyen segíthetünk, fiam. Hekabe, kedvesem, hozd csak a nagy pajzsomat.

Ebből a nagy nappaliból nyilott Priamos fegyverszobája. Hekabe máris hozta a pajzsot. Az ötvösök remekműve volt ez, domború külsejét simára csiszolt fémlap borította. De domborúságát az ötvösök a közepe táján laposra kalapálták, hogy ne torzítson. Priamos elébe tartotta. És a királyfi belenézett. A pajzs sima lapjáról valóban gyönyörű fiatal férfi tekintett rá.

— Ó, de szép! — kiáltotta elragadtatva.

Sötétszöke, kékszemű fiatalemberé volt az idegen arc. Haja dús csigákban környezte az arcot, olyan göndör, mint az aranygyapjú lehetett, de még a selyemnél is puhább tapintású. Homloka ráncatlan; dús, de vékony szemöldöke valamivel sötétebb a hajánál. Szeme sötétkék, de valami lehelletszerű, elsuhanó zöld árnyalat volt a színében. Ez a szem nőiesen nagy volt és olyan tüzet vétett így mosolyogva, mint a szikrázó drágakő. Orra egészen egyenes, alatta serkedő fiatal bajusz. Álla finom és lágy. Füle kicsiny. Nyaka izmos és szokatlanul hosszú. Paris felkacagott a boldogságtól. A tükörben az arcmás is kacagott: megmutatta a szép ragadozó állatokéhoz hasonló hibátlan, hófehér fogsorát. Paris kissé oldalt fordította fejét, úgy nézett vissza, majdnem kancsalítva a tükörbe.

— Köröskörül arany domborműveket láatsz, — mondta Priamos, — ott Ganymedest is felfedezheted. Hasonlítsd össze magad.

Paris megkereste Ganymedest. Ott találta meg elliptikus akanthos-keretbe foglalt ábráját a szendergő Endymionhoz lebegő Selene és az Atalante elé vadkan-

főt tartó Meleagros képe között. Féltékenyen összehasonlította.

— Vagyok olyan szép, — kiáltotta, — eszküszöm az istenekre, hogy vagyok olyan szép.

— Igen, én is azt hiszem, — mondta Hekabe élenken.

— A főfelügyelő Hysios azt mondta, hogy kár vagyok én a hegyekbe.

— A hegyekről most már szó sincs, — mondotta az apa, — természetes, hogy itt maradsz. Egyelőre itt kicsiszolódol, aztán életformát választasz magadnak. Ha a testgyakorláshoz van kedved, lehetsz katona, mint Hektor bátyád. De ha jobban szereted a szabad életet, csinálhatod azt, amit Aineiás sógorod. Ő itt lakik ugyan a palotában Kreusa húgoddal, de többet van kint a hegyekben. Szenvedélyesen pásztorkodik. De, hogy mihez van kedved, azt most úgy sem kell még eldöntened. Mindenesetre itt maradsz. Napnyugtakor résztveszel a családi étkezésen, addig rendbehozhatod magad. Kapsz mindent, ami szükséges.

Priamos hangosan elkiáltotta magát és hármat tapsolt hozzá:

— Oikarchos!

— Ez a palotafőnök, — tette hozzá fia számára csendesebben, — bármi kell, csak szólj neki. Ha túl nagyot kérsz, ő úgyszólván fordul döntésért. Igaz, még valamit. Étkezésnél találkozni fogsz testvéreiddel. Hogy simábbá tegyem a helyzetet, én előbb mindegyiket előkészítem. Remélem, szeretni fogjátok egymást. Hol az alvilágban marad ez az ember? Oikarchos!

Éppen ekkor lépett be egy kis fürge, ravaszképű, fekete ember. Chitonján kettős piros szegély. És furcsalakú piros sapkája mutatta, hogy phrygiai.

— Bocsánat, király, az udvaron már majd lehúznak, hogy várjanak-e tovább az emberek.

— Micsoda butaság, persze, hogy várjon, akit ide rendeltem. Akit nem rendeltem ide, csináljon, amit akar. Most idefigyelj. Ez a dalia, akit itt láatsz, Alexandros, másodszülött fiam, aki eddig idegenben nevelke-

dett. Szobát nyitsz neki a királyfiak sorában. Keresel neki illő ruhát és fegyvert. Mindenekelőtt pedig gondoskodik neki fodrászról és fürdőről. Mindent elmondasz neki a házirendről, ha valamit kérdez. Úgy szolgálj ki, mintha engem szolgálnál, vagy Hektor uradat. Én most megyek dolgaim után.

Még ráveregetett Paris vállára és visszaszólt feleségének:

— Veled aztán hosszú beszédem lesz.

Aztán kiment az udvarra. Hekabe még egyszer megölelte és megcsókolta fiát.

— Érezd jól magad, drága, kedves fiam. A mi házuk a te házad is. Oikarchos, úgy vigyázz az én szeretett fiamra, mint szemed fényére.

— Mindent rábízhatasz, királyné. A királyfi meg lesz elégedve.

Oikarchos megcsókolta a királyasszony ruhája szegélyét. Hekabe indult, az ajtóból még csókot intett vissza fiának. Paris mosolyogva viszonzta és megint könnyes lett a szeme. Aztán a palotafőnökhöz fordult és intett neki, hogy menjen előre. Az egy kis mellékjáráson, amelyet ajtó nélkül csak félrelebbenthető kárpít fedett, kiment az udvarra nyíló szobák sorához. Habozás nélkül benyitott egyikbe.

— Ez lesz az, uram. Igen jó szoba. Legutóbb Astyoche asszony lakott benne, királyi atyád nővére, mikor Kreusa királylány esküvőjekor itt járt.

Paris szétnézett. A szoba pompásnak tetszett. Padlója keményre döngölve, mennyezetén szobrászmunkával díszített négyszögletű nyílás, hogy elég világos legyen. Oikarchos megmutatott egy selyemzsinórt a falon. Ha ezt meghúzta, a tetőnyílásra fedelet lehetett ráhúzni. A fekvőhely olyan magas volt, hogy rá lehetett ülni. Nagy medve bőre volt rajta. Paris ezen végigheveredett, hogy megpróbálja.

— Mitől ilyen puha?

— Zsák van alatta, uram, amelyet fínom tengeri füvel töltünk.

A fekvőhely mellett falmélyedést látott, amelyet

aranyszálú piros posztóval bélelték ki. Polcán színes cserépedénykék és rézsobrocskák állottak. A sarokban faragott asztal, rajta széles tál kézmosáshoz. Az egész pazar volt és előkelő.

— Ha úgy tetszik, uram, most a fürdőbe vezetlek. De nem parancsolsz előbb enni valamit?

— Az nagyon jó lesz. Egy kis gomolyát haraptam reggel, azóta nem ettem semmit.

— Rögtön magam hozok valamit.

Oikarchos elsietett. Ő kinézett kíváncsian. Nyitott szűk folyosót látott, majdnem elérhette kinyújtott kezével a palota falát. Rézsút pedig valami keveset az udvarból is láthatott. Ott emberek álldogáltak, bizonyára várták, amíg sorra kerülnek s a király elé járulhatnak. Fényes délelőtt volt, valahol trombitáltak. És az ő szívében is harsogott az ujjongás, a tükörképre gondolt, amelyet apja pajzsán láthatott. Leült a medvébőrre és boldogságában elkacagta magát. De már jött is Oikarchos. Nagy fatálca volt a kezében, azon mázas cseréptányérok.

— Egy kis hideg fenyvesrigót hoztam, uram, kemény tojást tormával és cseresznyét. Egyél kedved szerint, majd tartom a tálcát. Közben beszólítom szolgálodat.

Kiszólt az udvarra:

— Dridax, gyere be. Különben elég az ajtóban megállnod.

Nagy kamasz állt meg az ajtóban, aki széles szájjal vigyorgott. Mialatt Paris enni kezdett, Oikarchos bemutatta.

— Ez Dridax, uram, semmirekellő udvari kenyérpusztító, akit most az a nagy szerencse ér, hogy személyes szolgálatodra osztottam be. Éjjel-nappal rendelkezésedre áll, ajtód küszöbén fog aludni. Ha nem jól végzi dolgát, üsd agyon. De legalább is úgy üsd pofon, hogy az öreganyját is megemlegesse.

A legény boldogan vigyorgott. Oikarchos most feleje fordult.

— Mától fogva Paris királyfi lesz urad és istened,

ahogy már megmondtam. Lesni fogod a lélekzetét is. És nagyon vigyázz, mert a királyfi keze gyorsan jár. Eddig tíz engedetlen szolgát fojtott meg pusztá kézzel, hát csak jól vigyázz.

Dridax változatlan boldogsággal vigyorgott tovább. Paris elhatározta, hogy jót szót vet neki.

— Remélem, téged nem fojtalak meg. Van már szeretőd?

— Még csak kettő, — vigyorgott a suhanc szemérmesen.

— Jól van. Ezt kapd meg.

Lerágott rigócsontot dobott neki. Dridax megkapta a levegőben, rögtön bekapta és elkezdte ropogtatni, mint a malom.

— Mondd csak, Oikarchos, ki az az Astyoche nagynéném, akit említettél s akit én nem ismerek?

— Az a mysiai királyné, uram, a király testvérhúga, Telephos felesége.

— Ebből keveset tudok. Ezt a Telephos nagybátyámat sem hallottam soha.

— Ritkán jár itt, uram, mert nem szeret utazni. Igen nagy hős, ami nem csoda, mert Herakles fia.

— Ne mondd. Herakles isten fia a nagybátyám? Ezt örömmel hallom. Beszélj többet róla, amíg eszem.

— Az úgy volt, uram, hogy Herakles egy templomában mint papnő szolgált Auge, Aleus király leánya, aki ennél fogva szüzességi fogadalmat tett Herakles oltáránál. De Auge nagyon szép volt s a fogadalmat maga az isten tisztelte legkevésbé. Leszállott az égből papnőjéhez. Ebből a szerelemből született nagybátyád, Telephos. A papnő atyja igen nagy haragra gerjedt és csak akkor bocsátott meg Augénak, mikor akadt, aki feleségül vette. A gyermeknek azonban nem kegyelmezett, azt ki kellett tenni a vadállatoknak. De egy nőstényszarvas kiszoptatta, a gyermek megmenekült.

— Ne mondd. Ez érdekes. Szarvas?

— Úgy van, uram. Telephos pásztorkodott a hegyekben, aztán elzarándokolt Delphibe, hogy Apollon istentől megtudja származása titkát. Meg is tudta, meg-

kereste anyját, aki Mysia uralkodójához ment volt feleségül. Telephos igen vitézül viselkedett Mysiában, elvette nagynénédet és később trónra lépett. Ennyit mondhatok nagybátyádról. De Astyoche királyaszszonyról még mást is tudok. Dridax, te mamlasz, tégy az udvar felé harminc lépést és harmincat vissza.

A szolgálgeény azonnal engedelmeskedett.

— Szolgáknak nem kell az ilyet hallani. Arról van szó, uram, hogy Astyoche felkeltette Ares isten figyelmét. Hiszen családoból származott és nagyon szép volt. Ares tehát háborút támasztott Mysiában, Telephos elment harcolni, s azalatt Ares foglalta el a helyét. Most tehát Astyochénak két fia van, akik unokatestvéreid: férjétől Eurypylos, Ares istentől pedig Askalaphos.

— Ares isten tehát nagybátyám?

— Úgy van. Dícsérem jó étvágyadat, uram, örömmel látom, hogy mindent megettél. A házirend az, hogy az első étkezést, az akratismát, reggel akkor hozatod szobádba, mikor parancsolod. A második étkezést, az aristont, szintén szobáikban fogyasztják el a királyi család tagjai, lehetőleg délben. Alázattal felhívom figyelmedet, uram, arra, hogy a király nagy súlyt vet az étkezések pontosságára. A harmadik étkezés, a deipnon, napnyugtakor következik, de ez már együttes étkezés, a családtagok mind résztvesznek, nem ritkán vendégeink is vannak. Dridax, ha visszajöttél, vedd el ezt a tálcát és vidd. Ha szabad tanáccsal szolgálnom, uram, az aristont mindjárt fürdés után fogyaszd el. Most kövess a fürdőbe.

Paris követte. Beléptek a nagy házba. Ott tekervényes folyosókon haladtak végig. Akivel találkoztak, az mély főhajtással tért oldalra. A királyfi felbukkanásának híre máris elterjedt a palotában. Végre odaértek a fürdőszobákhoz. Dridax máris ott termett. Megnyitott egy csapot azon a csövön, amely a falból állott ki. Paris odatartotta keze fejét.

— Jó hideg, — mondta, — ez igen finom lesz.

— Ne még, uram, ez csak csorogjon mennél hide-

gebbre, míg a pyriateriát elintézed. Parancsolj ledobni ruháidat és sarudat a deszkákra, aztán menjünk a szomszéd terembe.

Paris levetkezett gyorsan pucérra. Aztán belépett a szomszéd terembe. De az teljesen üres volt. Legfeljebb egy lócát látott benne.

— Ez fürdő?

— Nem fürdő, uram. Izzadó. Megvárod, amíg a forró levegőtől alaposan megizzadsz. Aztán visszatérsz a hideg csaphoz. Dridax rendelkezésedre fog állani, elég jól ért a fürdőhöz. Én addig ruháid után nézek.

A királyfi a fojtón forró levegőben egyedül maradt. Leült a lócára és várta, míg izzad. Közben eltűnődött jövődj sorsán. Az a gyermekes ábrándja, hogy lázadó trónkövetelőként vonul be a városba, egyszeriben egészen nevetségesnek tünt fel előtte és eloszlott, mint a buborék. Király csak akkor lehet mint másodszülött, ha Hektor korán elhal. Valószínű sorsa tehát az, hogy mint királyfi éldégél a palotában gond nélkül és majd életformát választ, mint atyja mondta. Természetesen azt a formát választja, amelyet Aineias: királyfi is lesz, pásztorkodik is. És a kőotthont majd pazarul berendezi, hogy odafenn is királyi módra élhessenek Oionóval. Oionónak természetesen ide is el kell jönnie az udvarhoz, majd felváltva élnek hol itt, hol a hegyekben. Mindakét helyen egyformán boldogan. Csak még azt nem tudta, hogyan fogja az egész családdal közölni, hogy ő már házasember. De egyelőre ezt a gondot elhárította magától. Majd csak lesz valahogy. Egyelőre kitűnően megy minden. Mivel most már bőségesen verejtékezett, helyesnek vélte kimenni. Odaállt a hideg csaphoz, amelyből vastag vízsugár ömlött elé. Hol leguggolt, hol felállt, forgott, táncolt a vízsugár előtt, kéjesen ordított és prüszkölt, erősen dörzsölte arcát a markába vett hideg vízzel. Mikor megelégette, Oikarchos harmadik terembe tessékelte, amelyet aleipterionnak nevezett.

— Van, aki a meleg sugarat jobban szereti. De a király ezt csak a hölgyeknek engedi meg. Azt tartja,

hogy a meleg víz elpuhítja a férfit. Parancsolj erre a padra lefeküdni, uram. Dridax, jöhetsz, fogd a stlengist.

A stlengis életlen vakarókés volt, Dridax szakavattott keze ezzel esett neki gazdájának. Először csak tetőtől-talpig levakarta róla a vizet, aztán keményebben fogott neki, két kézzel szorította a testhez, ahogy végighúzta az izmokon. Paris kéjesen felkiáltott:

— Jaj be jó, jaj be jó, a fene egye meg. Még erősebben, a fene egye meg.

Hatalmasakat nyögött, s ha valaki kívülről hallgatja, azt hihette volna, hogy embertelenül bántalmazák, pedig módfelett élvezte a dolgot. Mikor a boldogító kínzás befejeződött, Oikarchos odalépett:

— Most ne kelj fel még, uram, a házi borbély fog kezelésbe venni. Ime itt áll előtted, Leogorasnak hívják és a legnagyobb fecsegő a világon. Ha nagyon unod, kiálts rá. Ha kérdést intéz hozzád, rúgd meg. Kérdeznie szigorúan tilos.

Leogoras megjelent és mélyen meghajlott. Nyurga, szeplős és vöröshajú ember volt, aki mesterségének mintegy cégérét csinálta magából, olyan dús és hatalmas hajcsigákat tornyozott fejére, mint a gyapjúval rakott szekér s ugyanolyan csigákat göndörített veres szakállából. Átható illat áradt belőle, főként abból a ládából, amelyet lerakott maga mellé a deszka-padlóra. Ez sok cseréptégelyt tartalmazott, különböző kenőcsöket és olajokat. Ezekkel végigkenegette a királyfit tetőtől-talpig. Nagyszerű szaga volt mindegyiknek és valamennyi kellemes párolgással üdítette a testet. A borbély nagy lepedőt vett elő és azt hangos csattogással lobogtatta. Ez zsibbadó, hűvös érzést okozott, az illó olajok egyszerre eltűntek és csak illatuk maradt meg. Közben a borbély egy pillanat megállás nélkül folyton fecsegett.

— Már hallottam, uram, hogy milyen tündérszép királyfival szaporodott a magas királyi család. Ha nem vétek a tisztelet ellen, megmondhatom, hogy fölülmú-

lod a híreket, melyeket keltettél. Némelyek Adonist emlegették veled kapcsolatban. De én ezt tiszteletlen megjegyzésnek tartom. Hiszen mindnyájan tudjuk, hogy Kinyrasnak, a kyprosi királynak volt egy leánya, Myrrha, aki a sziget nagy istennőjét, Aphroditét nem volt hajlandó tisztelni. Ezért Aphrodite súlyosan megbüntette: szerelmet gyújtott benne saját apja iránt, sőt ezt a szerelmet örüléssig fokozta. A leány képes volt arra, hogy sötétben idegennek adja ki magát, csakhogy szülőapja szerelmét elnyerhesse. Az apa bele is esett a csapdába, de mikor rájött, hogy Myrrha születendő gyermekének ő maga apja is, nagyapja is, a leányt elkergette a háztól. Myrrha elmenekült Arábiába és megszülte Adonist, őt pedig az istenek myrrha-fává változtatták. Erkölcös embernek vigyáznia kellene, hogy ilyen származású férfiúhoz ne hasonlítson egy királyfit. Mások azt mondták, hogy olyan szép vagy, mint Hermes, ismét mások, hogy olyan vagy, mint Aphrodite maga lenne, ha férfi lenne. Én ezt is ostoba beszédnek találom, mert még az hiányzik, hogy éppen Hermes és Aphrodite fiához, Hemaphroditoshoz hasonlítsanak, akibe beleszeretett a Salmakis patk nimfája, mikor ott megfürdött és olyan nagy odaadással imádkozott az istenekhez, hogy teljesen beleolvadt imádottságába, s ettől ő sem maradt nő, az istenfi sem maradt férfi. Már pedig az istenek őrizzenek meg bennünket attól, hogy egy ilyen tündérszép dalia, mint te vagy, uram, ne maradjon férfi, hiszen ha Hektor bátyádnak Astyanax fia megszületett, tőled is lelkenedezve várjuk a dicsőséges család további folytatását. Legyen annyi gyermeked, uram, mint szeme Argosnak, vagyis száz, ámbár Argossal sem tiszteletteljes dolog téged kapcsolatba hozni, hiszen Argost Hermes isten megölte, téged azonban sokáig éltesen, köszönöm, uram, légy kegyes felkelni, uram és fáradj az öltözőszobába.

Dridax tarka fürdőköpenyt borított ura vállára, lábát pedig sásból készített papucsba bújtat'a. Oikarchos mutatta az utat a negyedik terembe, az apodyte-

tionba. Ott már sok ruha várta őket a falra akasztva. De előbb székre kellett ülnie, hogy Leogoras a hajához fogjon.

— Gyönyörű haj ez, uram, valóban kontár, aki ebből tökéletes fejet nem tud alkotni, hiszen voltaképpen nem is kell vele csinálni semmit, ezt maga a természet a legtökéletesebben megalkotta. Csak a pók tud ilyen finom fonalakat szőni, arra esküszöm. Jobb lett volna Arachnének is inkább ilyesmivel foglalkozni, ha már biborfestő leányának született, mint Athene istennővel versenyre kelni, hogy ki tud szebb kelmét szőni. Mert ebből származott rá minden baj. Athene gyönyörű kelmét szőtt, amely az Attika földje felett ítéletet mondó tizenkét istent ábrázolta, ő azonban az istenek viselt gondjai közül csak a csiklandós és nem illendő dolgokat válogatta ki, ezért aztán Athene felháborodásában fejéhez vágta a szövőszék hajóját, és Arachne ezen úgy elbúsult, hogy fel akarta magát akasztani, de az istennő megbánta felindulását és pókká változtatta, tehát most fel van akasztva saját fonalára, de azért él. Még mindig jobban járt, mint Kallisto nimfa, akit Zeus addig kerülgetett, míg fia született, s akkor Hera haragjában medvévé változtatta, ezt a boldogtalan medvét pedig Artemis vadászaton lelőtte. Mert nincs borzasztóbb, uram, mint a féltékeny asszony. Zeus őrizzen meg tőle, ha már saját magát nem tudta megőrizni. Az asszonyok nem tudják belátni, hogy voltaképpen semmit sem tudnak elérni a féltékenységgel, sőt a férfit olykor még dacosabbra tüzelik. Mert vajjon mit ért el azzal Hera, uram, hogy Európéra olyan féltékeny volt, hogy még fiát, Sarpedont is vad haraggal üldözte, ahol csak tehetette? Azt érte el, hogy Zeus csak azért is három emberéletet adott Sarpedonnak, aki így kétszáz évig éldegélt Lykiában. Adjon neked is legalább ennyit, uram. köszönöm, készen vagyunk.

Ezalatt újabb illatokkal és fényesítő olajokkal bedörzsölte Paris haját, majd ügyesen megfésülte és haját művészi csigákba rendezte. Ezzel el is

búcsúzott. Most Oikarchos vette át a királyfit. Mindenekelőtt lábbelit adott neki.

— Ez a királyé, uram, de neked, mint saruidról megállapítottam, pontosan jó lesz.

Valami nagyon puha bőrből csinált lábbeli volt ez, alighanem különlegesen kidolgozott kecskebőrből, amelyet fehérre festett a timár, lágyan takarta bokáig az egész lábat, a cipőlyukakat sodrott aranyzsinórral kellett befűzni. Oikarchos maga adta fel, fűzte be és az aranyzsinórra tetszetős csokrot kötött. Most a chiton következett, amelyet fején át húzott magára. Ezt a két vállon aranycsattal kellett összekapcsolni. Oikarchos ügyes kézzel egy pillanat alatt elintézte mindakét kapcsot. Most piros bőrvet kapott a derekára aranycsillagokkal. Ezt jól össze lehetett szorítani, hogy dereka karcsúsága mennél jobban kitűnjék. Végül a chlamys következett, s ezt egész sor ruhából kellett kiválasztani. Ott lógott egymás mellett jónéhány, valamennyi másszínű. Legjobban tetszett neki egy szép kék nap-pali köpeny, amely selymes tapintású világoskék anyagból készült és beleszövött aranyfonáltól csillogott. Sok próba után úgy döntött, hogy ez illik legjobban a hajához.

— Van itt tükör?

— Hogyne volna, uram.

Oikarchos fémtükröt tartott eléje. A csinos pásztor helyett most elbűvölő előkelő fiatalember mosolygott rá. Mellében lelkendező izgalmat érzett, hogy ember ilyen szép lehet, s ez az ember éppen ő. Repülni szeretett volna az elragadtatástól. Hosszasan nézte magát és akármilyen szigorú bíráló-szándékkal kereste a hibát, megállapította, hogy ember ennél szebb nem lehet.

-- Most tehát egyem?

— Éppen itt az ideje, uram.

— Helyes. Eredj előre és vezess vissza.

— Igen, uram. Dridax pedig megy egyenesen a konyhára, a szakáccsal már beszéltem.

A tálca jóval nagyobb volt, mint délelőtt. Annyi étel volt ott, hogy külön elmagyaráztatta magának a fogásokat.

— Ez itt, uram, mályvafőzelék, amit mindennap csinálnak, mert királyi atyád nagyon kedveli. A nyárson sült tengeri halhoz ajánlom, azzal együtt szoktuk leginkább enni. Ezek itt kis húspogácsák, amelyek őrlött lúdhúsból készültek. Leginkább lencsével eszszük, az is van mellette, mint látod. Ha nem szereted ennyire hagymásan, szólj, majd megmondjuk parancsaidat a szakácsnak. Mellette csirkemájat találsz a tányéron, főtt salátával. Sütemények is vannak, mint látod, apró tárgyakat ábrázolnak.

— És ez itt micsoda?

— Osztriga, uram. Az egész család nagyon szereti.

— Ja vagy úgy, osztriga. Azt én nem szeretem.

— Ahogy parancsolod. Most még megkérdem, hogy milyen italt óhajtasz. Van délre való könnyű borunk, van erjesztett tejből készült szeszes italunk és van méhsörünk, amely szintén szeszes, de mézből való és nem olyan nehéz.

— Nem iszom szeszes italt, barátom. Ha van jó hideg tej, azt megiszom.

— Azonnal hozom, uram.

Nekilátott az étkezésnek. Nem volt ugyan nagyon éhes és ez a kis éhsége, amelyet a fürdő ajándékozott neki, gyorsan elmúlt, de olyan kitünőnek találta az ismeretlen ízeket, hogy eleinte hol ebből, hol abból csipegetett, de lassanként megevett mindent. Szinte rézszeg volt a sok evéstől. A szokatlan jóllakottság és az erős izzadás ellankasztotta, nem éppen kellemes bágyadtságot érzett. Ezt az érzést sem igen ismerte eddig. Nem szerette. Gondolkodott, hogy mit csináljon. Így nem jól érezte magát.

— Nem akarsz most kissé lepihenni, uram? A tetőnyílást behúszom, hogy kellemes sötét legyen.

— Lepihenni? Az nem rossz ötlet. Nagyon elcsigázottnak érzem magam.

— Aludjál valamit, uram. Az jót tesz ilyenkor.

Én majd figyelem a nap állását és nem hagylak soká aludni.

— Az nagyon jó lesz.

— Dridax itt marad az ajtó előtt, hogy senki se zavarjon. Kellemes pihenést, uram.

Egészen sötét lett a szoba, miután leheveredett a medvebőrre. Oionére gondolt a sötétben. Jó lett volna, ha itt tudja Oionét a szobában. Vajjon mit csinál most? Talán kint jár a sziklák között. Kellemes tavaszi szél fúj és a levegőben a méhek altatóan zümmögnek. Ezek a méhek zümmögték álomba. Hosszú idő múlva arra riadt fel, hogy kopogtatnak. Felugrott a sötétben és először fogalma sem volt arról, hogy hol van. De összeszedte az öntudatba visszazökkenő gondolatait: Trójában van, a királyi palotában, szüleit szereti, fürdött, evett, aludt, s most Oikarchos kopogtat.

— Uram, húgod, Laodike, türelmetlen, nem akarja megvárni az esti megismerkedést.

— Ó, természetesen, szeretnék vele beszélni.

Oikarchos tisztelettel egy kisleányt bocsátott be. Ez nagyon szép gyermek volt, de már éréfélben lévő nő is. Tizennégy évesre lehetett becsülni.

— Te vagy az én Paris bátyám? — kérdezte vidáman és elfogulatlanul.

— Én bizony! S azt hallom, te Laodike vagy.

S aztán egyszerre mondták mindketten:

— Milyen szép vagy!

Ezen nevettek. Laodike mindjárt bátyja nyakába ugrott és összecsókolta. Elmondta, hogy az egész ház Paristról beszél, mindenki izgatott. Hektor, a legidősebb fiú, most jött haza, és mindjárt bizalmas beszélgetésre vonult vissza szüleivel. Később behívták Kreusát, aki már férjes asszony, Aineias felesége. Most is együtt ülnek.

— De itt le sem lehet ülni nálad rendesen. Nem akarsz kijönni a kertbe?

— Kert is van? Nagy örömmel.

Végigmentek azon a szűk sikátoron, amely a palota teste és a magas kőfal között alig hagyott ember-

szélességnyi területet. Ez a kertbe vezette őket. Szép, tágas kert volt, amelyet két részre osztott a király, egyik felében veteményt tenyészttettek, másik felét virágos kertnek rendezték be. Itt piros és rózsaszínű Leanderfák virágoztak, árnyékos tövükben fehér márványpadok állottak, középen nagy kerek virágágy. A kőfalon túl ciprusfák és piniák kukkantottak át a szomszédból, jeléül annak, hogy a szomszédok is tartanak kertet. A díszbokrok által elfedett sarokból fülsértő nyikorgás hallatszott.

— Mi nyikorog? — kérdezte Paris.

— A kút. Rabszolgák húzzák fel a vizet, mert azt csövön kellett idevezetni a vár alól. A rabszolgák egész nap így nyikorognak, mert a palota sok vizet fogyaszt, különösen a fürdőszobák. Szétnéztél már? Hogyan tetszik itthon?

— Minden gyönyörű. Én a hegyek között nevelkedtem, nekem itt minden új és érdekes. De legjobban természetesen a családom érdekel. Ti. A szülőkkel már találkoztam, alig várom, hogy testvéreimmel is sorra találkozzam. Remélem, hogy szeretni fogtok. Te már szeretsz is, kicsikém, azt hiszem.

— Nagyon szeretlek. Te kedves ember vagy. Én veled szövetkezni akarok.

— Szövetkezni? — nevetett Paris, — és ki ellen?

— Senki ellen, csak szövetkezni. Nekem itt a palotában nincsen senkim. Mert Troilos és Polyxena még kicsinyek, ők nem valók hozzám, a többiek pedig olyan utálatosak; mert ők már nagyok, hencegnek és engem tartanak kicsinek. De te, remélem, nem tartasz kicsinek.

— Hogy gondolsz olyat? Hiszen te nagy királykisasszony vagy. Aki rád néz, láthatja a ruhádról, meg a hajadról. Biztosra veszem, hogy már kérőd is van.

— Hogyne volna. Helikaon, aki unokatestvérünk. Nem ismered?

— Nem, kicsikém, én még nem ismerem itt senkit. Hogyan unokatestvérünk?

— Nagyon egyszerűen. Anyánknak van egy nővére, Theano néni. Az feleségül ment Antenor bácsihoz. Az ő fiok Helikaon. Hozzá is fogok menni, atyánk is így mondta. De azért őt sem nagyon szeretem. Mert nagyon henceg. Én leginkább csak Hektort szeretném, de ő meg nem akar velem soha beszélgetni. Mindig dolga van, azt mondja: versenyezni megy. És mikor hazajön, babérkoszorú van a fején, az udvaron sok ember áll és evoéznek. Ő nagyon kedves, jó ember, atyánk legjobban szereti, bizonyosan azért is, mert ő a trónörökös. De most megigazítom az övemét.

Felállott és minden ok nélkül megigazította övét. Átlátszó tetszelgéssel csak azért, hogy előre feszíthesse kis keblét és bátyja előtt nő voltával dicsekedjék. Oinone mesélte volt, hogy a városi leányok melltartót hordanak: kebleik alá pántokkal ellátott széles szalagot kötnek. A kis Laodike nyilvánvalóan felvette már ezt a szalagot. Most pedig övét szorosabbra igazította.

— Nagyon szép öved van, kishugom.

— Ugye szép? Kreuzától kaptam. Tulajdonképpen őt is szeretem, de ő sem ér rá velem beszélgetni. Sokat van Aieneiasszal a hegyek között, hosszú napokra elmaradoznak. De ha itthon vannak is, ő annyira szerelmes a férjébe, hogy se lát, se hall. Az én számomra nincsen ideje soha. És az ikreknek sincs. Nem tudod, kik az ikrek? Helenos és Cassandra. Helenos egy órával idősebb. Ők meg teljesen bolondok. Mindketten tudják a jövőt. Legalább is ők azt mondják. Helenos folyton az áldozati állatokat vizsgálja, a papokkal tárgyal és képes órák hosszat bámulni a csillagokat. Várjál csak, majd magyarázza a csillagokat neked is. Cassandra éppen olyan. Atyánk is csak hóbortosnak szokta nevezni. Velem szóba sem állanak. Aztán itt van ez a kiállhatatlan Deiphobos. Neki semmi sem tetszik és mindig szájkodik. Még atyánknak is ellent mer mondani. Hallottál már ilyet? Egy tizenöt éves fiú, az apjának! Aki még hozzá király is. Velem is folyton csak vitatkozik és mindenre azt mondja, hogy én ehhez nem értek, mert gye-

rek vagyok és leány. Troilos és Polyxena még egész kicsik, egyik tizenhárom éves, a másik tizenkettő. Mit beszéljek velök?

— Meg tudlak érteni. És ezzel ki is merítetted a testvéreket, szegény kis húgom.

— Ó, dehogy merítettem. Hiszen még itt vannak a féltestvérek is, Laothoe királyné gyerekei.

— Miféle királyné? Hát nem anyánk a királyné?

— Ő az első királyné. De atyánknak két felesége van, ezt nem tudtad? Ő is ott eszik velünk, gyerekei is, mikor az egész család együtt van. A fiai Polydoros és Lykaon. Nem szeretem őket, mert annyira nagyoskodnak. És Laothoe királyné mindig az ő pártjukat fogja ellenünk, a Hekabe-gyerekek ellen. Majd meglátod, milyen veszekedések vannak itt. Gyakran kell Hektornak rendet csinálni, hogy atyánk fülébe ne kerüljenek a házi bajok, mert ő ilyenekben nem ismer tréfát. Aztán még van egy féltestvérünk, Aisakos, de azt én nem is ismerem. Aisakos atyánk legelső házasságából való. Neki Arisbe volt az első felesége, de akkor járt itt egy Hyrtakos nevű ember, aki beleszerelt Arisbébe és megkérte atyánkat, hogy Arisbét adja neki ajándékba. Atyánk neki is adta, ők tehát elmentek és Aisakost is magukkal vitték. És aztán... és aztán... még van sok féltestvérünk, de azokról nekem nem illik beszélnem.

— Miért nem illik? Miféle féltestvérek azok?

— Hát... elvégre neked elmondhatom, mert a családhoz tartozol, tehát jogod van tudni, nem igaz? Ezek atyánktól származtak, de nem királyné szülte őket, hanem rabszolganő. De nem árulsz el, ugye? Fiatal lánynak erről tulajdonképpen nem illik beszélni. Ezek a féltestvérek nem étkezhetnek velünk. Ilyen Kebriones, aki itt lakik a szolgák között, Hektor használja kocsisnak. És ilyen például Medesikaste, de ő már úrinő lett, mert Imbrios vette feleségül és Pe-daionban lakik.

— Boldogan leszek szövetségesed. Beszélgetek ve-

led, amikor akarod. És egymásra bízunk titkainkat. Jó lesz?

— Nagyszerű lesz. Ó, hogy fognak irigyelni a lányok! Mert olyan szép vagy, hogy egész biztosan mind beléd szeretnek. És majd engem fognak faggatni, hogy mikor hová mégy. És nekem fognak könyörögni, hogy kérjek tőled hajfürtöt.

— Hajfürtöt? Minek az?

— Hát ezt nem tudod? Erre máris megtanítalak. Lássad, hogy sokféle hasznomat veheted. Hát a hajfürttel úgy van a dolog, hogy akik szerelmesek egymásba, azok szeretik egymás hajfürtjét őrizni. Mikor egyedül maradnak, titokban előveszik, nézik, simogatják, és az nagyon jó. Kreusa egy egész esztendeig hordta az Aineias hajfürtjét a chitonja alatt egy piciny, lapos aranyszelencében. Te még nem adtál hajfürtöt senkinek?

— Nem. És ezentúl sem adok, csak ha te kérsz valaki számára. Másnak nem adok.

— Ez nagyszerű. Tudod, én rögtön éreztem, hogy te nagyon kedves ember vagy, és mink nagyon jóban leszünk. Tudod mit: rögtön kössük meg ünnepélyesen a szövetséget. Akarod? Rögtön mehetünk az udvarra a Zeus-oltárhoz. Én tudom, hogyan kell. Csak annyit kell az oltár előtt mondani, hogy „Zeus atyánk, színed előtt kijelentjük, hogy mi életre-halálra szövetséget kötöttünk“. Gyere velem.

Átmentek a palota fala mentén a hosszú sikátoron. Az udvaron most is álldogált, várakozott, tétlenkedett néhány szolga, vagy idegen. Ezek tiszteletteljesen felállottak a földről a királyi gyermekek megjelenésére. Többen összesúgtak. Nem volt nehéz kitalálni, hogy mit sugdosódnak: azt újságolták egymásnak, hogy ez Paris, a király váratlanul felbukkant másodszülött fia, akinek létezéséről eddig senki sem tudott. Paris és Laodike odaálltak az oltárhoz és megkötötték a szövetséget, Laodike komoly meggyőződéssel és nagyoskodva, Paris vidáman és a kislány iránti szeretet-

tel, mint a felnőtt, aki nagy buzgóságot mímelve bújós-kát játszik a kicsinyekkel.

Oikarchos lépett hozzájuk. Bókolva üdvözölte Parist.

— Nincs valami parancsod számomra, uram?

— Van még elég idő a deipnonig?

— Az a kérdés, uram, mire?

— Szeretnék járkálni kissé. Adj tanácsot, mit nézsek meg először a városban?

— Mindenesetre a Palladiont, uram. Az a legfontosabb és elég közel van.

Laodike izgatottan közbeszólt:

— Én akarom odavezetni! Rögtön engedelmet kérek anyánktól. Várj meg, Paris, egy pillanat alatt itt leszek.

Valóban pár perc alatt már jött is vissza. Belekapaszkodott bátyja karjába. Kimentek az utcára. A palota kapujával pontosan szemközt szűk kőgarádics vezetett felfelé. Ezen kellett felbaktatniok, csak úgy libasorban egymás mögött. A garádics új utcát vágott keresztül, majd megint meredeken felfelé folytatódott. Ott már kitárult előttük a vár ormán álló szent épület, az egész Trója koronája, Pallas Athene temploma. Mintha csak egy kúp tetejét levágták volna, hogy a laposan maradt helyre a templom odaférhessen. Három lépcsőfoknyi emelvényen állott a templom, mint egy talapzaton. Fehér oszlopok álltak őrt nemes sorban homlokzata előtt. Aztán előcsarnokba léptek, majd a szentélybe. Itt állott az istennő szobra. Díszesen faragott kőemelvényre tették. Az embermagasságúnál valamivel kisebb szobor ábrázolta az istennőt. Egyenesen és délcegen állott talapzatán, fején sisak, jobb kezében dárda, bal kezében rokka és orsó, jeléül annak, hogy fegyverrel védelmezi a szorgosan és békésen dolgozó várost.

Szép arcán elszánt nyugalom és méltóság. Paris is, Laodike is magasra emelték két karjokat, így köszöntötték az istennőt.

— Nagyon szép szobor, — súgta Paris, aki áhi-

tafos tiszteletében restellt volna hangosan szólni a templom falai között.

— Nagyon szép. Az égből hullott le. Akkor építette Ilos dédattyánk Iliont, ahogy a várost azelőtt hívták. Ezen a dombon állott a sátra. Közvetlenül a sátor előtt hullott le a szobor. De Helenos vitatkozik, mint mindig, és azt mondja, hogy ez babona. Egy szobor nem hullhat le csak úgy az égből. Az igazság öszerinte az, hogy a szobrot Dardanos kapta ajándékba vagy Elektrától, az anyjától, vagy éppen Zeus istentől, az apjától. Ez a szobor védi Tróját. Amíg itt áll, Trójának nem lehet baja. Ezt aztán még Helenos sem vonja kétségbe.

Még jó darabig nézték a szobrot némán. Akkor megint felemelt karral köszöntötték és kimentek. A hófehér oszlopok tövében Paris megállott.

— Mit nézel?

— Felnézek a hegyekbe. Onnan, ahol én nevelkedtem, ide lehet látni. Tehát azt gondolom, hogy innen is fel lehet oda látni. De hiába nézdegelek, nem tudom tájékozni magam. Ahol keresném azt a helyet, csak olyan kékesbarna ködöt látok. Az nagyon messze van. Onnan Tróját egészen piciny fehér foltnak lehet észrevenni.

Megfordult és lenézett a városra. A szabálytalan kúpalakú hegy volt Trója. A domboldal itt a fellegvár alatt jódarabon gyűrűalakú utcák futották körbe, ezeket pedig meredek síkátorok metszették. A lapostetejű házak tömegéből kimagasodtak a kertek fakoronái, az igen sötét zöldet majdnem feketének mutatva. Innen a magasból némeiy tágasabb udvarba is be lehetett látni. Ott emberek kis pontjai mozogtak. A függőleges irányú meredek utcákon is látható volt a mozgó pontok serege. De az egész város azt a benyomást tette, mint valami kőből rakott hangyaboly, amely mozdulatlanak tetszik, de benne annál nagyobb a nyüzsgés. A fellegvárat jóval lentebb a Poseidon-rakta fal vette körül. Itt-ott kapuk lyuggatták ki, és a sarkokon őrtornyok meredtek, legmagasabb a

hatalmas Dardanos-torony, amely alatt ő ma reggel kosarával a karján bejött Trójába. A torony rovátkás falu párkánya mögött nyilas örök könyököltek. A falon túl dús és kevésbé zsúfolt városrészek terjedtek, azok az üzletnegyedek, amelyeknek szédítő zshivaján ő is keresztüljött. S azokon is túl a nagy lapály zöldelt. A távoiban kanyargott a Skamandros s keresztben az országút, amely a lapályt egy helyen átmetszette. A síkon is tauyák elszigetelt pontjai fehérlettek. Nem messze a várostól gyakorlótér terült el, ahol a nagy nézőközönség előtt kocsik futottak versenyt. Másutt nyájakat, poroszkáló embereket, ligetek lombjai közé bújt épülecsoportokat lehetett látni. S mindezeket túl terjedt a tenger csodaszép fémtükre, rajta egy-egy bárka vitorlájának alig látszó vörösésbarna pontja, piciny lepke gyanánt, amely beleragadt az ónszínnel fénylő alapba.

— Gyönyörű város, — sóhajtotta Paris elbűvölve, — én más várost még nem láttam, de ilyen szép más város nem lehet.

— Szeretnék egyszer utazni, — felelt Laodike, — érdekes volna más városokat is megismerni. De most már tanácsos lesz lefelé indulni. Atyánk nagyon haragos, ha valaki nincs ott pontosan az étkezésnél.

A meredek úton hamar lejutottak. A kapuban örökdő két fegyveres között ott állt Oikarchos és izgatottan topogott.

— Hála az égnek, csakhogy itt vagytok. Már félttem, hogy el fogtok késni. Igyekeztek, uram, mert rövidesen kezdődik a deipnon.

Egyenesen bementek abba a nagy nappali szobába, amelyben Paris először látta szüleit. Már majdnem otthonos volt számára az alacsony, nagy kiterjedésű emelvény, amelynek négy sarkán négy festett oszlop állott mindmegannyi Atlasként, hogy tartsa a mestergerendákat. De ezt a szobát most másképpen rendezték be. Egész sor pamlagot állítottak nagy körben egymás mellé. Ezek egyforma és igen csinos pamlagok voltak, lábaikat valami szivárványosan játszó zo-

máncanyag fedte, favázukat tarajos hullámok rajza ékesítette fekete és sárga színekben, s mindegyiken két tarka selyenvánkos tette puhává az ülést.

— Vigyázz, — súgta Laodike, — a hóbortosok már itt vannak.

Majd hangosan kiáltott:

— Helenos, Cassandra, gyertek, hozom nektek az új testvért. Ez Paris királyfi. Csakugyan olyan szép.

Az ikerpár előbbre lépett. Paris odasietett hozzájuk és mindakettőt megölelte.

— Fogadjatok szívesen és nézzétek el hibáimat.

Nyájasan es nyíltan rájuk mosolygott. Azok kissé tartózkodva, de kitogástalan nyájassággal üdvözölték. Rendkívül hasonlítottak egymáshoz, szüleik közül inkább a királynéhoz. Hekabe gömbölyded állát és fekete haját örökölték. Mindakettő arcában volt valami meglepően idegen, valami szórakozott, mintha gondolataik mindig egészen másutt kalandoztak volna. Paris úgy érezte, hogy mikor a szemébe néznek, tekintetök áthatol rajta, mint a levegőn és nem őt nézik, hanem háta mögött egy nem létező pontot.

— Szeretettel fogadunk, — mondta Cassandra.

— Előre elnézésedet kérem, — mondta Helenos, — én egyetlen öcséd leszek és gyakran mondok olyan dolgokat, amelyeken joggal megbotránkozol.

— Nem baj, kedves öcsém, — nevetett Paris, — majd nem maradok adósod, és tovább szeretjük egymást.

Ugyanakkor belépett Laothoe királyné mindakét fiával. Laothoe hajdan bizonyára nagyon szép, de most alaktalanra hízott szőke nő volt, aki erősen kendőzte arcát és kövérségétől állandóan pihegett. Fiai, a körülbelül Paris éveiben járó Polydoros és Lykaon, nála jóval magasabb darabos, csontos, de jóképű legények voltak, zavartak és hallgatagok. Ők félszegen üdvözölték az új családtagot. Laothoe azonban túlradó nyájassággal és udvariassággal. Egymásután tíz különböző kérdést zúdított rája, anélkül, hogy a választ bár-

melyikre is megvárta volna. De Paris nem is válaszolhatott, mert most léptek be Kreusa és férje, Aineias. Kreusa tündöklően szép fiatal asszony volt, Paris gyorsan kiszámította, hogy tizenhét éves, mint utána következő testvér. Megölelték egymást.

— Ó, be örülök neked, kedves bátyám. Milyen áldott dolog, hogy éppen most lépsz be életembe, mikor a legboldogabb vagyok. Öleld át a sógorodat, az én imádott uracskámat. De vigyázz rá, mert veszedelmes ember. Aphrodite istennő édes fia, és a szerelem ragadó. Én első pillanatban beleszerettem. Te is nyomban beleszeretsz valami szép leányba, mihelyt megérinted.

— Ne törődjél ezzel a kis bolonddal. — mondta Aineias, — fiatalasszonynak mindig ezen jár az esze. És ahogy nézlek, hamarabb megbolondulnak a nők miattad, mint te ő miattok.

Kedélyesen és nyájasan hátbaütögette Parist. Majd megfogta a karját és a most érkező tizenöt éves fiú felé fordította.

— Ez Deiphobos öcséd. Ha nagyon szemtelen lesz, üsd nyakon.

Deiphobos odalépett és alaposan szemügyre vette bátyját.

— Elég szép, az igaz. De azért nem kell az egész családnak megőrülni.

— Ejnye, Deiphobos! — szólt Laodike rendretasítón.

— Te még gyerek vagy, — vágott vissza Deiphobos, — ne nyafogj ott, ahol férfiak beszélnek.

— Örülök öcsém, — mondta vidáman Paris, — hogy férfinak tartod magadat. Szeretnék én is annak tartani.

Most a két kicsi jött be, Troilos és Polyxena. Paris megölelte és megcsókolta őket, szeretettel megveregette arcocskájukat, de Laodike titokban meghúzta chitonját. Paris visszafordult. Házaspár tartott a csoport felé. Hektor és Andromache. A trónörökös egyenesen hozzálépett.

— Már hallottam rólad, kedves öcsém. Én nem

szeretem az érzelmes jeleneteket. Erősen a keblemre szorítalak, több beszéd ide nem kell. Szerencse járjon minden lépésseddel.

Erősen megölelte Parist. Aztán kézenfogta Andromachét.

— Ezt az asszonyt, a legkülönbet, akit ismerek, fogadd ne sógornődnek, hanem ugyancsak testvérednek. Ha ő megszeret, nagy kincset kaptál az élettől.

— Örülök neked, — mondta szívből és egyszerűen Andromache, mialatt megölelte.

— Astyanaxot nem hoztátok? — kérdezte Laodike.

— Bátyád úgy rendelkezett, kedvesem, hogy ágyban marad. Kicsit köhög, de nincs komoly baja.

Most már nagy volt az összesereglett család és megindult az általános társalgás, amely természetesen Paris körül forgott. Ő figyelmesen felelgetett mindenfelé, de közben Hektort nézte. Az komoly tekintetű, nyugodt ember volt. Haja sötétbarna, vonásai neki is inkább anyjához hasonlítottak. Noha alig lehetett több húsz-huszonegy évesnél, már szakállat hordott, amely még komolyabbá tette és idősebbnek tüntette fel.

— Vigyázzatok, — szólt hirtelen Kreusa, — jönnék a szülők.

Priamos és Hekabe, mialatt nagy csend lett és mind tisztelettel kihúzták magukat, bejöttek és a dobogó szélén megállottak. Az egész család hangosan jó estét kívánt nekik.

— Paris testvéretekkel, látom megismerkedtek...

— És már mind szeretjük, — vágott közbe Laodike.

— Ne légy kotnyeles, Laodike, már százszor megmondtam. Paris fiam, te ma este mellettem fogsz ülni. Holnaptól kezdve elfoglalod a téged mindig megillető helyet, de ma téged ünneplünk. Foglaljatok helyet.

Priamos leült a középső pamlagra és maga mellett mutatott Parisnak helyet. Aztán háromszor tapsolt.

Erre szolgák siettek elő, mindegyiknél kancsó és mosdótál, hónuk alatt törülköző. Minden pamlaghoz odament egy szolga, az övékhöz éppen Dridax, illatosított vizet töltöttek a tálba, s ebben kiki megmosta a kezét. Aztán a szolga elkezdte a saruzsinórokat kioldani. Mivel ezt mindenki oda sem figyelve vette tudomásul, Paris is hagyta. Mindenkinek megmosták a lábát, megtöröltették. A saruk visszakerültek a lábakra. Mikor mind elkészültek, a szolgák elvonultak és kicsiny terített asztalokat hoztak be, minden pamlag elé egyet. A család enni kezdett. Paris kutató szemmel nézegette az asztalra rakott tányérokat. Sok mindenféle, jórészt felismerhetetlen étel állott azokban. Az ételek mellett egy-egy kanál. Priamos fogta a maga kanalát és habozás nélkül maga is nekifogott a táplálkozásnak.

— Ez milyen étel? — kérdezte a királyfi egy tálra mutatva.

— Ez nem étel, fiam, hanem kenyérbél. Arravaló, hogy ujjaidat abba töröljed.

A kérdés és a válasz nem volt halk. De nem nevetett a járatlan pásztoron senki. Az egyetlen Deiphobos szólalt meg gúnyosan:

— Miért? Te a libacombot is kanállal eszed?

Troilos és Polyxena elkezdtek vihogni. De Priamos nyomban felemelte a hangját.

— Deiphobos, felkelsz és takarodol az asztaltól. Majd megtanítalak, milyen hangon kell beszélned a bátyáddal. Ma nem kapsz enni.

A fiú vonakodva ugyan, de felállott, hogy elhagyja az asztalt.

— Nagyon helyes, — szólt élénken Aineias, — egy ilyen taknyos tanulja meg becsülni a pásztorok életmódját.

De Paris, bár még mindig pirulva a megszegyenttetéstől, igyekezett mosolyogni és a királyhoz fordult:

— Atyám, ezen az egy estén kegyet kérek tőled.

Bocsáss meg Deiphobosnak. Rosszul esnék nekem, ha ma este nem volna velünk.

— Jól van. — mondta rövid gondolkodás után a családfő, — megbocsátok, de csak a te kedvedért. Ez az este a tied. Deiphobos ülj le és becsüld meg magad.

Az étkezés folyt tovább. Az egymás mellett ülők beszélgetni kezdtek. Csak ő és apja ültek némán egymás mellett. Paris hamar jóllakott, annyit evett egész nap, hogy csak csipegetett egy kis vaddisznót, egy kis halat. Aztán ujjai hegyét a kenvérbéllel szorgosan megtisztogatta. Már csak azért sem igyekezett nagyon enni, mert restellte volna, ha valami nagy illendőségi hibát csinál és a család előtt nevetségessé teszi magát. A családtagok annál mohóbban foglalkoztak a sokféle enni-valóval. A szolgák állandóan ott járkáltak közöttük, Oikarchos, aki oldalt állott és minden asztalt gondosan figyelt, szinte a szemöldökével kormányozta őket. Végül a személyzet ismét kézmosó tálakkal jelentkezett. Kiki megmosta ujjait az erősen rózsailatú vízben. Ezalatt minden résztvevő elé kicsiny cserépcsésze került. Oikarchos valamennyibe színbort töltött. És most Priamos felállott. Egyszerre csend keletkezett.

— Kedves hitveseim és gyermekeim, — mondta a király nyájas, de szónokló hangon, — illőnek tartom üdvözölni kedvelt fiamat, Parist, aki ma este először eszik velünk a családi asztalnál. Hogy eddig nélkülöznünk kellett őt, az istenek rendelték így jóslataik által. Az ő eléggé kinyilvánított szándékuk volt az oka, hogy mindnyájunktól távol hasznos gazdasági munkában nevelkedett. Ha most csodával határos módon megjelent köztünk, ez azt jelenti, hogy az istenek megváltoztatták szándékukat. Nekünk, halandóknak nincs jogunk kutatni, hogy elhatározásaikra mi indítja őket. Mi akaratukat csak engedelmesen tudomásul vehetjük, azonkívül nagy örömmel is, hogy kedvesünket nekünk visszaadták és a hozzáfűzött jóslatokat nyilván eltörölték. Fogadjuk őt valamennyien szeretettel és illő melegséggel pótoljuk ki neki a tőlünk távol töltött éveket. És most hozzád fordulok, kedves fiam, Paris. A

férfiúnak igazi dísze a szülei és idősebb testvérei iránt tanúsított tisztelet és engedelmesség. Légy méltó másodszültött rangodhoz azzal, hogy erényes fiam leszel nekem és erényes öccse Hektor bátyádnak, trónom és vagyonom első örökösének. Azonkívül külön figyelmet kell szentelned annak, hogy Aineias sógorod és Helenos öcséd jöttöd folytán rangjokkal hátrább szorultak. Köteles vagy tehát őket megértéssel és gyengédséggel kárpótolni. A moirák nyújtsák hosszúra életed fonalát, az istenek halmozzák el szerencsével éveidet.

Azzal felvette csészéjét, Paris felé intett vele és így szólt:

— Agathu daimonos.

Paris is felvette a maga csészéjét és mivel háta megett sűgást hallott, hogy az ivás jeligéjét ismételve, ő is így szólt:

— Agathu daimonos.

Mindaketten megízlelték a bort. Minden családtag megízlelte a bort, még a kicsinyek is. És a jeligét elmondották valamennyien. Ugyanekkor fuvolások zenéje szólalt meg, ezek a dobogón túl oldalt állottak és már régebben várakoztak. A király leült. A szolgák frissiben ismét ott termettek a dobogón és serényen elhordták az asztalokat. Kiki kényelembe helyezkedett az asztaloknál. A legtöbben boldogan elterpeszkedtek, kinyújtották, vagy egymásra rakták lábokat, mert most már engedte a hely. A zenészek halkan játszottak. A szolgák felseperték a lehullott kenyérdarabokat és egyéb szemetet. A pamlagok elé most az asztalok helyett zsámolyokat tettek új csészékkal. A dobogó közepén üstöt helyeztek a földre, két szolga egy-egy nagy tömlővel jelent meg és megállt az üst mellett. A király ismét megszólalt:

— Laodike, Troilos, Polyxena! Mehettek feküdni.

A két kicsi mindjárt engedelmeskedett. De Laodike egy pillanat alatt sírva fakadt.

— Atyám, — mondta Paris, — ha már elhalmozol kegyeiddel, még egy kéréssem volna hozzád. En-

gedd meg, hogy Laodike húgommal, aki már nagy leány, ma este még örülhessünk egymásnak.

De Priamos megrázta a fejét.

— Laodike még gyermek. És gyermeknek ilyenkor ágyban a helye. Kérésedet nem teljesíthetem, fiam.

— Jól van, megyek, — mondta Laodike dacosan felállva, — de Parisnak ezt sohasem fogom elfelejteni.

Szelesen odafutott hozzá és jobbról-balról arcon csókolta. Aztán kiszaladt. Mindenki nevetett rajta.

— Gyönyörű ez az édes gyermek, — pihegte óriási keblei fölött hízelgő hangon Laothoe.

— És egyáltalában nem gyermek már, — mondta Hekabe, — egész fejlett. Idestova férjhezadjuk. Miért kezeled még mindig gyermeknek, Priamos?

— Mert túlságosan csinos, én pedig őrzöm őt Heliakon számára. Ezen ne vitázzunk. Hektor, ma is te leszel a symposiarchos, rendelkezél a borkeverés fölül.

Hektor rendelkezett. A szolgák a két tömlőből italt töltöttek az üstbe. És pedig Hektor intézkedésére három rész vízhez egy rész bort. Priamos odanézett és helyeselte a dolgot. Aztán felállott. Rögtön felállott a két királyné is. A zene megszűnt.

— Hát csak vigadjatok, kedveseim, én visszavonulok. Hektor fiam, vigyázz, hogy senki ne igyék sokat. Csak maradjatok ülve, kellemes nyugovást kívánok.

Búcsút intett kezével, de senkitől sem búcsúzott külön, Paristól sem. Paris tudomásul vette, hogy ő most már el van intézve. Különös történetét senki sem fogja firtatni. A király rátolt mindent az istenekre és egyszer s mindenkorra kibújt a felelősség alól. A halálba küldte csecsemőjét és most mint jószágos apa fogadja. De ez most már mindegy volt Parisnak. Nyilvánvalónak látta, hogy élete biztonságban van. És itt pompásan érezte magát. Rögtön el is határozta, hogy marad, amíg lehet. Oionének majd valahogyan izenetet küld és megnyugtatja. Ebben a gondolatban ő maga is mindjárt jótékonyan megnyugodott és nyá-

jasan fordult Aineiashoz, aki a király üresen maradt helyére ült le.

— Azért ülök hozzád, — mondta Aineias, — mert én is az Ida-hegységben pásztorkodom. Apám is pásztor volt ugyanott. Hogyan lehetséges, hogy nem találkoztunk odafenn?

— Én találkoztam, — felelt Paris, — nem ugyan veled, hanem a hírneveddel. Beszéltem neked rólad az öreg számadó, aki felnevelt. Elmondta, hogy Anchises atyád iránt maga Aphrodite istennő gyulladt szerelemre. És ennek a szerelemnek gyümölcse vagy te. Mondd, milyen érzés istennő fiának lenni?

— Árva érzés, kedvesem, — felelt Aineias vállat vonva, — én anyámat nem láttam soha. Megszült ott a hegyen, aztán visszasietett vagy az égbe, vagy Kypros szigetére. De remélem, láthatatlanul kedvel és vigyáz reám. Erről különben nem szívesen beszélek. Az istenek nem szeretik, ha titkaikat hánytorgatjuk. Ki az a számadó, akit említettél?

— Meghalt. Philokynosnak hívták.

— Rémlik, hogy hallottam a nevét. Majd megkérdezem atyámat, talán ő emlékszik rá.

— Akkor említsd neki korábbi nevén az öreget. Azelőtt Agelosnak hívták. Neki is két neve volt, mint nekem. Mert születésem előtt szüleim Alexandrosnak óhajtottak nevezni. De a hegyekben engem Paris néven neveltek fel. S mint látod, ez a név jobban rámragadt. Ezt Philokynos adta nekem. Egyébként az ő utódként lettem számadó juhász.

— És hol legelteted nyájadat?

Elkezdték magyarázni egymásnak a tájat. Végül megállapították, hogy igen messze estek egymástól, több, mint egy napi járóföldre. Nem csoda, ha nem találkoztak odafenn. Majd állataikról beszélgettek. Mindketten nagyon jól értettek a pásztorkodáshoz, állathoz, legelőhöz, gypjúhoz, sajthoz, sarjúhoz, a gyógyító füvekhez. Igen élvezetes volt a beszélgetés, míg végre is Kreusa megkopogtatta a férje vállát: ne hagyjuk soká egyedül a gyereket, Ekkor már Hysios-

ról és Xenophobosról beszélgettek és jót nevettek a felügyelő csámcsogó érdeklődésén, amelyet a nimfák iránt tanúsított. Hektor és Andromache szintén szedelődzködtek. Laothoe fiai már nem voltak ott, már előbb elsompolyogtak a magok félszeg módján. Hektor rendelkezett:

— Ti még maradjatok, ha kedvetek van. Oikarchos, a borozásnak vége. Nagyon sötét lett közben, hozass fáklyákat. Jó éjtszakát mindnyájatoknak.

Az oszlopok derekán álló vastokokba sercegő fáklyákat hoztak. Lángjoknál két pamlag maradt. Itt helyezkedett el a négy testvér: Paris, Helenos, Kassandra és Deiphobos.

— Nagy kár, — mondta Deiphobos, — hogy Hektor nem enged iszogatni. Néhány csésze vizesbort megittam volna veled, Paris.

— Előre tudhattad volna, — szólt Helenos, — hogy Hektor nem engedi.

— Neked könnyű, — vágta vissza Deiphobos, — te a jövőbe látsz.

Kassandra rászólt:

— Ne ízetlenkedjél, Deiphobos. Nincs borzasztóbb, mint az ilyen kamasz, aki gyerek létére férfi akar lenni.

A fiú feleselni akart, de Paris békítően lépett közbe.

— Ma az én kedvemért ne veszekedjete. Inkább beszéljünk erről a jövőbelátásról. Engem ez nagyon érdekel. Igaz, hogy a jövőbe látsz?

— Igaz, — felelte Helenos komolyan, — én a jövőbe látok. Ez külön tehetség. Egyiknek megvan, másiknak nincs meg. Nekem megvan és én fejlesztettem. Kívülem még Kassandrának is megvan és ha sokat tanul, szerintem elsőrangú jósnő lesz belőle.

— Avassatok be, — mondta élénken Paris, — roppantúl érdekes volna a jövőbe látnom.

— Ezzel nem tudlak biztatni, — mondta Helenos, — neked ez a tehetséged nincs meg. Ezt az ember megérzi. Ne hidd, hogy ennek a tehetségnek a hiánya

fogyatkozás. Mint ahogy ez a tehetség nem jár szellemi előnyökkel. A jövőbe érezhet valaki, aki kezdetleges, sőt korlátolt ember, viszont vannak egészen kivételes elmék, akiből a jövő megérzése hiányzik. Belőled hiányzik. Ez éppen olyan dolog, mint hogy szőke vagy és nem fekete. De ne is kívánd ezt az érzéket, Paris. Sokszor kízóan kellemetlen tud lenni.

--- Ha kellemetlen, akkor ti miért tanuljátok?

— Mert így születünk. Én is, Cassandra is.

— De ha a képességet a születéssel készen kapjátok, mit kell ahhoz még tanulni?

Helenos mosolygott, mint a tudós a gyermek beszédére.

— Órákig kellene ezt magyaráznom, Paris. Röviden összefoglalni az egészet nagyon nehéz. Kezdjük ott, hogy kétféle jóslás van: az egyik az atechnos jóslás, a természetes, magától jövő jóslás, a másik az entechnos, a mesterséges. Az elsőhöz természetesen nem kell tanulni. Akinek megvan az a titokzatos képessége, amelyet említettem, azt az istenek tetszésük szerint ihletbe hozzák, ha valamit közölni akarnak. Az ilyen ember maga sem érti, mi történik vele, egyszerre csak eltölti az úgynevezett „horme“, beszélnie kell, és maga sem tudja, mit mond. Csak jönnek belőle a szavak, amelyeken ő csodálkozik legjobban. Mert nem ő beszél ilyenkor tulajdonképpen, hanem az isten beszél belőle, akinek éppen mondandója van. Legtöbbször Apollon, hiszen ő a jóslás istene. Zeus órá szokta hízni izeneteit. Ez az ihlet lehet egyeseknél nagyon ritka, esetleg egy életben egyetlenegyszer fordul elő, másoknál többször, sőt van egy aulis-i jós, bizonyos Kalchas nevű, aki állandó, soha nem szűnő ihletben él. Én persze messze vagyok ettől. De képesség mindenestre kell hozzá, hogy az ember ihletbe jöhessen, s ez bennem megvan. Kassandrában még erősebben van meg. A nők erre a képességre különben is hajlamosabbak. És azonfelül a mi családunkban, a dardani-dákban, elég gyakori ez a képesség, ami nem csoda, hiszen magától Zeustól származunk. A hormét elő is

lehet segíteni. Ennek nagyon sok módja van. Delphi-ben, ahol Apollon legjobban szeret megnyilatkozni, hideg kénngőz szívárogi ki a talajból, s a Pythia, ha ezt beleheli, mindjárt ihletbe jut. Kolophon mellett forrás van, ennek vízből csak egy kortyot iszik a pap és máris ihletbe jön. Dodonában Zeus közvetlenül üzen, nem kell neki Apollon. Itt a pap egy darabig hallgatja a tölgylevelek zizegését a szent berekben s ettől ihletbe merül. Másutt a papnő havonta iszik a leölt áldozati bárány véréből és ihlet száll reá. Mint láthatod, annak módját is meg lehet tehát tanulni, hogy az ember hogyan könnyítheti az ihlet útját. Hát még az entechnos jövőbelátásnál. Itt elsősorban nem az ihlet dolgozik, hanem a külső jelek. Vedd például a madárjósást. Tudni kell, hogy legfontosabb a sas, mert az Zeus madara, de használható a jóslásra az ölyv, a sólyom, a keselyű és a gém is. Tudni kell, hogy mikor az ember imát mond, hogy Apollon küldjön madarat, mit jelentenek a jelek. A jobbról szálló madár kitűnő, a balról szálló madár rossz jel. Nagy különbség, hogy magasan száll-e, vagy alacsonyan, gyorsan-e, vagy lassan kering-e, vagy egyenesen továbbrepül. A holló és a varjú károgása százféleképpen hangozhatik. Ezt mind külön meg kell tanulni. Vagy itt vannak az áldozati állatok jelei. Már ott kezdődik, hogy az állat szívesen megy-e az oltárhoz, vagy vonakodik. Hogyan folyik és milyen színű a vére. Mikor felbontják, rendez helyen vannak-e a szervei, hol van benne a rendkívüliség, elváltozás, és milyen az. Mikor elégetik, hogyan száll a füstje, egyenesen az ég felé, vagy terjeng az oltár felett, sűrű-e, és milyen színű. Beláthatod, hogy mindezt megtanulni egy élet is alig elegendő. Az álmokat, a halottak lelkeinek felidézését és kikérdezését, a csillagok megfigyelését, meg más ilyen jövőbelátó módokat nem is említek...

Deiphobos most közbeszólt:

— Hiába beszélsz, az álom egyszerűen csalás. Én tavaly azt álmodtam, hogy atyámtól színaranyból való ajándékot fogok kapni. Erre másnap, mikor boldogan

vártam az ajándékot, úgy megvert, hogy elindult az orrom vére.

— Ez a verés neked aranyat ért, — felelt gyorsan Cassandra, — igen pontosan megálmodtad.

— Azonfelül, — fűzte hozzá Helenos, — az istenek csalafinták. Ne gondoljátok, hogy mindig az igazat mondják a halandóknak. Gyakran megbosszantják és becsapják azt, akire jogosan neheztelnek. De hogy visszatérjek, Paris bátyám, ezek után nem kell kérdezned, hogy mi itt a tanulni való. Pedig én inkább atehnos vagyok. Hát még Cassandra.

Az ikernővér nagyot sóhajtott.

— Nem jól van az egész. Nagyon ritkán van ihletem. Azért könyörgök folyton Apollonhoz, hogy adjon ihletet gyakrabban. Holdtöltekor követem tanácsodat, Helenos. Csakugyan elmegyek a Skamandros partján abba a nyárfaligetbe.

— El kell menned, — bólintott Helenos, — Apollont meg fogod látni. Semmi sem biztosabb ennél.

Parisnak mindez nem fért egészen a fejébe. Kétkedve tünődött.

— Várjátok csak. Hátha Zeus megnyilatkozott Apollon útján, de aztán megváltoztatja a szándékát. Akkor az következik be, aminek az ellenkezőjét jóslták meg. Hogyan van ez?

Kassandra megelőzte Helenost.

— Megállj, ne szólj, majd én felelek neki. Tudom, mire akar kilyukadni. Amit megjósoltak, az úgy is lesz. Az istenek nem játszanak. Csak főbenjáró dolgokban mondanak nagyot. És az aztán nem változhatik soha. Tudod-e az Oidipus király meséjét, Paris? Ha nem tudod, majd én elmondom. Thebaiban uralkodott Laios király. Ennek felesége volt Iokaste. Mikor a királyné gyermekét várt, a királynak jóslatot küldtek az istenek. Azt jóslták neki, hogy annak a fiúnak a kezétől fog meghalni, akit felesége most a szíve alatt hord. Laios nem hitt a jóslatnak. Leánygyermeket szeretett volna és remélte, hogy leánya is fog születni. A gyermek fiúnak született. Most már megrettent Laios.

Eléhívott egy szolgát és azt a parancsot adta neki, hogy döfje keresztül a csecsemő két lábát, húzzon bele kötelet, annál fogva lóbálja meg, mint a parittyát és a feje körül megforgatva úgy dobja el a Ki-hairon sziklái közé. A szolga elvitte a csecsemőt, lábát át is fúrta, de a szegény poronty úgy sivalkodott, hogy a szolganak megsajdult a szíve. Odaadta egy messze földről való pásztornak, bizonyos Euphorbosnak. Ez a pásztor elvitte a csecsemőt roppant messze, Korinthosba. Ott odaadta saját királyának, aki gyermektelen volt és feleségével együtt úgysis örökbe akart fogadni egy gyermeket. Polybos király és Merope királyné megörültek neki és úgy nevelték fel, mint saját gyermeköket. Ez nagyon bátor, derekas fiatalemberré nőtt. Bizonyos volt, hogy ő örökli Korinthost és bizonyos volt, hogy a jóslat ezek után sohasem válik valóra. Történt, hogy a fiatal királyfi mulatozás közben szóváltásba keveredett egy ismerősével, aki őt lekicsinylően fattyúnak nevezte. Oidipus azonnal sietett szüleihez, hogy felelősségre vonja őket. Azok őszintén megmondták neki, hogy valóban csak örökbe fogadták. De származásáról képtelenek neki bármit is mondani, mert ők sem tudnak semmit. Oidipus erre feltette magában, hogy ha törik, ha szakad, kideríti, hogy honnan származik. Mindenekelőtt elzarándokolt Delphibe, hogy Apollont megkérdezze. Apollon nem felelt a kérdésre, hanem azt a választ adta, hogy ne kérdezzen semmit, mert reá mindenképpen borzasztó sors vár: feleségül veszi tulajdon anyját és megöli tulajdon apját, végül öngyilkos lesz. Oidipus elborzadt attól, hogy megölje a jóságos Polybost és nőül vegye Meropét. Hiszen ezeket tartotta szüleinek. Önkezésétől sem akart meghalni. Hogy ez a szörnyű sors ne érje el, világgá ment. Még tájára sem akart jutni soha Korinthosnak. Messze földön vándorolt valahol, mikor egy sziklaszorosban kocsival találkozott. A kocsiban valami gazdag ember ült, mögötte a kísérete haladt. A szűk sziklaszorosban a gyalogos vándor nem tudott elég gyorsan kitérni a kocsinak, mire a kocsis szitkozódni kezdett

és megütötte. Verekedni kezdtek, a gazdag ember kocsisa segítségére sietett. Belekeveredett a kíséret is, általános csata tört ki. Oidipus egymaga nemcsak a kocsisat verte agyon, hanem egy idejekorán elugrott ember kivételével az egész kíséretet is. Aztán folytatta útját. Ez időben Hera istennő megharagudott Thebai városára és elhatározta, hogy megbünteti. Ezért ráküldte a városra a Sphinx nevű szörnyeteget. Ez szárnyas oroszlán volt, de olyan keble és feje volt, mint egy fiatal leánynak. Helyet keresett magának Thebai közelében, egy szirtfok szikláira telepedett és ha arra jött valaki a városból, találós kérdést adott fel neki: „Mi az, aminek hangja van, reggel négy lábú délben két lábú, este három lábú?» Az utas nem tudta kitalálni, erre a Sphinx rettenetes karmaival széttépte. Thebai városában most az özvegyen maradt Iokaste fivére, Kreon volt a király. Fia vigyázatlanul elkalandozott a környéken, a Sphinx karmai közé került, a szörnyeteg széttépte. Ezt már Kreon is megszokalta. Kihirdette, hogy aki a szörnyeteggel végez, megkapja a trónt és feleségül kapja az özvegy királynét. Oidipus minderről nem tudott semmit. A Sphinxről sem. Gyanútlanul balagott a szirt alatt, mikor egyszerre lecsapott rá a Sphinx. Vérszomjasan és kaján nevetéssel feladta neki a kérdést. Oidipus eszes ember volt és rögtön megfelelt: a megoldás az ember, mert az mint csecsemő négykézláb jár, mint férfi két lábon, s mint aggastyán bottal jár. A Sphinx szégyenében levetette magát a szikláról és összezúzta magát. Thebaiban mindjárt elterjedt a híre, hogy akadt nagyszerű ember, aki a várost megszabadította a szörnyetegtől. Oidipust diadalmenetben vitték a királyi palotába. Kreon szavának állott, átadta neki a trónt. Iokaste pedig hozzáment feleségül. A házasság boldog volt, négy gyermek származott belőle, a nép nagyon meg volt elégedve Oidipus bölcs és békés uralkodásával. De egyszerre mindenféle elemi csapás kezdte üldözni Thebait. Annyi szerencsétlenség szakadt a lakosságra, hogy tanácsosnak vélték embereket küldeni Delphibe Apollon megkérde-

zése végett. Apollon azt felelte, hogy ha Oidipus megkeresi Laios király gyilkosát, aki most is a városban lappang, és megbünteti, a bajok elvonulnak Thebai felől. Oidipus megindította a nyomozást. Sikerült eléríteni azt az egy embert, aki Laios kíséretéből megugrott. Ennek vallomásából aztán megtudta, hogy Laios volt az, akivel a sziklaszorosban összeverekedett. A jóslat tehát teljesült. Megölte apját, nőül vette anyját, sőt hogy a gyilkost méltóan megbüntesse, meg kellett magát ölnie.

— Ez igaz lehet, — mondta Paris, — de mi történt volna a jóslattal, ha Laios nem bízta volna másra a csecsemőt, hanem maga ölte volna meg?

Kassandra fejét rázta.

— Nem tudta megtenni. S az istenek előre jól tudták, hogy képtelen lesz megtenni. Nem, Paris, a jóslat elől nincs menekvés.

Paris habozott. Szólni is akart, nem is. Felváltva nézett az ikrek arcába. Deiphobos némán és sápadtan figyelte őket. És Paris elszánta magát. Könnyed mosolyt próbált magára erőltetni és odavetette a kérdést:

— Tudjátok ti az én történetemet?

— Tudjuk, — felelték mindahárman egyszerre.

— S ti ezt hiszitek? Anyánk valami zsarátnokot álmódott, hogy én leszek a tűz, amely megemészti Tróját? És aki felborítom atyám uralmát?

— Igen, én ezt hiszem, — felelt nyugodtan Kassandra, úgyszólván közömbösen.

— Akkor miért nem öltök meg? — próbált nevetni Paris.

— Mert már késő, — felelt komoly arccal Helenos, — most már kapcsolódik hozzád valami, ami Trója vesztét okozza és amin halálad már nem segíthetne.

— De ha a romlástok vagyok, itt tudtok velem ülni és beszélgetni? Nem gyűlöttök?

— Nem gyűlöllek, — felelt Helenos.

— Én sem, — mondta ásítva Kassandra, — sőt

nagyon kedvesnek tartalak. A végzetért nem vagy felelős. De most már talán menjünk aludni.

Ekkor furcsa dolog történt. Deiphobos arca eltorzult. Szája görcsösen vonaglott. Kinyújtott karral mutatott Parisra, szeme ijesztően valószínűtlen tágra meredt, mialatt a kamaszok rekedten sipoló, mutáló hangján kihebegte:

— Én nem szeretlek! Én az első pillanatban megéreztelek! Mindnyájunk átka vagy, tudod?

— Látod, Paris? Ez a „horme“.

— Nem csoda, — bólintott rá Cassandra, — a gyerekek Dardanida. Jó éjtszakát mindkettőtöknek.

IX.

Jóslatról és átokról ezentúl nem igen esett szó. Paris napjai érdekesen és kellemesen teltek. Lassan kezdett ismerkedni környezetével és a házi szokásokkal, majd apránként a várossal is. Híre villámgyorsan elterjedt. A királyi palota udvarának forgalma hirtelen megnőtt. Rengetegen jöttek valami ürüggyel, vagy éppen megvallottan csak azzal a céllal, hogy lássák. A nők természetesen nem vevén részt a nyilvános életben, nem tódulhattak oda, de elküldték férjeiket és fiaikat, hogy lássák. A város bámulatos mendemondákkal telt meg. Voltak, akik azt rebesgették, hogy Paris a hyperboreasok országában nevelkedett messze északon, ahol nincs nappal és nincs éjszaka. Mások azt terjesztették, hogy Paris nem valódi királyfi, hanem maga Apollon, aki emberi testet öltött, hogy Priamos házáat megtisztelje. Viszont voltak józan öregek, akik jól emlékeztek rá, hogy Hektor és Kreusa születése előtt Hekabe királyasszony másállapotban volt, de ez a gyermek vagy halva született, vagy nyomtalanul eltűnt, most tehát nyilvánvaló, hogy egészségesen megszületett és valamely isteni parancs folytán

idegenben nevelkedett. Mindenki tudott valamit, amit más nem tudott. És hirtelen érdekes emberré vált Xenophobos, aki mint számadó juhászt lehozta a hegyekből. Xenophobos házánál minden este nagy társaság verődött egybe, az egész történetet újra meg újra el kellett mondania azoknak, akik még nem hallották, és azok jártak jobban, akik később hallották, mert az elbeszélés napról-napra temérdek új részlettel dagadt. A mendemondák természetesen csak úgy ömlöttek a királyi palotába. Parisnak elmondottak tücsköt-bogarat, amit a város terjesztett róla. A szépségéről terjesztett rajongó hírek igen kellemesen érintették, ezeket nem győzte ismételtetni, akár százszor is meghallgatta volna valamennyit.

De az, hogy az udvaron egyre zsúfoltabb volt a tömeg és az emberek, ha ő megjelent, viharosan evoézta, óvatosságra intette. Már az sem mutatkozott jó jelnek, hogy Priamos pár nap múlva, mikor a királyi udvarban már tűrhetetlenül terhes lett a tolongás, szigorú paranccsal új rendet léptetett életbe: két ór helyett négyet állított a kapuba s azok mindenkit valla-tóra fogtak, aki be akart lépni. Csak azokat engedték be, akik valami elfogadható okot tudtak mondani. Ebből az következett ugyan, hogy igen sok ember egyszerre fedezte fel a királyi család egyes tagjaival elintézendő és rég halogatott dolgát, egyszerre Aineiasztól kezdve Helenosig mindenkinek megsaporodott a teendője, de azért többen voltak a kintrekedtek, mint a beengedettek. Szemmellátható volt, hogy Priamosnak nincs inyére az a rendkívüli érdeklődés, amely ugrás-szerűen tolongott Paris köré a Hektor rovására. Paris tehát minden módon meg akarta mutatni, hogy nincsenek lázadó törekvései.

— Hektor bátyám. — mondta a trónörökösnek, — szeretnék veled a testedzésről beszélni.

— Az kétségkívül hasznos lesz. Hallgatlak.

— Te minden kora reggel lemégy a gyakorlótérre.

— Úgy van. Én a város fegyverfogható fiatalságának természetes vezére vagyok. Kötelességem testi

állapotomat rendben tartani és jó példával előljárni. Minden reggel három órát fordítok testgyakorlásra.

— Én szeretnék veled menni. Erre több okom van. Először is szeretném edzeni magamat. Egész gyermekkorom alatt sok időt fordítottam gerelyvetésre, súlydobásra, birkózásra. De rendszertelenül. Szeretnék rendszeresen is tanulni valamit.

— Ennek nagyon örülök. Tudod, hogy máris híztál, mióta itthon vagy? Csak nem akartam szólni. Ha így folytatod, feltűnő szép fiatalember létedre pocakod lesz. Ezt a szégyent ne hagyj bekövetkezni. Nézd meg atyánkat. Idős ember és olyan, mint a nádszál. Annyi hasa sincsen, mint a cédrusfának.

— Szent egek, jól megijesztesz. Igazad van. Második okom, hogy ismerkedjek a város fiatalságával. Gondolom, érdeke családunknak, hogy fenntartsuk a város előkelőségével a nyájas érintkezést.

— Bölcs beszéd. Már kérdezték is tőlem, miért tartod távol magad. És van még okod?

— Van. Hallom, hogy sok badarságot beszélnek rólam. A csöcselék érdeklődése már túlságba csap. Szeretném pontos rangsorunkat hangsúlyozni. Helyesnek tartanám a nyilvánosság előtt megmutatni, hogy boldogan elismerem idősebb voltodat és tisztelettel ragaszkodom hozzád.

Hektor sugárzó arccal csapott öccse vállára.

— Derék ember vagy, öcsém. Tudod, kétféle ember van. Az egyiknek árt, ha jobban megismeri az ember. Nagyszerű első benyomás után jön a kiábrándulás. A másiknak viszont használ. Boldogan kezdem remélni, hogy az utóbbi fajtához tartozol. Örülök, hogy erről szó van közöttünk. Katona-természetű ember vagyok és nyíltan szeretek beszélni. A hatalomhoz ragaszkodni kell. Nem hatalomvágyból, hanem kötelességből. Az istenek Priamos királyra s utána rám bízta ennek a városnak sorsát. A jövőben, adja az ég, hogy mennél később, én leszek felelős Trójáért. A falakért, a nyájakért, azért, hogy a legszegényebb varga is tudjon áldozati galambot vásárolni és hogy a

legnyomorultabb koldusasszony is érezze maga és gyerekei mögött a város védelmét. De hogyan teljesítem kötelességemet és hogyan viseljem a felelősséget, ha ebben zavarnak? Ezért nagyon tisztességes és dícséretes dolog, amit mondtál. Aki engem zavarni és háborgatni akarna, az Tróját bántja. És így önmagát, hiszen itt mindenkinek javá és érdeke a rendes és nyugodt kormányzáson múlik. De a dolog tovább is van. Ha a messzi jövőbe gondolok, mikor atyánk már nem lesz, elkövetkezhetik, hogy engem valami baj ér. Akkor te következel. És akkor te is joggal megkövetelheted Helenostól, hogy a köz érdekében tartsa tiszteletben jogaidat. Mert egyetlen dolog kell, hogy minden gondolatunk talpköve legyen: Trója. Ha szeretjük házunkat és hazánkat, tisztességes módon rendet fogunk tartani és engedelmeskedünk az isteni törvényeknek. A többi nem a mi dolgunk, hanem a végzet dolga. De hogy rátérjek arra, amit mondtál, holnap reggel elviszlek magammal. Az előkészületeket rábízhatod Oikarchosra.

Kora reggel Hektor és Paris legyalogoltak a várból. Az alsóváros egyik utcasarkánál már kocsi várta őket. Kétkerekű könnyű versenykocsi. A két nyugtalanul dobogó pejparipa gyeplőjét a kocsis fogta, aki rendkívül hasonlított Hektorhoz, majdnem össze lehetett őket téveszteni. Ez Kebriones volt, fattyú-testvérok, aki kocsisként vett részt a palota életében. Hektor mindjárt felszállt. Átvette a gyeplőszárazakat, kezébe osztott kapott. Paris szorongva felszállt melléje, erősen kapaszkodva, mert a szűk kocsin ketten már alig fértek el, hátul pedig nyitott volt a járómű. Már az alatt az idő alatt, amíg felszálltak, báméskodók csoportosultak köréjük és hangosan tüntettek mellettök. Hektor csettintett a nyelvével. A lovak csattogó ügetésben megindultak. A házsorok sebesen maradtak el mögöttük.

— Nagyon ráz, mi? — kérdezte Hektor jókedvűen, mialatt térdét előrefeszítve és felső testtel kissé hátrahajolva nézett előre.

— Furcsa érzés. Én életemben először állok kocsin, bátyám.

— Majd állsz még eleget.

Többet nem beszéltek. A kocsi gyors ügetéssel ért ki a szabad országútra, majd nemsokára prüszkölve álltak meg a lovak egy nagy épület előtt. Hektor odaadta a gyeplőt egy gyerkőcnek. Aztán bementek. Ez volt a gymnasium, ahol a trójai gyerekek végezték testgyakorlataikat tanáraik vezetésével, de idejártak mindennapos tornájokat végezni a felnőttek is. Nagyszabású intézet volt ez, szinte város maga is. Volt itt többféle fürdő, futópálya, nagy játéktér, birkózóterem, sétára való zöld liget, öltöző és még sokféle helyiség. Valamennyi már alaposan kezdett népesedni. Itt is, ott is üdvözölték őket. Sugárzó reggeli nap sütött. Egy közös teremben rögtön levetkeztek teljesen pucérra, aztán mindjárt beállottak a futópályára. Volt itt hely akárhány versenyző csoportnak. Itt fiúk, amott felnőttek nyüzsögtek, pöttöm kis kölykek éppen úgy izgultak ott, mint meglett szakállas emberek. Parishoz egymásután jöttek oda Hektor barátai bemutatkozni. Ott volt mindjárt egy Glaukos nevű megnyerő fiatalember. Ez valami hagyatéki ügyet jött rendbehozni Lykiából. Sok trójai barátja volt az előkelők között.

— Hát te mióta vagy Trójában?

— Tegnap alkonyat óta. Ma meg akarlak látogatni.

— Szívesen látlak, csak keress fel. Könnyen megtalálsz. Ez nem lesz szépapád munkája.

Nevettek rajta. Parisnak mindjárt megmagyarázták, hogy Glaukosnak Sisyphos volt a szépapja. Most egy Polydamas nevű fiatalember csatlakozott hozzájuk, Hektor jóbarátja. Ez élénk társalgásba merült Paris királyfival és igen éleseszű embernek látszott. Kialakult a futócsoport. Megegyeztek abban, hogy három hoplites-versenyt futnak. Először Polydamas lett az első, mert Hektor nem sokkal a cél előtt megbotlott és elesett. Kétszer Hektor győzött. Paris mindhárom versenyben második maradt. De ekkor már való-

ságos tömeg állt a célnál. A jelenlevők abbahagytak egyéb versenyeket, mert híre futott, hogy Paris itt van a gymnasionban.

— Kissé terhes a jelenlétem, úgy látom. Nem zavar, hogy ilyen csődületet okozok?

— Minden csoda három napig tart. Majd megszoknak. Most megyünk ugrani.

Megkerestek egy másik térséget. Itt is volt ismerős. Beszélgettek és mérköztek magasugrásban és távolugrásban. Itt Paris már jobban érvényesült, távolugrásban határozottan jobb volt Hektornál. Aztán a birkózás következett. Mérkőzés előtt Parist is bekenték tetőtől talpig olajjal. Jól birkózott, ami a testi erőt és kitartást illeti, de ügyesség dolgában itt már messze elmaradt a többiektől. Sok szabályt nem is ismert, ezeket váltig magyarázták neki, de kitűnt, hogy még igen sok van hátra. A pygme nevű ökölviadalt nem is hallotta eddig: ökleire szögekkel keményített bőrszíjakat kötöztek. De el sem tudta kezdeni, mindjárt leütötték. Viaskodás közben olajos testét belepte a homok. Sárból való csodaembernek látta magát és nevetnie kellett. Az olajos sarat tompa vasvakaróval letisztították róla. Aztán mentek diszkoszt vetni. Ebben Hektort nem tudta legyőzni senki. Több röffel verte a legjobbakat is. Végül, hogy a pentathlon, amelyet Hektor minden reggel végigcsinált, teljes legyen, gyakorolták a gerelyvetést is. Ebben Paris, mint aki a hegyek közt egész gyermekkorán keresztül gyakorolta ezt a mesterséget, igen kitűntette magát. Hektor külön megdicsérte. Aztán be mentek az izzasztóba, utána fürödtek hideg vízben.

— Nagyszerű érzés, úgy-e? — prüszkölt Hektor táncolva a hideg víztől.

— Kitűnő. Mindennap megcsinálom.

— Jobban is szeretem, ha itt végzed el. A palotában csak a nők és kicsinyek fürödnek. Az a sok bűdös illatszert, amellyel Leogoras bedörzsöl, nem is való férfinak. De most aztán szorítsd a hüvelykujjad, mert versenyre megyünk.

— Hogyhogy versenyre? Hát nem onnan jövünk?

— De most a lovak jönnek. Kint már vár Kebriones. Majd nézd meg, milyen szép piros. A piros az én színem.

A gymnasion előtt valóban ott állt a kis kocsi. Kebriones piros chitont viselt és a fején piros sapkát. Most már csak úgy fértek fel, hogy Kebriones hátára ült az egyik lónak. Egy közeli pályára hajtottak. Ott most próbaversenyeket tartottak, mert a város kocsihajtó-ünnepségre készült. Közönség nem volt itt, csak a futtatók. Paris sorban megismerkedett mindegyikkel. Ott volt Antenor is, annak a Helikaonnak apja, akihez a kis Laodikét szánták, aki tehát nagybátyja volt a két királyfinak.

— Örvendek, öcsém, hogy veled megszapordtunk. Már csodákat hallottam rólad. És meg kell mondanom, hogy e hírek nem túloztak. Hallom, hogy jártál a Palladionnál is, az én leendő kis menyemmel. Csodálkozol, hogy ezt tudom? Ne csodáld. Feleségem, a te Theano nagynénéd, Athene papnője Trójában. Neki mindent azonnal jelentenek, ami Pallas Athene templomában történik. Jól jött a két ló, Hektor?

— Jól bizony. Győz a piros. A zöld meg fog bukni, kedves bátyám.

— Azt majd meglátjuk. A pirosat ki hajtja? Apád kocsisa, Oileus?

— Nem. Kebrionest hoztam.

A hajtók jártatták a lovakat. Volt piros, fehér, kék és zöld ruhájú kocsis. A gyeplőt nem kézben fogták, hanem derekokra kötötték. Két kezökben, amely így szabad maradt, egy-egy ostort tartottak. Míg így jártatták állataikat, az istállók tulajdonosai sorsot húztak a sorrendre. Hektor megmagyarázta a verseny apró részleteit. Az igen hosszú, tojásdadalakú pálya egyenes oldalain a lovak gyorsasága határoz, de az elliptikus, éles fordulónál, a csúcson, már sokat tesz a jó hajtó. Ha ő kerül a legkülső körbe, könnyebb kanyarodnia, de sok időt veszít. Ha viszont a belső körbe kerül, olyan élesen kell fordulnia, hogy könnyen felborulhat a lovak lendületétől. Végre felálltak a kocsik.

Éles sípszó hangzott. Elindultak. Kebriones a legkülső körbe került. Szélesebesen nyargaltak a lovak hosszú vágatában. Kebriones rögtön lemaradt egy lóhosszúsággal. A fordulónál már egész kocsihosszúsággal megelőzték a többiek.

— Zöld! Zöld! — harsogta Antenor.

— Kék! Szorítsd, kék, szorítsd! — kiáltotta egy másik futtató.

Paris megragadta bátyja karját és vadul megszorította. A verseny izgalma elragadta.

— Piros! Mi van a pirossal? Piros! Az ég szerelmére!

— Csak várj, — nyugtatta Hektor, — Kebriones érti a dolgát.

Most következett a kanyarodó. A kék kocsi a legbelső körön igen ügyesen fordult. Volt pillanat, mikor egyik kereke a levegőben forgott, s a kocsi csak a másikon fordult. De a következő körön Antenor zöld kocsi rosszabbul járt. Kerékagya beleakadt a túlsó szomszédba. Azt ugyan nem rántotta el, de ő maga felfordult. A lovak még jó darabot csúsztak rúgkapálva a porban. Most már csak három kocsi szaladt. Elől egymás mellett a fehér és a kék, jóval elmaradva utánok a piros.

— Figyeld most Kebrionest, hogyan dolgozik.

Kebriones most még jobban előre hajolt és ostorozni kezdte a lovakat egy-egy kezével. Harsányan kiabált hozzá, kérlelve, fenyegetve, becézve, szidva a lovakat. Azok teljes erejüket megfeszítették. Előbb egy lóhossznyt dolgoztak le a hátrálékból, aztán már egy teljes fogathosszúságot. Már egy vonalban rohantak a két előző kocsi farával. Paris öklével verte a korlátot, amely mellett állott és torkaszakadtából ordított:

— Piros! Piros!

Kebriones most utolsót és nagyot erőlködött. A célhoz közel már pontosan egyvonalba esett a hat ló orra. És közvetlenül a cél előtt a királyi lovak egy tenyérynivel a többi előtt robogtak be. Paris diadal-

üvöltésben tört ki és megölelte Hektort. A pályán még mindig vesződtek a felfordult kocsival.

— Ez a verseny körülbelül bizonyos, — mondta nyugodtan Hektor, — micsoda ordítás lesz itt. Képzeld el ezt a pályát tele közönséggel.

— Csodálatos két ló, — mondta Paris csillogó szemmel.

— Igen, el nem cserélném őket Achilleus halhatatlan lovaival sem.

— Miféle lovak azok? És ki az az Achilleus?

— Achilleusról már kellett hallanod. Peleus király elvette Nereus, az öreg tengeristen leányát, ebből a házasságból származik Achilleus királyfi. Kitűnő istállója van. Legjobb két ló Xantos és Balios. Ezek csodalovak és halhatatlanok. Nem is lovaktól ellettek. Podarge harpyia volt az anyjok, ettől olyan vadak, és Zephyros szélisten volt az apjok, ettől olyan gyorsak.

— Várjál csak. Akkor ezekkel a lovakkal tulajdonképpen családi összeköttetésben állunk. Apjok, mint szélisten, annak az Eosnak, a hajnalnak, a fia, aki nagynénénk volt, lévén Tithonos nagybátyánk felesége.

— A családfát eléggé tudod, — nevetett Hektor, — de ez igazán nem számít rokonságnak. Nem is nagyon igyekszem lovakkal rokonságban lenni, még ha halandó vagyok is, és ők halhatatlanok.

Közben Kebriones borral lemosta és megcsutakolta a két paripát. De nem fogta ki őket. Hektor mind a kettőnek megveregette a nyakát, amit azok boldog és büszke nyihogással vettek tudomásul. Aztán a két királyfi a hosszú úton gyalogszerrel ment haza. Ráérték beszélgetni. Paris visszatért az előbbi tárgyra.

— Mondd, Hektor, úgy-e a Peleus és Thetis lakodalmán történt az az eset az aranyalmával?

— Úgy van, ezt is jól tudod. A vetélkedés Hera, Athene és Aphrodite között még mindig nem dőlt el, hogy ki a legszebb, mert még nem találták meg az igazi bírót. Még ma sem tudhatjuk tehát, hogy az égben ki a legszebb.

— S vajjon ki a legszebb a földön?

— Azt már eldöntötték. Mindenki egyértelműen azt mondja, hogy e világ legszebb halandó nője Helene, a Dioskurok testvére, Leda leánya. Spartában éldegél, Menelaos spártai király felesége. Ezzel a Menelaos királlyal különben nemsokára meg fogsz ismerkedni. Meglátogat bennünket. A követ, akit hozzánk küldött, már rég elment, Menelaos idestova esedékes.

— Mit csinál itt az a Menelaos?

— Országában dögvész tört ki. A járvány olyan erős, hogy Menelaos elment Delphibe tanácsot kérni Apollontól. Apollon azt izente neki, hogy itt mutasson be áldozatot az isteneknek. Hogy miért éppen itt, azt nem tudom. Apollon, úgy látszik, az utóbbi időben különös figyelemre méltatja Tróját. Valami oka lehet.

— Én sejtem, mi lehet, — felelte Paris elgondolkozva.

— Sejtet? Mire gondolsz?

— A dardanidák jóstehetségére. Már többször halottam, hogy a mi családunkban csodálatos módon szokott kiütni ez a képesség. Bár én bennem nyoma sincs, azt megmondom őszintén. Benned megvan a «horme»?

— Nincs. Tudod, én úgy vagyok a jóslatokkal, hogy nem gondolok velök. Élek a tisztesség és méltóság törvényei szerint, mintha senkiről sem jósoltak volna semmit. Hogy a jövő mit hoz, az az istenek dolga, én nem ütöm bele az orromat. Az én dolgom az, hogy a jelennel törődjem és végezzem a munkámat. De ez a vonás csakugyan megvan családunkban, igazad van. Helenos és Kassandra egyebet sem csinálnak, mint ezzel foglalkoznak. Kassandra különösen tehetséges. Néha egyenesen ijesztő.

— Éppen ez az. Kassandra teljes ihletre vágyik. Mindenáron találkozni akar magával Apollonnal. Már hosszú idő óta folyton imádkozik hozzá. Helenos azt állítja, hogy Apollon egész biztosan meg is fog jelenni neki. És pedig holdtöltekor.

— Sőt éppen ma. Tőlem kért is engedelmet Kas-

sandra. Én megbeszéltem a dolgot atyánkkal és úgy döntöttünk, hogy csak menjen el abba a berekbe. Nem árt vele senkinek, ha csak hóbort. Viszont használhat vele családunknak, ha a dologban van valami.

Paris bátyja karjába fűzte a karját.

— Mindennap jobban bámullak téged, Hektor. Azt bámulom benned leginkább, hogy ilyen fiatal vagy és máris ilyen bölcs. Valóban igazad van. Úgy kell élni, mintha nem jósoltak volna semmit, úgyis mindent az istenek döntenek el. Itt van például az én dologom. Erről eddig kínosnak tartottam beszélni, de ti mind olyan eszesek vagytok és hozzám mind olyan jóságosak, hogy úgy érzem, minden feszélyezettség nélkül szóba hozhatom. Rólam mindenféle sületlenséget jósoltak, amit te is tudsz. Már most mi volna a teendőm? Hogy ne legyek az a zsarátnok, amely elhamvasztja egész Tróját, nyomban el kellene mennem világgá. De Kassandra azt mondja, hogy ez céltalan. Úgyis minden a jóslat szerint történik. Bizonyságul elmondta nekem az Oidipus király bámulatos és borzasztó esetét. Magamban igazat adtam neki. Azt mondtam: legyen, ami lesz. Maradok. De ezzel kapcsolatban meg kell vallanom valamit. Nekem feleségem van fenn a hegyekben, akit szeretek. Ezt még nem közöltem veletek. Most megmondom. Kebrenos folyamisten leánya, a neve Oinone. Vagyona semmi, befolyása semmi. Csak éppen elvettem, mert szeretem. Eddig a dolog rendben is volna. De most, hogy ezekről a jóslatokról sokat tűnődtem, ijedten eszméltem rá, hogy a jóslatok szerint nekem valami szerelmi ügyem fogja okozni az egész bajt, tehát valamilyen módon az én szegény Oinonémon múlik a dolog. Most merül fel számomra a bökkenő. Úgy kell élni, mintha nem jósoltak volna semmit. Tehát nem lett volna szabad lejönnöm Trójába, hiszen csak azért jöttem le, mert a jóslat szerint várnom kellett az istenek hívó szavára, már pedig nekem álmomban megjelent Iris és rejtelmes üzenetet tolmácsolt, így kerültem én a palotába, így ismertetek fel. Ez tehát hiba volt, nem lett

volna szabad Iris megjelenésére figyelnem. De fogalmazhatom másként is az egészset. Nem kell gondolnom a jóslattal, hanem úgy kell élnem, mintha nem is tudnék róla semmit. Akkor pedig, miután megtudtam származásomat, miért ne jelentkeztem volna jogos otthonomban és miért ne örvendenék most a trójai életnek, amely olyan érdekes... Mit mosolyogsz?

— Roppant bőbeszédű vagy, kedves öcsém. Azt a benyomást teszed, mint a vívódó ember, aki roppantul szeretné rábeszéltetni magát valamire, mert ő maga valamilyen okból nem tud, vagy nem mer határozni. Én szívesen rá is beszélnék akármire, csak tudnám, hogy mit szeretnél. Jóslat ide, jóslat oda, mondd meg egyenesen, hogy mi a titkos vágyad.

Paris először meg akart haragudni a szókimondó Hektorra. De pirulva meg kellett vallania magában, hogy Hektor okos ember és beléje lát. S mivel természetből fogva lány léleknek született, már nem is haragudott. Megadta magát.

— Hiszen ha én tudnám, mi a titkos vágyam. Szeretnék itt maradni köztetek, ahol minden érdekes, kellemes és roppant vonzó. És szeretnék ott lenni Oinone mellett, mert szeretem. Nem tudsz tanácsot adni?

— De tudok: Egyelőre maradj itt. Az idő meghozza a döntést. A feleséged meg tud élni odafenn?

— Ó, szegény lélek, hogyan tudna. Hiszen olyan igénytelen, hogy közetek nem is merném lehozni. Itt a nők mind olyan remekül öltözködnek, bonyolult és gyönyörű hajviseleteket hordanak, illatosak, nem, nem, ő nem idevaló. Odafenn jól megvan, hiszen nekem odafenn jár a szegődményes ellátásom, az neki ott busásan elég. Csak azt kellene elintézni, hogy az a bér járjon nekem azalatt is odafenn, míg itt vagyok.

— Ugyan, ez gyerekiség. Neked királyfihoz méltó ellátás jár. Ezt vállalom. Még ma elintézem atyánnal. Ki az apja annak az asszonykának?

— Kebrenos folyamisten.

— Nem hallottam róla. De csak bízd rám az egészet.

Este a közös étkezésnél, ahol Paris már nem apja mellett ült, mert azt a helyet anyja foglalta el. Priamos szót emelt. A család tisztelettel és némán hallgatta. A király mindenekelőtt közölte a családi körrel, hogy Paris házas ember. Senki nem mutatott meglepetést. Ezt mind tudták. Nem is volt nehéz rájönni, honnan értesültek, hiszen Xenophobos tudta. A király tehát kijelentette, hogy Paris számadóállásának megfelelő jövedelmecskét biztosít neki holtig, amiatt ne legyen gondja, arról pedig, hogy mit csinál, döntsön tetszése szerint. Aztán savanyú arccal hozzáfűzte:

— Az a Kebrenos folyamisten azonban nem kedvemre való alak. Hogy a leánya ellen nem lehet kifogás, azt nem kétlem. De ő maga aféle tucatisten, sőt nem is egy tucat van ezekből, hanem ezer meg ezer. Olyan isten ez, mint ha valaki beül egy barlangba és kijelenti, hogy ő a barlang királya. Zeus tanácsában ezek nem is vesznek részt. Szép is volna minden kis pocsolyát meghívni az igazi istenek közé. Ő maga, mint hallom, különben is haszontalan, gárázda ember, aki gyalázatos életet él otthon, rosszhírű feleségét világgá zavarta, pedig ő sem jobb. És a rablástól sem riad vissza. Nekem ezt a pereputtyot ne hozd ide, azt előre megmondom. Már tudniillik a feleséged atyafiságát. Hogy vele mit csinálsz, az a te dolgod.

Paris hallgatott a folyamistenről. Nem tudott róla semmit tulajdonképpen. A király adományát mindenesetre megköszönte. De valami sajgott benne: itt mindenki elejétől fogva tudta, hogy neki felesége van, de előtte egyszer sem említették. Viszont nyilvánvaló, hogy részletesen beszéltek róla, mikor ő nem hallotta. Különálló jövevény maradt tehát a palotában, akivel mindenki nyájas és udvarias, de alapjában véve nem vették be a családba. Ez fájdalmat is keltett benne, de dacos vágyat is: csak azért is igazi

családtag akar lenni, s megfogadta magában, hogy ezt kivívja.

Ahogy a király felkelt, hogy visszavonuljon, nyomban felkelt Cassandra is. Engedelmet kapott atyjától, hogy illő kísérettel lemegy a Skamandros-parti berekbe. Először úgy volt, hogy Helenos kíséri le. De Helenos a délután folyamán három rossz jelet is kapott a madaraktól, amelyek szerencsétlenséggel fenyegették, ha eltávozik hazulról. Olyan rendelkezés történt tehát, hogy Polydoros menjen le vele a szolgálkkal. El is mentek, a többiek a szokottnál korábban tértek nyugovóra. Ekkor történt, hogy Oikarchos bizalmasan félrevonta Parist.

— Uram, — mondta neki halkán, — Priamos király úgy rendelkezett, hogy amennyiben Dridax mellett egy rableányt is szolgálatodba kívánsz állítani, parancsodat teljesítsem. Ha tehát óhajtod, elvezetem előtted a rableányokat.

Paris felvetette a fejét.

— Hallgass ide, Oikarchos. Én trójai királyfi vagyok és messze földön a legszebb férfi, ha ugyan nem az egész világon. Akkora megtiszteltetés nem járhat egy rableánynak, hogy én rávetem a szememet. Hozzám egy akármilyen leánynak csak imádkozni lehet, mint az istenekhez. Majd ha egy királyleány jön és leborulva rimánkodik nem is szerelmemért, hanem egy jó szavamért, akkor majd meglátom. De az is olyan szép legyen, mint az álom.

Oikarchos némán meghajlott és elment. Ő Dridax segítségével lefeküdt. Soká nem tudott elaludni. Oinone nem ment ki a fejéből. Mit csinálhat és mit gondolhat? Mióta itt van, nem izent neki semmit. Mindennap elhatározta, hogy elhivatja Xenophobost és hosszabb izenetet küld neki, de a sok semmittevéstől mindig másnapra halasztotta. Lelkiismerete furdalását ma jelentékeny módon enyhítették Priamos király megjegyzései. Azt belátta ugyan, hogy Oinone az apjáért nem felelős és származásáról nem tehet. De Kebrenos ilyen nagyon rossz híre kedvetlenné

tette. Boldog fiatal házassága alatt mindig valami titkos diadallal töltötte el, hogy isten leányát vette el feleségül. És most szégyenkeznie kellett Oinone származása miatt. Érezte, hogy ha Oinone most itt lenne, szemrehányást ugyan nem tehetne neki, de rögtön elmondaná a hallottakat, jól aláhúzza és talán még túlozva is. Ha pedig Oinone odafenn a kőotthonban most szemrehányóan gondol rá hosszas elmaradása miatt, akkor ő annak a szégyennek vádjával felel, amely az egész család előtt érte. Így lassanként beleseringatta magát egy képzelt szóváltásba és a sértődöttségbe. Sértődötten aludt is el.

És éjszaka zürzavarra, kiáltozásra ébredt. Már kapta magára chitonját, mikor Dridax rontott be hozzá.

— Gyere, uram, Cassandra királyleánnyal történt valami.

Rohanva sietett át a holdfényes udvaron, egyenesen a nagy nappaliba. Ott fáklyák lobogtak. Cassandra egy pamlagon feküdt halásápadtan és mozdulatlanul. Helenos térdelt mellette és a szívét hallgatta. A leány élt. Aineias futott be és valami szárított füveket hozott, hogy ezt azonnal főzzék meg. Kreusa kezét tördelve kiabált, hogy akárhonnán, a föld alól is, valaki orvosfélét kell keríteni, hogy valami kuruzslást eszeljen ki. Laothoe, akinek a sebtében magára kapott lepelben még jobban dagadoztak hatalmas idomai, szuszogva és lihegve vitatkozott Kreusával, hogy nem kell orvos, hanem borba kecskesajtot kell reszelni és elkeverni árpaliszttal, az minden bajra a legegyszerűbb orvosság. Hekabe csak állt a pamlagnál és sírt.

— Mi történt? — kérdezte Paris ijedten.

Kitűnt, hogy Cassandra a berekben elvesztette eszméletét. Polydoros a karjában hozta az egész hosszú úton. A vár meredek útjain is fel kellett cipelnie. Még most sem tudja emelni a karját.

— De a berekben mi történt, Polydoros? Beszélj! A szolgák sem tudnak semmit.

— A szolgák, — hebegte Polydoros, — nem is tudhatnak semmit. Vártak a parton. De én néztem.

— Nézted, nézted, — csattant fel Lykaon, — de nem mondd el. Bár engem küldtetek volna.

Andromache sírt. A férjéhez fordult.

— Hektor, csinálj rendet.

Hektor bólintott. Megkérdezte, hogy Priamosnak szóltak-e már. Igen, szóltak. Deiphobos ment érte. Rögtön jönnek.

— Akkor várd meg őt a mondókáddal, — rendelkezett nyugodtan Hektor, — fújd ki magad és szedd össze a gondolataidat. Elég lesz egyszer elmondani.

Ekkor jött a király. Odaült lánya mellé. Szempillája alá nézett, szívét hallgatta. Akkor végre Polydoros elkezdte.

— Az úgy volt, hogy a szolgákat a parton hagytuk. Ketten bementünk a berekbe. Ott van egy kis tisztás, a tisztás mellett egy szép magas fűzfa. Kassandra meghagyta nekem, hogy álljak odébb a fák között. Ő elkezdett imádkozni. A fűzfához imádkozott. Őszintén, már úntam, láttam, hogy az egészből nem lesz semmi. Szerettem volna hazajönni. De ekkor valami bámulatos dolog történt: a fűzfa elkezdett fényleni. Nem nagy világossággal. Nem úgy, mint a nap. Még csak úgy sem, mint a hold. Hanem olyan titokzatos, sejtelmes fénnel, mint a lidércek, ahol kincs van a földben. Ekkor Cassandra felkiáltott: „Apollon, te vagy az?” És ekkor — jaj, még most is elfog a borzalom, mert majd megütött a guta... ekkor a fűzfa megszólalt. Valami leírhatatlan távoli hangon. Azt mondta: „Én vagyok, szép leány, mit kívánsz?” Cassandra remegve ezt felelte: „Én állandó ihletet kérek tőled.” A fa így szólt: „Megadom az állandó ihletet, ha rögtön az enyém leszel.” Cassandra hangosan és erősen így felelt: „Igen, ígérem, hogy rögtön a tiéd leszek”. Felelt a fa: „Jól van, e perctől mindig mindent előre látni fogsz.” Cassandra maga elé nézett és egyszerre felkiáltott: „Nem, ez

nem lehet, ez borzasztó... apám... Hektor nem... nem.“ Ezt mondta, de akárhogy figyeltem, ennek semmi értelmét nem tudtam kivenni. Ekkor megint a fa beszélt: „Most teljesíted ígéreted. Az enyém leszel. Ki fogok szállani a fűzfából.“ Cassandra csak kiáltotta, hogy nem, nem. „Ha hozzám nyúlsz, megöliöm magam.“ És sikoltott. „Vigyázz, — mondta fűzfa, — mert nagy bosszút állok rajtad.“ Cassandra kiáltott: „Nem, nem. Becsaptalak. A jövőbe látok. A jövőben is azt látom, hogy nem leszek a tied soha.“ A fűzfa most egy darabig várt, még egyszer fenyegette Kassandrát, de ő nem tágtott. Akkor a fa olyan hangosan, hogy még most is ráz a hideg, ezt mennydörögte: „Jól van, csalfa leány, ajándékomat nem veszem egészen vissza. Néha meglátod a jövőt, de megátkozlak: amit jószol, senki soha nem fogja elhinni.“ Cassandra elájult. A fa elsötétedett. Én odafutottam és elkezdtem Kassandrát költögetni. Nem ment. Úgy feküdt ott, mint egy darab fa. Féltem, hogy megfázik, felnyaláboltam és hazahoztam. Nem ébred?

Akármit próbáltak vele, a leány nem ébredt. Polydoros pedig még mindig hebegte az érthetetlen eset részleteit. Helenos odalépett hozzá.

— Te láttad, hogy a fa világitott?

— Hogyne láttam volna. De nem világitott, ezt nem akarom mondani. Csak fénylett. Mintha izzott volna. Tövétől minden levele hegyéig.

— És világosan hallottad, hogy a fűzfa beszélt? És értetted?

— Hallottam és értettem. Először mintha igen messziről hallatszott volna. De belőle, a fából. Csak akkor vált hirtelen dörgővé, mikor Kassandrát megátkozta.

— Volt tehát egy pillanat, mikor a beszélgetésből azt lehetett következtetni, hogy Apollon megadta Kassandrának a teljes ihletet és Cassandra tisztán látta maga előtt az egész jövőt. Most próbálj erősen visszaemlékezni. Hogyan viselkedett a jövő láttára és pontosan mit mondott?

Polydoros maga elé nézett és ráncolt homlokkal erőltette emlékezetét.

— Először felsikoltott. Aztán arcához kapta kezét. Mintha nem akart volna látni valamit. Aztán ezt mondta: „Nem, ez nem lehet.“ Azt is mondta: „Borzasztó“. Aztán megint sikoltott. Két karját úgy tartotta, mintha el akart volna hárítani valamit, vagy valakit védelmezni akart volna. „Apám... Hektor... nem... nem.“

— Astyanaxot nem említette? — kérdezte Andromache rettegve.

— Nem. Csak atyánkat említette és Hektort. Mást nem tudtam megérteni, mert összevissza beszélt.

— A szolgák hallottak valamit? — szólt most bele Hektor.

— Semmit. Kikérdeztem őket. Mind azt mondja, hogy egy hangot sem hallottak. Igaz, hogy elég messze is voltak a folyóparton. Ámbár Apollon dörgő átkát ott is meg kellett volna hallaniok. De mind azt mondják, hogy mély csend volt egész idő alatt.

A többiek közben Kassandrával foglalkoztak. Anyja sírva próbálta szólógnatni. Nem használt semmit. Cassandra teljesen némán és mozdulatlanul feküdt, mintha kővé vált volna. Priamos most már végét szakította a jelenetnek.

— Be kell vinni a szobájába és lefektetni. Mindig gondoltam, hogy ennek a hóbornak nem lesz jó vége. Te sem nézted jó szemmel, Hektor. Jobban rád kellett volna hallgatnom. Vigyétek a szobájába. Hekabe, te maradj mellette.

Hektor és Aineias megfogták az eszméletlen leányt és elcipelték. Hekabe sírva ment utánok. A többiek késlekedő módon, habozva elszéledtek. Paris is visszament a szobájába és lefeküdt. Mikor másnap felserkent, első dolga volt huga felől érdeklődni. Jelentették, hogy Cassandra királyleány mozdulatlanul fekszik és még mindig nem tért magához. Madárjósokat hívtak hozzá, de még korán van, azok csak később jönnek. Paris izent Hektornak, hogy ma nem

kívánczik a gymnasionba, inkább itthon marad, mert aggódik Cassandra miatt. Aztán megkereste Helenost. Szerette volna tudni, hogyan vélekedik az egészről.

— A dolog egyáltalában nem rejtélyes. Kétségtelen, hogy Apollon isten meg akarta ejteni nővérünket. Mikor gerjedelme ilyen ellenállásra talált, haragjában megátkozta. Most tehát Cassandra olykor a jövőbe fog látni, de nem fog neki hinni senki. Csak én. Mert én törhetetlenül hiszek benne.

— És nem kell félni, hogy valami komoly baja történik?

— Nem hiszem. Jósoknál az ilyen révület nem ritka. De Cassandra még gyakorlatlan. Azt is hozzá kell venni a helyzet megítéléséhez, hogy ha egy tizenhat éves fiatal leányt így megtámad valaki, még hozzá isten, az komoly rázkódtatással jár. Aki gyakorlatot szerez az ihletben, annak már nem nagy élmény az egész jövőbelátás. Annyi, mintha rövid időre elaludt volna. Delphiben a Pythiának, aki különben rendes, egészséges nő, az egész csak annyi, hogy néhány percre átszalad a jövőbe, aztán visszajön. Ezt vedd olyan köznapi dolognak, mintha mi átszaladnánk a szomszédba egy pillanatig. Az ilyen révült lélek is átfut a jövőbe, szétnéz, elmondja, amit ott lát, aztán visszaszáll a testbe. Gyakorlat nélkül persze bonyolultabb a dolog. Cassandra szerintem még sínyleni fogja a dolgot néhány óráig, esetleg egy-két napig is, aztán magához fog térni.

— És Apollon büntetlen marad? Le kell nyelnünk, hogy így packázik a családunkkal, amely Zeustól ered?

— A bűne nem olyan nagy. Megkívánt egy nagyon szép fiatal leányt, nem érte el a célját, dühös lett. Bárhogyan tiszteljük az isteneket, tudnunk kell, hogy ők csak a halhatalanságban és hatalomban különböznek tőlünk. Különben kéjvágyók, hiúk, irigyek, bosszúállók, fenekedők, hatalmaskodók, kegyetlenek, mint az emberek.

— Hallod-e, Helenos, nincs valami jó véleményed az emberi fajzatról.

— Bizony nincs, — mosolygott Helenos keserényesen, — sőt a legrosszabb. De ezért nem az emberek felelősek. Hanem a tűz. Az a tűz, amelyet Prometheus lopott, hogy belénk lehelje. A tűz isteni. Az istenek tüze az, ami bennünk van. Ami nem isteni bennünk, az a testünk, az sár, por, agyag. Ez csak romlandó, de a lelkünk rossz. Új isteneket kellene keresnünk, ha volnának, hogy azok tüzére cseréljük ki a mostanit.

— Nagyon különösen beszélsz, Helenos. Olyanokat mondasz, amiket más nem mond.

— Ez természetes. A legtöbb ember a tömegek eszével gondolkozik. De én csak a magaméval. Kassandra felől pedig légy nyugodt. Lehet, hogy azóta már fel is eszmélt.

De Kassandra egész nap nem tért magához. Jó-sok, kuruzslók csak vállokat vonogatták és hangosan reménykedve magyarázták, hogy az istenek kétség-telenül segítenek. Mivel Kassandra élt és eszméletlenségében is nyugodtnak látszott, a család már nem esett kétségbe, hanem csendes aggodalommal várta a javulást. Két nap múlva, mikor Kassandra még mindig eszméletlenül feküdt, kora délután hirnökök futottak a palotába, hogy a tengeren nagy hajó közeledik. Nyilvánvaló volt, hogy ez Menelaos király hajója. A család nevében Hektor és Paris mentek le fogadni. Hektor nagy máglyát gyújtatott a Sigeion hegyfokon, melynek tövében a legjobban lehetett kikötni. A hajóról meglátták a jelet, egy órai várakozás után már horgonyt vetett a hajó, leeresztette a csónakot és Menelaos szállt ki belőle kíséretével.

A spártai király igen magastermetű ember volt, a Priamos-fiaknál szinte egy fejjel magasabb. Termete arányos és igen izmos, de arca nem szabályos. Pufók, gyermekded ábrázatában kicsiny szempár csillogott, tömpe orra alatt ritkás, lefolyó bajusz, állán nagy szőke szakáll. Mindazáltal már első látásra rendkívül

rokonszenvesnek tetszett, lekintetéből, amely a pajkos gyermekéhez hasonlított, sugárzott a kedély és jóság. Ismerkedéskor, miután a két királyfit megölelte, oda-intett egy kíséretében lévő urat, aki teljesen ellenkező külsőt mutatott: cingár, barna, simára borotvált ember volt ez, drágaköves fülbevalókat és gyémántgyűrűt hordott. Erről kitűnt, hogy Idomeneus, Kreta királya, Menelaos legjobb barátja, aki elkísérte az úton. Huszonöt év felé járhattak mind a ketten. Csak az ellentétek vonzásával lehetett megmagyarázni, hogy ez a két ennyire különböző ember benső barátságot ápol.

Hektor rábízta a hajót trójai örökre, Menelaos kijelölte azokat kíséretéből, akik ügyeletesek gyanánt a hajón maradnak, aztán mind felmentek a várba az összesereglett sokaság között. A nép rivalgással tüntetett az idegen királyok mellett és virágokat szórt a felfelé kaptató társaságra. Menelaos nyájasan nevetve integett mindenkinek úton-útfélen, Idomeneus udvarias és komoly bólogatással, finomkodva vette tudomásul a tüntetést. A palota kapujában ott állt Priamos díszesen felöltözve, feleségei és Cassandra kivételével minden családtag társaságában. Kijelölték a vendégek szállását, aztán máris étkezésre gyűltek össze, mert már öreg este lett. Társalgás közben elmondták utazásukat, amely különösebb kalandok nélkül, kedvező szelekkel folyt le, egyetlen viharuk volt, az sem veszedelmes. A további beszélgetés során Priamos elnézést kért, hogy Cassandra nem lehet jelen, mert gyengélkedik. A vendégek udvariasan részvétüket jelentették és érdeklődtek a királykisasszony betegsége felől. Elmondták nekik az egész esetet. Fejüket csóválták, udvariasan sopánkodtak, az istenektől remélték a gyógyulást. És istenekről és családokról beszélgetve mindjárt kisütötték a rokonságot, frissen találkozott előkelőségek módján. Kitűnt, hogy kivétel nélkül valamennyien Zeus sarjai. Menelaos Zeus fiától, Tantalostól, Idomeneus Zeus fiától, Minostól, származott, sőt, mint Paris csak most tudta meg, Aineias még közelebbi rokonságban állott Priamos családjával, amelybe beházasodott,

lévén dédapja Ilos trójai király, s így nemcsak férje, hanem unokatestvére is volt Kreusának. Ez a család-fanyomozó beszélgetés elég soká húzódott, úgy hogy utána visszavonultak.

Menelaos másnap délelőtt óhajtotta a rárótt áldozatokat bemutatni. Másnak az áldozatnál nem volt szabad jelen lennie, ennél fogva csak útmutató ment vele, aki kalauzolja, Idomeneus otthon maradt. A városban sem akart sétálni, mert a hosszú tengeri úttól még fáradtnak érezte magát, azonkívül öltözködésével, gondos borotválkozásával és egész felkészülésével még több időt töltött el, mint az asszonyok. Mire Hektor és Paris visszajöttek a gymnasionból, már ő is eléjött. Leültek beszélgetni. Természetesen mindjárt Menelaosra terelődött a szó. A háziak is dicsérték, mint fölötte kedves embert, Idomeneus meg éppen nem győzte magasztalni.

— Ahogy elnézitek ezt a békés embert, aki olyan, mint egy szelidített medve, el sem képzelnétek, hogy milyen nagyszerű vitéz. Voltam vele vadászaton: olyan bátor, sőt halált megvetően vakmerő tud lenni életveszélyes helyzetekben, hogy az ember elképped. Országában a legjobb gerelyvető. Nagyszerű ember.

— Én azt szeretem benne, — mondta Andromache, — hogy olyan derűs. Mindig készen áll a nevetésre és mindent a jó oldaláról néz. Azt hiszem, még álmában is nevet.

— Igen, ez csodálatos, — felelte Idomeneus, — hogy éppen egy pelopida legyen ilyen elfogyhatatlan kedélyű.

— Mit jelent az, hogy pelopida? — kérdezte Paris.

— Elmondom családja borzasztó történetét mindnyájatoknak, mert bár bizonyára sokat hallottatok róla, a legtöbbet mégis én tudom, mert a részleteket ő maga mondta el nekem. Tehát ott kezdődik a dolog, hogy Zeus súlyosan megbüntette fiát, Tantalost, mert az istenek titkait kifecsegte. Mint tudjátok, Tantalos az Atlas leányát, Dionét vette feleségül. Ez szülte neki Pe-

lopsot. Pelops még kisgyerek volt, mikor Tantalos az első istenkáromló csúfságot követte el az összes istenek ellen. Lázadó elvakultságában be akarta bizonyítani, hogy az istenek nem mindentudók. Mivel saját fiát, a kis Pelopsot, úgymint ádáz módon gyűlölte, megölte a gyereket, apró darabokra aprította, megfőzte és feltálalta az isteneknek. Valamennyien azonnal észrevették a borzasztó kísérletet, senki nem evett a kisdedből, csak Demeter istennő, akinek leányát, Persephonét, Hades éppen akkor rabolta el. Az istennő csak anyai fájdalomra gondolt és nem figyelt rá, mit raknak eléje, meg is evett a gyerek vállából egy kis darabot. Az isteneket tehát nem sikerült becsapni, és Zeus mértéktelenül felháborodott Tantalos gonoszságán. A gyermek darabjait összeszedette Hermes istennel, összerakatta és Pelopsnak új életet adott. De a válla darabját már nem lehetett visszatenni, azt Hermes elefántcsonttal pótolta. Ezért van minden pelopidának a vállán élesen megkülönböztető fehér folt. Menelaosnak is van, bárki megláthatja. Pelops tehát felnövekedett. Legénykorában beleszeretett Hippodameiába, Oinomaos király lányába. Ezt azonban nem volt könnyű nőül nyerni, mert Oinomaosnak megjósolták, hogy hamarosan meg fog halni, ha leánya férjhez megy. Oinomaos tehát azt találta ki, hogy mikor kérő jelentkezett nála, mindig azt mondta, csak azt kötötte feltételül, hogy a kérőnek meg kell őt vernie kocsi-versenyben. Minden kérő nagy buzgalommal készült neki a versenynek és csakhamar meg is előzte a leendő apóst. Oinomaos szándékosan engedte előre az illető fiatalembert, aztán hátulról dárdával ledöfte. A király kocsis a nem kisebb ember volt, mint Pelopsnak a király szokott ravaszságát. Pelops igen gazmaga Myrtilos, Hermes isten fia. Ez a Myrtilos elárulta a fiatalember lévén, óriási vagyonnal megvesztegette Myrtilost és megígérte neki, hogy megkapja az ország felét is, ha segít neki, sőt Hippodameia első éjszakáját. Myrtilos titokban szerelmes volt gazdája leányába és ennek a csábító ígéretnek nem tudott ellenállni. Verseny előtt kiszedte a király kocsijából a tengelyszöveget, a ki-

rály felfordult és rögtön meghalt. Myrtilos jelentkezett a jutalomért. Pelops a tenger partjára rendelte, hogy ott majd elintézik a dolgot. A szerelmes kocsis gyanútlanul megjelent a találkán, erre a jellemtelen Pelops a szikláról betaszította a tengerbe. Myrtilos fuldoklása közben még ráért Pelopsot megátkozni. «Atyám, Hermes haragja üldözzön borzasztóan még maradékaidban is». Aztán alámerült és nem látták többé. Ő ügyet sem vetett az átokra. Nagyszerűen uralkodott a hozományul nyert Olympiában és ott megszervezte a pompás játékokat. Sok gyermeke született. De aztán beleszeretett egy Axioche nevű nimfába, akitől Chrysippos nevű fia született. Ezt a Chrysipposzt jobban megszerette minden gyermekénél, azokkal kezdett rosszul bánni és hátrányukra Chrysipposzt részesítette minden előnyben. Hippodameia erre fellázította gyermekeit a fattyú és apjok ellen. Két fiú, Atreus és Thyestes, hallgattak is bosszúvágó anyjokra és Chrysipposzt megölték. Pelops száműzte őket, de legkedvesebb gyermekét már nem támaszthatta fel. Bánatában utánahalt. Most a kocsis átka a két menekült fiúban, Atreusban és Thyestesben üldözte tovább a pelopidákat. Atreus lett a király, ő volt az idősebb. Megnősült, elvette feleségül Aeropét. És Thyestes emésztő szerelemre gyulladt sógornője iránt. Szenvedélyesen ostromolta bátyja feleségét, aki végre is elvesztette a fejét és kedvese lett sógorának. Sokáig folytatták ezt a bűnös viszonyt, mígnem egyszer Atreus rajtakapta őket. Vak haragjában az asszonyt a tengerbe dobta ugyanarról a szikláról, ahonnan Pelops vetette a vízbe Myrtilost. A csábítót is meg akarta ölni, de az idejében megszökött és elrabolta Atreus kisfiát. Ezt a fiút, hogy bátyján ördögi bosszút álljon, a maga fia gyanánt nevelte fel. Plisthenes volt a fiú neve. Ezt az első pillanattól kezdve Atreus gyűlöletében nevelte s mikor már embernyi ember lett, elküldte Atreus országába, hogy a fiú megölje a királyt. De ott felfedték a merénylet tervét s az idegen fiatalembert elfogták. Atreus kivégeztette. Csak azután tudta már meg, hogy saját fiát végeztette ki. Most rajta volt a sor, hogy e ször-

nyű bosszút még szörnyűbbel viszonozza. Képmutató ajánlatot küldött Thyestesnek, hogy béküljenek ki és mindent felejtsenek el. Thyestes beleesett a csapdába és saját gyermekeivel hazaköltözött. Atreus csak erre várt. Thyestes gyerekeit rögtön megölette és eszébe jutván ősének, Tantalusnak tette, ő is követte a példát, a gyermekeket felapritotta és megétette a gyanútlan apával. Erre a borzasztóságra a nap is megállt aznap az égen. Helios isten nem tudta nézni az iszonyú lakomát és visszafordította égi kocsiját. Thyestes majdnem beleőrült, hogy saját meggyilkolt gyerekeiből lakott jól. Elbűjosott, de előbb még maga is rettenetesen megátkozta bátyját. Az országra dögvész szakadt, mint most Spartára. Atreus, mint szokás, Delphibe fordult tanácsért. Apollon arra kötelezte, hogy keresse meg a bűjosó Thyestest. Atreus tehát el is indult megkeresni. Közben a szerencsétlen Thyestes'leánya, Pelopia, idegen földön felnövekedett. Thyestes nem ismerte fel és nőül vette. De a nászéjszaka után megtudta, hogy saját'leányával házasodott össze. Önmagától megirtózva, ott hagyta Pelopiát és tovább bűjosott. Ekkor került oda az őt nyomozó Atreus. Pelopia elpanaszolta neki borzasztó sorsát és azt is megvallotta, hogy saját apjától gyermeket vár. Atreus mélyen megsajnálta a szerencsétlen teremtést, megesett rajta a szíve, mély részvételben feleségül vette. Pelopia aztán megszülte gyermekét, akit Aigisthosnak neveztek el. Most megismétlődött a rettenetes családban az a történet, hogy az apát saját fiával akarják megöletni. Atreus úgy neveli fel Aigisthost, hogy annak sejtelve sincs szörnyű származásáról, hanem Atreust tartja vér szerint való apjának. Szót is fogad Atreusnak, mikor az felbújtja, hogy Thyestest gyilkolja meg. De mikor megtudja, hogy Atreus csak nagybátyja, és azt akarja eltéetni láb alól, aki neki egy személyben apja és nagyapja, nem Thyestest dőfi le, hanem Atreust. Így került Thyestes az Atreus véres trónjára és Aigisthos segítségével elűzte az országból Atreus árváit: Menelaost és Agamemnonnt. Ezek Spartába menekültek Tyndareus királyhoz. Elvették Tynda-

reus leányait, akik tulajdonképpen a hattyú képében földre szállt Zeus leányai. Agamemnon felesége Klytaimnestra. Ő visszakapta már apja trónját és Mykenai-ban király. Menelaos felesége Helene, s ő, mint tudjátok, Spartában uralkodik. Ha mindezt tudjátok, akkor lesz igazán csodálatos, hogy ez a pelopida, akinek családjában Tantalostól kezdve nincs is más, csak vér, átok, gyermekgyilkosság, vérfertőzés és borzalom, ilyen jó kedélyű, jóságos, derék ember. Az ő fején mintha megszűnt volna az átok. Békésen királykodik, boldog családi életet él, van egy nagyon szép és kedves kisleánya. Én szívből szeretem, ő a legjobb barátom.

A hallgatók borzadózva követték a szörnyű történetet. Elhúlve hajoltak előre és figyelték a beszélőt. Gyakran egymásra pillantottak és elszörnyedve csóválták fejüket.

— Hogyan lettetek ilyen jóbarátok? — kérdezte Hektor.

Idomeneus erre elpirult és zavarba jött. Először vállát vonogatta. Aztán mégis csak elszánta magát, hogy válaszol a kérdésre.

— Őszintén szólva, mint ellenségek kezdtük ismeretségünket. Helenének én is kérője voltam. Nem habozom megvallani, hogy szenvedélyesen szerelmes voltam Helenébe. De nemcsak én. Még sokan. Aki arrafelé trónon ült, az mind Helenét akarta elvenni feleségül. Először is csodaszép. Másodszor dúsgazdag. Harmadszor nyílt titok, hogy Leda őt nem Tyndareustól szülte, hanem a hattyú Zeustól. Úgy vetélkedtünk ott, hogy szerelmes sóhajainkkal malmot lehetett volna hajtani. Én a magam részéről valamennyi kérésnél legszívesebben a saját kezemmel fojtottam volna meg. Menelaost is. Tyndareus úgy határozott, hogy nem szól bele a szép Helene választásába, döntsön ő. Csak egyet kötött ki: a kérők a Helene döntése előtt kössenek szent esküvel megpecsételt szövetséget, hogy akárki nyeri el a királyleány kezét, a többi kérés életre-halálra meg fogja a boldog nyertest védelmezni Helene birtokában. Le is tettük valamennyien az esküt Styxre. Maga Aga-

memnon is ott volt közöttünk. Helene aztán döntött: Menelaost választotta. Érthető választás volt: Menelaos kedves, derűs, gazdag, színarany tisztességű, jóságos és rettenthetetlenül bátor ember. Bátyja is ilyen, de van egy nagy hibája: hirtelen haragú és indulatos. A döntés után is hirtelen haragjában daczból vette el Klytaimnestrát. Én a döntésbe beletörődtem, mint a többiek. De amíg a gyönyörű leány kezéért vetélkedtünk, módomban volt Menelaost jobban megismerni. Egy életre megszerettem. S ha elvesztettem a föld legszébb nőjének szerelmét, megnyertem a föld legderekabb emberének barátságát. És nem tudom, nem jártam-e jobban.

Paris mindeddig nem szólt semmit. De most megszólalt.

— Csakugyan olyan hihetetlenül szép ez a Helene? Mondd el, milyen.

— Ó, azt én nem tudom elmondani. A Helene szépsége egyszerűen leírhatatlan. Az ember órákig nézheti, s még mindig valószínűtlennek tetszik, hogy ilyen szép nő egyáltalában van a világon. Aki nem látta, annak nem lehet fogalma arról, hogy mi a női szépség.

— Képzelem, — nevetett Andromache, — a többi nő majd megpukkad körülötte az irigységtől.

— Ne hidd ezt, asszonyom. Nem lehet rá haragudni. Szerény, kedves és szelid. Egyszerűen minta-feleség. Ilyen jó házasságot keveset láttam életemben.

— De mégis, — türelmetlenkedett Paris, — a külsejéről mondj valamit. Magas? Alacsony? Szőke? Fekete?

— Ne faggass, királyfi. Meg sem próbálok beszélni róla. El lehet mondani, milyen a tenger? Csak egy mód van rá, hogy fogalmaid legyen róla: látnod kell.

Aineias nevetett. Megveregette mellette ülő felesége kezét.

— Én már valószínűleg úgy halok meg, hogy sohasem fogom látni ezt a csodát.

Hektor átkarolta Andromache vállát. Maga is nevetett.

— Hasonlóképpen vagyok vele. Mindenesetre meleg üdvözetet fogunk küldeni a csodaszép rokonnak. De nem vagytok éhesek?

Kiki elment étkezni. Délután aztán érdekes módon úgy adódott, hogy az elbeszélés sora megfordult. Most Menelaos üldögélt a család jórészével, Idomeneust a madárjósok nagyon érdekelték, őt tehát Helenos elvitte egynéhány templomba. Cassandra még mindig eszméletlenül feküdt, s ezzel kapcsolatban a jósokról kezdtek csevegni.

— Ez nagy gyengéje az én kedves Idomeneus barátomnak. Nagyon szereti, ami izgalmas és titokzatos. Egyébként a legderekből ember a világon.

— Rólad valóságos rajongással beszélt délelőtt, amíg áldozni voltál, — mondta Paris.

— Mást nem is hallhatsz tőle. Nagyon szeret engem és ez vakká teszi hibáim dolgában. Igaz, hogy én is elfogult vagyok az ő javára. Azt is megértem, hogy a földöntúli dolgok annyira érdeklik. A családja története tele van ilyesmivel. Úgy aligha ismeri valaki a Minos-családot, mint én, mert tőle tudok minden hiteles részletet.

— Nem beszélnél róla? — kérdezte Hekabe. — Foglald le elménket, hogy ne gondolják folyton szegény leányomra.

— Szívesen. Azt mind jól tudjátok, hogy Minos a Zeus fia volt. Mert Zeusnak ellenállhatatlanul megtetszett Europe, a Phoinix leánya...

— A madaré? — kérdezte szelesen Deiphobos.

A családtagok egyhangúlag lepisszegték a fiút és korholni kezdték, hogy a vendég iránt nem viseltetik elég tisztelettel.

— Ne bántsátok, — védte Menelaos, — én is folyton mindent megkérdeztem suhanckoromban és nem bántam meg. Hadd kérdezzen és hadd tanuljon ő is. Nem, fiam, ez nem a madár volt. A Phoinixmadár más. Gyönyörű szép állat, a sashoz hasonló,

tollai aranyszínűek és pirosak. Mindig csak egy van a világon. Ez az egy pontosan ötszáz évig él. Aigyptos országában lakik, ott egy csodálatos szagú bűvös fán tenyészik. Ha az ötszáz évet megérte, akkor a fészekben ritka fűszerekből és illatos gallyakból máglyát rak magának, csőrével tüzet hoz beléje, ráül és elképzeltetlenül szépen énekelni kezd. A tűz nem fáj neki, hanem éppen ettől énekel a legszebben. Mikor porrá égett, még akkor is énekel. Egyszerre csak a por meg-
rázza magát és születik belőle az új Phoenix, csodaszép fiatal madár. Közben egy pillanatra sem szűnik meg énekelni, csak mikor már teljesen újraszületett. Ebből láthatod, hogy neki nem lehet leánya. Hanem volt egy Phoenix nevű emberi király, annak volt egy Europe nevű leánya. Zeusnak megtetszett és bikává változott, hogy elrabolhassa. El is rabolta és átúszván vele a tengert, elvitte Kreta szigetére. Ott született meg a fiók, Minos. Aztán még két fiú, Rhadamanthys és Sarpedon. Zeus úgy találta, hogy a legidősebb, Minos, már kilenc éves korában olyan éleseszű, hogy rá lehet bízni egy királyságot. A kilenc éves fiút tehát királlyá tette Kreta szigetén. Minos, a gyermekkirály nagyszerűen uralkodott, a nép vénei is megcsodálták bámulatos eszét és habozás nélkül engedelmességeknek. Minos volt eddig a világon a legeszesebb uralkodó. Korán is házasodott, Pasiphaét vette el feleségül. De most jött a baj. Minos nagyon sokat tartott eszére és arra, hogy az istenek semmit sem tagadnak meg tőle. Hogy nyíltan megmondjam, szeretett hencgni. Egy áldozat előtt például azzal kérkedett, hogy ha ő akarja, azonnal itt terem a semmiből egy gyönyörű bika. Felszólította ósatyánkat, Zeust, hogy egykettő-három, legyen itt a világ legszebb bikája, mert ő azt Zeusnak fel akarja áldozni. És íme: ott termett előtte a semmiből a csodabika. A nép álmétkodva leborult a csoda előtt. Ilyen szép bikát még nem láttak. Szébb még maga Zeus sem lehetett, mikor Minos anyjával a hátán győzelmesen átúszta a tengert. Igen ám, de nemcsak a népnek tetszett annyira a bika, hanem

magának Minosnak is. Gondolta magában: nem lesz olyan nagy baj, ha a bikát kicseréli, ezt megtartja az istállójában és egy másikat áldoz fel. Így is cselekedett. Lett ám erre haddelhadd. Zeus éktelenül megharagudott. Először is a szép bikát megőriztette. Aztán leküldte Erost, hogy a király feleségét tegye szerelmessé a bikába. Szegény Pasiphae se látott, se hallott képtelen szerelmében. Majd megbolondult a megbolondított bikáért. Hogy mi történt, mi nem, azt már én nem tudom, való azonban, hogy Pasiphae, mikor megint lebetegedett, bikafejű szörnyeteget szült. Ez volt Minotaurus. Minos elszörnyedt, mikor az irtózatos külsejű szörnyszülöttet meglátta. Elpusztítani nem merte, mert rossz volt a lelkiismerete, viszont a nép elől gondosan rejtegetni akarta. Elhívatta tehát Daidalost, az ezermestert, a nevezetes Ikaros apját és felszólította, hogy építsen neki egy olyan házat, amelyben olyan agyafurtan kieszelt tekervényes utak vannak, hogy annak lakója nem találhat ki belőle. Daidalos csavaroseszű ember volt, kitalálta ezt az útvesztő házat és Labyrinthosnak nevezte el. Ide került a rettenetes Minotaurus. Már most azt is el kell mondanom, hogy Minosnak többek között volt egy fia, Androgeos és egy leánya, Ariadne. Androgeost utazás közben Athenában megölték. Minos szigorúan megtorolta ezt a bűnt. Az istenekkel dögvészt és éhínséget küldetett a városra, valamint arra ítélte, hogy hét évenként hét fiút és hét szüzet küldjön enni Minotaurusnak, mert az nem szeretett mást enni, mint ifjak és szüzek húsát. Athenai városa nagy fájdalommal ki is választotta és el is küldötte az áldozatokat, de ugyanakkor Theseushoz, a nagy hőshöz fordultak, hogy vessen véget Minos zsarnokságának. Theseus Kreta szigetére sietett. Ott éppen akkor készültek odaadni a kétségbeesett fiatalokat a szörnyetegnek. Theseus elhatározta, hogy a bikafejű rémet agyonveri. De a Labyrinthosba nem mehetett be, mert onnan nem tudott volna kitalálni és ott veszett volna. Azonban most jutott szerephez Ariadne. A király leánya rögtön beleszeretett a daliás The-

seusba, amint meglátta. Azt sütötte ki tehát, hogy egy nagy gombolyagot adott Theseus kezébe. Megmagyarázta neki, hogy a fonál végét a bejáratnál erősítse meg, aztán csak menjen nyugodtan az útvesztőbe és útközben gombolyítsa le a fonalat. Theseus így is tett, bement egy nagy doronggal, a Labyrinthos közepén nekiesett a szörnyetegnek és egyszeriben agyonverte. Aztán kezdte szépen visszagombolyítani a fonalat és minden baj nélkül kijutott az útvesztőből. Ariadne már ott leste izgatottan a kijáratnál. Egymásba kapaszkodtak és mindjárt szerelmesen meg is szöktek Naxos szigetére. Minos tehetetlen haragjában nem tudott kin bosszút állani, nyomozást indított, hogy kinek az ötlete volt a gombolyag. Mert sejtette, hogy ilyen ötlet Ariadnétól nem tellett ki. Csakugyan kiderült, hogy az ötlet Daidaloszé volt. Erre Daidalost és fiát letartóztatta és őket vetette a Labyrinthosba. De onnan Daidalos könnyűszerrel kitalált, hiszen ő építette. Az öröket a kijáratnál megvesztegette és mint ezermester, szárnyakat csinált magának és fiának. Repülve szöktek el. Szökés közben történt aztán, hogy a tenger felett Ikaros lezuhant. A nép most már megelégte Minos nagyszerűen kezdődött, de kegyetlen zsarnoksággá fajult uralmát. Mikor forró fürdőt vett, belefojtották a kádba. Az uralmat utána a fia, Deukalion vette át, az a hős, aki résztvett a kalydoni vadkanvadászaton és Meleagros barátja volt. Most már meghalt. Az ő fia Idomeneus, az én kedves barátom, aki most Kreta királya.

— Várj csak, — szólt most Paris, — homályosan emlékszem, hogy hallottam valamit erről a Deukalionról... özönvízzel, kövekkel... mi volt az?

— Ó, az más Deukalion volt, még Prometheus fia. Az én barátom apja ő utána kapta a nevét. Deukalion, mikor a Prometheus emberisége már nagyon elfajzott és csak a dözsölésnek és gonoszságnak élt, megmaradt erényes, derék embernek, feleségével, Pyrrhával együtt, aki Pandorának volt a leánya. Zeus elhatározta, hogy e hitvány emberiségtől megtisztítja

a világot és özönvizet bocsátott reá. De látván unokatestvérének, Deukalionnak, tiszta és nemes életét, neki és feleségének mégis megkegyelmezett. Izenetet küldött nekik, hogy özönvíz lesz, vigyázzanak, építsenek egy akkora ládát, hogy mindketten beleférjenek. Deukalion meg is csinálta a ládát és alig lett kész vele, csakugyan jött az özönvíz. Ez kilenc napig tartott és a föld színéről minden embert kiölt, csak őket nem. Kilenc napig hanyódtak az áradaton, akkor a láda megakadt az Othrys hegy csúcsán. Ahogy Deukalion szárazra szállhatott ki, első gondja az volt, hogy Zeusnak hálaáldozatot mutasson be. Ez Zeusnak annyira tetszett, hogy elküldte hozzá Hermes istent: kívánjon valamit, egy kívánságát teljesíti. Deukalion azt kívánta, hogy Zeus adjon új emberiséget a földre. Hermes így szólt: „Dobjátok anyátok csontjait a hátatok mögé.“ És eltűnt. Deukalion soká nem tudta elképzelni, mit jelent ez a mondat. Végül a homlokára ütött: megvan. Az ő anyjok a föld maga, annak csontjai pedig a kövek. Mindketten elkezdtek köveket hajigálni magok mögé. A Deukalion köveitől férfiak lettek, a Pyrrha köveiből asszonyok. Megint itt volt az emberiség. De nem találom, hogy ez jobb volna, mint az előbbi.

Ezen mind nevettek. Az egész család nagyon megszerette Menelaost is, Idomeneust is. Ezek mindketten meghívták az egész Priamos-családot részint Kreta szigetére, részint Spartába. Paris azonnal megígérte mindakettőnek, hogy meglátogatja őket. Bár még fogalma sem volt, hogyan. De minden óra, amelyet a vendégek Trójában töltöttek, még erősebbé tette barátságukat. Este a közös étkezésnél a királyi pár örvendetes hírral jelent meg: Cassandra magáhoztért. Egyelőre nem akar beszélni senkivel, a több napos eszméletlenség alatt nem evett semmit és gyöngének érzi magát. De most már látnivaló, hogy magáhoztér és semmi baja sem lesz. Vidám hangulatban kezdtek enni. Priamos király kivételesen akkor is a társaságban maradt, mikor a vizes bort kezdték töltögetni.

Menelaos igen keveset ivott, de Idomeneus szerette a bort és érdekes kalandokat beszélt, Menelaos viszont különösen jó hangulatban érezte magát és egyik tréfát a másik után mondta. Sokat nevettek. És Paris most megkockáztatta a kérdést, amely már régóta motoszkált benne:

— Minduntalan hallani feleséged csodálatos szépségéről, barátom. Nem beszélnél róla nekünk?

— Hogyne, szívesen beszélek róla. Az ember szívesen beszél azokról, akiket nagyon szeret. S az én házasságomnál álmodni sem lehet jobbat. De nem azért, mert Helene olyan szép. A szépség nagy érték, ez igaz. Különösen, ha valaki a föld elismerten legszebb asszonya, mint az én feleségem. De mit szólnál ahhoz, Paris, ha valaki csak azért magasztalna, mert te vagy a legszebb férfi a világon? Én ugyanis komolyan azt hiszem, hogy az vagy. Nálad szebb férfi ma aligha él a földön. Nekem nem nagy az érzésem a külső szépség iránt, de mióta csak itt vagyok, nem győzlek bámulni. Ugyanígy van vele Idomeneus. Már szinte restelljük, hogy így báméskodunk rád. De bizonyára nem ezt tartod a legértékesebbnek magadban. Mint ahogy Helene egy mákszemnyit sem hiú. Olykor azt a benyomást kelti, mintha bámulatos szépsége egyenesen terhére lenne...

Paris izgatottan közbevágott:

— Komolyan hiszitek, hogy én vagyok a legszebb férfi a világon?

— Meg vagyok győződve, — mondta Menelaos.

— Én is meg vagyok győződve, — mondta Idomeneus, — sőt evezőseink is meg vannak győződve, akik láttak. Olyan is akadt köztük, aki megkérdezte: nem valamelyik isten vagy-e, mert ember ilyen szép nem lehet.

— A másik, — toldotta hozzá Menelaos, — azt mondta, hogy már csak ennek a Priamos-családnak a meglátásáért is érdemes volt ekkorát utazni, mert ők ilyen tökéletes megjelenésű családot nem hogy láttak, hanem elképzelni sem tudtak volna. Ez igaz is.

Ha nem vágyódnám annyira feleségem és kislányom után, soká húznám-halasztanám a visszaindulást.

— Visszaindulásról szó sem lehet, — tiltakozott Hektor, — arra még ráérünk.

Ebből hangos marasztalás és vonakodás nyájas, udvarias vitája keletkezett. És mikor lehangosabb volt a vidám vita, egyszerre mintha éles kés vágta volna ketté a beszélgetést, dermedt csend támadt. Ott állott előttük Cassandra. Csak állott mozdulatlanul, arcán valami félelmes, majdnem bárgyú kifejezéssel. A csendet Hektor törte meg:

— Jer, Cassandra, nagyon örülünk neked, ülj le és üdvözöld vendégeinket.

Kassandra a fejét rázta.

— Ezek nem vendégek, — mondta eszelős mosollyal, — ezek ellenségek.

Priamos restelkedve, hangosan szót emelt.

— Cassandra, hagyd most hóbortjaidat. Üdvözöld vendégbarátunkat, Menelaos spartai királyt, aki a világhírű szép Helena férje.

— Nem, — rázta fejét a mereven álló leány, — Helenének nem Menelaos a férje, hanem ez a tacskozó.

Megmozdult és Deiphobosra mutatott. A családtagok megrendülve egymásra néztek. Hektor felállott és odament a leányhoz.

— Cassandra, térj eszedre. Én vagyok Hektort!

— Nem. Te nem vagy már Hektor. Halott vagy. Ez pedig fiadnak gyilkosa.

És Idomeneus felé tartotta kinyújtott karját. Menelaos felugrott.

— Miket beszélsz, királylány, az ég szerelmére?

— Nem vagyok királylány. Bátyád rableánya vagyok.

Hekabe felsikoltott.

— Rettenetes. Elvesztette az esztét.

— Megbolondult, — sikoltotta Andromache megrendülve.

Helenos nyugodtan az eszelős leány felé indult.

— Nem. Ez Apollon átka. A jövődöt mondja, és nem hisz neki senki.

Azzal karonfogta ikertestvérét és szeliden vezette kifelé. Hektor rákiáltott.

— Ilyen képtelenségeket nem is hihet senki.

— Csak én, — felelte Helenos visszafordulva az ajtóból.

Vége az első kötetnek.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

HARSÁNYI ZSOLT MŰVEI

Életrégényei:

AZ ÜSTÖKÖS

Petőfi Sándor életének regénye

EMBER KÜZDJ...

Madách Imre életének regénye

SZÓLALJ, SZÓLALJ VIRRASZTÓ

Zrínyi, a költő életének regénye

ECCE HOMO

Munkácsy Mihály életének regénye

SACRA CORONA

A magyar Szent Korona regénye

MAGYAR RAPSZÓDIA

Liszt Ferenc életének regénye

MATHIAS REX

Hunyadi Mátyás életének regénye

SZEGÉNY JÁNOS

Corvin János életének regénye

ÉS MÉGIS MOZOG A FÖLD

Gallilei életének regénye

ÉLNI JÓ

Rubens életének regénye

Társadalmi regényei:

WHISKY SZÓDÁVAL (Két kötet)

MAGDOLNA (Három kötet)

TÜNDÉRKIRÁLYNŐ

CSAK AZÉRT IS

ÉDES FIAM

Versei:

LEBEGŐ SZIV

SINGER ÉS WOLFNER
IRODALMI INTÉZET KIADÁSA